ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മലയാളഗീത

(ഭഗവദ്ഗീതയുടെ ഒരു സ്വതന്ത്ര പരിഭാഷ)

അദ്ധ്യായം - ഒന്ന്
അർജുനവിഷാദയോഗം

ഹരിഃ ശ്രീ ഗണപതയെ നമഃ അവിഘ്നമസ്തു.

ധൃതരാഷ്ട്ര ഉവാച

ധർമ്മക്ഷേത്രേ കുരുക്ഷേത്രേ സമവേതാ യുയുത്സവഃ
മാമകാഃ പാണ്ഡവാശ്ചൈവ കിമകുർവത സഞ്ജയ ൧

ധൃതരാഷ്ട്രർ പറഞ്ഞു

ചൊല്ലെടൊ സഞ്ജയ ധർമ്മ രക്ഷാർത്ഥമാ-
യിക്കുരുക്ഷേത്രത്തിലെത്തിനിൽക്കുന്നൊരെൻ
മക്കളും; പാണ്ഡുതൻ പുത്രരും ചെയ്തിടും
വേലകളെന്തെന്നു കേൾപ്പിക്ക സഞ്ജയ! 01

സഞ്ജയ ഉവാച

ദൃഷ്ട്വാ തു പാണ്ഡവാനീകം വ്യൂഢം ദുര്യോധനസ്തദാ
ആചാര്യമുപസംഗമ്യ രാജാ വചനമ-ബ്രവീത് ൨

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു

നിന്നുടെ പുത്രനാം കൌരവരാജന-
പ്പാണ്ഡവപ്പടയുടെ കാഹളം കേൾക്കയാൽ
തൻ ഗുരുനാഥന്റെ ചാരത്തു ചെന്നിട്ടു-
ചോദിചിടുന്നതാം വാക്കുകൾ കേൾക്കുക! 02

പശ്യൈതാം പാണ്ഡുപുത്രാണാം ആചാര്യ മഹതീം ചമൂം
വ്യൂഢാം ദ്രുപദപുത്രേണ തവ ശിഷ്യേണ ധീമതാ ൩

ആചാര്യ; നിന്നുടെ വൈരിയം ദ്രൗപദ-
രാജാവു തന്നുടെ പുത്രനാം ശിഷ്യനാൽ
വ്യൂഹീകരിച്ചിടും പാണ്ഡവ സേനയെ
കണ്ടിട്ടു ചിന്തിച്ചുറച്ചിട്ടു ചൊല്ലുക! 03

അത്ര ശൂരാ മഹേഷ്വാസാ ഭീമാർജുനസമാ യുധി
യുയുധാനോ വിരാടശ്ച ദ്രുപദശ്ച മഹാരഥഃ ൪

പാണ്ഡവ സൈന്യത്തിലുള്ളതാം വീര-
വിരാട, ദ്രുപദ, യുയുധാന വീരരെ-
ക്കണ്ടിട്ടു ചിന്തയുണ്ടാകുന്നതുണ്ടവർ
തുല്യരാണർജുന-ഭീമരോടൊക്കുമെ! 04

ധൃഷ്ടകേതുശ്ചേകിതാനഃ കാശിരാജശ്ച വീര്യവാൻ
പുരുജിത്കുന്തിഭോജശ്ച ശൈബ്യശ്ച നരപുങ്ഗവഃ ൫

ഉണ്ടവർതന്നുടെ കൂട്ടത്തിലുണ്ടെടൊ
വീര്യനാം കാശിരാജന്നും; പുരുജിത്തുമാ-
കുന്തിഭോജന്നും; നരപുംഗവനായ
ശൈബ്യനും, ചേകിതാനൻ, ദൃഷ്ടകേതുവും. 05

യുധാമന്യുശ്ച വിക്രാന്ത ഉത്തമൌജാശ്ച വീര്യവാൻ
സൗഭദ്രോ ദ്രൗപദേയാശ്ച സർവ ഏവ മഹാരഥാഃ ൬

വിക്രമിയായ യുധാമന്യു-യുത്തമൗജസ്സു-
സുഭദ്രതൻ പുത്രരും പിന്നെയാ-
ദ്രൗപദീപുത്രരുമുണ്ടവരേവരും
വീര മഹാരഥന്മാർ തന്നെയാണെടൊ! 06

അസ്മാകം തു വിശിഷ്ടാ യേ താന്നിബോധ ദ്വിജോത്തമ
നായകാ മമ സൈന്യസ്യ സംജ്ഞാർഥം താൻബ്രവീമി തേ

ദ്രോണദ്വിജോത്തമ; നമ്മുടെ സേനതൻ
നായക വീരരാം ധീരരെ കേൾക്കനീ!
ദ്രോണദ്വിജോത്തമ; നമ്മുടെ സേനതൻ
നായക വീരരാം ധീരരെ കേൾക്കനീ! 07

ഭവാൻ ഭീഷ്മശ്ച കർണ്ണശ്ച കൃപശ്ച സമിതിംജയഃ
അശ്വത്ഥാമാ വികർണശ്ച സൗമദത്തിസ്തഥൈവ ച

അങ്ങയും, ഭീഷ്മപിതാമഹനും പിന്നെ-
കർണ്ണ, വികർണ്ണ, കൃപനെയും കാൺക നീ.
എന്നുമേ പോരിൽ ജയിക്കുന്നൊരശ്വത്ഥാ-
മാവുണ്ടു പിന്നെയാ ഭൂരിശ്രവസ്സുണ്ട്. 08

അന്യേ ച ബഹവഃ ശൂരാ മദർഥേ ത്യക്തജീവിതാഃ
നാനാശസ്ത്ര-പ്രഹരണാഃ സർവേ യുദ്ധവിശാരദാഃ ൯

രാജാവിനായിട്ടു ജീവൻ ത്യജിക്കുവാ-
നായിട്ടു നിൽക്കുന്ന വീരരാം യോദ്ധര-
നേകമായുണ്ടവർ നാനാവിധത്തിലു-

ള്ളായുധ ധാരികളാണവർ കാൺക നീ. 09
അപര്യാപ്തം തദസ്മാകം ബലം ഭീഷ്മാഭിരക്ഷിതം
പര്യാപ്തം ത്വിദമേതേഷാം ബലം ഭീമാഭിരക്ഷിതം ൧൦

നമ്മുടെ സേനതൻ രക്ഷകനായിട്ടു-
നിൽക്കുന്നതല്ലയോ ഭീഷ്മ പിതാമഹൻ.
പാണ്ഡവ സേനതൻ രക്ഷകനായിട്ടു-
മേവുന്ന ഭീമന്റെ വിക്രമം തുച്ഛവും. 10
അയനേഷു ച സർവേഷു യഥാഭാഗമവസ്ഥിതാഃ
ഭീഷ്മമേവാഭിരക്ഷന്തു ഭവന്തഃ സർവ ഏവ ഹി ൧൧

വീരരാം നിങ്ങളിനിയേവരും ചെന്നങ്ങു-
വ്യൂഹത്തിലുള്ളതാം മർമ്മസ്ഥലങ്ങളിൽ
മേവീട്ടു നമ്മുടെ ഭീഷ്മ പിതാമഹ-
നാചാര്യ രക്ഷകരായിട്ടു മേവുക.' 11
തസ്യ സഞ്ജനയൻഹർഷം കുരുവൃദ്ധഃ പിതാമഹഃ
സിംഹനാദം വിനദ്യോച്ചൈഃ ശംഖം ദധ്മൗ പ്രതാപവാൻ ൧൨

കേൾക്ക നീ നിന്നുടെ പുത്രനുസന്തോഷ-
മേകുവാനായിതാ ഭീഷ്മ പിതാമഹൻ
തന്നുടെ കയ്യിലെ ശംഖുമെടുത്തതിൽ-
നിന്നുമുഴക്കുന്ന സിംഹനാദത്തെ നീ. 12
തതഃ ശംഖാശ്ച ഭേര്യശ്ച പണവാനകഗോമുഖാഃ
സഹസൈവാഭ്യഹന്യന്ത സ ശബ്ദസ്തുമുലോഭവത് ൧൩

പിന്നെയനേകമാം ശംഖനാദങ്ങളും,
ചെണ്ട, പെരുമ്പറ, കാഹളനാദവും;
പെട്ടന്നൊരുമിച്ചുയർന്നൊരു ഘോഷമാ-
യങ്ങനെ നാലുദിക്കിങ്കൽ മുഴങ്ങുന്നു. 13
തതഃ ശ്വേതൈർഹയൈർയുക്തേ മഹതി സ്യന്ദനേ സ്ഥിതൗ
മാധവഃ പാണ്ഡവശ്ചൈവ ദിവ്യൗ ശംഖൗ പ്രദധ്മതുഃ ൧൪

വെള്ളക്കുതിരയെ പൂട്ടിയ തേരത്തിൽ
മേവുന്ന ലക്ഷ്മീപതിയായ കൃഷ്ണനും,
പാണ്ഡുതൻ പുത്രരും തന്താങ്ങൾ തന്നുടെ
ശംഖുവിളിക്കുന്ന നാദത്തെ കേൾക്ക നീ. 14
പാഞ്ചജന്യം ഹൃഷീകേശോ ദേവദത്തം ധനഞ്ജയഃ
പൌണ്ഡ്രം ദധ്മൗ മഹാശംഖം ഭീമകർമ്മാ വൃകോദരഃ ൧൫

ഇന്ദ്രിയമഞ്ചും നിയന്ത്രിച്ചിടുന്നൊരീ-
യീശ്വരൻ തന്നുടെ പാഞ്ചജന്യത്തെയും,
അർജുനൻ തന്റെയാ ദേവദത്തത്തെയും,
പൌണ്ഡ്രത്തെ ഭീമനും ഊതുന്നതുണ്ടതും. 15

അനന്തവിജയം രാജാ കുന്തീപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
നകുലഃ സഹദേവശ്ച സുഘോഷമണിപുഷ്പകൗ ൧൬

അനന്തവിജയമാം ശംഖുമെടുത്തിതാ
രാജാ...യുധിഷ്ഠിരൻ ഊതുന്ന കാൺക നീ.
'സുഘോഷം' മുഴക്കുന്നു നകുലനും പിന്നെ-
'മണിപുഷ്പക'മൂതുന്നതുണ്ടു സഹദേവനും. 16

കാശ്യശ്ച പരമേഷ്വാസഃ ശിഖണ്ഡീ ച മഹാരഥഃ
ധൃഷ്ടദ്യുമ്നോ വിരാടശ്ച സാത്യകിശ്ചാപരാജിതഃ ൧൭

കാശിരാജാവ്, ശിഖണ്ഡിമഹാരഥൻ,
ദ്രുപദരാജാപുത്രനാം ധൃഷ്ടധ്യുമ്നനും;
പാണ്ഡവർക്കാശ്രയമായ വിരാടനും,
തോൽവിയെ കാണാത്ത സാത്യകി പിന്നെയും; 17

ദ്രുപദോ ദ്രൗപദേയാശ്ച സർവശഃ പൃഥിവീപതേ
സൗഭദ്രശ്ച മഹാബാഹുഃ ശംഖാന്ദധ്മുഃ പൃഥക്പൃഥക്

പാഞ്ചാലരജാ...ദ്രുപദമഹാരഥൻ,
ദ്രൌപദി തന്നുടെ പുത്രരും പിന്നെ
സുഭദ്രാതനയരും വെവ്വേറെ തന്നുടെ
ശംഖുമുഴക്കുന്ന നാദത്തെ കേൾക്ക നീ. 18

സ ഘോഷോ ധാർതരാഷ്ട്രാണാം ഹൃദയാനി വ്യദാരയത്
നഭശ്ച പൃഥിവീം ചൈവ തുമുലോഭ്യനുനാദയൻ ൧൯

ഒന്നിച്ചുപൊങ്ങുന്നൊരീ ശംഖനാദങ്ങ-
ളാകാശഭൂമി നിറഞ്ഞങ്ങുചെന്നിട്ടു-
നിന്നുടെ പുത്രമഹാരഥന്മാരവർ
തന്നുടെ ഹൃത്തുപിളർക്കുന്ന കാൺക നീ. 19

അഥ വ്യവസ്ഥിതാന്ദൃഷ്ട്വാ ധാർതരാഷ്ട്രാൻകപിധ്വജഃ
പ്രവൃത്തേ ശസ്ത്രസമ്പാതേ ധനുരുദ്യമ്യ പാണ്ഡവഃ
ഹൃഷീകേശം തദാ വാക്യമിദമാഹ മഹീപതേ ൨൦

ഹേ...രാജ; പിന്നെയാ പാണ്ഡുതൻ പുത്രനാ-
മർജുനൻ തൻ 'കപിധ്വജ'മുള്ള തേരത്തിൽ
നിന്നുതൻ വില്ലുമെടുത്തുനിൻപുത്രരെ

വീക്ഷിച്ചുനിന്നിതാ കൃഷ്ണനോടോതുന്നു! 20

അർജുന ഉവാച

സേനയോരുഭയോർമദ്ധ്യേ രഥം സ്ഥാപയ മേച്യുത
യാവദേതാന്നിരീക്ഷേഹം യോദ്ധുകാമാനവസ്ഥിതാൻ ൨൧
കൈർമയാ സഹ യോദ്ധവ്യമസ്മിൻരണസമുദ്യമേ ൨൨

ആരൊക്കെയീ ധർമ്മയുദ്ധത്തിലെന്നുടെ
വൈരിയായ് നിൽക്കുന്നതെന്നു വീക്ഷിക്കുവാൻ
തെറ്റുപറ്റാത്ത നീ നിർത്തീടവേണമേ-
യിരുസേന മദ്ധ്യത്തിലെന്റെ രഥത്തിനെ. 21/22

യോത്സ്യമാനാനവേക്ഷേഹം യ ഏതേത്ര സമാഗതാഃ
ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ ദുർബുദ്ധേര്യുദ്ധേ പ്രിയചികീർഷവഃ ൨൩

ധാർത്തരാഷ്ട്രൻതന്റെ പുത്രന്റെ ദുർബുദ്ധി-
യായിടും യുദ്ധത്തിലിച്ഛയുണ്ടായിട്ടു-
വന്നിട്ടു യുദ്ധം ജയിക്കുവാനായിട്ടു-
നിൽക്കുന്ന യോദ്ധരെ കാൺക നീ മാധവാ. 23

സഞ്ജയ ഉവാച

ഏവമുക്തേ ഹൃഷീകേശോ ഗുഡാകേശേന ഭാരത
സേനയോരുഭയോർമധ്യേ സ്ഥാപയിത്വാ രഥോത്തമം

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു

അജ്ഞാനമായിടും നിദ്ര ജയിക്കുന്നൊ-
രർജുനൻ തന്നുടെ വാക്കുകൾ കേൾക്കയാൽ
പാർഥന്റെ സാരഥിയിരുസേന മദ്ധ്യത്തി-
ലായിട്ടു നിർത്തിയ തേരുനീ കാണുക! 24

ഭീഷ്മദ്രോണപ്രമുഖതഃ സർവേഷാം ച മഹീക്ഷിതാം
ഉവാച പാർഥ പശ്യൈതാൻസമവേതാൻകുരൂനിതി ൨൫

ഭീഷ്മ, ദ്രോണമുഖ്യന്മാരു പിന്നെയാ
രാജാക്കന്മാരവർ തന്നുടെ മുൻപിൽവ-
ച്ചാ പാർത്ഥ സാരഥി കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്ന-
തുണ്ടു നിൻ മക്കളെ കാൺക നീ ഭാരത ! 25

തത്രപശ്യത്സ്ഥിതാൻപാർഥ പിതൄനഥ പിതാമഹാൻ
ആചാര്യാന്മാതുലാൻഭ്രാതൄൻ പുത്രാൻ പൌത്രാൻ സഖീംസ്തഥാ
ശ്വശുരാൻസുഹൃദശ്ചൈവ സേനയോരുഭയോരപി ൨൬

സൈന്യങ്ങൾ രണ്ടിലുമുള്ളതാം തൻ പിതൃ-
തുല്യർ, പിതാമഹർ, പിന്നെ ഗുരുക്കളും;

മാതുലന്മാരും, സഹോദരർ, പുത്രരും,
പൌത്രർ, സഖാക്കളും പിന്നെ ശ്വശൂരരും; 27

താൻസമീക്ഷ്യ സ കൌന്തേയഃ സർവാൻബന്ധൂനവസ്ഥിതാൻ
കൃപയാ പരയാവിഷ്ടോ വിഷീദന്നിദമ-ബ്രവീത് ൨൭

എന്നീ പലവിധം ബന്ധുക്കളായുള്ള
സർവ്വരേം കണ്ടിട്ടു കാരുണ്യമാകയാ-
ലാവേശപൂർവ്വം വിഷണ്ണനായിട്ടിതാ
പാർത്ഥൻ പറയുന്ന വാക്കുകൾ കേൾക്കുക ! 27

അർജുന ഉവാച

ദൃഷ്ട്വേമം സ്വജനം കൃഷ്ണ യുയുത്സും സമുപസ്ഥിതം
സീദന്തി മമ ഗാത്രാണി മുഖം ച പരിശുഷ്യതി ൨൮

അർജുനൻ പറഞ്ഞു

യുദ്ധേച്ഛയോടെന്റെ മുൻപിലായ് നിൽക്കുന്നൊ-
രെന്റെയീ ബന്ധുക്കളെ കാൺകയാലഹോ!
എന്നംഗപ്രത്യംഗമാകെ തളരുന്ന-
തുണ്ടു; വരളുന്നതുണ്ടെൻ മുഖവുമെ. 28

വേപഥുശ്ച ശരീരേ മേ രോമഹർഷശ്ച ജായതേ
ഗാണ്ഡീവം സ്രംസതേ ഹസ്താത്ത്വക്ചൈവ പരിദഹ്യതേ ൨൯

എൻ ദേഹമാകെ വിറയ്ക്കുന്നതുണ്ടു രോ-
മാഞ്ചമണിയുന്നതുണ്ടെന്റെ കേശവ!
എൻ ദേഹമാകെ വിറയ്ക്കുന്നതുണ്ടെന്റെ
ഗാണ്ഡീവ വില്ലിതും വഴുതുന്നതുണ്ടുമേ. 29

ന ച ശക്നോമ്യവസ്ഥാതും ഭ്രമതീവ ച മേ മനഃ
നിമിത്താനി ച പശ്യാമി വിപരീതാനി കേശവ ൩൦

എൻ മനസ്സാകയും ചുറ്റിത്തിരിയുന്നി-
താകയാൽ നിൽക്കുവാനാവില്ല കേശവ!
കേശിയെ കൊന്നതാം കേശവ; കാണുന്ന
ശകുന്നങ്ങളാകയും ശുഭമല്ല മാധവ. 30

ന ച ശ്രേയോനുപശ്യാമി ഹത്വാ സ്വജനമാഹവേ
ന കാംക്ഷേ വിജയം കൃഷ്ണ ന ച രാജ്യം സുഖാനി ച ൩൧

ഈ യുദ്ധഭൂമിയില് നിൽക്കുന്നൊരെന്റെയീ-
ബന്ധു മിത്രാദികളേവരേം ഹിംസിച്ചു-
ലഭ്യമായീടുവാൻ പോകുന്ന രാജ്യവും,

ഭോഗവും, കീർത്തിയും വേണ്ടന്റെ കേശവ! 31

കിം നോ രാജ്യേന ഗോവിന്ദ കിം ഭോഗൈർജീവിതേന വാ
യേഷാമർഥേ കാംക്ഷിതം നോ രാജ്യം ഭോഗാഃ സുഖാനി ച ൩൨

ത ഇമേവസ്ഥിതാ യുദ്ധേ പ്രാണാംസ്ത്യക്ത്വാ ധനാനി ച
ആചാര്യാഃ പിതരഃ പുത്രാസ്തഥൈവ ച പിതാമഹാഃ ൩൩

മാതുലാഃ ശ്വശുരാഃ പൌത്രാഃ സ്യാലാഃ സംബന്ധിനസ്തഥാ
ഏതാന്ന ഹന്തുമിച്ഛാമി ഘ്നതോപി മധുസൂദന ൩൪

അപി ത്രൈലോക്യരാജ്യസ്യ ഹേതോഃ കിം നു മഹീകൃതേ
നിഹത്യ ധാർത്തരാഷ്ട്രാന്നഃ കാ പ്രീതിഃ സ്യാജ്ജനാർദന ൩൫

അല്ലയോ ഗോവിന്ദ; ഏവർക്കു വേണ്ടിയി-
ട്ടായിട്ടു മോഹിച്ചു രാജ്യവും, ഭോഗവും:
ആയവരൊക്കെയും പ്രാണൻ ത്യജിക്കുവാ-
നായിട്ടു നിൽക്കുന്ന കാഴ്ച നീ കാണുക! 32/33

ആചാര്യന്മാരും; പിതൃക്കൾ, പിതാമഹർ
മാതുലന്മാരുമീ പുത്ര-പൌത്രാദിയും;
സ്യാലാ, ശ്വശൂരരുമായുള്ള ബന്ധുക്ക-
ളായവരൊക്കയും നിൽക്കുന്ന കാണുക! 33/34

ആയവരെക്കൊലചെയ്തിട്ടു ത്രൈലോക്യ-
മാകയും കൈവരുമെന്നിരുന്നീടിലു-
മാവില്ല ഹേ മധുസൂദന കൊല്ലുവാ-
നാവില്ല സോദരരാം ധാർത്തരാഷ്ട്രരെ! 35/35

പാപമേവാശ്രയേദസ്മാൻഹത്വൈതാനാതതായിനഃ
തസ്മാന്നാർഹാ വയം ഹന്തും ധാർത്തരാഷ്ട്രാൻസബാന്ധവാൻ
സ്വജനം ഹി കഥം ഹത്വാ സുഖിനഃ സ്യാമ മാധവ ൩൬

ഞങ്ങളെ കൊല്ലുവാൻ വന്നവരാകിലും
ബന്ധുഹത്യാപാപമേൽക്കുവാൻ വയ്യമേ.
സ്വന്തമായുള്ളതാം ബന്ധുജനത്തിനെ-
ഹിംസിച്ചു കിട്ടുന്ന സൗഖ്യവും നിഷ്ഫലം! 36

യദ്യപ്യേതേ ന പശ്യന്തി ലോഭോപഹതചേതസഃ
കുലക്ഷയകൃതം ദോഷം മിത്രദ്രോഹേ ച പാതകം ൩൭

കഥം ന ജ്ഞേയമസ്മാഭിഃ പാപാദസ്മാന്നിവർത്തിതും
കുലക്ഷയകൃതം ദോഷം പ്രപശ്യദ്ഭിർജനാർദന ൩൮

ലാഭനഷ്ടത്തിൽ മദിക്കും മനസ്സുള്ള
കൗരവർ കാണുന്നതില്ലാ കുലക്ഷയം!

ആയതാം ദോഷത്തെയറിവുള്ള നമ്മളീ
പാപത്തെയെന്തിനായ് പേറുന്നു മാധവാ? 37/38

കുലക്ഷയേ പ്രണശ്യന്തി കുലധർമാഃ സനാതനാഃ
ധർമ്മേ നഷ്ടേ കുലം കൃത്സ്നമധർമോഭിഭവത്യുത ൩൯

അധർമാഭിഭവാത്കൃഷ്ണ പ്രദുഷ്യന്തി കുലസ്ത്രിയഃ
സ്ത്രീഷു ദുഷ്ടാസു വാർഷ്ണേയ ജായതേ വർണസങ്കരഃ ൪൦

വംശ നാശത്താൽ നശിക്കുന്നു ധർമ്മവും;
ധർമ്മ നാശത്താലുദിക്കുന്നധർമ്മവും.
അധർമ്മികളാം കുലസ്ത്രീകൾ ദുഷിച്ചിട്ടു
സൃഷ്ടിച്ചിടുന്നതീ സങ്കര വർഗ്ഗവും. 39/40/41

സങ്കരോ നരകായൈവ കുലഘ്നാനാം കുലസ്യ ച
പതന്തി പിതരോ ഹ്യേഷാം ലുപ്തപിണ്ഡോദകക്രിയാഃ ൪൧

സങ്കര വർഗ്ഗത്തിലുള്ളതാം സന്തതിക-
ളാചരിക്കില്ല പിണ്ഡോദക കർമ്മങ്ങൾ.
ആയവർ തന്റെ പിതൃക്കൾ പതിക്കുന്ന-
തുണ്ടിന്നു ഘോരമാം നരകത്തീച്ചൂളയിൽ. 42

ദോഷൈരേതൈഃ കുലഘ്നാനാം വർണസങ്കരകാരകൈഃ
ഉത്സാദ്യന്തേ ജാതിധർമാ കുലധർമാശ്ച ശാശ്വതാഃ ൪൨

ആയതാം സങ്കര വർഗ്ഗത്തെ സൃഷ്ടിച്ചി-
ടുന്നവർ തന്നുടെ ദോഷത്താലാണുവേ-
രറ്റുപോകുന്നതീ കുലധർമ്മമാകയാൽ
നിർത്തിടാം നമ്മൾക്കു യുദ്ധം ജനാർദ്ദന! 43

ഉത്സന്നകുലധർമാണാം മനുഷ്യാണാം ജനാർദന
നരകേ നിയതം വാസോ ഭവതീത്യനുശുശ്രുമ ൪൩

ഗുരുവരർ ചൊല്ലി നാം കേട്ടിരിക്കുന്നതാം
തത്ത്വത്തെയൊന്നുഞാൻ ചൊല്ലുന്ന കേൾക്കുക!
വംശ നാശത്തിന്റെ ബീജം വിതച്ചിടും
മർത്ത്യർക്കു വാഴ്ചയീ നരകത്തിലാണതും! 44

അഹോ ബത മഹത്പാപം കർതും വ്യവസിതാ വയം
യദ്രാജ്യസുഖലോഭേന ഹന്തും സ്വജനമുദ്യതാഃ ൪൪

എന്തൊരു കഷ്ടമീ രാജ്യത്തെ മോഹിച്ചു-
തൻ ബന്ധു, പുത്ര, കളത്രാദി സർവ്വരേ-
മന്തകൻ തന്നുടെ നാട്ടിലേക്കാക്കുവാ-
നായിട്ടൊരുമ്പെട്ടു പോന്നിതോ നമ്മളും! 45

യദി മാമ-പ്രതീകാരമശസ്ത്രം ശസ്ത്രപാണയഃ
ധാർതരാഷ്ട്രാ രണേ ഹന്യുസ്തന്മേ ക്ഷേമതരം ഭവേത് ൪൬

പ്രതികാരമില്ലാതെയായുധമേന്താതെ-
യിരുസേന മദ്ധ്യേ വിഷണ്ണനായ് നിൽക്കുന്നൊ-
രെന്നെയെൻ സോദരർ യുദ്ധേ വധിക്കുകി-
ലെത്രയും പത്ഥ്യമായ്ത്തീരുമെനിക്കതും! 46

സഞ്ജയ ഉവാച

ഏവമുക്ത്വാർജുനഃ സംഖ്യേ രഥോപസ്ഥ ഉപാവിശത്
വിസൃജ്യ സശരം ചാപം ശോകസംവിഗ്നമാനസഃ ൪൭

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു

ഇപ്രകാരം തന്റെ സാരഥി തന്നോടു-
കേണു വിലപിച്ച പാർത്ഥനവനുടെ-
യമ്പുകുലച്ചതാം വില്ലുമുപേക്ഷിച്ചു
തേരത്തിൽ ദുഃഖിച്ചിരിക്കുന്ന കാൺക നീ! 47

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
അർജുനവിഷാദയോഗോ നാമ പ്രഥമോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ അർജുനവിഷാദയോഗം
എന്നപേരിലുള്ള ഒന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

* * *

അധ്യായം - രണ്ട്
സാംഖ്യയോഗം

സഞ്ജയ ഉവാച
തം തഥാ കൃപയാവിഷ്ടമശ്രുപൂർണ്ണാകുലേക്ഷണം
വിഷീദന്തമിദം വാക്യമുവാച മധുസൂദനഃ ൧

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു:
മധുവെന്നൊരസുരനെ കൊന്നതാം കൃഷ്ണന-
ക്കണ്ണുനീർ വാർത്തിടും പാർത്ഥനോടോതുന്നു! 01

ശ്രീഭഗവാനുവാച
കുതസ്ത്വാ കശ്മലമിദം വിഷമേ സമുപസ്ഥിതം
അനാര്യജുഷ്ടമസ്വർഗ്ഗ്യമകീർത്തികരമർജ്ജുന ൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
ജീവിതമൂല്യത്തെയറിയാത്തവർക്കൊക്കെ-
യപ്രാപ്യമാനെടൊ കീർത്തിയും, സ്വർഗ്ഗവും. 02

ക്ലൈബ്യം മാ സ്മ ഗമഃ പാർത്ഥ നൈതത്ത്വയ്യുപപദ്യതേ
ക്ഷുദ്രം ഹൃദയദൌർബ്ബല്യം ത്യക്ത്വോത്തിഷ്ഠ പരന്തപ ൩

ശത്രുക്കളെ സംഹരിക്കുവാൻ പാർത്ഥ നിൻ
ഹൃദയദൌർബല്യത്തെ സംഹരിച്ചീടുക.
യോഗ്യമല്ലാത്ത നപുംസകഭാവത്തെ
സംഹരിച്ചിട്ടു നീയുദുദ്ധരിച്ചീടുക. 03

അർജ്ജുന ഉവാച
കഥം ഭീഷ്മമഹം സംഖ്യേ ദ്രോണം ച മധുസൂദന
ഇഷുഭിഃ പ്രതിയോത്സ്യാമി പൂജാർഹാവരിസൂദന ൪

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:
പൂജ്യരാം ഭീഷ്മരേം പൂജ്യരാം ദ്രോണരേ-
മേതു ശരങ്ങളാലെതിരിടും ചൊല്ലു നീ. 04

ഗുരൂനഹത്വാ ഹി മഹാനുഭാവാൻ
ശ്രേയോഭോക്തും ഭൈക്ഷ്യമപീഹ ലോകേ
ഹത്വാർഥകാമാംസ്തു ഗുരൂനിഹൈവ
ഭുഞ്ജീയ ഭോഗാൻരുധിരപ്രദിഗ്ധാൻ ൫

ഗുരുവരന്മാരെയുപദ്രവിക്കാതിന്നു
ഭിക്ഷാടനം ചെയ്തു ഭോജിക്കതുത്തമം.

ഗുരുഭൂതന്മാരുടെ ചോര പുരട്ടിയി-
ട്ടന്നം ഭുജിക്കണോ? ചൊല്ലുവിൻ കൃഷ്ണ നീ! 05

ന ചൈതദ്വിദ്മഃ കതരന്നോ ഗരീയോ
യദ്വാ ജയേമ യദി വാ നോ ജയേയുഃ
യാനേവ ഹത്വാ ന ജിജീവിഷാമ
സ്തേവസ്ഥിതാഃ പ്രമുഖേ ധാർത്തരാഷ്ട്രാഃ ൬

നമ്മൾ ജയിക്കണോ? സോദരർ വാഴണോ?
ഏതതുനല്ലതെനിക്കറിയില്ലതും.
സോദരരെക്കൊല ചെയ്തിട്ടിജീവനി-
ലിഛയില്ലായവർ വന്നിതാ വെട്ടുന്നു. 06

കാർപ്പണ്യദോഷോപഹതസ്വഭാവഃ
പൃച്ഛാമി ത്വാം ധർമ്മസമ്മൂഢചേതാഃ
യച്ഛ്രേയഃ സ്യാന്നിശ്ചിതം ബ്രൂഹിതന്മേ
ശിഷ്യസ്തേഽഹം ശാധി മാം ത്വാം പ്രപന്നം ൭

ധർമ്മത്തെ കാണ്മതിന്നാവാതെയുഴലുന്നൊ-
രർജുനൻ വന്നിതാ ശരണമായ് കേഴുന്നു.
യാതൊന്നു ശ്രേയസിന്നായതെനിക്കെന്നു-
ചൊല്ലിത്തരേണമേ, കൃഷ്ണാ... ഹരേജയ.07

ന ഹി പ്രപശ്യാമി മമാപനുദ്യാ-
ദ്യച്ഛോകമുച്ഛോഷണമിന്ദ്രിയാണാം
അവാപ്യ ഭൂമാവസപത്നമൃദ്ധം
രാജ്യം സുരാണാമപി ചാധിപത്യം ൮

ശത്രുക്കളില്ലാത്ത സമ്പൽസമൃദ്ധമാം
സാമ്രാജ്യ സിംഹാസനത്തിൽ മേവുമ്പൊഴും
എന്നിന്ദ്രിയത്തെ വരട്ടുവാൻ പോരുന്നൊ-
രീ 'ശോകരാക്ഷാസ' നാശകനാരതും? 08

സഞ്ജയ ഉവാച

ഏവമുക്ത്വാ ഹൃഷികേശം ഗുഡാകേശഃ പരന്തപഃ
ന യോത്സ്യ ഇതി ഗോവിന്ദമുക്ത്വാ തൂഷ്ണീം ബഭൂവ ഹ ൯

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു:
'ഇല്ലിനി ഞാനൊരു യുദ്ധത്തിനില്ലെ'ന്നു-
ശത്രുസംഹാരിയാമജ്ഞാന നാശകൻ,
അർജുനൻ കൃഷ്ണനോടേവം പറഞ്ഞിട്ടു-
മൌനിയായ് തേരത്തിൽ മേവുന്നു മന്നവ. 09

തമുവാച ഹൃഷീകേശഃ പ്രഹസന്നിവ ഭാരത
സേനയോരുഭയോർമദ്ധ്യേ വിഷീദന്തമിദം വ ചഃ ൧൦

ഇരുസേനമദ്ധ്യേ വിഷണ്ണനായ് വീണൊരു
പാർത്ഥനെ നോക്കിയ-പ്പുഞ്ചിരി തൂകീട്ടു-
കണ്ണുനീർ വാർക്കുന്നൊരർജുനനോടിതാ:
ഇന്ദ്രിയാധീശനുരയ്ക്കുന്നു മന്നവ ! 10

ശ്രീഭഗവാനുവാച

അശോച്യാനന്വശോചസ്ത്വം പ്രജ്ഞാവാദാംശ്ച ഭാഷസേ
ഗതാസൂനഗതാസൂംശ്ച നാനുശോചന്തി പണ്ഡിതാഃ ൧൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
എന്തിനു വെറുതെ നീ പണ്ഡിതന്മാരുടെ
ഭാഷണം ചെയ്തുകൊണ്ടിങ്ങനെ കേഴുന്നു!
ജീവിചിരിക്കിലൊ; മൃതരായിരിക്കിലൊ;
ദഃഖിക്കയില്ലവർ പണ്ഡിതശ്രേഷ്ഠന്മാർ. 11

നത്വേവാഹം ജാതു നാസം ന ത്വം നേമേ ജനാധിപാഃ
നചൈവ നഭവിഷ്യാമഃ സർവേ വയമതഃ പരം ൧൨

നീയില്ലയെന്നില്ല; ഞാനില്ലയെന്നില്ല-
രാജാവു ജീവിച്ചിരുന്നില്ലയെന്നില്ല. 12

ദേഹിനോസ്മിന്യഥാ ദേഹേ കൌമാരം യൌവനം ജരാ
തഥാ ദേഹാന്തരപ്രാപ്തിർധീരസ്തത്ര ന മുഹ്യതി ൧൩

എപ്രകാരത്തിൽ നിൻ ദേഹത്തിലെ ജീവൻ
കൌമാര, യൌവന വാർദ്ധക്യമാവുന്നു;
അപ്രകാരത്തിലീ ദേഹാന്തരപ്രാപ്തി;
ആയതിൽ ധീരരൊ മോഹമില്ലാത്തവർ. 13

മാത്രാസ്പർശാസ്തു കൌന്തേയ ശീതോഷ്ണസുഖദുഃഖദാഃ
ആഗമാപായിനോ നിത്യാസ്താം സ്തിതിക്ഷസ്വ ഭാരത ൧൪

ഹേ...കുന്തിപുത്രയീയിന്ദ്രിയ ബോധത്താ-
ലുണ്ടായി ശീതോഷ്ണ സുഖ-ദുഃഖ ബോധങ്ങൾ:
ആയവയെല്ലാമെ വന്നിടും, പോയിടും
ആയതുകൊണ്ടവ നീ സഹിച്ചീടണം. 14

യം ഹി ന വ്യഥയന്ത്യേതേ പുരുഷം പുരുഷർഷഭ
സമദുഃഖസുഖം ധീരം സോമൃതത്വായ കൽപതേ ൧൫

സുഖ-ദുഃഖ ഭേദങ്ങളില്ലാത്ത ധീരനാം

പൂരുഷനീ വ്യഥ ബാധിക്കയില്ലവൻ
യോഗ്യനായീടുന്നു മോക്ഷത്തിനാകയാൽ
പൂരുഷശ്രേഷ്ഠ; നീ ദുഃഖിയായ്കേതുമേ! 15

നാസതോ വിദ്യതേ ഭാവോ നാഭാവോ വിദ്യതേ സതഃ
ഉഭയോരപി ദൃഷ്ടോന്തസ്ത്വനയോസ്തത്ത്വദർശിഭിഃ ൧൬

ഇല്ലാത്തതുണ്ടന്ന തോന്നലതുമില്ലല്ലൊ:
ഇല്ലായ്മയില്ലാത്തതാണല്ലൊ ശാശ്വതം.
ഈ രണ്ടവസ്ഥയും കണ്ടിട്ടുചൊല്ലിയോ-
രല്ലയോ തത്ത്വത്തെ ദർശ്ശിച്ച പണ്ഡിതർ. 16

അവിനാശി തു തദ്വിദ്ധി യേന സർവമിദം തതം
വിനാശമവ്യയസ്യാസ്യ ന കശ്ചിത്കർത്തുമർഹതി ൧൭

യാതൊന്നിനാലൊരു ദേഹം നിറയുന്നു:
ആയതു നാശമില്ലാത്തതറിഞ്ഞിടു!
ആയതാമാത്മാവതിനെ ഛേദിക്കുവാ-
നാവില്ല പാർത്ഥ; നീ ശക്തനുമല്ലടൊ. 17

അന്തവന്ത ഇമേ ദേഹാ നിത്യസ്യോക്താഃ ശരീരിണഃ
അനാശിനോ പ്രമേയസ്യ തസ്മാദ്യുധ്യസ്വ ഭാരത ൧൮

ശാശ്വതനാണവൻ; നാശമില്ലാത്തവ-
നാരാലുമാകില്ലതിനെയളക്കുവാൻ.
ദേഹത്തിനുള്ളൊരു നാശമതോ വെറും-
തോന്നലാണായതുകൊണ്ടു നീ പോരിടു! 18

യ ഏനം വേത്തി ഹന്താരം യശ്ചൈനം മന്യതേ ഹതം
ഉഭൌ തൌ ന വിജാനീതോ നായം ഹന്തി ന ഹന്യതേ ൧൯

ആത്മാവിനെത്താൻ 'ഹനിച്ചെ'ന്നു ചൊല്ലുവോ-
രാത്മാവിതാ 'മൃത' മായെന്നു ചൊല്ലുവോ-
രായവരജ്ഞരാണതുകൊണ്ടിതറിവീല-
യാത്മാവിനില്ലൊരു നാശവും; ഹാനിയും. 19

ന ജായതേ മ്രിയതേ വാ കദാചി-
ന്നായം ഭൂത്വാ ഭവിതാ വാ ന ഭൂയഃ
അജോ നിത്യഃ ശാശ്വതോ/യം പുരാണോ
ന ഹന്യതേ ഹന്യമാനേ ശരീരേ ൨൦

ജനനമില്ലാത്തവൻ; മരണമില്ലാത്തവ-
നാവിർഭവിച്ചില്ല-താവിർഭവിക്കില്ല.

അജനനവൻ നിത്യ ശാശ്വതനാണവൻ:
പ്രാചീനനാണവനില്ലെടൊ മരണവും. 20

വേദാവിനാശിനം നിത്യം യ ഏനമജമവ്യയം
കഥം സ പുരുഷഃ പാർഥ കം ഘാതയതി ഹന്തി കം ൨൧

നേരോടിതറിയുന്ന പൂരുഷരാരെയും
കൊല്ലുകയല്ലമേ കൊല്ലിക്കയല്ലെടൊ. 21

വാസാംസി ജീർണ്ണാനി യഥാ വിഹായ
നവാനി ഗൃഹ്ണാതി നരോ പരാണി
തഥാ ശരീരാണി വിഹായ ജീർണ്ണാ-
ന്യന്യാനി സംയാതി നവാനി ദേഹീ ൨൨

പഴകിച്ചു പിഞ്ചിയ വസ്ത്രമുപേക്ഷിച്ചു-
പുതുവസ്ത്രമെങ്ങിനെ നാം ധരിച്ചീടുന്നു;
ആയതുപോലെ ജീർണ്ണിച്ചൊരീ ദേഹവും
ദേഹി കൈവെടിയുന്നു , നവമത്തിൽ കേറുന്നു. 22

നൈനം ഛിന്ദന്തി ശസ്ത്രാണി നൈനം ദഹതി പാവകഃ
ന ചൈനം ക്ലേദയന്ത്യാപോ ന ശോഷയതി മാരുതഃ ൨൩

ശസ്ത്രാസ്ത്ര പ്രയോഗത്താൽ 'ഛേദി'ക്കപ്പെടാത്തവൻ!
ഇക്കൊടും കാറ്റേറ്റിട്ടും 'ശോഷി'ക്കപ്പെടാത്തവൻ!
പ്രളയത്തിൻ ജലത്തിലും 'ലയി'ക്കപ്പെടാത്തവൻ!
കത്തുന്നൊരിത്തീയാൽ 'ദഹി'ക്കപ്പെടാത്തവൻ! 23

അച്ഛേദ്യോയമദാഹ്യോയമക്ലേദ്യോശോഷ്യ ഏവ ച
നിത്യഃ സർവഗതഃ സ്ഥാണുരചലോയം സനാതനഃ ൨൪

അവ്യക്തോയമചിന്ത്യോ യമവികാര്യോയമുച്യതേ
തസ്മാദേവം വിദിത്വൈനം നാനുശോചിതുമർഹസി ൨൫

നിത്യനചഞ്ചലൻ പരിണമിക്കാത്തവൻ,
ശാശ്വതനും സർവ്വവ്യാപിയായ് മേവുവോൻ.
അവ്യക്തനചിന്ത്യൻ മാറാതിരിക്കുവോ-
നായതാ'ണാത്മാവ'തറിക നീയർജുന. 24/25

അഥ ചൈനം നിത്യജാതം നിത്യം വാ മന്യസേ മൃതം
തഥാപി ത്വം മഹാബാഹോ നൈനം ശോചിതുമർഹസി ൨൬

ലോകായതികളും വൈഭാഷികന്മാരു-
മായവർ തന്നുടെ വിശ്വാസിയായി നീ;
'ജനനമരണ'മുണ്ടായിടു മാത്മാവി-
നെന്നുധരിക്കിലും വേദിക്കവേണ്ടടൊ! 26

ജാതസ്യ ഹി ധ്രുവോ മൃത്യുർധ്രുവം ജന്മ മൃതസ്യ ച
തസ്മാദപരിഹാര്യേർഥേ ന ത്വം ശോചിതുമർഹസി ൨൭
അവ്യക്താദീനി ഭൂതാനി വ്യക്തമദ്ധ്യാനി ഭാരത
അവ്യക്തനിധനാന്യേവ തത്ര കാ പരിദേവനാ ൨൮

മരിച്ചിടും ജനിച്ചതും; ജനിച്ചിടും മരിച്ചതും;
മടിച്ചിടേണ്ട ചെയ്തിടേണ്ട വേലചെയ്ക പാർത്ഥ നീ!
കണ്ടിടാ തുടക്കവു-മൊടുക്കവുമതങ്ങിനെ:
വ്യക്തമായിടുന്നതല്ലോ മദ്ധ്യമാണതോർക്കെടൊ. 27/28

ആശ്ചര്യവത്പശ്യതി കശ്ചിദേന-
മാശ്ചര്യവദ്വദതി തഥൈവ ചാന്യഃ
ആശ്ചര്യവച്ചൈനമന്യഃ ശൃണോതി
ശ്രുത്വാപ്യേനം വേദ ന ചൈവ കശ്ചിത് ൨൯

അതിശയിപ്പതെന്നു കണ്ടിടുന്നൊരാളതിന്നെയും
അതിശയിപ്പതെന്നു ചൊല്ലിടുന്നൊരാളതിന്നെയും
അതിശയിപ്പതെന്നു കേട്ടിടുന്നൊരാളതിന്നെയും
ഒന്നുമേ മനസ്സിലാക്കിടാത്ത മർത്ത്യരനവധി. 29

ദേഹീ നിത്യമവധ്യോയം ദേഹേ സർവസ്യ ഭാരത
തസ്മാത്സർവാണി ഭൂതാനി ന ത്വം ശോചിതുമർഹസി ൩൦

ദേഹി മേവിടുന്നു സർവ്വ ദേഹമുള്ളിലർജുന:
ആവതില്ലൊരിക്കലും വധിക്കുവാൻ നിനക്കെടൊ!
സർവ്വ ജീവജാലമോർത്തു ഖേദിയായ് കുമാര നീ-
നീയുണർന്നെണീറ്റുനിന്നു വില്ലെടുത്തു പോരിടൂ! 30

സ്വധർമമപി ചാവേക്ഷ്യ ന വികമ്പിതുമർഹസി
ധർമ്യാദ്ധി യുദ്ധാച്ഛ്രേയോന്യത്ക്ഷത്രിയസ്യ ന വിദ്യതേ ൩൧

സ്വധർമ്മമായിടുന്ന നിന്റെ ക്ഷത്രിയ പ്രവൃത്തിയെ
ചെയ്തിടുന്നതാണു നല്ല ശ്രേയസ്സിന്നതോർക്ക നീ.
യുദ്ധവൃത്തിയാണു നിന്റെ ധർമ്മമെന്നതാകയാൽ
കൈവിടാനതാവതില്ല പാർത്ഥ നീയതോർക്കെടൊ. 31

യദൃച്ഛയാ ചോപപന്നം സ്വർഗ്ഗദ്വാരമപാവൃതം
സുഖിനഃ ക്ഷത്രിയാഃ പാർഥ ലഭന്തേ യുദ്ധമീദൃശം ൩൨

അപ്രതീക്ഷമായി നിന്റെ സ്വർഗ്ഗവാതിലിന്നിതാ-
തുറന്നിരിക്കുമായതാണു ധർമ്മയുദ്ധമോർക്ക നീ.
ക്ഷത്രിയന്റെ ധർമ്മമായ യുദ്ധവും ജയിച്ചു നീ

സ്വർഗ്ഗരാജ്യമായതിൽ സുഖിച്ചു വാണരുളുക. 32

അഥ ചേത്ത്വമിമം ധർമ്യം സംഗ്രാമം ന കരിഷ്യസി
തതഃ സ്വധർമം കീർതിം ച ഹിത്വാ പാപമവാപ്സ്യസി ൩൩

ആയതല്ല ധർമ്മമായ യുദ്ധഭൂമി വിട്ടു നീ
പോയിതെങ്കിലാണകീർത്തിയായിടുന്നതർജുന.
ധർമ്മമായിടുന്നതിന്നെ വിട്ടു നീ പിരിഞ്ഞിലോ
പാപിയാം നിനക്കു പൂകിടാമെടോ നരകവും. 33

അകീർതിം ചാപി ഭൂതാനി കഥയിഷ്യന്തി തേവ്യയാം
സംഭാവിതസ്യ ചാകീർത്തിർമരണാദതിരിച്യതേ ൩൪

മാത്രമല്ല ലോകരും ചമച്ചിടുന്നതുണ്ടടൊ
ഭീരുവായൊരർജുനന്റെ പോർക്കളത്തിലെ ക്കഥ.
ആയതാമകീർത്തിയാം ശരങ്ങളിൽ ശയിക്കിലും-
ഭേദമാണു ധർമ്മയുദ്ധമെന്നു നീ ധരിക്കുക. 34

ഭയാദ്രണാദുപരതം മംസ്യന്തേ ത്വാം മഹാരഥാഃ
യേഷാം ച ത്വം ബഹുമതോ ഭൂത്വാ യാസ്യസി ലാഘവം ൩൫

അവാച്യവാദാംശ്ച ബഹൂൻവദിഷ്യന്തി തവാഹിതാഃ
നിന്ദന്തസ്തവ സാമർഥ്യം തതോ ദുഃഖതരം നു കിം ൩൬

നിസ്സാരനായിടാതെയെന്റെ ധീരനായ പാർത്ഥ നീ;
നീ ഭയന്നു യുദ്ധഭൂമിയെ ത്യജിച്ചു പോയിടിൽ
പ്രശസ്തനായ നിന്നെയും നമിച്ചിരുന്ന യോദ്ധരും
വിളിച്ചിടുന്നതുണ്ടു നിന്നെ ഭീരുവെന്നതോർക്കടൊ. 35/36

ഹതോ വാ പ്രാപ്സ്യസി സ്വർഗ്ഗം ജിത്വാ വാ ഭോക്ഷ്യസേ മഹീം
തസ്മാദുത്തിഷ്ഠ കൌന്തേയ യുദ്ധായ കൃതനിശ്ചയഃ ൩൭

ധർമ്മയുദ്ധഭൂമിയിൽ കിടന്നു നീ മരിക്കിലോ
ലഭിചിടുന്നതുണ്ടു മോക്ഷമായ സ്വർഗ്ഗ ലോകവും.
ആയതല്ല പാണ്ഡവർ ജയിച്ചിടുന്നതാകിലോ
ഭുജിചിടാം നിനക്കു രാജ്യമായിടുന്ന ഭൂമിയെ. 37

സുഖദുഃഖേ സമേ കൃത്വാ ലാഭാലാഭൌ ജയാജയൌ
തതോ യുദ്ധായ യുജ്യസ്വ നൈവം പാപമവാപ്സ്യസി ൩൮

ഭേദമൊന്നുമില്ല നീ ജയിക്കിലൊ മരിക്കിലൊ;
ഭേദമില്ല നഷ്ട-ലാഭ മൊന്നുതന്നെയാണെടോ.
ഭേദമൊന്നുമില്ലയീ ചിരിയിലും-കരച്ചിലും;
പാപിയായിടാതെ പാർത്ഥ നേരെനിന്നു പിരിടൂ. 38

ഏഷാ തേഽഭിഹിതാ സാംഖ്യേ ബുദ്ധിർയോഗേ ത്വിമാം ശൃണു
ബുദ്ധ്യാ യുക്തോ യയാ പാർഥ കർമബന്ധം പ്രഹാസ്യസി ൩൯

സാംഖ്യതത്വമായിടുന്ന ജ്ഞാനബുദ്ധി കേട്ടു നീ:
കേട്ടുകൊള്ളു കർമ്മബന്ധമുക്തനായിടാനെടൊ:
ആശ കൈവെടിഞ്ഞു നിന്റെ കർമ്മമാചരിച്ചിടിൽ
മുക്തമായിടുന്നതുണ്ടു നിന്റെ കർമ്മ ബന്ധനം. 39

നേഹാഭിക്രമനാശോസ്തി പ്രത്യവായോ ന വിദ്യതേ
സ്വൽപമപ്യസ്യ ധർമ്മസ്യ ത്രായതേ മഹതോ ഭയാത് ൪൦

ഭയത്തിൽനിന്നു മോചനം ലഭിച്ചിടുന്നതിന്നു നീ-
കർമ്മബുദ്ധിയായിടുന്ന യോഗവും ധരിക്കണം.
നഷ്ടമില്ല, ലാഭമില്ല, നേട്ടമില്ല കോട്ടവും:
ആയതായ യോഗവും ധരിച്ചിടേണമർജ്ജുന! 40

വ്യവസായാത്മികാ ബുദ്ധിരേകേഹ കുരുനന്ദന
ബഹുശാഖാ ഹ്യനന്താശ്ച ബുദ്ധയോ വ്യവസായിനാം ൪൧

ലഭിച്ചിടേണ്ടതൊന്നുതന്നെയാണതാണു മോക്ഷവും:
ആയതിന്നുറച്ചിടേണ്ട ബോധമാണു ഭക്തിയും.
കൃഷ്ണബോധമേറ്റിടാത്ത മന്ദബുദ്ധികൾക്കെടൊ:
അനന്തമാണനേകമാണു ലക്ഷ്യബോധമോർക്ക നീ. 41

യാമിമാം പുഷ്പിതാം വാചം പ്രവദന്ത്യവിപശ്ചിതഃ
വേദവാദരതാഃ പാർഥ നാന്യദസ്തീതി വാദിനഃ ൪൨

കാമാത്മാനഃ സ്വർഗ്ഗപരാ ജന്മകർമ്മഫലപ്രദാം
ക്രിയാവിശേഷബഹുലാം ഭോഗൈശ്വര്യഗതിം പ്രതി ൪൩

അല്പബുദ്ധിയായിടുന്ന മൂഢമർത്ത്യരൊക്കെയും
ഫലേച്ഛയോടെയുള്ള വേദവാക്യ സൂക്തമായത്തിൽ
ഭ്രമിച്ചിടുന്നതാകയാലവർക്കു വേണ്ടിടുന്നതും:
അതിന്ദ്രിയ പ്രധാനമായ സൌഖ്യമാണതോക്കെടൊ. 42/43

ഭോഗൈശ്വര്യപ്രസക്താനാം തയാപഹൃതചേതസാം
വ്യവസായാത്മികാ ബുദ്ധിഃ സമാധൌ ന വിധീയതേ ൪൪

ഇന്ദ്രിയസ്സുഖത്തിനായി സേവ ചെയ്യുവോർക്കെടോ:
ആവതില്ലതായവർക്കു ഭക്തിപൂർവ്വ സാധകം. 44

ത്രൈഗുണ്യവിഷയാ വേദാഃ നിസ്ത്രൈഗുണ്യോ ഭവാർജ്ജുന
നിർദ്വന്ദ്വോ നിത്യസത്ത്വസ്ഥോ നിര്യോഗക്ഷേമ ആത്മവാൻ ൪൫

മുക്തമാക്കിടേണമിന്നു മൂന്നു വേദവിഷയമീ-
പ്രകൃതിതൻ ഗുണങ്ങളെയതിക്രമിക്കുകർജ്ജുന.
ലാഭ-നഷ്ടമെന്നുമുള്ള ചിന്തകൾ വെടിഞ്ഞുനിൻ
മനസ്സുറച്ചു നിന്നിടട്ടെ നിത്യമായ ദേഹിയിൽ. 45

യാവാനർഥ ഉദപാനേ സർവത സംപ്ളുതോദകേ
താവാൻസർവേഷു വേദേഷു ബ്രാഹ്മണസ്യ വിജാനതഃ ൪൬

കിണറുവെള്ളമായതാൽ ചെയ്തിടുന്നതാകയും
ചെയ്തിടാമെടൊ നിനക്കു ഭീമനണക്കെട്ടിലും.
ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായിടുന്നതുണ്ടു നീയതെങ്കിലൊ:
നേടിടാമെടൊ നിനക്കു നാലുവേദമാകയും. 46

കർമണ്യേവാധികാരസ്തേ മാ ഫലേഷു കദാചന
മാ കർമഫലഹേതുർഭൂർമാ തേ സങ്ഗോസ്ത്വകർമണി ൪൭

നിയതകർമ്മമാണതിന്നു ചെയ്തിടേണ്ടതർജ്ജുന:
ആളതല്ലതോർത്തിടേണ്ടതായതിൻ ഫലത്തിലും.
ഭവിച്ചിടൊല്ലെ ചെയ്തതിൻ ഫലത്തിലിച്ഛയൊട്ടുമേ-
യൊഴിഞ്ഞു പോയിടൊല്ലെ നിന്റെ കർമ്മമായതിന്നെ നീ. 47

യോഗസ്ഥഃ കുരു കർമാണി സംഗം ത്യക്ത്വാ ധനഞ്ജയ
സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യോഃ സമോ ഭൂത്വാ സമത്വം യോഗ ഉച്യതേ ൪൮

ചിത്തമായതിന്നെയൊന്നു പോലെയാക്കുകർജ്ജുന:
ജയിച്ചിടട്ടെ; തോറ്റിടട്ടെ രണ്ടുമൊന്നുതന്നെടൊ!
ആയതായ മനസ്സതിൻ സമത്ത്വമായതിന്നെയും
യോഗമെന്നു ചൊല്ലിടുന്നതുണ്ടു നീ ധരിക്കുക. 48

ദൂരേണ ഹ്യവരം കർമ ബുദ്ധിയോഗാദ്ധനഞ്ജയ
ബുദ്ധൌ ശരണമൻവിച്ഛ കൃപണാഃ ഫലഹേതവഃ ൪൯

നികൃഷ്ടമായതിന്നെ ദൂരെയാക്കിടേണമാർജ്ജുന:
ആയതിനു നേടിടേണ്ടതാണു ബുദ്ധിയോഗവും!
കർമ്മമായതിൻ ഫലത്തെയാഗ്രഹിച്ചിടൊല്ലെടൊ;
കൃപണനായിടൊല്ലെയെന്റെ ധീര നീ ധനഞ്ജയ. 49

ബുദ്ധിയുക്തോ ജഹാതീഹ ഉഭേ സുകൃതദുഷ്കൃതേ
തസ്മാദ് യോഗായ യുജ്യസ്വ യോഗഃ കർമസു കൌശലം ൫൦

ബുദ്ധിയോഗിയായവർ ത്യജിച്ചിടുന്നതുണ്ടെടൊ-
യിഹത്തിൽവച്ചു തന്നെ തന്റെ പുണ്യ-പാപ ഫലമതും.
യോഗിയായിടേണമെന്റെ ധീരയായ പാർത്ഥ നീ:
കർമ്മയോഗമാണതിന്നു ചെയ്തിടേണ്ടതർജ്ജുന. 50

കർമജം ബുദ്ധിയുക്താ ഹി ഫലം ത്യക്ത്വാ മനീഷിണഃ
ജന്മബന്ധവിനിർമുക്താഃ പദം ഗച്ഛന്ത്യനാമയം ൫൧

ചെയ്തിടേണ്ട കർമ്മവും കഴിഞ്ഞതിൻ ഫലത്തിനെ
ത്യജിച്ചിടുന്ന യോഗി മുക്തനായിടുന്നതുണ്ടെടൊ:
തന്റെ ജന്മബന്ധനത്തിൽ നിന്നുവേർപിരിഞ്ഞവന്നു-
ലഭ്യമായിടുന്നതുണ്ടു മോക്ഷമായതിന്നെയും. 51

യദാ തേ മോഹകലിലം ബുദ്ധിർവ്യതിതരിഷ്യതി
തദാ ഗന്താസി നിർവേദം ശ്രോതവ്യസ്യ ശ്രുതസ്യ ച ൫൨

മോഹമായിടുന്ന നിന്റെ കാടുകൾ കടന്നു നിന്റെ
ബുദ്ധി യാത്ര ചെയ്തിടുമ്പൊളെത്തിടുന്നതുണ്ടു നീ:
എന്തുതന്നെ കേട്ടിടട്ടെ: കേട്ടതൊക്കെയെന്തുമാട്ടെ-
യായതാം വിരക്തിഭാവമെത്തിടുന്നതുണ്ടടൊ. 52

ശ്രുതിവിപ്രതിപന്നാ തേ യദാ സ്ഥാസ്യതി നിശ്ചലാ
സമാധാവചലാ ബുദ്ധിസ്തദാ യോഗമവാപ്സ്യസി ൫൩

കാമ്യകർമ്മമായിടുന്ന വേദസൂക്തി കേട്ടുനിന്റെ
ബുദ്ധി കെട്ടുപോയിടാതുറച്ചുനിന്നുകൊള്ളുക.
ആയതാം സമാധിയാമവസ്ഥ കൈവരിക്കിലൊ;
ലഭിച്ചിടുന്നതുണ്ടെടൊ നിനക്കു ദിവ്യബോധവും. 53

അർജ്ജുന ഉവാച

സ്ഥിതപ്രജ്ഞസ്യ കാ ഭാഷാ സമാധിസ്ഥസ്യ കേശവ
സ്ഥിതധീഃ കിം പ്രഭാഷേത കിമാസീത വ്രജേത കിം ൫൪

അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞു

സമാധിയാമാവസ്ഥയെത്തിടുന്ന ബുദ്ധിയോഗിതന്റെ
ലക്ഷണങ്ങളെന്തതെന്നു ചൊല്ലിടെന്റെ കേശവ.
ഭാവമെന്തു-ഭാഷയെന്തവന്റെ ഭാഷണങ്ങളെന്ത-
വന്റെ യാത്രയെപ്രകാരമെന്നു ചൊല്ലിടേണമെ. 54

ശ്രീഭഗവാനുവാച

പ്രജഹാതി യദാ കാമാൻസർവാൻപാർഥ മനോഗതാൻ
ആത്മന്യേവാത്മനാ തുഷ്ടഃ സ്ഥിതപ്രജ്ഞസ്തദോച്യതേ ൫൫

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു

'സ്ഥിതപ്രജ്ഞ'നെന്നു ചൊല്ലിടേണമെങ്കിലായതുണ്ട-
തിന്ദ്രിയ:സുഖങ്ങളഞ്ചുമായതും ത്യജിക്കണം.
ആയതല്ല: നിന്റെയുള്ളിലുള്ളതാം മനസതിന്നെ-

ശുദ്ധമാക്കിടേണ്ടതുണ്ടതോർക്ക പാർത്ഥ നീയെടൊ. 55
ദുഃഖേഷ്വനുദ്വിഗ്നമനാഃ സുഖേഷു വിഗതസ്പൃഹഃ
വീതരാഗഭയക്രോധഃ സ്ഥിതധീർമുനിരുച്യതേ ൫൬

ആയതാമാവസ്ഥയെത്തിടുന്ന യോഗിയായവർക്കു-
രാഗമില്ല, ക്രോധമില്ല, പേടിയില്ല കേളെടൊ.
മനസ്സതൊന്നുപോലെയുണ്ടവർക്കതില്ല ക്ലേശവും:
സുഖത്തെയാഗ്രഹിക്കയില്ലതായതാണു മുനിയെടൊ. 56
യഃ സർവത്രാനഭിസ്നേഹസ്തത്തത്പ്രാപ്യ ശുഭാശുഭം
നാഭിനന്ദതി ന ദ്വേഷ്ടി തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ ൫൭

മോശമാട്ടെ; ഭേദമാട്ടെ; പുച്ഛമില്ല, പുകൾവുമില്ല-
തായതാമാവസ്ഥയെത്തിടുന്നതാണു മുനിയെടൊ. 57
യദാ സംഹരതേ ചായം കൂർമോങ്ഗാനീവ സർവശഃ
ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർഥേഭ്യസ്തസ്യ പ്രജ്ഞാ പതിഷ്ഠിതാ ൫൮

കൂർമ്മമെപ്രകാരമാണതിന്റെയംഗമായതൊക്കെ-
യുൾവലിച്ചിടുന്നതുണ്ടുറച്ചതായ തോടത്തിൽ:
അപ്രകാരമാത്മജ്ഞാനിയായിടുന്ന യോഗിതന്റെ-
യിന്ദ്രിയസ്സുഖത്തെയുൾവലിച്ചിടുന്നതുണ്ടെടൊ . 58
വിഷയാ വിനിവർതന്തേ നിരാഹാരസ്യ ദേഹിനഃ
രസവർജം രസോപ്യസ്യ പരം ദൃഷ്ട്വാ നിവർതതേ ൫൯

നിരാഹാരമാദിയായ വിധികളാചരിച്ചിടുന്ന
യോഗിയെത്തിടുന്നതുണ്ടു ശ്രേഷ്ഠമായ രസമത്തിൽ.
ആയതാമാവസ്ഥയെത്തിടുന്ന യോഗിയായവർക്ക-
തിന്ദ്രിയസുഖങ്ങളൊന്നുമേശുകില്ല കേളെടൊ. 59
യതതോ ഹ്യപി കൌന്തേയ പുരുഷസ്യ വിപശ്ചിതഃ
ഇന്ദ്രിയാണി പ്രമാഥീനി ഹരന്തി പ്രസഭം മനഃ ൬൦

ഇന്ദ്രിയസ്സുഖത്തിനായി വേല ചെയ്തിടുന്നൊരീ-
യോഗിയായിടുന്നവന്റെ ബുദ്ധിയെക്കെടുത്തുവാൻ-
പോന്നിടുന്ന ശേഷിയുള്ളതാണതഞ്ചുമിന്ദ്രിയങ്ങ-
ളായതെന്നു കേട്ടു നീ ധരിച്ചുകൊള്ളുകർജ്ജുന. 60
താനി സർവാണി സംയമ്യ യുക്ത ആസീത മത്പരഃ
വശേ ഹി യസ്യേന്ദ്രിയാണി തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ ൬൧

ആയതായൊരിന്ദ്രിയങ്ങളഞ്ചുമായതിന്നെയും
ജയിച്ചിടുന്ന യോഗി തന്റെ ബോധമായതിന്നെയും

ഒന്നുപോലെയാക്കിടേണമെങ്കിലാകയാലവന്നു-
സാദ്ധ്യമായിടുന്നതുണ്ടു മോക്ഷമായതിന്നെയും. 61

ധ്യായതോ വിഷയാൻപുംസഃ സങ്ഗസ്തേഷൂപജായതേ
സങ്ഗാത്സഞ്ജായതേ കാമഃ കാമാത്ക്രോധോഭിജായതേ ൬൨

ഇന്ദ്രിയസ്സുഖത്തെയചരിച്ചിടുന്ന പൂരുഷന്നു-
സംഗമത്തിലാശയായിടുന്നതുണ്ടു കേളെടൊ.
ആയതാലുദിച്ചിടുന്ന ബോധമാണു 'കാമ'വും:
കാമമായതാലുദിച്ചിടുന്നതാണു 'ക്രോധ'വും. 62

ക്രോധാദ്ഭവതി സമ്മോഹഃ സമ്മോഹാത്സ്മൃതിവിഭ്രമഃ
സ്മൃതിഭ്രംശാദ്ബുദ്ധിനാശോ ബുദ്ധിനാശാത്പ്രണശ്യതി ൬൩

'സമ്മോഹം' ഭവിക്കുന്നു ക്രോധത്തിൽനിന്നു-
'സ്മൃതി-വിഭ്രമ'മാകുന്നതുണ്ടു സമ്മോഹത്താൽ.
പിന്നെയാണീ'ബുദ്ധിനാശം' ഭാവിക്കുന്ന-
താകയാൽ സർവ്വനാശം ഭവിക്കുന്നെടൊ. 63

രാഗദ്വേഷവിമുക്തൈസ്തു വിഷയാനിന്ദ്രിയൈശ്ചരൻ
ആത്മവശ്യൈർവിധേയാത്മാ പ്രസാദമധിഗച്ഛതി ൬

രാഗവും ക്രോധവുമേശാതെ നിന്നുടെ
ജീവിത മൂല്യങ്ങളായവയൊക്കെയും
പാലിച്ചിടുന്നൊരീ മർത്ത്യർക്കുമാകയും
ലഭ്യമായീടുന്നതീ ഭവൽക്കാരുണ്യം. 64

പ്രസാദേ സർവദുഃഖാനാം ഹാനിരസ്യോപജായതേ
പ്രസന്നചേതസോ ഹ്യാശു ബുദ്ധിഃ പര്യവതിഷ്ഠതേ ൬൫

ഭഗവാന്റെ കാരുണ്യമേൽക്കുന്ന മർത്ത്യന്നു-
സംസാരദുഃഖമുണ്ടാകുന്നതില്ലെടൊ.
ആയതാം സന്തോഷചിത്തന്റെ ബുദ്ധിക്ക-
തുണ്ടാകയില്ലൊരു ചാഞ്ചല്യമിന്നെടൊ. 65

നാസ്തി ബുദ്ധിരയുക്തസ്യ ന ചായുക്തസ്യ ഭാവനാ
ന ചാഭാവയതഃ ശാന്തിരശാന്തസ്യ കുതഃ സുഖം ൬൬

കൃഷ്ണാവബോധമിന്നേൽക്കാത്ത മർത്ത്യന്നു-
റയ്ക്കില്ലദിവ്യമാം ബുദ്ധിയെന്നോർക്കെടൊ.
മനസുറയ്ക്കാത്തതാം മർത്ത്യന്നസാദ്ധ്യമാ-
യീടുന്നതുണ്ടിന്നു ശാന്തിയും സൌഖ്യവും. 66

ഇന്ദ്രിയാണാം ഹി ചരതാം യന്മനോനുവിധീയതേ
തദസ്യ ഹരതി പ്രജ്ഞാം വായുർനാവമിവാംഭസി ൬൭

എപ്രകാരത്തിലീ വെള്ളത്തിലുള്ളതാം
തോണിയുലയുന്നതുണ്ടൊരു കാറ്റിനാൽ:
അപ്രകാരത്തിലീ ബുദ്ധിയുലയുന്ന-
തുണ്ടിന്ദ്രിയങ്ങളാലുള്ള രസത്തിനാൽ. 67

തസ്മാദ്യസ്യ മഹാബാഹോ നിഗൃഹീതാനി സർവശഃ
ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർഥേഭ്യസ്തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ ൬൮

ഇന്ദ്രിയമഞ്ചും നിയന്ത്രിച്ചിടുന്നൊരീ-
മർത്ത്യന്റെ ബുദ്ധിയുറക്കുന്നതുണ്ടെടൊ.
ആയവൻ യോഗ്യനായീടുന്നു 'മുക്തി'ക്ക-
താകയാലാണവൻ സാധകൻ തന്നെടൊ. 68

യാ നിശാ സർവഭൂതാനാം തസ്യാം ജാഗർതി സംയമീ
യസ്യാം ജാഗ്രതി ഭൂതാനി സാനിശാ പശ്യതോ മുനേഃ ൬൯

സകലജീവജാലമിന്നുറങ്ങിടുന്ന രാവിതിൽ
ഉണർന്നിരുന്നു ചിന്ത ചെയ്തിടുന്നതാണു മുനിയെടൊ.
സകലജീവജാലമിന്നുണർന്നിടുന്ന നേരമാണ്;
ദൃഷ്ടിയിയുള്ളിലായിടുന്ന മുനിയതങ്ങുറക്കവും. 69

ആപൂര്യമാണമചലപ്രതിഷ്ഠം
സമുദ്രമാപഃ പ്രവിശന്തി യദ്വത്
തദ്വത്കാമാ യം പ്രവിശന്തി സർവേ
സ ശാന്തിമാപ്നോതി ന കാമകാമി ൭൦

തന്നിലേക്കൊഴുകിടും നദികളുൾക്കൊണ്ടിട്ടി-
'തചലപ്രതിഷ്ഠ'മായ് മേവും സമുദ്രങ്ങൾ:
തന്നിലെക്കൊഴുന്നൊരാഗ്രഹമാകയു-
മുൾവലിച്ചിട്ടിന്നു ശാന്തിയെപ്പൂകെടൊ. 70

വിഹായ കാമാന്യഃ സർവാൻപുമാംശ്ചരതി നിഃസ്പൃഹഃ
നിർമോ നിരഹംകാരഃ സ ശാന്തിമധിഗച്ഛതി ൭൧

മിധ്യാഹങ്കാര രഹിതനായിട്ടിന്നു-
സർവ്വകാമങ്ങളിൽ മുക്തനായീടുന്ന-
പൂരുഷൻ പൂർണ്ണമാം ശാന്തിയെ പ്രാപിച്ചു-
വർത്തിച്ചിടുന്നതുമുണ്ടെന്റെയർജ്ജുന. 71

ഏഷാ ബ്രാഹ്മീ സ്ഥിതി പാർഥ നൈനാം പ്രാപ്യ വിമുഹ്യതി
സ്ഥിത്വാസ്യാമന്തകാലേ പി ബ്രഹ്മനിർവാണമൃച്ഛതി ൭൨

ഇപ്രകാരം തന്റവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചിടുന്നതാം-
പൂരുഷർ: മോഹമില്ലാത്തവർ,
ആയവർ ശാന്തിയെ പ്രാപിച്ചതിൻ ശേഷ-
മെത്തുണനതാണെടൊ 'ബ്രഹ്മനിർവ്വാണ'വും. 72

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
സാംഖ്യയോഗോ നാമ ദ്വിതീയോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ സാംഖ്യയോഗം
എന്നപേരിലുള്ള രണ്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - മൂന്ന്

കർമ്മയോഗം

അർജുന ഉവാച

ജ്യായസീ ചേത്കർമണസ്തേ മതാ ബുദ്ധിർജനാർദന
തത്കിം കർമണി ഘോരേ മാം നിയോജയസി കേശവ ൧

അർജുനൻപറഞ്ഞു

നീതന്നെയല്ലയോ കേശവാ ചൊല്ലിയീ
ബുദ്ധിയോഗംതന്നെ ശ്രേഷ്ഠമെന്നുള്ളതും
പിന്നെ നീയെന്തിനീ ക്രൂരമാംയുദ്ധത്തി-
നായിട്ടു കൂട്ടുന്നതെന്നെ ജനാർദ്ദന. 01

വ്യാമിശ്രേണേവ വാക്യേന ബുദ്ധിം മോഹയസീവ മേ
തദേകം വദ നിശ്ചിത്യ യേന ശ്രേയോഹമാപ്നുയാം ൨

അർത്ഥമനേകമായുള്ളതാം വാകൃങ്ങ-
ളാലെന്റെ ബുദ്ധിയെ മോഹിപ്പയായ്കനീ–
യേതൊന്നു ശ്രേയസിന്നായതെനിക്കെന്നു
ചൊല്ലിത്തരേണമേ…കൃഷ്ണാഹരേ…ജയ. 02

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ലോകേസ്മിന്ദ്വിവിധാ നിഷ്ഠാ പുരാ പ്രോക്താ മയാനഘ
ജ്ഞാനയോഗേന സാംഖ്യാനാം കർമയോഗേന യോഗിനാം ൩

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു

പാപരഹിതനാമർജുനാ മോക്ഷത്തിനായി-
ചരിക്കേണ്ട മാർഗങ്ങൾ രണ്ടടൊ;
ഒന്നതു സാംഖ്യമാം തത്വമെന്നുള്ളതും,
ബുദ്ധിയോഗത്തിലെ ത്യാഗമോ മററതും. 03

ന കർമണാമനാരംഭാന്നൈഷ്കർമ്യം പുരുഷോശ്നുതേ
ന ച സന്ന്യസനാദേവ സിദ്ധിം സമധിഗച്ഛതി ൪

നിയതമാം കർമ്മത്തെയാചരിക്കായ്കയാൽ
മുക്തമാവില്ലെടൊ കർമ്മഫലങ്ങളും.
നിയതമാം കർമ്മത്തെയാചരിക്കാതുള്ള
സന്യാസയോഗവും നിഷ്ഫലമാണെടൊ. 04

ന ഹി കശ്ചിത്ക്ഷണമപി ജാതു തിഷ്ഠത്യകർമകൃത്
കാര്യതേ ഹ്യവശഃ കർമ സർവഃ പ്രകൃതിജൈർഗുണൈഃ ൫

കർമ്മങ്ങളൊന്നുമേ ചെയ്യാതെയുള്ളൊരീ
മാനുഷരില്ലെന്നു കേട്ടു ധരിക്കുക;
പ്രകൃതിതൻ മൂന്നുഗുണത്തിനാലുള്ളൊരീ
വാസനയാലെടൊ കർമ്മങ്ങളാകെയും. 05

കർമേന്ദ്രിയാണി സംയമ്യ യ ആസ്തേ മനസാ സ്മരൻ
ഇന്ദ്രിയാർഥാന്വിമൂഢാത്മാ മിഥ്യാചാരഃ സ ഉച്യതേ ൬

പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളെ സംയമിപ്പിച്ചതിൻ
ശേഷം മനസിനാലിന്ദ്രിയാർത്ഥങ്ങളെ-
ഭോഗിച്ചിടുന്നതാം മാനുഷർക്കാണെടൊ
ചൊല്ലുന്നതുണ്ടുനാം കപടസന്യാസിമാർ. 06

യസ്ത്വിന്ദ്രിയാണി മനസാ നിയമ്യാരഭതേർജുന
കർമേന്ദ്രിയൈഃ കർമയോഗമസക്തഃ സ വിശിഷ്യതേ ൭

പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളെ സംയമിപ്പിച്ചതിൻ
ശേഷം മനസിനാൽ ഭക്തിയോഗത്തിനെ-

സാധിച്ചിടുന്നതാം പൂരുഷനുത്തമ-
നായിടും യോഗിയായ്ത്തീരുന്നതുണ്ടെടൊ. 07

നിയതം കുരു കർമ ത്വം കർമ ജ്യായോ ഹ്യകർമണഃ
ശരീരയാത്രാപി ച തേ ന പ്രസിദ്ധ്യേദകർമണഃ ൮

നിഷ്ക്രിയനാകാതിരിക്കണം പാർത്ഥനീ:
വേണ്ടിടും വേലകൾചെയ്യെന്റെയർജുന;
കർമ്മത്തെയാചരിക്കാത്തതാം മർത്ത്യന്റെ
ദേഹം ക്ഷണത്താൽ ദ്രവിക്കുന്നതുണ്ടെടൊ. 08

യജ്ഞാർഥത്കർമണോന്യത്ര ലോകോയം കർമബന്ധനഃ
തദർഥം കർമ കൌന്തേയ മുക്തസങ്ഗഃ സമാചര ൯

ചെയ്യേണ്ട കർമ്മങ്ങളാണു നിൻ യജ്ഞങ്ങ-
ളെന്നു ധരിച്ചു നീ കർമ്മത്തെപ്പുൽകിലൊ;
കർമ്മത്താലുള്ളതാം ബന്ധങ്ങളററുനീ
പൂകുന്നതുണ്ടെടൊ വിഷ്ണുപാദാംബുജം. 09

സഹയജ്ഞാഃ പ്രജാഃ സൃഷ്ട്വാ പുരോവാച പ്രജാപതിഃ
അനേന പ്രസവിഷ്യധ്വമേഷ വോസ്ത്വിഷ്ടകാമധുക് ൧൦

യജ്ഞങ്ങളായിടും കർമ്മത്തിനൊപ്പമീ
ബ്രഹ്മാവുസൃഷ്ടിച്ചിടുന്നീ പ്രജകളെ.
ആയതിൻശേഷം പ്രജാപതിചൊല്ലിയെ-
ജ്ഞാദികൾ ചെയ്തുനീ മോക്ഷത്തെപ്പുൽകുക. 10

ദേവാൻഭാവയതാനേന തേ ദേവാ ഭാവയന്തു വഃ
പരസ്പരം ഭാവയന്തഃ ശ്രേയഃ പരമവാപ്സ്യഥ ൧൧

യജ്ഞാദിഹോമങ്ങളായവയാലവർ
ദേവാദിദേവകൾ സംപ്രീതരായിട്ടു–
പ്രീതിപ്പെടുത്തുന്നതുണ്ടവർ നിങ്ങളെ,
യോഗികളായിടും മർത്യരെയൊക്കവെ· 11

ഇഷ്ടാൻഭോഗാൻഹി വോ ദേവാ ദാസ്യന്തേ യജ്ഞഭാവിതാഃ
തൈർദത്താനപ്രദായൈഭ്യോ യോ ഭുങ്ക്തേ സ്തേന ഏവ സഃ ൧൨

സംപ്രീതരായിടും ദേവകളാലിന്നു
ദാനമായ് കൈവരും ധാന്യ, ധനാദികൾ,
ആയവയേകനായ് ഭോജിച്ചിടുന്നതാം
മർത്യനായീടുന്നു ചോരനായുള്ളവൻ. 12

യജ്ഞശിഷ്ടാശിനഃ സന്തോ മുച്യന്തേ സർവകിൽബിഷൈഃ
ഭുഞ്ജതേ തേ ത്വഘം പാപാ യേ പചന്ത്യാത്മകാരണാത് ൧൩

യജ്ഞശിഷ്ടത്തെ ഭുജിക്കുന്നമർത്യരോ
മുക്തമായീടുന്നു പാപഫലങ്ങളിൽ.
ഭഗവാനു നേദിച്ചിടാതെ ഭുജിക്കുന്ന
മർത്ത്യർ ഭുജിക്കുന്നതുണ്ടു പാപത്തിനെ. 13

അന്നാദ്ഭവന്തി ഭൂതാനി പർജന്യാദന്നസംഭവഃ
യജ്ഞാദ്ഭവതി പർജന്യോ യജ്ഞഃ കർമസമുദ്ഭവഃ ഫ൪

ധാന്യങ്ങൾ ഭക്ഷിച്ചു ജീവിച്ചിടുന്നു നാം,
ധാന്യങ്ങളൊ; വൃഷ്ടിഹേതുവായീടുന്നു.
വൃഷ്ടിക്കു ഹേതുവാണെജ്ഞങ്ങളാകയും,
യജ്ഞങ്ങളൊ-നിയത കർമ്മങ്ങളാണെടൊ. 14

കർമ ബ്രഹ്മോദ്ഭവം വിദ്ധി ബ്രഹ്മാക്ഷരസമുദ്ഭവം
തസ്മാത്സർവഗതം ബ്രഹ്മ നിത്യം യജ്ഞേ പ്രതിഷ്ഠിതം ഫ൫

നിയതമാം കർമ്മങ്ങൾ വേദത്തിലുണ്ടടൊ;
വേദത്തിൻമൂലം പരബ്രഹ്മമാണടൊ.
ആകയാലെജ്ഞമാം കർമ്മത്തിലൂടെനീ
പ്രാപിച്ചിടുന്നൂ പരബ്രഹ്മമായതിൽ. 15

ഏവം പ്രവർതിതം ചക്രം നാനുവർതയതീഹ യഃ
അഘായുരിന്ദ്രിയാരാമോ മോഘം പാർഥ സ ജീവതി ഫ൬

ബ്രഹ്മമായീടുന്ന വേദത്തിലുള്ളതാം
നിയതകർമ്മങ്ങളെയാചരിക്കാതെയീ–
യിന്ദ്രിയാർത്ഥങ്ങളിൽ വ്യാപരിച്ചീടുന്ന
പാപമാംജീവിതം നിഷ്ഫലമാണടൊ. 16

യസ്ത്വാത്മരതിരേവ സ്യാദാത്മതൃപ്തശ്ച മാനവഃ
ആത്മന്യേവ ച സന്തുഷ്ടസ്തസ്യ കാര്യം ന വിദ്യതേ ഫ൭

ആത്മാവിതായതിൽ സന്തുഷ്ടരാകുന്നൊ-
രാത്മാ–രാമനായീടുന്ന മാനുഷർ;
ആയതാം യോഗികളാചരിക്കേണ്ടിടും,
കർമ്മങ്ങളൊന്നുമേയില്ലന്നറികനീ. 17

നൈവ തസ്യ കൃതേനാർഥോ നാകൃതേനേഹ കശ്ചന
ന ചാസ്യ സർവഭൂതേഷു കശ്ചിദർഥവ്യപാശ്രയഃ ഫ൮

ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരമെത്തിടും യോഗിക്കി-
താശ്രയം വേണ്ടതില്ലൊന്നിലുമിന്നെടൊ.

കർമ്മത്തെ ചെയ്യിലൊ; ചെയ്യാതിരിക്കിലൊ;
നേടുവാനൊന്നുമേയില്ലവനിന്നെടൊ. 18
തസ്മാദസക്തഃ സതതം കാര്യം കർമ സമാചര
അസക്തോ ഹ്യാചരൻകർമ പരമാപ്നോതി പൂരുഷഃ ൧൯

ആയതുകൊണ്ടനാസക്തനായിട്ടുനീ,
സർവ്വദാ കർമ്മത്തെയാചരിച്ചീടുക.
നിഷ്കാമനായിട്ടു കർമ്മത്തെയാചരി-
ച്ചീടുന്ന പൂരുഷൻ മുക്തനാകുന്നെടൊ. 19
കർമണൈവ ഹി സംസിദ്ധിമാസ്ഥിതാ ജനകാദയഃ
ലോകസംഗ്രഹമേവാപി സംപശ്യൻകർതുമർഹസി ൨൦

ജനകരാജാവാദിയായുള്ളയോഗികൾ-
നിയതകർമ്മങ്ങളാൽ സംസിദ്ധിനേടിയോർ;
ആയതുപോലെനീ രാജ്യരക്ഷാർത്ഥമായ്,
നിയതകർമ്മംചെയ്തു സിദ്ധനായീടടൊ. 20
യദ്യദാചരതി ശ്രേഷ്ഠസ്തത്തദേവേതരോ ജനഃ
സ യത്പ്രമാണം കുരുതേ ലോകസ്തദനുവർതതേ ൨൧

ശ്രേഷ്ഠനായീടുന്ന പൂരുഷനാചരി-
ച്ചീടുന്ന കർമ്മങ്ങളായവയൊക്കെയും,
ആചരിച്ചീടുന്നതുണ്ടിന്നുമാലോക-
രായതുകൊണ്ടുനീ കർമ്മത്തെപ്പൂകുക. 21
ന മേ പാർഥാസ്തി കർതവ്യം ത്രിഷു ലോകേഷു കിഞ്ചന
നാനവാപ്തമവാപ്തവ്യം വർത ഏവ ച കർമണി ൨൨

ഇത്രിലോകത്തിങ്കലില്ലാത്തതായിട്ട-
തൊന്നുമെനിക്കില്ലതൊന്നുമേവേണ്ടടൊ;
എന്നിട്ടുമീ ധർമ്മയുദ്ധത്തിൽ നിന്നുടെ
സാരഥിയാകേണ്ടതാണെൻ നിയോഗവും. 22
യദി ഹ്യഹം ന വർതേയം ജാതു കർമണ്യതന്ദ്രിതഃ
മമ വർത്മാനുവർതന്തേ മനുഷ്യാഃ പാർഥ സർവശഃ ൨൩

നിയതമാം കർമ്മത്തെയാചരിക്കാതി-
ന്നലസനായിട്ടുഞാൻ മേവുന്നതുണ്ടെങ്കി–
ലെന്നുടെ മാർഗത്തെക്കണ്ടിട്ടുലോകരും
നിയതമാം കർമ്മത്തെയാചരിക്കില്ലെടൊ. 23
ഉത്സീദേയുരിമേ ലോകാ ന കുര്യാം കർമ ചേദഹം
സങ്കരസ്യ ച കർതാ സ്യാമുപഹന്യാമിമാഃ പ്രജാഃ ൨൪

ആചരിക്കേണ്ടതാം കർമ്മങ്ങളിന്നുഞാൻ,
ചെയ്യാതിരിക്കിലീ മർത്യർ ദുഷിച്ചിടും.
അയതാം സങ്കരവർഗ്ഗങ്ങൾതന്നുടെ,
ഹേതുവായിട്ടിന്നു ലോകം നശിച്ചിടും. 24

സക്താഃ കർമണ്യവിദ്വാംസോ യഥാ കുർവന്തി ഭാരത
കുര്യാദ്വിദ്വാംസ്തഥാസക്തശ്ചികീർഷുർലോകസംഗ്രഹം ൨൫

മൂഢരാം മർത്യരാസക്തരായിട്ടിന്നി-
തരുതാത്ത കർമ്മങ്ങളാചരിച്ചീടുന്നു.
കൃഷ്ണാവബോധമുണ്ടായിടും മർത്യര-
നാസക്തരായിട്ടു കർമ്മവും ചെയ്തിടും. 25

ന ബുദ്ധിഭേദം ജനയേദജ്ഞാനാം കർമസംഗിനാം
ജോഷയേത്സർവകർമാണി വിദ്വാന്യുക്തഃ സമാചരൻ ൨൬

ഫലത്തിലുള്ളിച്ഛയാൽ വേലചെയ്യുന്നൊരീ-
യജ്ഞരാം മർത്യരെ ജ്ഞാനിയായുള്ളവർ;
യുക്തമായിട്ടിന്നു മോക്ഷത്തിനായി-
ച്ചരിക്കേണ്ട പന്ഥാവിലൂടെ നയിക്കുക. 26

പ്രകൃതേഃ ക്രിയമാണാനി ഗുണൈഃ കർമാണി സർവശഃ
അഹങ്കാരവിമൂഢാത്മാ കർതാഹമിതി മന്യതേ ൨൭

മിഥ്യാഭിമാനിയാം ജീവന്റെയാത്മാ
വുരയ്ക്കുന്നു കർത്താവു ഞാനെന്നുറക്കവെ;
പ്രകൃതിതൻ മൂന്നുഗുണത്തിനാലാണടൊ;
കർത്താവു ചെയ്യുന്നു കർമ്മങ്ങളൊക്കവെ. 27

തത്ത്വവിത്തു മഹാബാഹോ ഗുണകർമവിഭാഗയോഃ
ഗുണാ ഗുണേഷു വർതന്ത ഇതി മത്വാ ന സജ്ജതേ ൨൮

ഹേ...മഹാബാഹുവീതത്ത്വങ്ങളൊക്കെ
ഗ്രഹിച്ചിട്ടു യോഗിയാസക്തനാകാതിന്നി–
തിന്ദ്രിയം തന്നുടെ ഭോഗേച്ഛയെത്യജി-
ച്ചിട്ടിന്നു ശാന്തിയെപ്പൂകുന്നതുണ്ടടൊ. 28

പ്രകൃതേർഗുണസമ്മൂഢാഃ സജ്ജന്തേ ഗുണകർമസു
താനകൃത്സ്നവിദോ മന്ദാൻകൃത്സ്നവിന്ന വിചാലയേത് ൨൯

പ്രകൃതിതൻ മൂന്നു ഗുണത്തിനാൽ കർമ്മങ്ങൾ
ചെയ്യുന്ന മൂഢരാം കർത്തക്കൾ തന്നുടെ–

മാർഗ്ഗത്തെമാറ്റുവൻ ജ്ഞാനിയായുള്ളതാം
യോഗികൾ വർത്തിച്ചിടേണ്ടതുമില്ലെടൊ. 29
മയി സർവാണി കർമാണി സന്ന്യസ്യാധ്യാത്മചേതസാ
നിരാശീർനിർമമോ ഭൂത്വാ യുധ്യസ്വ വിഗതജ്വരഃ ൩൦

ആയതുകൊണ്ടുനിൻ കർമ്മങ്ങളൊക്കെയു-
മെന്നിലേക്കർപ്പിച്ചിതെന്നയറിഞ്ഞിട്ടു–
നിഷ്കാമനായിട്ടു നിർമ്മമനായി നീ
സന്താപമുക്തനായ് യുദ്ധം നയിക്കുക. 30
യേ മേ മതമിദം നിത്യമനുതിഷ്ഠന്തി മാനവാഃ
ശ്രദ്ധാവന്തോനസൂയന്തോ മുച്യന്തേ തേപി കർമഭിഃ ൩൧

ശ്രദ്ധയോടെന്റെയീ തത്വങ്ങളൊക്കെ
ഗ്രഹിച്ചിട്ടസൂയാലുവാകാതെയാകയും;
ചെയ്യുന്നതായുള്ള മർത്ത്യർക്കു മോചനം
കിട്ടുന്നതുണ്ടിന്നു കർമ്മഫലങ്ങളിൽ. 31
യേ ത്വേതദഭ്യസൂയന്തോ നാനുതിഷ്ഠന്തി മേ മതം
സർവജ്ഞാനവിമൂഢാംസ്താന്വിദ്ധി നഷ്ടാനചേതസഃ ൩൨

അസൂയാലുവായിട്ടിന്നെന്റെയീ തത്വത്തെ-
യാചരിക്കാത്തൊരീ മൂഢരാം മാനുഷർ;
ആയവർ തന്നുടെ യജ്ഞങ്ങളാകയും;
പൂർണ്ണമാകാതിന്നു നഷ്ടപ്പെടുന്നെടൊ. 32
സദൃശം ചേഷ്ടതേ സ്വസ്യാഃ പ്രകൃതേർജ്ഞാനവാനപി
പ്രകൃതിം യാന്തി ഭൂതാനി നിഗ്രഹഃ കിം കരിഷ്യതി ൩൩

ജ്ഞാനിയായുള്ളതാം യോഗികൾപോലുമീ
പ്രകൃതിതൻ മൂന്നു ഗുണത്തിനാൽ കൈവരി–
ക്കുന്ന ദുർബുദ്ധിയെ നിഗ്രഹിച്ചീടുവാ-
നാവാതെ വർത്തിച്ചിടുന്നെന്റെയർജുന. 33
ഇന്ദ്രിയസ്യേന്ദ്രിയസ്യാർഥേ രാഗദ്വേഷൌ വ്യവസ്ഥിതൌ
തയോർന വശമാഗച്ഛേത്തൌ ഹ്യസ്യ പരിപന്ഥിനൌ ൩൪

ഇന്ദ്രിയസൗഖ്യത്തിനായുള്ള ചിന്തക-
ളാലിന്നുദിക്കുന്നു; രാഗ ദ്വേഷാദികൾ.
ആയവരണ്ടുമേയാത്മസാക്ഷാത്ക്കാര
മാർഗ്ഗ-വിഘ്നങ്ങളാണെന്നു ധരിക്കുക. 34
ശ്രേയാൻസ്വധർമോ വിഗുണഃ പരധർമാത്സ്വനുഷ്ഠിതാത്
സ്വധർമേ നിധനം ശ്രേയഃ പരധർമോ ഭയാവഹഃ ൩൫

തെറ്റെന്നുതോന്നുന്നുവെങ്കിലും നിന്നുടേ-
തായുള്ള കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതുത്തമം.
അന്യന്റെ കർമ്മങ്ങൾ വൃത്തിയായിട്ടു നീ
ചെയ്തീടുമെങ്കിലുമാപത്തു തന്നെടൊ. 35

അർജുന ഉവാച

അഥ കേന പ്രയുക്തോയം പാപം ചരതി പൂരുഷഃ
അനിച്ഛന്നപി വാർഷ്ണേയ ബലാദിവ നിയോജിതഃ ൩൬

അർജുനൻ പറഞ്ഞു

അല്ലയോ വാർഷ്ണേയ; യെന്തുകൊണ്ടാണൊരാ-
ളിച്ഛയില്ലാത്തതാം പാപകർമ്മങ്ങളെ;
മറ്റൊരുത്തന്റെയാം പ്രേരണയെന്നപോ-
ലാചരിച്ചീടുവാൻ കാരണം ചൊല്ലുക? 36

ശ്രീഭഗവാനുവാച

കാമ ഏഷ ക്രോധ ഏഷ രജോഗുണസമുദ്ഭവഃ
മഹാശനോ മഹാപാപ്മാ വിദ്ധ്യേനമിഹ വൈരിണം ൩൭

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു

രജോഗുണത്താലിന്നതുത്ഭവിച്ചീടുന്ന-
തുണ്ടതു;പിന്നെയോ ക്രോധമായ്ത്തീരുന്നി–
തായതോ; പിന്നെയീ കാമമായീടുന്നി-
തായതാം കാമമീയിഹലോക വൈരിയും. 37

ധൂമേനാവ്രിയതേ വഹ്നിര്യഥാദർശോ മലേന ച
യഥോൽബേനാവൃതോ ഗർഭസ്ഥാ തേനേദമാവൃതം ൩൮

'ധൂമ'ത്താലാവൃതമാകുന്നിതഗ്നിയും;
'ധൂളി'കൾകൊണ്ടുമൂടുന്നു കണ്ണാടിയും.
'ഭ്രൂണ'മിതാവൃതം ഗർഭാശയത്തിനാൽ;
കമത്താലാവൃതം ജീവന്റെയാത്മാവ്. 38

ആവൃതം ജ്ഞാനമേതേന ജ്ഞാനിനോ നിത്യവൈരിണാ
കാമരൂപേണ കൌന്തേയ ദുഷ്പൂരേണാനലേന ച ൩൯

കാമമാം രൂപിണിയായിട്ടിരിക്കുന്ന;
ജ്ഞാനിതൻ വൈരിയായ് വർത്തിച്ചിടുന്നൊരീ–
ദാഹാർത്തി മൂത്തൊരീ കാമാഗ്നിതന്നെയാ-
ലാവൃതമാണടൊ; ജ്ഞാനമാം ബോധവും. 39

ഇന്ദ്രിയാണി മനോ ബുദ്ധിരസ്യാധിഷ്ഠാനമുച്യതേ
ഏതൈർവിമോഹയത്യേഷ ജ്ഞാനമാവൃത്യ ദേഹിനം ൪൦

പഞ്ചേന്ദ്രിയം; പിന്നെ ബുദ്ധി മനസ്സിതാ-
മായിടത്തൊക്കെയിന്നാവാസമാക്കിയീ;
കാമാം രൂപിണി ജ്ഞനത്തെ മൂടിയി-
ദ്ദേഹിയേയിന്നു മോഹിപ്പിപ്പതുണ്ടടൊ. 40

തസ്മാത്ത്വമിന്ദ്രിയാണ്യാദൌ നിയമ്യ ഭരതർഷഭ
പാപ്മാനം പ്രജഹി ഹ്യേനം ജ്ഞാനവിജ്ഞാനനാശനം ൪൧

ആയതാൽഭാരതശ്രേഷ്ഠനാമർജുനാ,
നിഗ്രഹിച്ചീടേണ്ടതുണ്ടു നീ; യിന്ദ്രിയ–
സൗഖ്യമായീടുന്ന വിജ്ഞാനനാശിനി-
യായിടും കമത്തെയെന്നു ധരിക്കുക. 41

ഇന്ദ്രിയാണി പരാണ്യാഹുരിന്ദ്രിയേഭ്യഃ പരം മനഃ
മനസസ്തു പരാ ബുദ്ധിര്യോ ബുദ്ധേഃ പരതസ്തു സഃ ൪൨

'ജഡ'ത്തിനേക്കാളിന്നു ശ്രേഷ്ഠമീ'യിന്ദ്രിയം';
പിന്നെ 'മനസ്സ'തിന്നപ്പുറം 'ബുദ്ധി'യും;
ആയതാം ബുദ്ധിക്കുമപ്പുറത്തുള്ളൊരീ
പരമമായീടുന്നിടത്തുണ്ടതാത്മവ്. 42

ഏവം ബുദ്ധേഃ പരം ബുദ്ധ്വാ സംസ്തഭ്യാത്മാനമാത്മനാ
ജഹി ശത്രും മഹാബാഹോ കാമരൂപം ദുരാസദം ൪൩

ഇപ്രകാരം നിന്റെ ബുദ്ധിയിൽനിന്നു നീ
ശ്രേഷ്ഠമാമാത്മാവുതന്നെയറിഞ്ഞിട്ടു;
ബുദ്ധിയാൽനിന്റെ മനസ്സിനെ നിശ്ചല-
മാക്കിയിട്ടീ കാമരൂപമായിട്ടുള്ള;
ശത്രുവാം കാമത്തെ നിഗ്രഹിച്ചീടാൻ
വേണ്ടുന്നവേലകൾ ചെയ്യെന്റെയർജുന. 43

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
കർമയോഗോ നാമ ത്രിതീയോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

മലയാളഗീതയുടെ കർമ്മയോഗം എന്ന പേരിലുള്ള
മൂന്നാമത്തെ അദ്ധ്യായം ഇപ്രകാരം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം – നാല്

ജ്ഞാനകർമ്മസന്യാസയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഇമം വിവസ്വതേ യോഗം പ്രോക്തവാനഹമവ്യയം
വിവസ്വാന്മനവേ പ്രാഹ മനുരിക്ഷ്വാകവേബ്രവീത് ൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
സനാതനമായീടും യോഗത്തെയന്നു ഞാൻ
ചൊല്ലിക്കൊടുത്തു വിവസ്വനാം സുര്യന്.
സുര്യനാം ദേവനതുപദേശിച്ചു മനുവിനാ-
യായവനിക്ഷ്വാകുവിന്നെ പഠിപ്പിച്ചു. (01)

ഏവം പരമ്പരാപ്രാപ്തമിമം രാജർഷയോ വിദുഃ
സ കാലേനേഹ മഹതാ യോഗോ നഷ്ടഃ പരന്തപ ൨

ഗുരു ശിഷ്യ ബന്ധത്തിലുടന്നുകൈമാറി-
വന്ന സനാതനമായിടും ശാസ്ത്രത്തെ-
യുൾക്കൊണ്ടിരുന്നു രാജർഷിമാർ പിന്നീടു
ബന്ധങ്ങളറ്റവ വിസ്മൃതമാകുന്നു. (02)

സ ഏവായം മയാ തേദ്യ യോഗഃ പ്രോക്തഃ പുരാതനഃ
ഭക്തോസി മേ സഖാ ചേതി രഹസ്യം ഹ്യേതദുത്തമം ൩

എൻ ഭക്ത-മിത്രമീ നീയതുകൊണ്ടിന്നു
ചൊല്ലിത്തരുന്നതീ യോഗശാസ്ത്രങ്ങളെ.
ആയതുകൊണ്ടിട്ടതീന്ദ്രിയമായിടും
തത്വം ഗ്രഹിച്ചു നീയുദ്ധരിച്ചീടുക. (03)

അർജുന ഉവാച

അപരം ഭവതോ ജന്മ പരം ജന്മ വിവസ്വതഃ
കഥമേതദ്വിജാനീയാം ത്വമാദൌ പ്രോക്തവാനിതി ൪

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:
സുര്യനാം ദേവൻ വിവസ്വാനവനുടെ
കാലതിനെത്രയോ ശേഷം പിറന്നൊരു
ദേഹമായീടുന്ന നീയെപ്രകാരത്തി-
ലീയുപദേശങ്ങളൊക്കെ കൊടുത്തതും? (04)

ശ്രീ ഭഗവാനുവാച

ബഹൂനി മേ വ്യതീതാനി ജന്മാനി തവ ചാർജുന
താന്യഹം വേദ സർവാണി ന ത്വം വേത്ഥ പരന്തപ ൫

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
ശത്രുസംഹാരിയാമാർജുനാ നിന്റെയു-
മെന്റെയും ജന്മങ്ങളെത്ര കഴിഞ്ഞിത്:
ആയവയൊക്കെയും ഞാനിന്നുമോർക്കുന്നി-
തോർക്കുന്നതില്ല നീയൊന്നുമേയിന്നെടൊ (05)

അജോപി സന്നവ്യയാത്മാ ഭൂതാനാമീശ്വരോപി സൻ
പ്രകൃതിം സ്വാമധിഷ്ഠായ സംഭവാമ്യാത്മമായയാ ൬

ഞാൻപിറക്കുന്നില്ലതീന്ദ്രിയമാകുന്നൊ-
രെന്റെയീ ദേഹത്തിനില്ലൊരു നാശവും.
ഈ ജീവജാലത്തിനൊക്കെയധിപതി-
യാണു ഞാനെങ്കിലുമെല്ലാ യുഗത്തിലും
സംഭവിക്കുന്നു ഞാനെന്നാത്മശക്തികൊ-
ണ്ടാദിമ രൂപമായിട്ടുൽഭവിക്കുന്നു. (06)

യദാ യദാ ഹി ധർമസ്യ ഗ്ലാനിർഭവതി ഭാരത
അഭ്യുത്ഥാനമധർമസ്യ തദാത്മാനം സൃജാമ്യഹം ൭

ധർമ്മത്തിനെപ്പപ്പോൾ കോട്ടം ഭവിക്കുന്ന-
ധർമ്മത്തിനൊക്കെയും, വൃദ്ധിയുണ്ടായിടും:
അപ്പപ്പഴൊക്കെയുമെന്നാത്മ ശക്തികൊ-
ണ്ടുത്ഭവിച്ചീടുന്നതുണ്ടു ഞാൻ ഭാരത. (07)

പരിത്രാണായ സാധൂനാം വിനാശായ ച ദുഷ്കൃതാം
ധർമസംസ്ഥാപനാർഥായ സംഭവാമി യുഗേ യുഗേ ൮

ദുഷ്കർമ്മകാരി വിനാശത്തിനായിട്ടീ-
സാധുക്കൾതന്നുടെ രക്ഷക്കുവേണ്ടിയി-
ട്ടയിട്ടു സംഭവിച്ചീടുന്നതുണ്ടു ഞാ-
നെല്ലായുഗങ്ങളിൽക്കൂടിയുമർജുന. (08)

ജന്മ കർമ ച മേ ദിവ്യമേവം യോ വേത്തി തത്ത്വതഃ
ത്യക്ത്വാ ദേഹം പുനർജന്മ നൈതി മാമേതി സോർജുന ൯

എന്റെയീ ദിവ്യമാം ജന്മ കർമ്മങ്ങളാ-
മാദിയാം തത്വത്തെയുൾക്കൊണ്ടിടുന്നൊരീ
മർത്ത്യർ പുനർജ്ജനിക്കുന്നതുമില്ലവർ
പ്രാപിചിടുന്നുണ്ടതെന്നിലുമർജുന. (09)

വീതരാഗഭയക്രോധാ മന്മയാ മാമുപാശ്രിതാഃ
ബഹവോ ജ്ഞാനതപസാ പൂതാ മദ്ഭാവമാഗതാഃ ൧൦

രാഗ, ഭയ, ക്രോധ മോചിതരായിട്ടി-
തെന്നെയറിഞ്ഞിട്ടിതെന്നെയുൾക്കൊള്ളുന്ന
ജ്ഞാനിയാം താപസ്സരായുള്ള യോഗിക-
ളായവർ പ്രാപിച്ചിടുന്നിതെൻ പ്രേമവും. (10)

യേ യഥാ മാം പ്രപദ്യന്തേ താംസ്തഥൈവ ഭജാമ്യഹം
മമ വർത്മാനുവർതന്തേ മനുഷ്യാഃ പാർഥ സർവശഃ ൧൧

എന്നെ ശരണമായ് പ്രാപിച്ചിടുന്നതാം-
ഭക്തർക്കു ലഭ്യമാണായതിന്റെ ഫലം.
അല്ലയോ പാർഥയീ മാനുഷരൊക്കെയും-
പിന്തുടരുന്നതെൻ മാർഗ്ഗത്തെയിന്നെടോ. (11)

കാങ്ക്ഷന്തഃ കർമണാം സിദ്ധിം യജന്ത ഇഹ ദേവതാഃ
ക്ഷിപ്രം ഹി മാനുഷേ ലോകേ സിദ്ധിർഭവതി കർമജാ ൧൨

കാമ്യ കർമ്മത്തിന്റെ പൂർണ്ണതക്കായിട്ടു
മർത്യരിന്നെജ്ഞങ്ങളാകെയും ചെയ്യുന്നി-
തായതാം മർത്യന്നു ലഭ്യമായീടുന്ന-
തുണ്ടിന്നിതായതിൻ സിദ്ധികളാകെയും. (12)

ചാതുർവർണ്യം മയാ സൃഷ്ടം ഗുണകർമവിഭാഗശഃ
തസ്യ കർതാരമപി മാം വിദ്ധ്യകർതാരമവ്യയം ൧൩

പ്രകൃതിതൻ മൂന്നു ഗുണത്തിനാലുള്ളതാം-
വസനക്കൊത്തുള്ള കർമ്മത്തെ വേർതിരി-
ച്ചിന്നുഞാൻസൃഷ്ടിച്ചു നാലു വർണ്ണങ്ങളു-
മായതിൻ കർത്താവതുഞാനുമല്ലെടൊ. (13)

ന മാം കർമാണി ലിമ്പന്തി ന മേ കർമഫലേ സ്പൃഹാ
ഇതി മാം യോഭിജാനാതി കർമഭിർന സ ബധ്യതേ ൧൪

കർമങ്ങളൊന്നുമേ ബാധിക്കയില്ലെനി-
ക്കായതിന്റെ ഫലം വേണ്ടുന്നതില്ലെടൊ.
എന്റെയീ സത്യത്തെയുൾക്കൊണ്ടിടുന്നതാം-
മർത്യന്നതില്ല കർമ്മത്തിന്റെ ബന്ധനം. (14)

ഏവം ജ്ഞാത്വാ കൃതം കർമ പൂർവൈരപി മുമുക്ഷുഭിഃ
കുരു കർമൈവ തസ്മാത്ത്വം പൂർവൈഃ പൂർവതരം കൃതം ൧൫

ആയതാം ജ്ഞാനത്തെയുൾക്കൊണ്ടു കർമ്മവും
ചെയ്തങ്ങു മോക്ഷത്തെ പ്രാപിച്ച ജ്ഞാനികള്:
ആയതാം പൂർവ്വികർ ചെയ്ത പുരാതന-

മായിടും കർമ്മത്തെ ചെയ്യെന്റെയർജുന. (15)

കിം കർമ കിമകർമേതി കവയോപ്യത്ര മോഹിതാഃ
തത്തേ കർമ പ്രവക്ഷ്യാമി യജ്ജ്ഞാത്വാ മോക്ഷ്യസേശുഭാത് ൧൬

വിവേകികളായുള്ള മാനുഷർപോലും
ഭ്രമിക്കുന്നിതേതാ'ണകർമ്മ'വും 'കർമ്മ'വും.
വേണ്ടുന്ന കർമ്മത്തെ ചൊല്ലുന്നതുണ്ടുഞാ-
നായതു ചെയ്തുനീ മോചിതനാകുക. (16)

കർമണോ ഹ്യപി ബോദ്ധവ്യം ബോദ്ധവ്യം ച വികർമണഃ
അകർമണശ്ച ബോദ്ധവ്യം ഗഹനാ കർമണോ ഗതിഃ ൧൭

'കർമ്മ'; 'വികർമ്മണം': പിന്നെ'യകർമ്മണം':
ആയതു മൂന്നിന്റെ തത്വം ഗ്രഹിക്കണം.
സങ്കീർണ്ണമായിടും സത്കർമ്മമായത്തിൻ
മാർഗ്ഗങ്ങളൊക്കെ ഗ്രഹിക്കേണ്ടതുണ്ടുനീ. (17)

കർമണ്യകർമ യഃ പശ്യേദകർമണി ച കർമ യഃ
സ ബുദ്ധിമാൻമനുഷ്യേഷു സ യുക്തഃ കൃത്സ്നകർമകൃത് ൧൮

'കർമ്മത്തിനുള്ളിലകർമ്മവും; പിന്നെ-
യകർമ്മതിലോ ഫലോദ്ദിഷ്ടമാം കർമ്മവും-
കാണുന്ന ബുദ്ധിമാൻ യാതൊരുകർമ്മത്തെ
ചെയ്കിലോ തെറ്റില്ലതീന്ദ്രിയനാണവൻ. (18)

യസ്യ സർവേ സമാരംഭാഃ കാമസങ്കൽപവർജിതാഃ
ജ്ഞാനാഗ്നിദഗ്ധകർമാണം തമാഹുഃ പണ്ഡിതം ബുധാഃ ൧൯

ഇന്ദ്രിയസൌഖ്യത്തെയാഗ്രഹിക്കാതിന്നു
കർമ്മത്തെയാചരിച്ചീടുന്ന ജ്ഞാനിതൻ
ജ്ഞാനാഗ്നിയാലിന്നു ഭസ്മീകരിക്കുന്ന-
തുണ്ടുതാൻ ചെയ്തിട്ടും കർമ്മഫലങ്ങളെ. (19)

ത്യക്ത്വാ കർമഫലാസംഗം നിത്യതൃപ്തോ നിരാശ്രയഃ
കർമണ്യഭിപ്രവൃത്തോപി നൈവ കിഞ്ചിത്കരോതി സഃ ൨൦

സ്വതന്ത്രനായിട്ടുതൻ കർമ്മ ഫലത്തിലാ-
സക്തനാകാതിന്നു തൃപ്തനായ് കർമ്മത്തെ-
യാചരിച്ചീടുന്ന മാനുഷര് ചെയ്യുന്ന-
വൃത്തികൾ കാമ്യമാം കർമ്മങ്ങളല്ലെടൊ. (20)

നിരാശീര്യതചിത്താത്മാ ത്യക്തസർവപരിഗ്രഹഃ
ശാരീരം കേവലം കർമ കുർവന്നാപ്നോതി കിൽബിഷം ൨൧

നിഷ്കാമാനായ് മനോബുധിയെ കെട്ടിയി-
ട്ടെല്ലാം ത്യജിച്ചു; തന്നാത്മാവതായതു-
വർത്തിച്ചിടുന്നതിന്നായിട്ടു ദേഹത്തെ
രക്ഷിച്ചിടുന്നതിൽ പാപമൊട്ടില്ലെടൊ (21)

യദൃച്ഛാലാഭസന്തുഷ്ടോ ദ്വന്ദ്വാതീതോ വിമത്സരഃ
സമഃ സിദ്ധാവസിദ്ധൌ ച കൃത്വാപി ന നിബധ്യതേ ൨൨

ആഗ്രഹിച്ചീടാതെ ലഭ്യമാകുന്നതിൽ
സന്തുഷ്ടനായിട്ടു വൈരാഗ്യമില്ലാ-
തസൂയാലുവാകാതെ; തോൽവി - ജയത്തിനെ-
യേകമായ്ക്കാണുന്ന മർത്യനായുള്ളവൻ
കർമ്മത്തെ ചെയ്കിലും കർമ്മത്താലുള്ളതാം
ബന്ധങ്ങളില്ലവനെന്നറിഞ്ഞീടുക. (22)

ഗതസങ്ഗസ്യ മുക്തസ്യ ജ്ഞാനാവസ്ഥിതചേതസഃ
യജ്ഞായാചരതഃ കർമ സമഗ്രം പ്രവിലീയതേ ൨൩

പ്രകൃതിഗുണത്തിലസംഗനായിട്ടിന്ന-
തീന്ദ്രിയജ്ഞാനത്തെയുൾക്കൊണ്ടു ചെയ്യുന്നൊ-
രെജ്ഞങ്ങളായിടും കർമ്മങ്ങളാകവേ-
പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടു ദിവ്യമാം ലോകവും. (23)

ബ്രഹ്മാർപണം ബ്രഹ്മ ഹവിർബ്രഹ്മാഗ്നൌ ബ്രഹ്മണാ ഹുതം
ബ്രഹ്മൈവ തേന ഗന്തവ്യം ബ്രഹ്മകർമസമാധിനാ ൨൪

ബ്രഹ്മത്തെയുൾക്കൊണ്ടിതാത്മാവിനാലിന്നു
ഹോമിച്ചിടുന്ന ഹവിസ്സാൽജ്വലിക്കുന്ന
ബ്രഹ്മാഗ്നി തന്നിലൂടിന്നു നീ പ്രാപിച്ചി-
ടുന്നി'തദ്ധ്യാത്മമാം ലോകമീ ബ്രഹ്മവും'. (24)

ദൈവമേവാപരേ യജ്ഞം യോഗിനഃ പര്യുപാസതേ
ബ്രഹ്മാഗ്നാവപരേ യജ്ഞം യജ്ഞേനൈവോപജുഹ്വതി ൨൫

ദേവപ്രീതിക്കിന്നിതെജ്ഞങ്ങൾചെയ്യുന്ന
യോഗികളാലിന്നു ദേവകൾപ്രീതരാം.
പരബ്രഹ്മ പ്രാപ്തിക്കിതെജ്ഞങ്ങൾചെയ്യുന്ന
യോഗികളർപ്പിപ്പതെജ്ഞത്തെ യജ്ഞമായ്. (25)

ശ്രോത്രാദീനീന്ദ്രിയാണ്യന്യേ സംയമാഗ്നിഷു ജുഹ്വതി
ശബ്ദാദീന്വിഷയാനന്യ ഇന്ദ്രിയാഗ്നിഷു ജുഹ്വതി ൨൬

ശ്രവണങ്ങളാദിയാമിന്ദ്രിയം കൊണ്ടിന്നു
ഹോമങ്ങൾചെയ്യുന്ന യോഗികൾവേറെയും.

ഇന്ദ്രിയസൌഖ്യത്തെ; ഇന്ദ്രിയമാകുന്നൊ-
രഗ്നിയാൽ ഹോമിച്ചീടുന്നൂ ഗൃഹസ്ഥനും. (26)

സർവാണീന്ദ്രിയകർമാണി പ്രാണകർമാണി ചാപരേ
ആത്മസംയമയോഗാഗ്നൌ ജുഹ്വതി ജ്ഞാനദീപിതേ ൨൭

ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരലബ്ധിക്കതായിട്ടു
സർവേന്ദ്രിയങ്ങൾതൻ കർമ്മങ്ങളൊക്കവെ;
ആത്മ നിയന്ത്രണമാകുന്നൊരഗ്നിയിൽ
ഹോമിച്ചിടുന്നതാം യോഗികൾവേറെയും. 27)

ദ്രവ്യയജ്ഞാസ്തപോയജ്ഞാ യോഗയജ്ഞാസ്തഥാപരേ
സ്വാധ്യായജ്ഞാനയജ്ഞാശ്ച യതയഃ സംശിതവ്രതാഃ ൨൮

സ്വന്തമാമൊക്കെ ത്യജിക്കുന്ന യോഗികൾ;
പിന്നെത്തപസ്വികാളായുള്ള യോഗികൾ;
വേദാന്തമൊക്കെപ്പഠിക്കുന്ന യോഗിക-
ളഷ്ഠാംഗയോഗികളായവർ പിന്നെയും: (28)

അപാനേ ജുഹ്വതി പ്രാണം പ്രാണേപാനം തഥാപരേ
പ്രാണാപാനഗതീ രുദ്ധ്വാ പ്രാണായാമപരായണാഃ
അപരേ നിയതാഹാരാഃ പ്രാണാൻപ്രാണേഷു ജുഹ്വതി ൨൯

'പ്രാണാപമാന'നെ ഹോമിച്ചിടുന്നുണ്ടു
യോഗികൾതന്റെയീ 'പ്രണായാമ'ത്തിലും.
പിന്നെയാഹാര നീരാദികൾവർജ്ജിച്ചു-
പ്രാണനെത്തന്നെയും ഹോമിച്ചിടുന്നവർ. (29)

സർവേപ്യേതേ യജ്ഞവിദോ യജ്ഞക്ഷപിതകൽമഷാഃ
യജ്ഞശിഷ്ടാമൃതഭുജോ യാന്തി ബ്രഹ്മ സനാതനം ൩൦

ആയതാമെജ്ഞവിത്തുക്കളാം യോഗിക-
ളാകവെ; പാപ വിമുക്തരായിട്ടിന്നി-
തെജ്ഞശിഷ്ടത്തെ ഭുജിച്ചിട്ടിതായവർ
പ്രാപിച്ചിടുന്നൂ പരബ്രഹ്മമായത്തിൽ. (30)

നായം ലോകോസ്ത്യയജ്ഞസ്യ കുതോന്യഃ കുരുസത്തമ ൩൧

യജ്ഞങ്ങളൊന്നുമേ ചെയ്യാതെയുള്ളതാം
മർത്യരസന്തുഷ്ടരാണിഹലോകത്തി-
ലായവന്നീ; പരലോകത്തിലെപ്രകാ-
രത്തിലാണിന്നൊടോ സന്തുഷ്ടനാവുക? (31)

ഏവം ബഹുവിധാ യജ്ഞാ വിതതാ ബ്രഹ്മണോ മുഖേ
കർമജാന്വിദ്ധി താൻസർവാനേവം ജ്ഞാത്വാ വിമോക്ഷ്യസേ ൩൧

യജ്ഞങ്ങളൊക്കെയും വേദത്തിലുണ്ടവ-
യുണ്ടായതൊക്കെയും കർമ്മത്തിൽനിന്നെടൊ.
ആയതായുള്ളതാം തത്ത്വങ്ങളൊക്കെ-
ഗ്രഹിക്കുന്നതാകയാൽ മുക്തനാകുന്നു നീ. (32)

ശ്രേയാന്ദ്രവ്യമയാദ്യജ്ഞാജ്ജ്ഞാനയജ്ഞഃ പരന്തപ
സർവം കർമാഖിലം പാർഥ ജ്ഞാനേ പരിസമാപ്യതേ ൩൩

ദ്രവ്യ യജ്ഞത്തിനേക്കാളിന്നു ശ്രേഷ്ഠമീ-
ജ്ഞാനയജ്ഞം തന്നെയെന്നു ധരിക്കുക.
പാർഥനിന്റെ സർവ്വ കർമ്മ : ത്യാഗങ്ങളു-
മെത്തുന്നതുണ്ടിന്നു ജ്ഞാന യജ്ഞത്തിലും. (33)

തദ്വിദ്ധി പ്രണിപാതേന പരിപ്രശ്നേന സേവയാ
ഉപദേക്ഷ്യന്തി തേ ജ്ഞാനം ജ്ഞാനിനസ്തത്ത്വദർശിനഃ ൩൪

ജ്ഞാനോപദേശങ്ങൾ ലഭ്യമായീടുവാ-
നായിട്ടു നീയിന്നി'താത്മജ്ഞാനി' യായിടും
ഗുരുവിനെ വന്ദിച്ചു സേവിച്ചു നേടേണ്ട-
താണാത്മ ജ്ഞാനങ്ങളാകെയും. (34)

യജ്ജ്ഞാത്വാ ന പുനർമോഹമേവം യാസ്യസി പാണ്ഡവ
യേന ഭൂതാന്യശേഷാണി ദ്രക്ഷ്യസ്യാത്മന്യഥോ മയി ൩൫

ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാര സിദ്ധനിൽനിന്നിട്ടു-
ലഭ്യമായീടുന്ന ജ്ഞാനത്തെയുൾക്കൊണ്ടി-
ടുന്നതാം പൂരുഷർ മായക്കടിപ്പെടാ-
തിന്നവർ ദർശിപ്പതുണ്ടതുമെന്നെയും. (35)

അശോഷാണി അപി ചേദസി പാപേഭ്യഃ സർവേഭ്യഃ പാപകൃത്തമഃ
സർവം ജ്ഞാനപ്ലവേനൈവ വൃജിനം സന്തരിഷ്യസി ൩൬

നീ മഹാപാപിയാണെന്നങ്ങിരിക്കിലും
ജ്ഞാനമാകുന്നതാം തോണിയിൽകേറിയാ-
ലീദുഃഖമാകുന്നൊരാഴി കടക്കുവാ-
നായിട്ടതില്ലൊരു ബുധിമുട്ടൊന്നുമെ. (36)

യഥൈധാംസി സമിദ്ധോഗ്നിർഭസ്മസാത്കുരുതേർജുന
ജ്ഞാനാഗ്നിഃ സർവകർമാണി ഭസ്മസാത്കുരുതേ തഥാ ൩൭

എപ്രകാരത്തിൽ ജ്വലിക്കുന്നൊരഗ്നിയാൽ
ഭസ്മമായീടുന്നു ദ്രവ്യങ്ങളൊക്കവെ;
അപ്രകാരത്തിലീ ജ്ഞാനാഗ്നിയാലിന്നു
ഭസ്മമായീടുന്നു പാപഫലങ്ങളും. (37)

ന ഹി ജ്ഞാനേന സദൃശം പവിത്രമിഹ വിദ്യതേ
തത്സ്വയം യോഗസംസിദ്ധഃ കാലേനാത്മനി വിന്ദതി ൩൮

ഈയിഹലോകത്തിൽ ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ള-
തൊന്നതുതന്നെ'യതീന്ദ്രിയ' ജ്ഞാനവും.
ആയതു സിദ്ധിച്ചിടുന്നുണ്ടുയോഗിക-
ളായിടും ഭക്തർക്കു കാലക്രമേണയും. (38)

ശ്രദ്ധാവാംല്ലഭതേ ജ്ഞാനം തത്പരഃ സംയതേന്ദ്രിയഃ
ജ്ഞാനം ലബ്ധ്വാ പരാം ശാന്തിമചിരേണാധിഗച്ഛതി ൩൯

ഇന്ദ്രിയമഞ്ചുമടക്കിയിട്ടിന്നിതിൽ-
ശ്രദ്ധാലുവയിട്ടു താൽപര്യമുൾക്കൊണ്ട്;
പ്രാർത്ഥിച്ചു കൈവരിക്കുന്നതതീന്ദ്രിയ-
ജ്ഞാനവും പിന്നെയാദ്ധ്യാത്മിക ശാന്തിയും. (39)

അജ്ഞശ്ചാശ്രദ്ദധാനശ്ച സംശയാത്മാ വിനശ്യതി
നായം ലോകോസ്തി ന പരോ ന സുഖം സംശയാത്മനഃ ൪൦

വൈദിക ജ്ഞാനത്തെയറിയാത്തവന്നുമീ
ധർമ്മ ശാസ്ത്രങ്ങളവിശ്വസിക്കുന്നതു-
മായതിന്നെസ്സദാ സംശയിക്കുന്നതു-
മായതാം മാനുഷർ ദുഖിതരിരുലോകവും. (40)

യോഗസന്ന്യസ്തകർമാണം ജ്ഞാനസഞ്ഛിന്നസംശയം
ആത്മവന്തം ന കർമാണി നിബധ്നന്തി ധനഞ്ജയ ൪൧

സന്യാസമാദിയാം യോഗത്തിലൂടിന്നു-
കർമ്മഫലത്തെ ത്യജിച്ചിട്ടു സംശയം-
കൂടാതെയാത്മ സാക്ഷാത്ക്കാരമെത്തിടും
യോഗിക്കതില്ലൊരു കർമ്മ ബന്ധങ്ങളും. (41)

തസ്മാദജ്ഞാനസംഭൂതം ഹൃത്സ്ഥം ജ്ഞാനാസിനാത്മനഃ
ഛിത്ത്വൈനം സംശയം യോഗമാതിഷ്ഠോത്തിഷ്ഠ ഭാരത ൪൨

ആയതുകൊണ്ടുനിൻ ഹൃത്തിലുള്ളൊരീ-
യജ്ഞാനത്താലുദിച്ചീടുന്ന സംശയം;
ആകെയും ഛേദിക്കവേണ്ടതുണ്ടിന്നുനിൻ

ജ്ഞാനമായീടുന്ന വാൾകൊണ്ടതായതി-
ന്നായിട്ടു യോഗിയായിട്ടെഴുന്നേറ്റിന്നു
യുദ്ധം നയിക്ക നീ ഭാരത. (42)

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
ജ്ഞാനകർമസന്ന്യാസയോഗോ നാമ ചതുർഥോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ ജ്ഞാനകർമ്മസന്ന്യാസയോഗം
എന്ന പേരിലുള്ള നാലാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം – അഞ്ച്

കർമ്മസന്ന്യാസയോഗം

അർജുന ഉവാച
സന്ന്യാസം കർമണാം കൃഷ്ണ പുനർയോഗം ച ശംസസി
യച്ഛ്രേയ ഏതയോരേകം തന്മേ ബ്രൂഹി സുനിശ്ചിതം ൧

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:
സന്ന്യസിച്ചീടുവാൻ ചൊല്ലിയ കൃഷ്ണ നീ
ചൊല്ലുന്നതുണ്ടിന്നു കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുവാൻ.
ആയവ രണ്ടിലുമേതൊന്നു ശ്രേയസ്സി-
ന്നായതെന്നെന്നോടു ചൊല്ലിത്തരേണമേ. (01)

ശ്രീഭഗവാനുവാച
സന്ന്യാസഃ കർമയോഗശ്ച നിഃശ്രേയസകരാവുഭൌ
തയോസ്തു കർമസന്ന്യാസാത്കർമയോഗോ വിശിഷ്യതേ ൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
മുക്തിക്കു വേണ്ടിയിടുള്ളതാം മാർഗങ്ങ-
ളാണവ രണ്ടുമാണെന്നങ്ങിരിക്കിലും
ഭക്തിയോടിന്നുനീ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന-
താണുനിൻ ശ്രേയസ്സിനെത്രയുമുത്തമം. (02)

ജ്ഞേയഃ സ നിത്യസന്ന്യാസീ യോ ന ദ്വേഷ്ടി ന കാങ്ക്ഷതി
നിർദ്വന്ദ്വോ ഹി മഹാബാഹോ സുഖം ബന്ധാത്പ്രമുച്യതേ ൩

കർമഫലത്തെ വെറുത്തിടാതായാതി-
ലാഗ്രഹിച്ചീടാത്ത നിത്യസന്യാസികൾ
ആയവരീരണ്ടു യോഗത്തിനപ്പുറ-
ത്തെത്തിയിട്ടി ബന്ധമുക്തനാകുന്നെടൊ. (03)

സാംഖ്യയോഗൌ പൃഥഗ്ബാലാഃ പ്രവദന്തി ന പണ്ഡിതാഃ
ഏകമപ്യാസ്ഥിതഃ സമ്യഗുഭയോർവിന്ദതേ ഫലം ൪

ഭക്തിയാൽചെയ്യുന്ന പൂജയും പിന്നെയീ
സാംഖ്യയോഗത്തിൻ പ്രപഞ്ച തത്വങ്ങളും,
രണ്ടെന്നുചൊല്ലുന്ന വിഢിക്കിതറിവില്ല-
തൊന്നതുനേടിയാൽ രണ്ടിനും തുല്യമായ്. (04)

യത്സാംഖ്യൈഃ പ്രാപ്യതേ സ്ഥാനം തദ്യോഗൈരപി ഗമ്യതേ
ഏകം സാംഖ്യം ച യോഗം ച യഃ പശ്യതി സ പശ്യതി ൫

ജ്ഞാനയോഗത്തിന്റെറിവിലൂടിന്നുനീ
പ്രാപിച്ചിടുന്നതായുള്ളതു തന്നെടോ;
സാധിച്ചിടുന്നതീ ഭക്തിയോഗത്തിലൂ-
ടായവ രണ്ടല്ലതൊന്നെന്നറിയുക. (05)

സന്ന്യാസസ്തു മഹാബാഹോ ദുഃഖമാപ്തുമയോഗതഃ
യോഗയുക്തോ മുനിർബ്രഹ്മ നചിരേണാധിഗച്ഛതി ൬

സന്യാസ യോഗിയാണെന്നങ്ങിരിക്കിലും,
ഭക്തിയുത സേവയില്ലാതുള്ള യോഗികൾ-
ക്കപ്രാപ്യമാണിന്നു ബ്രഹ്മ: മല്ലായ്കിലൊ;
ലഭ്യമായിടുവാൻ ക്ലേശമൊട്ടില്ലെടൊ. (06)

യോഗയുക്തോ വിശുദ്ധാത്മാ വിജിതാത്മാ ജിതേന്ദ്രിയഃ
സർവഭൂതാത്മഭൂതാത്മാ കുർവന്നപി ന ലിപ്യതേ ൭

ഇന്ദ്രിയമഞ്ചും; മനസ്സും നിയന്ത്രിച്ചു
ശുദ്ധമായുള്ളൊരു ചിത്തത്തോടിന്നുനീ
ഭക്തിയാൽചെയ്യുന്നു; കർമ്മങ്ങളെങ്കിൽനീ
ബദ്ധനാകുന്നില്ല കർമ്മഫലങ്ങളിൽ. (07)

നൈവ കിഞ്ചിത്കരോമീതി യുക്തോ മന്യേത തത്ത്വവിത്
പശ്യഞ്ശൃണ്വൻസ്പൃശഞ്ജിഘ്രന്നശ്നൻഗച്ഛൻസ്വപൻശ്വസൻ ൮

കാണുന്നു; കേൾക്കുന്നു; സ്പർശിച്ചിടുന്നു;
മണംപിടിച്ചുണ്ണുന്നു; സഞ്ചരിച്ചീടുന്നു;
കിനാക്കളും കാണുന്നു; ശ്വാസംവലിക്കുന്നു:
വായിട്ടടിക്കുന്നുപേക്ഷിച്ചിടുന്നു: (08)

പ്രലപന്വിസൃജൻഗൃഹ്ണന്നുന്മിഷന്നിമിഷന്നപി
ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർഥേഷു വർതന്ത ഇതി ധാരയൻ ൯

ഗ്രഹിക്കുന്നു; കണ്ണുതുറക്കുന്നടക്കുന്നി-
തിന്ദ്രിയം കൊണ്ടുള്ള വേലകളാകെയും
ചെയുന്നു ജ്ഞാനീയാം യോഗികളെങ്കിലും
ചെയ്യുന്നതില്ലവരൊന്നുമേയിന്നെടൊ. (09)

ബ്രഹ്മണ്യാധായ കർമാണി സങ്ഗം ത്യക്ത്വാ കരോതി യഃ
ലിപ്യതേ ന സ പാപേന പദ്മപത്രമിവാംഭസാ ൧൦

കർമ്മഫലങ്ങളെ ബ്രഹ്മത്തിലർപ്പിച്ചി-
ന്നാസക്തി കൂടാതെ കർമ്മത്തെയാചരി-
ച്ചീടുകിൽ ബാധിക്കയില്ലൊരു പാപവും:
വെള്ളത്തിലുള്ളതാം കമലപത്രം പോലെ. (10)

കായേന മനസാ ബുദ്ധ്യാ കേവലൈരിന്ദ്രിയൈരപി
യോഗിനഃ കർമ കുർവന്തി സങ്ഗം ത്യക്ത്വാത്മശുദ്ധയേ ൧൧

ആത്മശുദ്ധിക്കതിന്നായിട്ടു യോഗി ; ത്യ-
ജിക്കുന്നതുണ്ടതു സംഗത്തെ-യെന്നിട്ടി-
തിന്ദ്രിയം; ബുദ്ധി; മനസ്സു; ദേഹത്തിനെ
ശുദ്ധീകരിച്ചിട്ടു കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തിടും. (11)

യുക്തഃ കർമഫലം ത്യക്ത്വാ ശാന്തിമാപ്നോതി നൈഷ്ഠികീം
അയുക്തഃ കാമകാരേണ ഫലേ സക്തോ നിബധ്യതേ ൧൨

കൃഷ്ണാവബോധിയാം യോഗി ത്യജിക്കുന്നു
കർമ്മഫലത്തിനെ; നേടുന്നു ശാന്തിയും.
കർമ്മഫലത്തിനെയാഗ്രഹിച്ചീടുന്ന
പൂരുഷനില്ലൊരു ശാന്തിയും സൗഖ്യവും. (12)

സർവകർമാണി മനസാ സന്ന്യസ്യാസ്തേ സുഖം വശീ
നവദ്വാരേ പുരേ ദേഹീ നൈവ കുർവന്ന കാരയൻ ൧൩

ഒൻപതു വാതിലങ്ങുള്ളതാം ദേഹത്തി-
നുള്ളിൽ വിജേന്ദ്രിയനായി സുഖത്തോടെ

മേവുന്ന ദേഹിയോ; ചെയ്യുന്നതില്ലവ-
നൊന്നുമേ ചെയ്യിച്ചിടുന്നതുമില്ലെടൊ. (13)

ന കർതൃത്വം ന കർമാണി ലോകസ്യ സൃജതി പ്രഭുഃ
ന കർമ്മഫലസംയോഗം സ്വഭാവസ്തു പ്രവർതതേ ൧൪

ദേഹമായീടും ഗൃഹത്തിന്റെ നാഥനാം-
ദേഹി തൻ സൃഷ്ടിയല്ലിന്നൊരു കർമ്മവും.
ആയതുകൊണ്ടിന്നതിൻ ഫലമില്ലവ-
ന്നായതോ; പ്രകൃതിതൻ മൂന്നു ഗുണത്തിനാൽ. (14)

നാദത്തേ കസ്യചിത്പാപം ന ചൈവ സുകൃതം വിഭുഃ
അജ്ഞാനേനാവൃതം ജ്ഞാനം തേന മുഹ്യന്തി ജന്തവഃ ൧൫

മാനുഷർ തന്നുടെ പാപ സൗഖ്യങ്ങളെ
സ്വീകരിച്ചീടുന്നതില്ല സർവേശ്വരൻ.
ജീവജാലങ്ങൾതൻ ജ്ഞാനത്തെ മൂടുന്നി-
തജ്ഞാനത്താലതുകൊണ്ടു വ്യാമോഹിതർ. (15)

ജ്ഞാനേന തു തദജ്ഞാനം യേഷാം നാശിതമാത്മനഃ
തേഷാമാദിത്യവജ്ജ്ഞാനം പ്രകാശയതി തത്പരം ൧൬

ആത്മജ്ഞാനമായീടുന്ന ചൂടിനാ-
ലജ്ഞാനമാകെയും ഭസ്മീകരിക്കുകിൽ
മധ്യാഹ്ന സൂര്യകിരണങ്ങൾ പോലെയീ
ജ്ഞാനം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു സർവ്വസ്വവും. (16)

തദ്ബുദ്ധയസ്തദാത്മാനസ്തന്നിഷ്ഠാസ്തത്പരായണാഃ
ഗച്ഛന്ത്യപുനരാവൃത്തിം ജ്ഞാനനിർധൂതകൽമഷാഃ ൧൭

നിഷ്ഠയോടീ മനോമാലിന്യമാകെയും;
ജ്ഞാനത്താലിന്നവ വൃത്തിയാക്കീട്ടു നീ
പരമമായീടുന്ന പോരുളതിൽ നിന്നുടെ
ബുദ്ധിയുറപ്പിച്ചു; മനസ്സിനെയർപ്പിച്ചു;
വിശ്വസിചിട്ടു നീയാശ്രയിച്ചീടുകിൽ
പ്രാപിചിടുന്നുണ്ടു മോക്ഷത്തെയിന്നെടൊ. (17)

വിദ്യാവിനയസംപന്നേ ബ്രാഹ്മണേ ഗവി ഹസ്തിനി
ശുനി ചൈവ ശ്വപാകേ ച പണ്ഡിതാഃ സമദർശിനഃ ൧൮

നായ്മാംസഭുക്കായിടുന്ന ചണ്ഡാളനും;
നായ്ക്കളും; ഗോക്കളു-മാമയും പിന്നെയീ

വിദ്യാ-വിനയങ്ങളുള്ളതാം ബ്രാഹ്മണർ:
ഭേദമില്ലാരെയും പണ്ഡിതന്മാർക്കെടൊ. (18)

ഇഹൈവ തൈർജിതഃ സർഗോ യേഷാം സാമ്യേ സ്ഥിതം മനഃ
നിർദോഷം ഹി സമം ബ്രഹ്മ തസ്മാദ്ബ്രഹ്മണി തേ സ്ഥിതാഃ ൧൯

ഇപ്രകാരം നിൻ മനസ്സു സമത്വത്തി-
ലെത്തിയാൽനീജിതൻ; 'ജനന മരണങ്ങളിൽ.
ബ്രഹ്മത്തെപ്പോലെ നിർദ്ദോഷികളായിട്ടി-
ന്നായവർ പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടു മോക്ഷവും. (19)

ന പ്രഹൃഷ്യേത്പ്രിയം പ്രാപ്യ നോദ്വിജേത്പ്രാപ്യ ചാപ്രിയം
സ്ഥിരബുദ്ധിരസമ്മൂഢോ ബ്രഹ്മവിദ്ബ്രഹ്മണി സ്ഥിതഃ ൨൦

മോഹം ത്യജിച്ചിട്ടു, ബുദ്ധിയുറപ്പിച്ചു,
ഭൗതികമാം ബ്രഹ്മ തത്വമറിഞ്ഞിടും;
മാനുഷർക്കില്ല-പ്രിയ, പ്രിയ ഭേദങ്ങ-
ളായവർക്കില്ലൊരു സുഖ; ദുഃഖ ഭേദവും. (20)

ബാഹ്യസ്പർശേഷ്വസക്താത്മാ വിന്ദത്യാത്മനി യത്സുഖം
സ ബ്രഹ്മയോഗയുക്താത്മാ സുഖമക്ഷയമശ്നുതേ ൨൧

അക്ഷയമാകുന്നൊരാത്മസുഖത്തെ-
യനുഭവിക്കുന്നതാ-മാത്മസാക്ഷാത്ക്കാരി-
യായൊരു യോഗിയാ-സക്തനാകുന്നില്ലി-
തിന്ദ്രിയത്താലുള്ള സൗഖ്യത്തിലൊന്നുമേ. (21)

യേ ഹി സംസ്പർശജാ ഭോഗാ ദുഃഖയോനയ ഏവ തേ
ആദ്യന്തവന്തഃ കൗന്തേയ ന തേഷു രമതേ ബുധഃ ൨൨

ആദിയുമന്തവുമുള്ളതായീടുന്ന
വിഷയജന്യങ്ങളാം ഭോഗങ്ങളൊക്കവെ;
സുഖഃ ദുഃഖ ഹേതുക്കളതുകൊണ്ടിതായതിൽ
പണ്ഡിതന്മാർ രമിച്ചീടുന്നതില്ലെടൊ. (22)

ശക്നോതീഹൈവ യഃ സോഢും പ്രാക്ശരീരവിമോക്ഷണാത്
കാമക്രോധോദ്ഭവം വേഗം സ യുക്തഃ സ സുഖീ നരഃ ൨൩

കാമ ക്രോധങ്ങളാലുത്ഭവിക്കുന്നൊ-
രുദ്വേഗമാകെയുമീയിഹ ലോകത്തിൽ
യുക്തമായിട്ടു ഹനിക്കുന്ന ശക്തനാം-
പൂരുഷൻ സന്തുഷ്ടനായി വർത്തിച്ചിടും. (23)

യോഅന്തഃ സുഖോന്തരാരാമസ്തഥാന്തർജ്യോതിരേവ യഃ
സ യോഗീ ബ്രഹ്മനിർവാണം ബ്രഹ്മഭൂതോധിഗച്ഛതി ൨൪

തന്നന്തരാത്മാവിനുള്ളിൽ സുഖിച്ചു-
രമിച്ചിട്ടു: തന്നന്തർജ്യോതി ജ്വലിപ്പിച്ചു-
കാണുന്നൊരുൾക്കാഴ്ച്ചയാലിന്നു പ്രാപിച്ചി-
ടുന്നുണ്ടു യോഗികൾ ബ്രഹ്മനിർവ്വാണവും. (24)

ലഭന്തേ ബ്രഹ്മനിർവാണമൃഷയഃ ക്ഷീണകൽമഷാഃ
ഛിന്നദ്വൈധാ യതാത്മാനഃ സർവഭൂതഹിതേ രതാഃ ൨൫

രണ്ടെന്ന ഭാവം നശിപ്പിച്ചു, പാപം കെടുത്തി-
യീയാത്മസാക്ഷാത്ക്കാരമായിടും;
സർവ്വോപകാരിയാം വൃത്തികൾ ചെയ്യുന്ന
യോഗികൾ പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടു മുക്തിയും. (25)

കാമക്രോധവിമുക്താനാം യതീനാം യതചേതസാം
അഭിതോ ബ്രഹ്മനിർവാണം വർതതേ വിദിതാത്മനാം ൨൬

കാമ; ക്രോധ വിമുക്തനായ്, സംയത-
ചിത്തനായാത്മ ജ്ഞാനിയായീടുന്നൊ-
രെതി (യതി) യെ പ്പോലുള്ള യോഗികളൊക്കെയും
പ്രാപിചിടുന്നുണ്ടു ബ്രഹ്മനിർവ്വാണവും. (26)

സ്പർശാൻകൃത്വാ ബഹിർബാഹ്യാംശ്ചക്ഷുശ്ചൈവാന്തരേ ഭ്രുവോഃ
പ്രാണാപാനൌ സമൌ കൃത്വാ നാസാഭ്യന്തരചാരിണൌ ൨൭
യതേന്ദ്രിയമനോബുദ്ധിർമുനിർമോക്ഷപരായണഃ
വിഗതേച്ഛാഭയക്രോധോ യഃ സദാ മുക്ത ഏവ സഃ ൨൮
।

ബാഹ്യങ്ങളായുള്ള സ്പർശ; ശബ്ദങ്ങളെ
യൊക്കെയകറ്റിയീ ദൃഷ്ടികൾ രണ്ടുമേ-
ഭ്രൂമധ്യമാക്കീട്ടു ദൃഷ്ടിയുറപ്പിച്ചു-
പ്രാണാപമാനനെ സമചിത്തമാക്കിയി- (27)

ട്ടിന്ദ്രിയം, ബുദ്ധി, മനസ്സിനെ സംയമി-
പ്പിച്ചു, ഭയ-ക്രോധ മുക്തരായ്മേവുന്ന
യോഗിയായുള്ളവർ പ്രാപിചിടുന്നതും
മുക്തിയെത്തന്നെയാണെന്നറിഞ്ഞീടുക. (28)

ഭോക്താരം യജ്ഞതപസാം സർവലോകമഹേശ്വരം
സുഹൃദം സർവഭൂതാനാം ജ്ഞാത്വാ മാം ശാന്തിമൃച്ഛതി ൨൯

യജ്ഞ;തപസ്സിനെയുൾക്കൊണ്ടിടുന്നൊരീ;-
സർവ്വലോകത്തിനും നാഥനായുള്ളൊരീ-
സർവ്വത്തിനും സുഹൃത്തായുള്ളൊരെന്നെയു-
മറിയുന്ന യോഗി നേടുന്നിതു ശാന്തിയും. (29)

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
കർമസന്ന്യാസയോഗോ നാമ പഞ്ചമോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ 'കർമ്മസന്ന്യാസ യോഗം'
എന്നപേരിലുള്ള അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു

x x x

അദ്ധ്യായം 06

ധ്യാനയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച
അനാശ്രിതഃ കർമഫലം കാര്യം കർമ കരോതി യഃ
സ സന്ന്യാസീ ച യോഗീ ച ന നിരഗ്നിർന ചാക്രിയഃ ൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
കർമ്മഫലത്തിനെയാഗ്രഹിച്ചീടാതെ
നിയതമാം കർമ്മങ്ങളാചരിച്ചീടുന്ന
സന്ന്യാസിയായിടും യോഗിയുപേക്ഷിക്ക-
യില്ലഗ്നിഹോത്രങ്ങളാദിയാം കർമ്മങ്ങൾ . (01)

യം സന്ന്യാസമിതി പ്രാഹുര്യോഗം തം വിദ്ധി പാണ്ഡവ
ന ഹ്യസന്ന്യസ്തസങ്കൽപോ യോഗീ ഭവതി കശ്ചന ൨

പരമപുരുഷനെ' പ്രാപിച്ചിടാനുള്ള
മാർഗത്തിലൊന്നാണു 'യോഗ' മെന്നുള്ളതും.
ഇന്ദ്രിയസൗഖ്യത്തിലുള്ളതാം തൃഷ്ണയെ
കൈവെടിയാത്തവൻ യോഗിയാകില്ലെടൊ. (02)

ആരുരുക്ഷോർമുനേർയോഗം കർമ കാരണമുച്യതേ
യോഗാരൂഢസ്യ തസ്യൈവ ശമഃ കാരണമുച്യതേ ൩

യോഗത്തിന്റൊന്നാം പടിയിലേറീടുന്ന
യോഗിതൻമാർഗ്ഗമോ...നിയതമാം കർമ്മവും.
യോഗാരൂഢമായീടുന്നൊരെട്ടില-
ങ്ങെത്തിടും യോഗിക്കുപായം നിരോധവും. (03)

യദാ ഹി നേന്ദ്രിയാർഥേഷു ന കർമസ്വനുഷജ്ജതേ
സർവസങ്കൽപസന്ന്യാസീ യോഗാരൂഢസ്തദോച്യതേ ൪

ആയതാം യോഗി ത്യജിക്കുന്നു ഭൌതിക-
മായുള്ളതാകെയും, ഇന്ദ്രിയസൌഖ്യവും.
ആയവനാചരിച്ചീടുന്നതില്ലെടൊ;
കാമ്യമായീടുന്ന കർമ്മങ്ങളൊന്നുമേ. (04)

ഉദ്ധരേദാത്മനാത്മാനം നാത്മാനമവസാദയേത്
ആത്മൈവ ഹ്യാത്മനോ ബന്ധുരാത്മൈവ രിപുരാത്മനഃ ൫

ബദ്ധനാമാത്മാവധപ്പതിച്ചീടൊല്ല-
തുദ്ധരിച്ചീടേണ്ടതായുണ്ടതിന്നുടെ
ബന്ധുവായീടുന്നതും മനസ്സായതിൻ-
ശത്രുവായീടുന്നതും മനസ്സാണെടോ. (05)

ബന്ധുരാത്മാത്മനസ്തസ്യ യേനാത്മൈവാത്മനാ ജിതഃ
അനാത്മനസ്തു ശത്രുത്വേ വർതേതാത്മൈവ ശത്രുവത് ൬

മനസ്സു; ജീവാത്മാവിനെയടക്കീടുകി-
ലായതാകുന്നുണ്ടു നിന്നുടെ ബന്ധുവും.
മനോജയം നേടാത്ത മർത്ത്യന്റെ ശത്രുവാ-
യിട്ടു;വർത്തിക്കുന്നതും മനസ്സണെടോ. (06)

ജിതാത്മനഃ പ്രശാന്തസ്യ പരമാത്മാ സമാഹിതഃ
ശീതോഷ്ണസുഖദുഃഖേഷു തഥാ മാനാപമാനയോഃ ൭

മനോജയംനേടി പ്രശാന്തനാകുന്നവ-
ന്നില്ലൊരു; ശീതോഷ്ണ; സുഖ, ദുഃഖ, ഭേദവും.
ഭേദമില്ലവനിന്നു മാനാപമാനങ്ങ-
ളെത്തിടുന്നൂ...പരമാത്മാവുതന്നിലും. (07)

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനതൃപ്താത്മാ കൂടസ്ഥോ വിജിതേന്ദ്രിയഃ
യുക്ത ഇത്യുച്യതേ യോഗീ സമലോഷ്ടാശ്മകാഞ്ചനഃ ൮

ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാരജ്ഞാനിയാം യോഗി-
യാദ്ധ്യാത്മിക നിഷ്ഠനായ്; സംതൃപ്തിയോടിന്നു;
കാഞ്ചനം കേവലം കല്ലായിക്കണ്ടിട്ട-
തിന്ദ്രിയമഞ്ചും നിയന്ത്രിച്ചു തന്നുടെ-
യാത്മാവിനെ സ്വയം സംയമിപ്പിച്ചിന്ന-
ഭൌതികാവസ്ഥയിൽ വർത്തിച്ചിടുന്നെടൊ. (08)

സുഹൃന്മിത്രാര്യുദാസീനമധ്യസ്ഥദ്വേഷ്യബന്ധുഷു
സാധുഷ്വപി ച പാപേഷു സമബുദ്ധിർവിശിഷ്യതേ ൯

ആത്മസുഹൃത്തു; മിത്രങ്ങൾ ശത്രുക്കളു-
ദാസീനർ; പിന്നെയിടനിലക്കാരവർ;
ഈർഷ്യാലു; ബന്ധുക്കൾ സജ്ജനം; പാപികൾ;
ആയവരെസ്സമഭാവനയോടിന്നു-
വീക്ഷിച്ചിടും 'സമബുദ്ധി'യാം യോഗിക-
ളാകെയും ശ്രേഷ്ഠരായീടുന്നറിയുക. (09)

യോഗീ യുഞ്ജീത സതതമാത്മാനം രഹസി സ്ഥിതഃ
ഏകാകീ യതചിത്താത്മാ നിരാശീരപരിഗ്രഹഃ ൧൦

വിജനത്തിലേകനായ് സ്ഥിതനായ്-
മനസ്സിനെ; സംയമിപ്പിച്ചുമറ്റൊന്നിലും നോക്കാതെ-
നിസ്വാർത്ഥനായ് മനോ-വാക്ക്-ശരീരങ്ങളെ
ബ്രഹ്മത്തിലർപ്പിപ്പവൻ യോഗിയായിടും. (10)

ശുചൗ ദേശേ പ്രതിഷ്ഠാപ്യ സ്ഥിരമാസനമാത്മനഃ
നാത്യുച്ഛ്രിതം നാതിനീചം ചൈലാജിനകുശോത്തരം ൧൧

തത്രൈകാഗ്രം മനഃ കൃത്വാ യതചിത്തേന്ദ്രിയക്രിയഃ
ഉപവിശ്യാസനേ യുഞ്ജ്യാദ്യോഗമാത്മവിശുദ്ധയേ ൧൨

വ്യതിയായുള്ളോരിടത്തിലധിക-
മുയർന്നതല്ലൊട്ടൊട്ടു-താഴ്ന്നതുമായ-
തല്ലായുള്ളിടത്തൊട്ടു ദർഭവിരിച്ചതിൽ
മാന്തോലുവച്ചിട്ടു ചേല വിരിച്ചതാം; (11)
ആസനത്തിന്മേലിരുന്നു മനസ്സിനെ-
യേകാഗ്രമാക്കീട്ടു; ചിത്തേന്ദ്രിയങ്ങൾതൻ
കർമ്മമടക്കിനിൻ ഹൃദയശുദ്ധിക്കാ-
യനുഷ്ഠിച്ചിടേണ്ടതായുണ്ടു യോഗത്തിനെ. (12)

സമം കായശിരോഗ്രീവം ധാരയന്നചലം സ്ഥിരഃ
സന്പ്രേക്ഷ്യ നാസികാഗ്രം സ്വം ദിശശ്ചാനവലോകയൻ ൧൩

പ്രശാന്താത്മാ വിഗതഭീർബ്രഹ്മചാരിവ്രതേ സ്ഥിതഃ
മനഃ സംയമ്യ മച്ചിത്തോ യുക്ത ആസീത മത്പരഃ ൧൪

കായം: കഴുത്തു: ശിരസ്സിവ മൂന്നിനേം
നിശ്ചലമാക്കിയങ്ങൊന്നാക്കി നിർത്തിയാ-
നാസികാഗ്രത്തിൽനിൻ ദൃഷ്ടിയുറപ്പിച്ചു;
ദിക്കുകൾനോക്കാതെ ശാന്ത മനസ്കനായ്; (13)

നിശ്ചലനായ് ബ്രഹ്മചര്യത്തൊടിന്നീ-
മനസ്സിനെ സംയമിപ്പിച്ചു നിൻചിത്തത്തി-
ലെന്നെയുറപ്പിച്ചിതെന്നിലേക്കെത്തുവാ-
നായിട്ടു ധ്യാനിച്ചു യോഗി വർത്തിക്കണം. (14)

യുഞ്ജന്നേവം സദാത്മാനം യോഗീ നിയതമാനസഃ
ശാന്തിം നിർവാണപരമാം മത്സംസ്ഥാമധിഗച്ഛതി ൧൫

ഇപ്രകാരംതൻമനസ്സു ദേഹത്തിനെ-
യാത്മാവതായതിൽ ചേർത്തിട്ടു നിർവ്വാണ-
പ്രാപ്തനായീടുന്ന യോഗിയെൻസാമ്രാജ്യ-
മായതിലെത്തീട്ടു ശാന്തനാകുന്നെടോ. (15)

നാത്യശ്നതസ്തു യോഗോസ്തി ന ചൈകാന്തമനശ്നതഃ
ന ചാതിസ്വപ്നശീലസ്യ ജാഗ്രതോ നൈവ ചാർജുന ൧൬

കേൾക്കെന്റെയർജുന; നിദ്രയാഹാര-
വിഹാരാദിയൊക്കെ നിയന്ത്രിച്ചിടാതെ നീ;
യുക്തിയോടല്ലാതെ കർമ്മങ്ങൾചെയ്യുകിൽ
പ്രാപിക്കുകില്ലാ പരബ്രഹ്മമായത്തിൽ. (16)

യുക്താഹാരവിഹാരസ്യ യുക്തചേഷ്ടസ്യ കർമസു
യുക്തസ്വപ്നാവബോധസ്യ യോഗോ ഭവതി ദുഃഖഹാ ൧൭

ശുദ്ധമായുള്ളതാമാഹരിച്ചിട്ടിന്നു-
നിദ്രകളാദിയാമൊക്കെ നിയന്ത്രിച്ചു;
യുക്തിയോടൊക്കെയും കർമ്മങ്ങളാചരി-
ക്കുന്നൊരു യോഗിക്കതില്ലൊരു ദുഖവും. (17)

യദാ വിനിയതം ചിത്തമാത്മന്യേവാവതിഷ്ഠതേ
നിസ്പൃഹഃ സർവകാമേഭ്യോ യുക്ത ഇത്യുച്യതേ തദാ ൧൮

സർവ്വകാമങ്ങൾ വെടിഞ്ഞിട്ടു നീ നിൻ-
മനസ്സു നിയന്ത്രിച്ചതിന്നെ നിന്നാത്മാവി-

നുള്ളിൽപ്രതിഷ്ഠിച്ചു വർത്തിക്കുകെങ്കിൽനീ
യുക്തനാകുന്നൊരു യോഗിയാകുന്നെടൊ. (18)

യഥാ ദീപോ നിവാതസ്ഥോ നേങ്ഗതേ സോപമാ സ്മൃതാ
യോഗിനോ യതചിത്തസ്യ യുഞ്ജതോ യോഗമാത്മനഃ ൧൯

കാറ്റടിച്ചീടാത്തിടത്തുള്ളതായൊരു-
ദീപനാളം ചലിച്ചീടുകില്ലിന്നതു-
പോലെയിന്നാത്മജ്ഞാനത്തിലെത്തുന്ന
യോഗിതൻ ചിത്തവും നിശ്ചലമാണെടൊ. (19)

യത്രോപരമതേ ചിത്തം നിരുദ്ധം യോഗസേവയാ
യത്ര ചൈവാത്മനാത്മാനം പശ്യന്നാത്മനി തുഷ്യതി ൨൦

ഭൌതികമാം മനോവൃത്തിയിൽ വ്യാപരി-
ക്കാത്തൊരു ചിത്തമിന്നാനന്ദം കൊള്ളുന്നു;
യാതൊരു ശുദ്ധമനസ്സു സ്വാത്മാവിനെ-
യാത്മാവിലാക്കീട്ടിതാനന്ദം കൊള്ളുന്നു; (20)

സുഖമാത്യന്തികം യത്തദ്ബുദ്ധിഗ്രാഹ്യമതീന്ദ്രിയം
വേത്തി യത്ര ന ചൈവായം സ്ഥിതശ്ചലതി തത്ത്വതഃ ൨൧

ബുധിയാൽ നേടുന്ന ദിവ്യേന്ദ്രിയങ്ങളാൽ
ലഭ്യമാകുന്നോരതീന്ദ്രിയ സൌഖ്യത്തി
ലെത്തിയിട്ടായതാം സത്യത്തിൽനിന്നൊട്ടു-
മാറാതെ നിന്നിട്ടിതാനന്ദിച്ചീടുന്നു; (21)

യം ലബ്ധ്വാ ചാപരം ലാഭം മന്യതേ നാധികം തതഃ
യസ്മിൻസ്ഥിതോ ന ദുഃഖേന ഗുരുണാപി വിചാല്യതേ ൨൨

യാതൊന്നിലെത്തീട്ടു സ്വാർത്ഥലാഭാങ്ങളെ-
ക്കാണാതിളകാതുറച്ചിരുന്നീടുന്നു;
യാതൊന്നിനെക്കൊടും ദുഃഖഭാരത്തിനാൽ
തെല്ലും വ്യതിചലിപ്പിക്കാതിരിക്കുന്നു; (22)

തം വിദ്യാദ്ദുഃഖസംയോഗവിയോഗം യോഗസംജ്ഞിതം ൨൩

ആയതാം യോഗാനുഭൂതിയിലത്തുന്ന
യോഗിയായുള്ളവൻ മോചിതനിന്നെടൊ. (23)

സ നിശ്ചയേന യോക്തവ്യോ യോഗോനിർവിണ്ണചേതസാ
സങ്കൽപപ്രഭവാൻകാമാംസ്ത്യക്ത്വാ സർവാനശേഷതഃ
മനസൈവേന്ദ്രിയഗ്രാമം വിനിയമ്യ സമന്തതഃ ൨൪

നിന്റെയീ ചിന്തകളാലുദിച്ചീടുന്ന
ഭൌതികമായുള്ളൊരിച്ഛ വെടിഞ്ഞുനീ-
ചിത്തത്തെ നന്നായുറപ്പിച്ചിരുന്നിട്ടു;
സർവം തിളങ്ങുന്നൊരിന്ദ്രിയ സൗഖ്യമാ-
യീടും പ്രകാശത്തെയൂതിക്കെടുത്തീട്ടു;
'പ്രത്യാഹാര'ത്തിലെത്തേണ്ടതുണ്ടടൊ. (24)

ശനൈഃ ശനൈരുപരമേദ്ബുദ്ധ്യാ ധൃതിഗൃഹീതയാ
ആത്മസംസ്ഥം മനഃ കൃത്വാ ന കിഞ്ചിദപി ചിന്തയേത് വ ദ

ആയൊരവസ്ഥയെ കൈവരിച്ചിട്ടുനിൻ
വിശ്വാസദാർഢ്യമാർജിച്ചിടും ബുദ്ധിയാൽ
നിന്റെ മനസ്സിനെയാത്മാവിലാക്കീട്ടു
ധ്യാനിച്ചിടുമ്പോൾ സമാധിയാകുന്നെടൊ. (25)

യതോ യതോ നിശ്ചലതി മനശ്ചഞ്ചലമസ്ഥിരം
തതസ്തതോ നിയമ്യൈതദാത്മന്യേവ വശം നയേത് വ ന്ന

ചപലമാം ചിന്തയാലിളകും മനസ്സിന്റെ
ദാസനാകാതെ-യിന്നതിനെ നിന്നാത്മാവി-
നുള്ളിൽവച്ചിളകാതുറപ്പിച്ചു നിർത്തി നീ
'ഗോസ്വാമിയായി വർത്തിക്കെന്റെയർജ്ജുന. (26)

പ്രശാന്തമനസം ഹ്യേനം യോഗിനം സുഖമുത്തമം
ഉപൈതി ശാന്തരജസം ബ്രഹ്മഭൂതമകൽമഷം വ

രജോഗുണങ്ങൾക്കിന്നതീതനായിട്ടുനിൻ-
പൂർവ്വകർമ്മങ്ങൾതൻ പാപവിമുക്തനായ്
ശാന്തമായീടും മനസ്സിനെ ബ്രഹ്മത്തി-
ലേകീകരിച്ചു നീ നിർവൃതനാവുക. (27)

യുഞ്ജന്നേവം സദാത്മാനം യോഗീ വിഗതകൽമഷഃ
സുഖേന ബ്രഹ്മസംസ്പർശമത്യന്തം സുഖമശ്നുതേ വ

ഇപ്രകാരം മനോമാലിന്യമുക്തനാ-
യാത്മ-നിയന്ത്രിതനായ്; സാദാ യോഗിയായ്
വർത്തിച്ചിടുമ്പൊഴീ: ബ്രഹ്മസംസ്പർശമാ-
മാത്ത്യന്തികമാ-മനുഭൂതി ലഭ്യമാം. (28)

സർവഭൂതസ്ഥമാത്മാനം സർവഭൂതാനി ചാത്മനി
ഈക്ഷതേ യോഗയുക്താത്മാ സർവത്ര സമദർശനഃ വൻ

ആത്മ സാക്ഷാത്കാരമെത്തുന്ന യോഗിയോ;
ദർശിപ്പതെന്നെയീ സർവ്വഭൂതത്തിലും.

ആയവൻ ദർശിപ്പതുണ്ടതുമെന്നിലു-
മുൾക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന സർവ്വ ഭൂതങ്ങളേം. (29)
യോ മാം പശ്യതി സർവത്ര സർവം ച മയി പശ്യതി
തസ്യാഹം ന പ്രണശ്യാമി സ ച മേ ന പ്രണശ്യതി ൩൦

എല്ലായിടത്തുമിന്നെന്നെ ദർശിക്കുന്ന-
തെന്നിലിന്നീ-സർവ്വ ജീവജാലത്തിനേം;
ദർശിച്ചിടുന്നതാം യോഗിക്കുനാശമി-
ല്ലായവന്നെപ്പൊഴും ദൃശ്യനാകുന്നു ഞാൻ. (30)
സർവഭൂതസ്ഥിതം യോ മാം ഭജത്യേകത്വമാസ്ഥിതഃ
സർവഥാ വർതമാനോപി സ യോഗീ മയി വർതതേ ൩൧

ഞാനും; പരമമാ-മാത്മാവുമൊന്നെ-
ന്നറിഞ്ഞെന്നെ സേവ ചെയ്യുന്നതാം യോഗികൾ
സർവ്വവിധേനയും വർത്തിക്കുമെങ്കിലും;
വർത്തിച്ചിടുന്നവരെന്നുള്ളിലെപ്പൊഴും. (31)
ആത്മൗപമ്യേന സർവത്ര സമം പശ്യതി യോർജുന
സുഖം വാ യദി വാ ദുഃഖം സ യോഗീ പരമോ മതഃ ൩൨

ഏതൊരുയോഗി തന്നാത്മാവിനെപ്പോലെ
സർവ്വത്ര കണ്ടിടും സുഖ-ദുഃഖമൊക്കെയും
ഏകമായിട്ടിന്നു വീക്ഷിക്കുകെങ്കിലി-
ന്നായവൻ ശ്രേഷ്ഠനായീടുന്ന യോഗിയും. (32)
അർജുന ഉവാച
യോയം യോഗസ്ത്വയാ പ്രോക്തഃ സാമ്യേന മധുസൂദന
ഏതസ്യാഹം ന പശ്യാമി ചഞ്ചലത്വാത്സ്ഥിതിം സ്ഥിരാം ൩൩

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:
അല്ലയോ... ഗോവിന്ദ-യങ്ങിപ്പോൾ ചൊല്ലിയൊ-
രാഷ്ടാംഗയോഗത്തിനായുള്ള മാർഗങ്ങ-
ളാകയും ചഞ്ചല-ചിത്തനായീടുന്നൊ-
രെന്നാലസാധ്യമാണെന്നറിഞ്ഞീടുക. (33)
ചഞ്ചലം ഹി മനഃ കൃഷ്ണ പ്രമാഥി ബലവദ്ദൃഢം
തസ്യാഹം നിഗ്രഹം മന്യേ വായോരിവ സുദുഷ്കരം ൩൪

പ്രക്ഷുബ്ധമായുള്ളൊരെൻ ചിത്തമൊട്ടും
വഴങ്ങുന്നതില്ലങ്ങു ചുറ്റിക്കറങ്ങുന്ന-
തായതിൻ നിഗ്രഹം ദുഷ്ക്കരമെത്രയും;
മാരുതന്നെ കെട്ടിനിർത്തുവാനാകുമോ? (34)

ശ്രീഭഗവാനുവാച
അസംശയം മഹാബാഹോ മനോ ദുർനിഗ്രഹം ചലം
അഭ്യാസേന തു കൗന്തേയ വൈരാഗ്യേണ ച ഗൃഹ്യതേ ౩൫

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
ഹേ...കുന്തിപുത്ര നീ ചൊല്ലുന്നപോലിന്നു
ദുർഘടമീ ചിത്ത-നിഗ്രഹമെത്രയും.
ആയതിന്നെ ജയിച്ചീടുവാനാകുന്ന-
തുണ്ടു നീ യുക്തമായഭ്യസിച്ചീടുകിൽ. (35)
അസംയതാത്മനാ യോഗോ ദുഷ്പ്രാപ ഇതി മേ മതിഃ
വശ്യാത്മനാ തു യതതാ ശക്യോവാപ്തുമുപായതഃ ౩൬

ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാര ലബ്ധിയുണ്ടാകയി-
ല്ലിന്നുനിൻചിത്തം നിയന്ത്രിച്ചിടായ്കയിൽ:
ആയതിന്നെ നിയന്ത്രിക്കുവാനുള്ളോരു-
പായങ്ങളഭ്യസിച്ചീടുകിൽ ലഭ്യമാം. (36)
അർജുന ഉവാച
അയതിഃ ശ്രദ്ധയോപേതോ യോഗാച്ചലിതമാനസഃ
അപ്രാപ്യ യോഗസംസിദ്ധിം കാം ഗതിം കൃഷ്ണ ഗച്ഛതി ౩౭

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:
ആത്മസാക്ഷാത്ക്കാര ലബ്ധിക്കതായിട്ടു-
ഭക്തിയോടെ; യോഗിയാകുവാനെഗ്നിച്ച-
ശേഷമീ ചിത്തമൊട്ടിളകിയിട്ടീയോഗ-
സിദ്ധിയെത്താത്തവൻ തൻഗതി ചൊല്ലുക. (37)
കച്ചിന്നോഭയവിഭ്രഷ്ടശ്ഛിന്നാഭ്രമിവ നശ്യതി
അപ്രതിഷ്ഠോ മഹാബാഹോ വിമൂഢോ ബ്രഹ്മണഃ പഥി ౩౮

ആയവന്നീ രണ്ടു മാർഗ്ഗത്തിൽനിന്നുമേ;
ഭ്രഷ്ടനായിട്ടു വിമൂഢനായിട്ടവൻ;
ചിന്നിച്ചിതറിയങ്ങില്ലാതെയാകുന്ന
മേഘംകണക്കെ നശിച്ചീടുകില്ലയോ? (38)

ഏതന്മേ സംശയം കൃഷ്ണ ഛേത്തുമർഹസ്യശേഷതഃ
ത്വദന്യഃ സംശയസ്യാസ്യ ഛേത്താ ന ഹ്യുപപദ്യതേ ౩൯

ഹേ...കൃഷ്ണ ; നിൻഭക്ത-മിത്രമായീടുന്നൊ-
രെന്റെയീ സന്ദേഹമാകയും നിഗ്രഹി-
ച്ചീടുവാൻ കെൽപ്പുള്ളതായിട്ടു നീയെഴി-
ഞ്ഞാരുണ്ടിതിങ്ങീ ത്രിലോകത്തിലാകയും. (39)

ശ്രീഭഗവാനുവാച
പാർഥ നൈവേഹ നാമുത്ര വിനാശസ്തസ്യ വിദ്യതേ
ന ഹി കല്യാണകൃത്കശ്ചിദ്ദുർഗതിം താത ഗച്ഛതി ൪൦

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
ആദ്ധ്യാത്മികജ്ഞാനലബ്ധിക്കതായി-
ച്ചരിച്ചിട്ടു പിന്നെയോഗഭ്രഷ്ടനാകിലും;
നാശമുണ്ടാകയില്ലായവന്നീയിഹ-
ലോകത്തിലും: പരലോകത്തിലൊന്നുമേ. (40)
പ്രാപ്യ പുണ്യകൃതാം ലോകാനുഷിത്വാ ശാശ്വതീഃ സമാഃ
ശുചീനാം ശ്രീമതാം ഗേഹേ യോഗഭ്രഷ്ടോഭിജായതേ ൪൧

ആയതാം യോഗികൾ പ്രാപിചിടുന്നുണ്ടു
പുണ്യകൃത്തുക്കൾതൻ ലോകത്തിലെന്നിട്ട-
സംഖ്യസംവത്സരത്തിന്റെ ശേഷം ജനി-
ക്കുന്നിതുൽകൃഷ്ടമയീടും ഗൃഹത്തിലും. (41)
അഥവാ യോ ഗിനാമേവ കുലേ ഭവതി ധീമതാം
ഏതദ്ധി ദുർലഭതരം ലോകേ ജന്മ യദീദൃശ്യം ൪൨

ആയതിലേറ്റവും ശ്രേഷ്ഠരാം യോഗി
പുനർജനിച്ചീടുന്നതുണ്ടിന്ന:തീന്ദ്രിയ-
ജ്ഞാനിതൻ ഗേഹത്തിലായതാം ജന്മങ്ങ-
ളീയിഹലോകത്തിലെത്രയും ദുർലഭം. (42)
തത്ര തം ബുദ്ധിസംയോഗം ലഭതേ പൗർവദേഹികം
യതതേ ച തതോ ഭൂയഃ സംസിദ്ധൗ കുരുനന്ദന ൪൩

ഇപ്രകാരം പിറക്കുന്നതാം യോഗിക്കു;
പൂർവ്വജന്മത്തിലെ ദിവ്യാവബോധങ്ങൾ
ലഭ്യമായിട്ടവനെത്നിച്ചിടുന്നതു-
ണ്ടിന്നീ പരബ്രഹ്മപ്രാപ്തിക്കു വേണ്ടിയും. (43)
പൂർവാഭ്യാസേന തേനൈവ ഹ്രിയതേ ഹ്യവശോപി സഃ
ജിജ്ഞാസുരപി യോഗസ്യ ശബ്ദബ്രഹ്മാതിവർതതേ ൪൪

മുജ്ജന്മസിദ്ധിയാം ദിവ്യബോധത്തിനാൽ
യോഗസിദ്ധാന്തത്തിലാകൃഷ്ഠനായിട്ടു;
ജിജ്ഞാസയോടെ മുന്നേറുന്ന യോഗിയ-
തീതനായീടുന്നു ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളിൽ. (44)
പ്രയത്നാദ്യതമാനസ്തു യോഗീ സംശുദ്ധകിൽബിഷഃ
അനേകജന്മസംസിദ്ധസ്തതോ യാതി പരാം ഗതിം ൪൫

ധർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളോടെയാത്മാർത്ഥമാ-
യെത്നിച്ചിടുന്നതാം യോഗിക്കനേകമാം
ജന്മത്തിലൂടെ കൈവല്യമായീടുന്ന-
തുണ്ടതാത്ത്യന്തിക ജ്ഞാനവും; ശാന്തിയും. (45)

തപസ്വിഭ്യോധികോ യോഗീ ജ്ഞാനിഭ്യോപി മതോധികഃ
കർമിഭ്യശ്ചാധികോ യോഗീ തസ്മാദ്യോഗീ ഭവാർജുന ൪൬

തപസ്വിയെക്കാളിന്നു ശ്രേഷ്ഠനത്രേ യോഗി-
യായവൻ ജ്ഞാനിയെക്കാളിന്നു മുൻപനും.
കർമ്മിയെക്കാളവനെത്രയും ശ്രേഷ്ഠനാ-
ണായതുകൊണ്ടു യോഗത്തിലുറയ്ക്കുക. (46)

യോഗിനാമപി സർവേഷാം മദ്ഗതേനാന്തരാത്മനാ
ശ്രദ്ധാവാൻഭജതേ യോ മാം സ മേ യുക്തതമോ മതഃ ൪൭

ശ്രദ്ധയോടെന്നെ ഭജിച്ചിട്ടു-തന്നന്ത-
രാത്മാവിനുള്ളിലായെന്നെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു:
ഭക്തിയോടെപ്പൊഴുമെന്നെ ഭജിക്കുകി-
ലുത്തമാനായിടും യോഗിയാകുന്നിനീ. (47)

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ ധ്യാനയോഗോനാമ ഷഷ്ഠോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ ധ്യാനയോഗം
എന്നപേരിലുള്ള ആറാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - ഏഴ്

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച
മയ്യാസക്തമനാഃ പാർഥ യോഗം യുഞ്ജന്മദാശ്രയഃ
അസംശയം സമഗ്രം മാം യഥാ ജ്ഞാസ്യസി തച്ഛൃണു ൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു
ആസക്തമാക്കണം നിൻ ചിത്തമെന്നിലും;
യോഗം പഠിക്കണം എന്നിലൂടിന്നുനീ:
എന്നിട്ടുസംശയം കൂടാതെയെന്നിലേ-
ക്കെത്തുവാനുള്ളതാം മാർഗ്ഗം ശ്രവിക്കെടൊ. 01

ജ്ഞാനം തേഹം സവിജ്ഞാനമിദം വക്ഷ്യാമ്യശേഷതഃ
യജ്ജ്ഞാത്വാ നേഹ ഭൂയോന്യജ്ജ്ഞാതവ്യമവശിഷ്യതേ ൨

ദിവ്യമാം ജ്ഞാനത്തെയുൾക്കൊണ്ടിടുന്നതാം
വിഷയജന്യങ്ങളായുള്ളതാമാകയും
പൂർണ്ണമായിന്നുഞ്ഞാൻ ചൊല്ലിത്തരാം; ഗ്രഹി-
ച്ചീടുകിലഭ്യസിക്കേണ്ടമറ്റൊന്നുമേ. 02
മനുഷ്യാണാം സഹസ്രേഷു കശ്ചിദ്യതതി സിദ്ധയേ
യതതാമപി സിദ്ധാനാം കശ്ചിന്മാം വേത്തി തത്ത്വതഃ

സഹസ്രരാം മർത്യരിലൊന്നുരണ്ടാണിന്നി-
തെത്നിച്ചിടുന്നതീ യോഗ സിദ്ധിക്കതും.
ആയതായുള്ളോരനേകസിദ്ധന്മാരി-
ലെന്നെ; വഴിപോലറിഞ്ഞിടുന്നോർ തുലോം. 03
ഭൂമിരാപോനലോ വായുഃ ഖം മനോ ബുദ്ധിരേവ ച
അഹങ്കാര ഇതീയം മേ ഭിന്നാ പ്രകൃതിരഷ്ടധാ ൪

ഈ ഭൂമി; യാകാശ;മഗ്നി;വെള്ളം;കാറ്റ്-
നിന്നഹങ്കാരമീ;ബുദ്ധി;മനസ്സിങ്ങ-
നെട്ടായിട്ടുള്ളതാമെൻ ഭിന്ന രൂപങ്ങ-
ളാകുന്ന ശാസ്ത്ര-തത്ത്വങ്ങൾപഠിക്കുക. 04
അപരേയമിതസ്ത്വന്യാം പ്രകൃതിം വിദ്ധി മേ പരാം
ജീവഭൂതാം മഹാബാഹോ യയേദം ധാര്യതേ ജഗത് ൫

ആയതായുള്ളതാം സ്ഥൂല;സൂക്ഷ്മങ്ങളി-
ന്നായവയാകെയധമ പ്രകൃതിയും.
ആയതിന്നെ സദാ ചൂഷണം ചെയ്യുന്ന
ജീവന്റെയാത്മാവിലുള്ളതും ഞാനെടൊ. 05
ഏതദ്യോനീനി ഭൂതാനി സർവാണീത്യുപധാരയ
അഹം കൃത്സ്നസ്യ ജഗതഃ പ്രഭവഃ പ്രലയസ്തഥാ ൬

അല്ലയോ പാർത്ഥയീ സൃഷ്ടിയുണ്ടാകുന്ന-
തീ; സ്ഥൂല-സൂക്ഷ്മത്തിനാലെന്നറിയുക.
ഈ ജഗത്തൊക്കയുമുണ്ടായതെന്നിൽനി-
ന്നായതിൻ നാശവും ഞാൻ തന്നെയാണെടൊ. 06
മത്തഃ പരതരം നാന്യത്കിഞ്ചിദസ്തി ധനഞ്ജയ
മയി സർവമിദം പ്രോതം സൂത്രേ മണിഗണാ ഇവ ൭

എന്നിലും ശ്രേഷ്ഠമായീടുന്ന സത്യങ്ങ-
ളൊന്നുമില്ലെന്നു ധരിക്ക ധനഞ്ജയ.
മുത്തുകൾകോർത്തിട്ടു മാല ചമച്ചിടും-
നൂലുപോൽകോർത്തിരിക്കുന്നു ഞാൻ സർവ്വവും. 07

രസോഹമപ്സു കൗന്തേയ പ്രഭാസ്മി ശശിസൂര്യയോഃ
പ്രണവഃ സർവവേദേഷു ശബ്ദഃ ഖേ പൗരുഷം നൃഷു വ്വ

സൂര്യ-ചന്ദ്രൻ തൻ പ്രകാശവും പിന്നെയി-
ന്നീ ജലത്തിന്റെ രസമതും ഞാണെടൊ.
പുരുഷനിൽപൌരുഷം; വേദത്തി'ലോം'കാര-
മീ വിഹായസ്സിന്റെ ശബ്ദവും ഞാനെടൊ. 08

പുണ്യോ ഗന്ധഃ പൃഥിവ്യാം ച തേജശ്ചാസ്മി വിഭാവസൗ
ജീവനം സർവഭൂതേഷു തപശ്ചാസ്മി തപസ്വിഷു ൻ

തീയിലെ ചൂടുഞാൻ; ഭൂമിതൻഗന്ധവും;
ജീവജാലങ്ങൾതൻ ജീവനും ഞാനെടൊ.
ശ്രേഷ്ഠരായുള്ളതാം താപസർക്കുള്ളിൽ-
ത്തപസ്സായി വർത്തിചിടുന്നതും ഞാനെടൊ. 09

ബീജം മാം സർവഭൂതാനാം വിദ്ധി പാർഥ സനാതനം
ബുദ്ധിർബുദ്ധിമതാമസ്മി തേജസ്തേജസ്വിനാമഹം ൧ം

വിത്തായിടുന്നുഞാൻ ജീവജാലങ്ങൾതൻ;
ബുദ്ധിമാന്മാരുടെ ബുദ്ധിയും ഞാനെടൊ.
തേജസ്സാകുന്നുഞാൻ തേജസ്വി തന്നുടെ-
യായതാം ശാസ്ത്രങ്ങളൊക്കെ ഗ്രഹിക്ക നീ. 10

ബലം ബലവതാം ചാഹം കാമരാഗവിവർജിതം
ധർമാവിരുദ്ധോ ഭൂതേഷു കാമോസ്മി ഭരതർഷഭ ൧൧

ശക്തന്റെയുള്ളിലെ കാമ-രാഗങ്ങളെ-
ത്തീണ്ടാത്ത ശക്തിയാകുന്നതും ഞാനുമേ.
വംശവൃദ്ധിക്കുനീ ധർമ്മത്തൊടാചരി-
ച്ചീടുന്ന കാമമാം കേളിയും ഞാനെടൊ. 11

യേ ചൈവ സാത്ത്വികാ ഭാവാ രാജസാസ്താമസാശ്ച യേ
മത്ത ഏവേതി താന്വിദ്ധി ന ത്വഹം തേഷു തേ മയി ൧൨

രാജസം;സാത്വികം;താമസമെന്നുള്ള
മൂന്നു ഭാവങ്ങളാകുന്നതും ഞാനുമെ!

ആയവയെല്ലാമിതെന്നിലുൾക്കൊള്ളുന്ന-
ധീനനായീടുന്നതില്ലവയ്ക്കിന്നു ഞാൻ. 12

ത്രിഭിർഗുണമയൈർഭാവൈരേഭിഃ സർവമിദം ജഗത്
മോഹിതം നാഭിജാനാതി മാമേഭ്യഃ പരമവ്യയം ൧൩

ഈ ലോകമിന്നതിൻ മൂന്നു ഗുണങ്ങളാം:
സത്വ; രജസ്സ്; തമസ്സായാതിൽമുഴുകിയി-
ട്ടറിയുന്നതില്ലിന്നതിന്നുമേലുള്ളതാം
നാശമില്ലാത്തതായീടുന്നൊരെന്നെയും. 13

ദൈവീ ഹ്യേഷാ ഗുണമയീ മമ മായാ ദുരത്യയാ
മാമേവ യേ പ്രപദ്യന്തേ മായാമേതാം തരന്തി തേ ൧൪

ഇത്രിഗുണങ്ങളടങ്ങുന്നൊരെന്റെയ-
ഭൌതികമായുള്ളൊരീ ദിവ്യ ശക്തിയെ-
ക്കീഴടക്കീടാനെളുപ്പമല്ലായതു-
സാദ്ധ്യമയീടാൻ ഭജിച്ചീടുകെന്നെയും 14

ന മാം ദുഷ്കൃതിനോ മൂഢാഃ പ്രപദ്യന്തേ നരാധമാഃ
മായയാപഹൃതജ്ഞാനാ ആസുരം ഭാവമാശ്രിതാഃ ൧൫

ദുഷ്ക്കർമ്മകാരിയാം മൂഢരും; പിന്നെയീ
മായലഹരിയിൽജ്ഞാനം നശിച്ചവർ;
അധമരാം മർത്ത്യരും; അസുരവിത്തുക്കളും
പ്രാപിച്ചിടുന്നില്ല ശരണമിന്നെന്നിലും. 15

ചതുർവിധാ ഭജന്തേ മാം ജനാഃ സുകൃതിനോർജുന
ആർതോ ജിജ്ഞാസുരർഥാർഥീ ജ്ഞാനീ ച ഭരതർഷഭ ൧൬

പരമസത്യത്തിനെ തേടുന്ന ജ്ഞാനികൾ;
ഭൌതികാർത്ഥങ്ങളെയർത്ഥിച്ചിടുന്നവർ
ജിജ്ഞാസി; ദുഃഖിതരെന്നീച്ചതുർവിധം
സുകൃതികളെന്നെയും സേവിച്ചിടുന്നവർ. 16

തേഷാം ജ്ഞാനീ നിത്യയുക്ത ഏകഭക്തിർവിശിഷ്യതേ
പ്രിയോ ഹി ജ്ഞാനിനോത്യർഥമഹം സ ച മമ പ്രിയഃ ൧൭

ആയവരിൽസദാ ഭക്തിയോടെ യോഗ-
നിഷ്ഠനായീടുന്ന ജ്ഞാനികളുത്തമർ.
ആയവർക്കെത്രയും പ്രിയനാണുഞാനുമി-
ന്നായവരാണെന്റെ പ്രിയരായിടുന്നതും. 17

ഉദാരാഃ സർവ ഏവൈതേ ജ്ഞാനീ ത്വാത്മൈവ മേ മതം
ആസ്ഥിതഃ സ ഹി യുക്താത്മാ മാമേവാനുത്തമാം ഗതിം ൧൮

സുകൃതികളെല്ലാം മഹാത്മാക്കളെങ്കിലും;
എൻ തത്വമൊക്കെ ഗ്രഹിക്കുന്ന ജ്ഞാനികൾ
അന്യരായീടുന്നതില്ലവരെന്നിൽനി-
ന്നായവരാകെയുമെത്തുന്നിതെന്നിലും. 18

ബഹൂനാം ജന്മനാമന്തേ ജ്ഞാനവാന്മാം പ്രപദ്യതേ
വാസുദേവഃ സർവമിതി സ മഹാത്മാ സുദുർലഭഃ ൧൯

അനേകജന്മങ്ങൾതന്നന്ത്യത്തിലായിട്ടു-
വാസുദേവൻതന്നെ സർവ്വമെന്നുള്ളതാം
ജ്ഞാനം ലഭിക്കുന്ന യോഗികൾപ്രാപിക്കു-
മെന്നിലു;മായതാം ജ്ഞാനികൾതുച്ഛവും. 19

കാമൈസ്തൈസ്തൈർഹൃതജ്ഞാനാഃ പ്രപദ്യന്തേന്യദേവതാഃ
തം തം നിയമമാസ്ഥായ പ്രകൃത്യാ നിയതാഃ സ്വയാ ൨൦

ഭൌതിക ലാഭാഭിലാഷരാം മർത്യരി-
ന്നായവർ തന്നിഷ്ടദേവകൾതന്നുടെ
പ്രീതിക്കുവേണ്ടിയിട്ടുള്ളതായിട്ടുള്ള
മാർഗത്തിലൂടെ ഭജിച്ചു-പൂജിച്ചിടും. 20

യോ യോ യാം യാം തനും ഭക്തഃ ശ്രദ്ധയാർചിതുമിച്ഛതി
തസ്യ തസ്യാചലാം ശ്രദ്ധാം താമേവ വിദധാമ്യഹം ൨൧

ഏതൊരു മർത്യനിന്നിഷ്ട ദൈവത്തെ
ഭജിക്കുവാനിച്ഛിച്ചിടുന്നവൻ തന്നുടെ
ശ്രദ്ധയൊട്ടിളകാതെയാരാദ്ധ്യദേവനിൽ
വിശ്വാസമേകീകരിപ്പതും ഞാനെടൊ. 21

സ തയാ ശ്രദ്ധയാ യുക്തസ്തസ്യാരാധനമീഹതേ
ലഭതേ ച തതഃ കാമാന്മയൈവ വിഹിതാൻഹിതാൻ ൨൨

ഇപ്രകാരം ശ്രദ്ധയോടെ ഭജിക്കുന്ന
മർത്യന്നതർത്ഥിപ്പതൊക്കെയും ലഭ്യമാം.
ആയതാമിഷ്ടങ്ങളാകെയും ലഭ്യമാ-
ക്കീടുന്നതെന്നുടെയിച്ഛയും; നിശ്ചയം. 22

അന്തവത്തു ഫലം തേഷാം തദ്ഭവത്യൽപമേധസാം
ദേവാന്ദേവയജോ യാന്തി മദ്ഭക്താ യാന്തി മാമപി ൨൩

ഇപ്രകാരത്തിലുള്ളൽപമേധസ്സുകൾ
കൈവരിക്കുന്നതോ തുച്ഛം; ക്ഷണികവും.
ആയവർ പ്രാപിപ്പു: ദേവലോകത്തെയും;
എന്നെ ഭജിപ്പവരെത്തുന്നിതെന്നിലും. 23

അവ്യക്തം വ്യക്തിമാപന്നം മന്യന്തേ മാമബുദ്ധയഃ
പരം ഭാവമജാനന്തോ മമാവ്യയമനുത്തമം ൨൪

ബുദ്ധിശൂന്യരായവർ ധരിച്ചിടുന്നിതെന്നെയും
വ്യക്തനല്ല; വ്യക്തിരൂപമായതാണതെന്നുമേ!
ആയവർക്കതറിവതില്ലതവ്യയം; അനുത്തമം:
പരമമായിടുന്ന സത്യമാണുഞാനതെന്നതും. 24

നാഹം പ്രകാശഃ സർവസ്യ യോഗമായാസമാവൃതഃ
മൂഢോയം നാഭിജാനാതി ലോകോ മാമജമവ്യയം ൨൫

യോഗമായാൽസ്വയം ഞാനിതെന്നെ മൂടിയിട്ട്
മൂഢനായിടുന്നവർക്കദൃശ്യനായി മേവിടും.
ആകയാലി ബുദ്ധിഹീനരായിടുന്ന മാനുഷർക്കി-
തറിവതില്ല; 'ജനന-മരണ'മില്ലെനിക്കിതെന്നതും. 25

വേദാഹം സമതീതാനി വർത്തമാനാനി ചാർജുന
ഭവിഷ്യാണി ച ഭൂതാനി മാം തു വേദ ന കശ്ചന ൨൬

കേട്ടുകൊള്ളുകർജുനാ-യി ഭൂതകാലമാകെയും
പിന്നെയീ നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുമീക്കഥകളും
ഭാവിയെന്തതെന്നുമൊക്കെ ഞാനറിഞ്ഞിടുന്നെടോ.
അറിവതില്ലതെന്നെയാർക്കുമെന്നതാണു സത്യവും. 26

ഇച്ഛാദ്വേഷസമുത്ഥേന ദ്വന്ദ്വമോഹേന ഭാരത
സർവഭൂതാനി സമ്മോഹം സർഗേ യാന്തി പരന്തപ ൨൭

ശത്രുവെഹനിച്ചിടുന്നൊരർജുനാ; ഹെ ഭാരതാ;
ജനിച്ചിടുമ്പൊഴെയുദിച്ചിടുന്നു ; ദ്വേഷ-രാഗവും.
ആയതായ ദ്വന്ദ്വമോഹമാകയാലധീനമായി-
ടുന്നതിന്നു മായയായ ശക്തികൾക്കു മാനുഷർ. 27

യേഷാം ത്വന്തഗതം പാപം ജനാനാം പുണ്യകർമണാം
തേ ദ്വന്ദ്വമോഹനിർമുക്താ ഭജന്തേ മാം ദൃഢവ്രതാഃ ൨൮

പൂർവ്വ ജന്മ പുണ്യ കർമ്മമായതിൻ ഫലത്തിനാൽ
പാപമൊക്കെയസ്തമിച്ചിടുമ്പൊളിന്നു മാനുഷർ
ദ്വന്ദ്വമോഹമുക്തരായി; ദൃഢവൃതത്തൊടിന്നവർ
ഭജിച്ചു സേവചെയ്തിടുന്നതുണ്ടതെന്നെയർജ്ജുന. 28

ജരാമരണമോക്ഷായ മാമാശ്രിത്യ യതന്തി യേ
തേ ബ്രഹ്മ തദ്വിദുഃ കൃത്സ്നമധ്യാത്മം കർമ ചാഖിലം ൨൯

മൃത്യു-ജരാ മോക്ഷമായതിന്നു വേണ്ടിയെന്നെയും
ആശ്രയിച്ചു ഭക്തിയോടെ സേവചെയ്തിടുന്നൊരീ
മാനുഷർക്കു ലഭ്യമായിടുന്നതഖില കർമ്മവും;
ആയതായ ജ്ഞാനിയായ യോഗിതന്നെ ബ്രഹ്മവും. 29

സാധിഭൂതാധിദൈവം മാം സാധിയജ്ഞം ച യേ വിദുഃ
പ്രയാണകാലേപി ച മാം തേ വിദുര്യുക്തചേതസഃ ൩൦

അഖിലലോകനാഥനാണു ഞാനിതെന്നതറിയുവോർ;
സർവ്വയജ്ഞമൂർത്തിയാണു ഞാനിതെന്നതറിയുവോർ;
സ്വർഗ്ഗലോക ദേവകൾക്കു നാഥനെന്നുമറിയുവോർ;
ആയവർ സ്മരിച്ചിടുന്നിതെന്നെ മരണ വേളയും! 30

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
ജ്ഞാനവിജ്ഞാനയോഗോ നാമ സപ്തമോഽധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ 'ജ്ഞാനവിജ്ഞാനയോഗം'
എന്നപേരിലുള്ള ഏഴാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - എട്ട്

അക്ഷരബ്രഹ്മയോഗം

അർജുന ഉവാച

കിം തദ്ബ്രഹ്മ കിമദ്ധ്യാത്മം കിം കർമ പുരുഷോത്തമ
അധിഭൂതം ച കിം പ്രോക്തമധിദൈവം കിമുച്യതേ ൧

അർജുനൻ പറഞ്ഞു

ഹേ പുരുഷത്തമാ... ചൊല്ലിത്തരണമേ-
യെന്താണ് 'ബ്രഹ്മ'മീയാത്മാവതെന്നതും.

ഭൌതികമെന്തു ഫലോദ്ദിഷ്ടകർമ്മവും
ദൈവമെന്നുള്ളതാം വാക്കിന്റെയർത്ഥവും. 01

അധിയജ്ഞഃ കഥം കോത്ര ദേഹേസ്മിന്മധുസൂദന
പ്രയാണകാലേ ച കഥം ജ്ഞേയോസി നിയതാത്മഭിഃ ൨

ദേഹത്തിനുള്ളിലായുണ്ടെന്നുചൊല്ലുന്നൊ-
'രെജ്ഞേശ്വര'നെന്നു ചൊല്ലുന്നതാരെയും?
ഭക്തിയുതസേവകൻ തൻ മൃത്യുവേളയി-
ലെപ്രകാരത്തിലാണങ്ങയെക്കാണ്മതും? 02

ശ്രീഭഗവാനുവാച
അക്ഷരം ബ്രഹ്മ പരമം സ്വഭാവോധ്യാത്മമുച്യതേ
ഭൂതഭാവോദ്ഭവകരോ വിസർഗഃ കർമസംജ്ഞിതഃ ൩

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു

അതീന്ദ്രിയമായിടും നാശമില്ലാത്തൊരീ
യാത്മാവു തന്നെയീ 'ബ്രഹ്മ'മെന്നുള്ളതും.
ബ്രഹ്മത്തിൻ ശാശ്വതമാകും സ്വഭാവത്തെ-
യാണെടോ: ചൊല്ലുന്നതദ്ധ്യാത്മമെന്നതും.
ജീവികൾ തന്റെ യീ ഭൌതിക സൃഷ്ടിക്ക-
തായിട്ടു ചെയ്യുന്നു ഭൌതിക കർമ്മവും. 03

അധിഭൂതം ക്ഷരോ ഭാവഃ പുരുഷശ്ചാധിദൈവതം
അധിയജ്ഞോഹമേവാത്ര ദേഹേ ദേഹഭൃതാം വര ൪

ദേഹരിൽ ശ്രേഷ്ഠനാമർജ്ജുനാ സർവ്വദാ-
മാറുമീ ഭൌതിക പ്രകൃതിയധിഭൂതമെ!
അർക്കചന്ദ്രൻ-സർവ്വദേവരുൾക്കൊണ്ടതാം
ഭഗവാന്റെ വിശ്വമാം രൂപമധിദൈവതം.
അധിയെജ്ഞമെന്നതീ ദേഹത്തിലുള്ളതാം
ഹൃദയത്തിനുള്ളിലായ് വാഴുമീ ഞാനെടൊ. 04

അന്തകാലേ ച മമേവ സ്മരന്മുക്ത്വാ കലേവരം
യഃ പ്രയാതി സ മദ്ഭാവം യാതി നാസ്ത്യത്ര സംശയഃ ൫

അന്ത്യകാലത്തിങ്കലെന്നെ സ്മരിച്ചിട്ടു
ദേഹം ത്യജിക്കുന്ന ദേഹിക്കതപ്പൊഴെ;
ഭാവിച്ചിടുന്നിതെൻ ഭാവത്തെയിന്നതി-
ന്നില്ലൊരു സന്ദേഹമില്ലെന്റെയർജുന. 05

യം യം വാപി സ്മരൻഭാവം ത്യജത്യന്തേ കലേവരം
തം തമേവൈതി കൗന്തേയ സദാ തദ്ഭാവഭാവിതഃ ൬

മരണ വേളയിങ്കലാരെയോർത്തുകൊണ്ടിരുന്നിടും;
ആയതായ ഭാവമായ് ചമഞ്ഞിടുന്നു ദേഹിയും. 06

തസ്മാത്സർവേഷു കാലേഷു മാമനുസ്മര യുധ്യ ച
മയ്യർപിതമനോബുദ്ധിർമാമേവൈഷ്യസ്യസംശയഃ ൭

ആയതാകയാലതെന്നെയോർക്ക സർവ്വ കാലവും;
യുദ്ധവൃത്തിയാണതിന്നു നിന്റെ നിയത കർമ്മവും.
നിന്റെ നിയത കർമ്മമൊക്കെയെന്നിലേക്കതാക്കിയിട്ടു-
നിന്റെ ബുദ്ധിയെന്നിലാക്കിടുമ്പൊളെത്തുമെന്നിലും. 07

അഭ്യാസയോഗയുക്തേന ചേതസാ നാന്യഗാമിനാ
പരമം പുരുഷം ദിവ്യം യാതി പാർഥാനുചിന്തയൻ ൮

അന്യവിഷയമായ മാർഗ്ഗമായതിൽഗമിച്ചിടാതെ
ധ്യാന ഭക്തി യോഗമാദിയായിടുന്ന പാതയിൽ-
ക്കൂടിയിന്നു തേജസ്സോടെ നിന്റെ മനോ ബുദ്ധിയാൽ
നീയിതെന്നെയോർത്തിടുമ്പൊളെത്തിടുന്നിതെന്നിലും. 08

കവിം പുരാണമനുശാസിതാരമണോരണീയാംസമനുസ്മരേദ്യഃ
സർവസ്യ ധാതാരമചിന്ത്യരൂപമാദിത്യവർണം തമസഃ പരസ്താത് ൯

സർവ്വമായിടുന്നതിൻ നിയന്തവായിടുന്നൊരീ-
യാദിപുരുഷനായിടുന്ന സർവ്വ യജ്ഞമൂർത്തിയെ
അണുവിനെക്കളണുവതായചിന്ത്യനായനലനായ്
തെളിഞ്ഞിടുന്ന പൂരുഷന്നെയോർക്ക സർവ്വ മാത്രയും. 09

പ്രയാണകാലേ മനസാചലേന ഭക്ത്യാ യുക്തോ യോഗബലേന ചൈവ
ഭ്രുവോർമധ്യേ പ്രാണമാവേശ്യ സമ്യക്സ തം പരം
പുരുഷമുപൈതി ദിവ്യം ൧൦

മരണവേളയിങ്കലൊട്ടുമിളകിടാത്ത ചിത്തമോടെ
യുക്തമായി ഭക്തിയോടെ യോഗനിഷ്ഠനായി നിന്റെ
പ്രാണവായുവിന്നെ 'ഭ്രൂമ'മദ്ധ്യമാക്കി ധ്യാനയുക്ത-
നായിടുന്ന പൂരുഷന്നതെത്തിടുന്നിതെന്നിലും. 10

യദക്ഷരം വേദവിദോ വദന്തി വിശന്തി യദ്യതയോ വീതരാഗാഃ
യദിച്ഛന്തോ ബ്രഹ്മചര്യം ചരന്തി തത്തേ പദം സങ്ഗ്രഹേണ
പ്രവക്ഷ്യേ ൧൧

'ഓം' കാരമെന്നു വേദവിത്തുചൊല്ലിടുന്നൊരക്ഷരം;
യദികളാദിയായിടുന്ന യോഗിയെത്തിടും പദം:
ബ്രഹ്മചര്യ നിഷ്ഠനായിയാഗ്രഹിച്ചിടും പദം:
ആയതായിടുന്ന മോക്ഷമെന്തതെന്നു ചൊല്ലിടാം. 11

സർവദ്വാരാണി സംയമ്യ മനോ ഹൃദി നിരുധ്യ ച
മൂർധ്ന്യാധായാത്മനഃ പ്രാണമാസ്ഥിതോ യോഗധാരണാം ൧൨

നിന്റെ ദേഹമായതിൻ കവാടമഞ്ചുമായതും;
ബന്ധനാക്കി ഹൃത്തിൽനിന്റെ ചിത്തവും തളച്ചുനിന്റെ
പ്രാണനായിടുന്ന വായുവിന്നെ മൂർദ്ധാവിങ്കലാക്കി-
ടുമ്പൊളാണു യോഗധാരണത്തിലെന്നു ചൊൽവതും. 12

ഓം ഇത്യേകാക്ഷരം ബ്രഹ്മ വ്യാഹരന്മാമനുസ്മരൻ
യഃ പ്രയാതി ത്യജന്ദേഹം സ യാതി പരമാം ഗതിം ൧൩

ദേഹിദേഹമുക്തനായിടുന്നകാലമായതിൽ;
ബ്രഹ്മമായിടുന്നൊ'രോം'കാരമേകമക്ഷരം:
ജപിച്ചുകൊണ്ടിതെന്നെയുള്ളിലോർത്തിടുന്ന പൂരുഷന്നു-
ലഭ്യമായിടുന്നതുണ്ടു പരമമായ ഗതിയതും. 13

അനന്യചേതാഃ സതതം യോ മാം സ്മരതി നിത്യശഃ
തസ്യാഹം സുലഭഃ പാർഥ നിത്യയുക്തസ്യ യോഗിനഃ ൧൪

മറ്റൊന്നിലും ശ്രദ്ധ വ്യാപരിച്ചീടാതെ
നിത്യേനയെന്നെ സ്മരിച്ചു നിരന്തരം
നിഷ്ഠയോടെന്നെ ഭജിക്കുന്ന യോഗിക്കു-
സുലഭനാകുന്നു ഞാനെന്നറിഞ്ഞീടുക. 14

മാമുപേത്യ പുനർജന്മ ദുഃഖാലയമശാശ്വതം
നാപ്നുവന്തി മഹാത്മാനഃ സംസിദ്ധിം പരമാം ഗതാഃ ൧൫

എന്നെയും പ്രാപിച്ചു പരമമായീടുന്ന
സംസിദ്ധി കൈവരിക്കും മഹാത്മാക്കളാ-
യീടുന്ന യോഗി പുനർജനിച്ചിട്ടിന്നി-
ദുഃഖാലയം പ്രവശിപ്പതുമില്ലെടൊ. 15

ആബ്രഹ്മഭുവനാല്ലോകാഃ പുനരാവർതിനോർജുന
മാമുപേത്യ തു കൗന്തേയ പുനർജന്മ ന വിദ്യതേ ൧൬

ബഹ്മലോകത്തിനെ പ്രാപിച്ചിതെങ്കിലും
സംഭവിക്കും മൃത്യു-ജന്മങ്ങൾപിന്നെയും:
എങ്കിലിന്നെന്നെയും പ്രാപിചിടുന്നവർ-
ക്കുണ്ടാകയില്ലാപുനർജന്മമായതും. 16

സഹസ്രയുഗപര്യന്തമഹര്യദ്ബ്രഹ്മണോ വിദുഃ
രാത്രിം യുഗസഹസ്രാന്താം തേഹോരാത്രവിദോ ജനാഃ ൧൭

മാനുഷർതന്റെയോരായിരം യുഗമാണ്-
ബ്രഹ്മാവുതൻ പകൽ; രാത്രിയുമത്രയും:

ആയതാണെന്നുള്ളറിവിനെയാ'ണഹോ-
രാത്ര'ജ്ഞാനമായ് ചൊല്ലുന്നു മാനുഷർ. 17

അവ്യക്താദ്വ്യക്തയഃ സർവാഃ പ്രഭവന്ത്യഹരാഗമേ
രാത്ര്യാഗമേ പ്രലീയന്തേ തത്രൈവാവ്യക്തസംജ്ഞകേ ൧൮

അവ്യക്തമായുള്ള സർവ്വ ഭൂതങ്ങളും
വ്യക്തമായീടും ദിനാരംഭവേളയില്.
ആയവ വീണ്ടുമവ്യക്തമായീടുന്ന-
തുണ്ടിന്നു രാത്രിതന്നന്ധകാരത്തിലും. 18

ഭൂതഗ്രാമഃ സ ഏവായം ഭൂത്വാ ഭൂത്വാ പ്രലീയതേ
രാത്ര്യാഗമേവശഃ പാർഥ പ്രഭവത്യഹരാഗമേ ൧൯

പകലായിടുമ്പൊളീ ഭൌതിക വൃത്തിക്കു-
വേണ്ടിടും ദേഹങ്ങൾലഭ്യമായീടുന്നി-
തായതാം ദേഹമോ നഷ്ടമായീടുന്നു
രാത്രിതൻ നിദ്രയിൽ: വീണ്ടുമുണർന്നിടും. 19

പരസ്തസ്മാത്തു ഭാവോന്യോവ്യക്തോവ്യക്താത്സനാതനഃ
യഃ സ സർവേഷു ഭൂതേഷു നശ്യത്സു ന വിനശ്യതി ൨൦

ഇപ്രകാരം ഭവിച്ചീടുന്ന ഭൌതിക-
വ്യക്ത-വ്യക്തങ്ങളായിടും ഭാവത്തി-
നപ്പുറത്തുള്ളതാമവ്യക്തമാകും
സനാതന സത്യത്തിനില്ലൊരു നാശവും. 20

അവ്യക്തോക്ഷര ഇത്യുക്തസ്തമാഹുഃ പരമാം ഗതിം
യം പ്രാപ്യ ന നിവർതന്തേ തദ്ധാമ പരമം മമ ൨൧

ആയതാമവ്യക്ത സത്യമാ 'മോം'കാര-
മായിടും പരമമായീടുന്ന ഗതിയത്തിൽ
പ്രാപിച്ചിടുന്നവന്നില്ലാ പുനർജന്മ
മായതെൻ പരമമായീടുന്ന ധാമവും. 21

പുരുഷഃ സ പരഃ പാർഥ ഭക്ത്യാ ലഭ്യസ്ത്വനന്യയാ
യസ്യാന്തഃസ്ഥാനി ഭൂതാനി യേന സർവമിദം തതം ൨൨

പാർത്ഥാ; പ്രപഞ്ചത്തിലുള്ളതാമാകയു-
മുള്ളിലാക്കീടുന്നവൻ തന്നെയാണീ-
പ്രപഞ്ചത്തിലാകയും വ്യാപരിച്ചീടുന്ന-
വൻ ലഭ്യനാകുന്നിതേകാഗ്ര ഭക്തിയാൽ. 22

യത്ര കാലേ ത്വനാവൃത്തിമാവൃത്തിം ചൈവ യോഗിനഃ
പ്രയാതാ യാന്തി തം കാലം വക്ഷ്യാമി ഭരതർഷഭ ൨൩

ചൊല്ലിടാം നിന്നോടിതേതേതു കാലത്തു-
ദേഹമുപേക്ഷിച്ചിടുന്നതാം ദേഹിക്ക-
തുണ്ടാകായില്ലാ പുനർജന്മ-മെപ്പൊഴാ-
ണുണ്ടായിടുന്നതുമെന്നു നീ കെളെടൊ. 23

അഗ്നിർജ്യോതിരഹഃ ശുക്ലഃ ഷണ്മാസാ ഉത്തരായണം
തത്ര പ്രയാതാ ഗച്ഛന്തി ബ്രഹ്മ ബ്രഹ്മവിദോ ജനാഃ ൨൪

അഗ്നി;ജ്യോതിസ്സിവ തന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്തി-
ലല്ലയെങ്കിൽപ്പകൽ, ശുക്ലപക്ഷം പിന്നെ-
യുത്തരായണമായൊരാറുമാസത്തിലീ
ദേഹം ത്യജിപ്പവൻ പ്രാപിപ്പതെന്നിലും. 24

ധൂമോ രാത്രിസ്തഥാ കൃഷ്ണഃ ഷണ്മാസാ ദക്ഷിണായനം
തത്ര ചാന്ദ്രമസം ജ്യോതിര്യോഗീ പ്രാപ്യ നിവർതതേ ൨൫

രാത്രിയിൽകൃഷ്ണപക്ഷത്തിലല്ലെങ്കിലീ-
പുക പൊങ്ങിടത്തുവച്ചല്ലായ്കിലീ ദക്ഷി-
ണായനത്തിങ്കൽമരിക്കുന്നവൻ ചന്ദ്ര-
ലോകവും പൂകി പുനർജ്ജനിക്കുന്നിതും. 25

ശുക്ലകൃഷ്ണേ ഗതീ ഹ്യേതേ ജഗതഃ ശാശ്വതേ മതേ
ഏകയാ യാത്യനാവൃത്തിമന്യയാവർതതേ പുനഃ ൨൬

വെളുപ്പും കറുപ്പുമായീടുന്നൊരീ രണ്ട-
താണീ ജഗത്തിന്റെ ഗതിയെന്നു വേദവും-
ചൊല്ലുന്നി-തായ പ്രകാശത്തിലൂടെ
ഗമിക്കുകിലില്ലാ പുനർജ്ജനി. 26

നൈതേ സൃതീ പാർഥ ജാനന്യോഗീ മുഹ്യതി കശ്ചന
തസ്മാത്സർവേഷു കാലേഷു യോഗയുക്തോ ഭവാർജുന ൨൭

ഈ രണ്ടുമാർഗ്ഗമറിഞ്ഞിടും യോഗിക്ക-
തുണ്ടാകയില്ലൊരു; ചിന്താക്ലേശവും.
ആയതുകൊണ്ടെന്റെ പാർത്ഥനാമർജ്ജുനാ:
ജ്ഞാനിയാം യോഗിയായിട്ടു വർത്തിക്കെടൊ. 27

വേദേഷു യജ്ഞേഷു തപഃസു ചൈവ ദാനേഷു യത്പുണ്യഫലം പ്രദിഷ്ടം
അത്യേതി തത്സർവമിദം വിദിത്വാ യോഗീ പരം സ്ഥാനമുപൈതി ചാദ്യം ൨൮

യജ്ഞ;വേദം;തപസ്സ്;ദാന മിവകളാല്
കൈവരിച്ചീടുമീ പുണ്യഫലത്തെ-
യറിഞ്ഞിട്ടിതെന്നെയുൾക്കൊള്ളുന്ന യോഗിയോ;
പ്രാപിപ്പതുണ്ടിന്നിതെന്നെയുമർജ്ജുന! 28

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
അക്ഷരബ്രഹ്മയോഗോ നാമ അഷ്ടമോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയുടെ അക്ഷരബ്രഹ്മയോഗം എന്ന പേരിലുള്ള എട്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - ഒൻപത്

രാജവിദ്യാരാജഗുഹ്യയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ഇദം തു തേ ഗുഹ്യതമം പ്രവക്ഷ്യാമ്യനസൂയവേ
ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനസഹിതം യജ്ജ്ഞാത്വാ മോക്ഷ്യസേശുഭാത് ൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
അസൂയാലുവല്ലാത്ത പാർത്ഥാ നിനക്കു ഞാൻ
ഗുഹ്യമായീടുന്ന സാക്ഷാത്ക്കരിച്ചൊരീ
ജ്ഞാനവിജ്ഞാനങ്ങൾ ചൊല്ലിത്തരാം ഗ്രഹി-
ച്ചശുഭം വെടിഞ്ഞു നീ മുക്തനായീടുക. 01

രാജവിദ്യാ രാജഗുഹ്യം പവിത്രമിദമുത്തമം
പ്രത്യക്ഷാവഗമം ധർമ്യം സുസുഖം കർതുമവ്യയം ൨

പരമരഹസ്യമായീടുന്നൊരീ രാജ-
വിദ്യ; പവിത്രമ-തുത്തമം പ്രത്യക്ഷ-
മായിട്ടു ബോദ്ധ്യമായീടുന്ന പൂർണ്ണമാം
ധർമ്മമിതു ശാശ്വതം; വൈഷമ്മ്യ ഹീനവും. 02

അശ്രദ്ദധാനാഃ പുരുഷാ ധർമസ്യാസ്യ പരന്തപ
അപ്രാപ്യ മാം നിവർതന്തേ മൃത്യുസംസാരവർത്മനി ൩

കേൾക്ക ശത്രുഞ്ജയാ; ഞാൻ ചൊന്നൊരീ ധർമ്മ-
മാകെയവിശ്വസിച്ചീടുന്ന മാനുഷർ
പ്രാപിച്ചിടുന്നതില്ലെന്നിലിന്നായവർ;
വീണ്ടുമെത്തുന്നു സംസാര ദുഃഖങ്ങളിൽ. 03

മയാ തതമിദം സർവം ജഗദവ്യക്തമൂർതിനാ
മത്സ്ഥാനി സർവഭൂതാനി ന ചാഹം തേഷ്വവസ്ഥിതഃ ൪

അവ്യക്ത രൂപനായി ജഗത്താകയും
വ്യാപിച്ചിടുന്നൊരീയെന്നിലാണീ സർവ്വ-
ഭൂതങ്ങളാകയുൾക്കൊള്ളുന്നതല്ലാതെ
ഞാവക്കുള്ളിലല്ലെന്നു ധരിക്കുക. 04

ന ച മത്സ്ഥാനി ഭൂതാനി പശ്യ മേ യോഗമൈശ്വരം
ഭൂതഭൃന്ന ച ഭൂതസ്ഥോ മമാത്മാ ഭൂതഭാവനഃ ൫

എന്നങ്ങിരിക്കിലു മീ സർവ്വ ഭൂതങ്ങ-
ളൊന്നുമേ യോഗിയാമെന്നുള്ളിലില്ലടോ.
ഈ ജീവജാലത്തിനുത്ഭവം ഞാനാണ-
തെങ്കിലും പ്രത്യക്ഷനായതിലില്ല ഞാൻ. 05

യഥാകാശസ്ഥിതോ നിത്യം വായുഃ സർവത്രഗോ മഹാൻ
തഥാ സർവാണി ഭൂതാനി മത്സ്ഥാനീത്യുപധാരയ ൬

എപ്രകാരത്തിലീ വായുവാകാശത്തെ
യുൾക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നി-തപ്രകാരത്തിലീ-
സർവ്വ ഭൂതത്തിലും വ്യാപിച്ചിടുന്നൊരീ-
യെന്നെയും കാണാതനുഭവിക്കാമെടൊ. 06

സർവഭൂതാനി കൗന്തേയ പ്രകൃതിം യാന്തി മാമികാം
കൽപക്ഷയേ പുനസ്താനി കൽപാദൗ വിസൃജാമ്യഹം ൭

കൽപ്പാവസാനമാകുന്നൊരീ പ്രളയത്തി-
ലൂടെയീ സർവ്വ ഭൂതങ്ങളും ഞാനായി-
ടുന്നതാം പ്രകൃതിയെ പ്രാപിച്ചിടും പിന്നെ-
യുത്ഭവിച്ചീടുന്നടുത്ത കല്പത്തിലും. 07

പ്രകൃതിം സ്വാമവഷ്ടഭ്യ വിസൃജാമി പുനഃ പുനഃ
ഭൂതഗ്രാമമിമം കൃത്സ്നമവശം പ്രകൃതേർവശാത് ൮

ഞാനായിടുന്നൊരീ പ്രകൃതിതൻ ശക്തിത-
ന്നിച്ഛക്കതൊത്തവണ്ണം ജനിച്ചീടുന്നി-
സർവ്വ ഭൂതങ്ങളും; പിന്നെ തിരോഭവി-
ച്ചിട്ടങ്ങതെത്തുന്നതെന്നുള്ളിലർജുന. 08

ന ച മാം താനി കർമാണി നിബധ്നന്തി ധനഞ്ജയ
ഉദാസീനവദാസീനമസക്തം തേഷു കർമസു ൯

എന്നങ്ങിരിക്കിലും ബന്ധിതനല്ലയീ-
ക്കാണായ കർമ്മത്തിലൊന്നുമേ ഞാനെടോ.
കർമ്മത്തിലൊന്നുമേയാസക്തികൂടാ-
തുദാസീനനായി ഞാൻ മേവുന്നിതെപ്പൊഴും. 09

മയാധ്യക്ഷേണ പ്രകൃതിഃ സൂയതേ സചരാചരം
ഹേതുനാനേന കൗന്തേയ ജഗദ്വിപരിവർതതേ ൧൦

ഹേ; കുന്തിപുത്രയെൻ മായതൻ ഭാഗമാ-
യീടും ചരാചര പ്രകൃതിയാം വിശ്വത്തെ;
പേർത്തു-പേർത്തിങ്ങനെ സൃഷ്ടിച്ചു സംഹരി-
ച്ചീടുന്നതെന്നുടെ ശക്തികൊണ്ടാണടൊ. 10

അവജാനന്തി മാം മൂഢാ മാനുഷീം തനുമാശ്രിതം
പരം ഭാവമജാനന്തോ മമ ഭൂതമഹേശരം ൧൧

മൂഢരാം മർത്യരീ സർവ്വ ഭൂതങ്ങള്-
ക്കധിപനായീടുമെൻ പരമമാം സത്യത്തെ -
യുൾക്കൊണ്ടിടാതെയീ മർത്ത്യന്റെ രൂപം-
ധരിച്ചൊരീയെന്നെയും പുച്ഛിപ്പതെപ്പൊഴും. 11

മോഘാശാ മോഘകർമാണോ മോഘജ്ഞാനാ വിചേതസഃ
രാക്ഷസീമാസുരീം ചൈവ പ്രകൃതിം മോഹിനീം ശ്രിതാഃ ൧൨

ആയതാം മൂഢരോ നിഷ്ഫലജ്ഞാനിയായ്
വ്യർത്ഥകർമ്മങ്ങളിൽ മോഹിതരായിട്ടു
ചിത്തഭ്രമത്തിനാൽ രാക്ഷസചിത്തരായ്
ഭൌതിക സൌഖ്യവും കാംക്ഷിച്ചിടുന്നതും. 12

മഹാത്മാനസ്തു മാം പാർഥ ദൈവീം പ്രകൃതിമാശ്രിതാഃ
ഭജന്ത്യനന്യമനസോ ജ്ഞാത്വാ ഭൂതാദിമവ്യയം ൧൩

ദിവ്യമായീടുമീ പ്രകൃതിയെയാശ്രയി-
ച്ചീടും മഹാത്മാക്കളാകുന്ന യോഗികൾ
സർവ്വ ഭൂതങ്ങൾക്കു ഹേതുവായീടുന്ന-
ദൃശ്യനാമെന്നെയറിഞ്ഞു സേവിച്ചിടും. 13

സതതം കീർതയന്തോ മാം യതന്തശ്ച ദൃഢവ്രതാഃ
നമസ്യന്തശ്ച മാം ഭക്ത്യാ നിത്യയുക്താ ഉപാസതേ ൧൪

ദൃഢവൃതത്തോടെയിന്നെജ്ഞങ്ങളാചരി-
ച്ചെപ്പോഴും ഭക്തിയോടെന്നെയും കീർത്തിച്ചു-
പാസിച്ചിടും മഹാത്മാക്കളായീടുന്ന

യോഗി സാഷ്ടാംഗം നമിക്കുന്നിതെന്നെയും. 14

ജ്ഞാനയജ്ഞേന ചാപ്യന്യേ യജന്തോ മാമുപാസതേ
ഏകത്വേന പൃഥക്ത്വേന ബഹുധാ വിശ്വതോമുഖം ൧൫

ഏകരൂപത്തിലും; ദ്വന്ദ്വഭാവത്തിലും,
വിശ്വമായീടുന്ന രൂപമായിട്ടുമി-
ന്നാരാധിച്ചീടുന്നു: ജ്ഞാനത്തെ കൈവരി-
ച്ചെജ്ഞങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന യോഗികളെന്നെയും. 15

അഹം ക്രതുരഹം യജ്ഞഃ സ്വധാഹമമൗഷധം
മന്ത്രോഹമഹമേവാജ്യമഹമഗ്നിരഹം ഹുതം ൧൬

ക്രിയയായിടുന്നുഞാ-നെജ്ഞവും; കർമ്മവും;
സ്വധയായിടുന്നുഞാ-നൗഷധം ഞാനുമെ!
മന്ത്രമാകുന്നുഞാൻ; നെയ്യായിടുന്നുഞാ-
നഗ്നിയും, ഹോമദ്രവ്യങ്ങളും ഞാനെടൊ. 16

പിതാഹമസ്യ ജഗതോ മാതാ ധാതാ പിതാമഹഃ
വേദ്യം പവിത്രം ഓംകാര ഋക് സാമ യജുരേവ ച ൧൭

ഞാനായിടുന്നീ ജഗത്തിൻ പിതാവതും;
മാതാവ്; രക്ഷകൻ; പിന്നെ പിതാമഹൻ.
'ഓം'കാരമാണുഞാൻ: വേദ്യം; പവിത്രവും:
ഋക്ക്; സാമ-യജുർവേദമാകയും ഞാനെടൊ. 17

ഗതിർഭർതാ പ്രഭുഃ സാക്ഷീ നിവാസഃ ശരണം സുഹൃത്
പ്രഭവഃ പ്രലയഃ സ്ഥാനം നിധാനം ബീജമവ്യയം ൧൮

ഗതിയും; പ്രഭുവും; ഭരിക്കുന്നവൻ; സാക്ഷി:
പിന്നെ വാസസ്ഥല-മാശ്രയം; മിത്രവും:
ഉൽപ്പത്തി; പ്രളയമീസ്ഥാനം; നിധാനവും:
മൂലമാകുന്നൊരീ ബീജവും ഞാനെടൊ. 18

തപാമ്യഹമഹം വർഷം നിഗൃഹ്ണാമ്യുത്സൃജാമി ച
അമൃതം ചൈവ മൃത്യുശ്ച സദസച്ചാഹമർജുന ൧൯

ഞാൻ തപിച്ചീടുന്നു; വർഷിച്ചിടുന്നുഞാ-
നായതില്ലാതെയാക്കുന്നതും ഞാനെടൊ.
മൃത്യുവാകുന്നുഞാനമൃതവും ഞാനുമെ:
ജഡവുമാത്മാവതും ഞാൻതന്നെയാണടൊ. 19

ത്രൈവിദ്യാ മാം സോമപാഃ പൂതപാപാ യജ്ഞൈരിഷ്ട്വാ സ്വർഗതിം
പ്രാർഥയന്തേ

തേ പുണ്യമാസാദ്യ സുരേന്ദ്രലോകമശ്നന്തി ദിവ്യാന്ദിവി ദേവഭോഗാൻ ൨൦

മൂന്നുവേദങ്ങളുമാലപിച്ചീ പാപ-
മുക്തനായ്; സ്വർഗ്ഗസൗഖ്യത്തെയർത്ഥിച്ചുകൊ-
ണ്ടെജ്ഞങ്ങൾ ചെയ്തതിൻ ശിഷ്ടമായീടുന്ന:
സോമരസം കുടിച്ചിട്ടിന്നു പൂജിച്ചി-
ടുന്നവർ പൂജിപ്പതെന്നെയുമായവ-
രെത്തുന്നതുണ്ടടൊ; ദേവലോകത്തിലും. 20

തേ തം ഭുക്ത്വാ സ്വർഗലോകം വിശാലം ക്ഷീണേ പുണ്യേ മർത്യലോകം വിശന്തി
ഏവം ത്രയീധർമമനുപ്രപന്നാ ഗതാഗതം കാമകാമാ ലഭന്തേ ൨൧

വേദധർമ്മങ്ങളെ ഭോഗേച്ഛയോടുപാ-
സിപ്പവർക്കണെടൊ ജനന-മരണങ്ങളും.
ആയവർ സ്വർഗസൗഖ്യം ഭുജിച്ചിട്ടുതൻ
പുണ്യങ്ങളറ്റുവീഴുന്നെടൊ ഭൂമിയിൽ. 21

അനന്യാശ്ചിന്തയന്തോ മാം യേ ജനാഃ പര്യുപാസതേ
തേഷാം നിത്യാഭിയുക്താനാം യോഗക്ഷേമം വഹാമ്യഹം ൨൨

എന്നെയല്ലതെയിന്നൊന്നിലും ചിന്തയി-
ല്ലാതെയെല്ലായ്പ്പോഴുമെന്നെ ഭജിക്കുന്ന
നിത്യാഭിയുക്തരാം യോഗിതൻ ക്ഷേമത്തെ-
യുൾക്കൊണ്ടിടുന്നതും ഞാൻതന്നെയാണടൊ. 22

യേപ്യന്യദേവതാഭക്താ യജന്തേ ശ്രദ്ധയാന്വിതാഃ
തേപി മാമേവ കൗന്തേയ യജന്ത്യവിധിപൂർവകം ൨൩

അന്യരായിട്ടുള്ള ദേവകൾക്കായിട്ടു-
ഭക്തിവിശ്വാസത്തൊടർച്ചിടുന്നതാം
മാനുഷർ പൂജിച്ചിടുന്നതീയെന്നെയാ-
ണെങ്കിലും; വിധിപോലെയല്ലവർത്തിപ്പതും. 23

അഹം ഹി സർവയജ്ഞാനാം ഭോക്താ ച പ്രഭുരേവ ച
ന തു മാമഭിജാനന്തി തത്ത്വേനാതശ്ച്യവന്തി തേ ൨൪

സർവ്വയജ്ഞത്തിനും ഭോക്താവുമിന്നതിൻ
നാഥനായ് മേവിനിൽക്കുന്നതും ഞാനെടൊ.
എന്നിട്ടുമെന്നെയും വേണ്ടപോലുൾക്കൊണ്ടി-
ടാത്തവർക്കെപ്പൊഴും വീഴ്ചയുണ്ടായിടും. 24

യാന്തി ദേവവ്രതാ ദേവാൻപിതൃന്യാന്തി പിതൃവ്രതാഃ
ഭൂതാനി യാന്തി ഭൂതേജ്യാ യാന്തി മദ്യാജിനോപി മാം ൨൫

ദേവവ്യതന്മാരിതെത്തുന്നു ദേവനിൽ;
ഭൂതമായ്ത്തീരുന്നതിന്റെയുപാസകർ.
പിതൃലോകമെത്തുന്നതിന്നെസേവിപ്പവ-
രെന്നിലേക്കെത്തുന്നിതെന്നെ ഭജിപ്പവർ. 25

പത്രം പുഷ്പം ഫലം തോയം യോ മേ ഭക്ത്യാ പ്രയച്ഛതി
തദഹം ഭക്ത്യുപഹൃതമശ്നാമി പ്രയതാത്മനഃ ൨൬

ശുദ്ധമാം ഭക്തിയോടെന്നെ ഭജിച്ചുകൊ-
ണ്ടർപ്പിച്ചിടും നല്ല പൂക്കൾ; പഴങ്ങളോ;
പത്രമോ; വെള്ളമോയെന്തുമായ്ക്കൊള്ളട്ട-
തൊക്കെയും സ്വീകരിച്ചീടുന്നതുണ്ടുഞാൻ. 26

യത്കരോഷി യദശ്നാസി യജ്ജുഹോഷി ദദാസി യത്
യത്തപസ്യസി കൗന്തേയ തത്കുരുഷ്വ മദർപണം ൨൭

നിന്റെയീകർമ്മവും, നിന്റെയാഹാരവും;
നിന്റെദാനങ്ങളും, ഹോമദ്രവ്യങ്ങളും:
നീയനുഷ്ഠിക്കും തപസ്സുകളാകയു-
മെന്നിലേക്കർപ്പിച്ചുകൊള്ളെന്റെയർജുന. 27

ശുഭാശുഭഫലൈരേവം മോക്ഷ്യസേ കർമബന്ധനൈഃ
സന്ന്യാസയോഗയുക്താത്മാ വിമുക്തോ മാമുപൈഷ്യസി ൨൮

ഇപ്രകാരം കർമ്മബന്ധത്തിനാലുദി-
ച്ചീടും ശുഭാശുഭകർമ്മഫലം വെടി-
ഞ്ഞിട്ടു നീ സന്യാസയോഗിയായീടുകിൽ
പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടതെന്നെയുമർജുന. 28

സമോഹം സർവഭൂതേഷു ന മേ ദ്വേഷ്യോസ്തി ന പ്രിയഃ
യേ ഭജന്തി തു മാം ഭക്ത്യാ മയി തേ തേഷു ചാപ്യഹം ൨൯

സമനായിടുന്നുഞാൻ സർവ്വഭൂതങ്ങൾക്കു;
മില്ലെനിക്കപ്രിയ-പ്രിയവുമില്ലാരിലും.
എങ്കിലിന്നെന്നെയും ഭക്തിയോടെ ഭജി-
ച്ചീടുന്നവർക്കുള്ളിലുണ്ടവരെന്നിലും. 29

അപി ചേത്സുദുരാചാരോ ഭജതേ മാമനന്യഭാക്
സാധുരേവ സ മന്തവ്യഃ സമ്യഗ്വ്യവസിതോ ഹി സഃ ൩൦

ദുഷ്കർമ്മമാചരിച്ചുള്ളവനെങ്കിലും
ഭക്തിയോടിന്നു മറ്റൊന്നിലും കാംക്ഷയി-
ല്ലാതെയീയെന്നിലും വിശ്വാസമർപ്പി-
ച്ചിടുന്നവൻ 'സാധു'വാണെന്നു ധരിക്കുക. 30

ക്ഷിപ്രം ഭവതി ധർമാത്മാ ശശ്വച്ഛാന്തിം നിഗച്ഛതി
കൗന്തേയ പ്രതിജാനീഹി ന മേ ഭക്തഃ പ്രണശ്യതി ൩൧

ആയതാം ധർമ്മാത്മനെത്രയും ശീഘ്രമായ്
ശാശ്വതശാന്തിയെ പ്രാപിച്ചിടുന്നിതും.
ഹേ; കുന്തിപുത്രയുത്ഘോഷിക്കുകിന്നുനീ
നാശം ഭവിക്കുന്നതില്ലെന്റെ ഭക്തന്. 31

മാം ഹി പാർഥ വ്യപാശ്രിത്യ യേപി സ്യുഃ പാപയോനയഃ
സ്ത്രിയോ വൈശ്യാസ്തഥാ ശൂദ്രാസ്തേപി യാന്തി പരാം ഗതിം ൩൨

അല്ലയോ പാർത്ഥയിന്നെന്നെയുമാശ്രയി-
ച്ചീടുന്ന സ്ത്രീ; ശൂദ്ര-വൈശ്യരും പിന്നെയീ
നീചമായിട്ടുള്ള യോനിജരാകയും
പ്രാപിച്ചിടുന്നെടൊ; പരമമാം ഗതിയതും. 32

കിം പുനർബ്രഹ്മണാഃ പുണ്യാ ഭക്താ രാജർഷയസ്തഥാ
അനിത്യമസുഖം ലോകമിമം പ്രാപ്യ ഭജസ്വ മാം ൩൩

പിന്നെയീ ബ്രാഹ്മണർ; ഭക്ത-രാജർഷിമാർ-
തൻഗതി ചോല്ലേണ്ടതായുള്ളതില്ലമേ.
ആയതുകൊണ്ടീയനിത്യമാം ദുഃഖാർണ്ണ-
വത്തിലെ മർത്ത്യർ ഭജിച്ചീടുകെന്നെയും. 33

മന്മനാ ഭവ മദ്ഭക്തോ മദ്യാജീ മാം നമസ്കുരു
മാമേവൈഷ്യസി യുക്ത്വൈവമാത്മാനം മത്പരായണഃ ൩൪

എൻഭക്തനായി നീയെന്നിൽ മനസ്സുവ-
ച്ചെന്നെയാരാധിച്ചിതെന്നെ നമിക്കുക.
ഇപ്രകാരം പൂർണ്ണമായിട്ടു നിന്നെയി-
ന്നെന്നിലേക്കാകുകിൽ പ്രാപിപ്പിതെന്നെയും. 34

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
രാജവിദ്യാരാജഗുഹ്യയോഗോ നാമ നവമോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ 'രാജവിദ്യാരജഗുഹ്യയോഗം' എന്നപേരിലുള്ള ഒൻപതാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

x x x

അദ്ധ്യായം - പത്ത്

വിഭൂതിയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ഭൂയ ഏവ മഹാബാഹോ ശൃണു മേ പരമം വചഃ
യത്തേഹം പ്രീയമാണായ വക്ഷ്യാമി ഹിതകാമ്യയാ ൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻപറഞ്ഞു;
കേൾക്കവീണ്ടും മഹാബാഹു ഞാൻ നിൻ ഹിതം
കാംക്ഷിച്ചു ചൊല്ലുമുത്കൃഷ്ഠമാം വാക്കുക-
ളെത്രയും പരമമാകുന്നൊരീ ജ്ഞാനങ്ങ-
ളാകെ ഗ്രഹിക്കെന്റെ പാർത്ഥനാമർജ്ജുന! 01
ന മേ വിദുഃ സുരഗണാഃ പ്രഭവം ന മഹർഷയഃ
അഹമാദിർഹി ദേവാനാം മഹർഷീണാം ച സർവശഃ ൨

അറിയുന്നതില്ലെൻ വിഭൂതിയുൽപത്തികൾ
ദേവകൾക്കും; പിന്നെ ഋഷികൾക്കുമൊന്നുമെ!
അറിവില്ലവർക്കുഞാനായവർക്കാകയു-
മാദിയായീടുന്നതെന്നുള്ള സത്യവും. 02
യോ മാമജമനാദിം ച വേത്തി ലോകമഹേശ്വരം
അസമ്മൂഢഃ സ മർത്യേഷു സർവപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ ൩

ആരിന്നിതെന്നെ 'യജനനനാദി'യാം
ലോകമഹേശ്വരനെന്നറിഞ്ഞീടുന്നി-
തായതാം മാനുഷർ വ്യാമോഹമുക്തരായ്
സർവ്വ പാപങ്ങളറ്റീടുന്നറിയുക. 03
ബുദ്ധിർജ്ഞാനമസമ്മോഹഃ ക്ഷമാ സത്യം ദമഃ ശമഃ
സുഖം ദുഃഖം ഭവോഭാവോ ഭയം ചാഭയമേവ ച ൪

ബുദ്ധി; ജ്ഞാനം പിന്നെ സംശയം; ക്ഷമയുമീ-
സത്യവും പിന്നെ നിന്നിന്ദ്രിയ; ചിത്തങ്ങൾ;

തന്റെ സംയമനവും; സുഖ-ദുഃഖമാകയും;
ജനനമരണങ്ങൾ; ഭയം പിന്നെ നിർഭയം; 04

അഹിംസാ സമതാ തുഷ്ടിസ്തപോ ദാനം യശോയശഃ
ഭവന്തി ഭാവാ ഭൂതാനാം മത്ത ഏവ പൃഥഗ്വിധാഃ ൫

ഹിംസയില്ലായ്മയു-മൊന്നെന്ന ബോധവും;
തൃപ്തിയും; ദാന-മപകീർത്തിയും കീർത്തിയും
പിന്നെത്തപസ്സുമെന്നുള്ളതായീടുന്ന
ജീവിതൻ ഭാവഭേദങ്ങളെൻ സൃഷ്ടിയും. 05

മഹർഷയഃ സപ്ത പൂർവേ ചത്വാരോ മനവസ്തഥാ
മദ്ഭാവാ മാനസാ ജാതാ യേഷാം ലോക ഇമാഃ പ്രജാഃ ൬

സപ്തർഷികൾ, പിന്നവർക്കുമുൻപുള്ളതാം
നാലുമഹർഷിമാർ, പിന്നെ മനുക്കളു-
മെന്റെതായീടും മനസ്സിൽനിന്നുണ്ടായ-
താണവർ മർത്ത്യന്റെ പൂർവ്വപിതാമഹർ. 06

ഏതാം വിഭൂതിം യോഗം ച മമ യോ വേത്തി തത്ത്വതഃ
സോവികൽപേന യോഗേന യുജ്യതേ നാത്ര സംശയഃ ൭

എന്റെയീ യോഗ വിഭൂതിതൻ ശക്തിയെ
വേണ്ടപോലുൾക്കൊണ്ടിടുന്നതാം മാനുഷർ
സംശുദ്ധമാകുന്ന ഭക്തിയുത സേവയിൽ
വ്യാപരിച്ചീടുന്നസംശയമർജ്ജുന! 07.

അഹം സർവസ്യ പ്രഭവോ മത്തഃ സർവം പ്രവർതതേ
ഇതി മത്വാ ഭജന്തേ മാം ബുധാ ഭാവസമന്വിതാഃ ൮

സർവ്വ ജഗത്തിന്നുമുൽപ്പത്തി ഞാനെന്നു-
മെന്നിൽനിന്നുണ്ടായിടുന്നതീ സർവ്വമെ-
ന്നുള്ളതറിഞ്ഞിടും ബുദ്ധിമത്തായുള്ള
മാനുഷർ ശ്രദ്ധയോടെന്നെ ഭജിച്ചിടും. 08

മച്ചിത്താ മദ്ഗതപ്രാണാ ബോധയന്തഃ പരസ്പരം
കഥയന്തശ്ച മാം നിത്യം തുഷ്യന്തി ച രമന്തി ച ൯

നിൻ മനസ്സെന്നിലേക്കാക്കി നിൻ പ്രാണനി-
ന്നെന്നിൽ സമർപ്പിച്ചിതെന്റെ സത്യത്തിലുദ്-
ബോധനായന്യോന്യമെന്റെ സങ്കീർത്തന-
മാലപിച്ചാനന്ദ സംതൃപ്തി നേടുക. 09.

തേഷാം സതതയുക്താനാം ഭജതാം പ്രീതിപൂർവകം
ദദാമി ബുദ്ധിയോഗം തം യേന മാമുപയാന്തി തേ ൰

സർവ്വത്രമാത്ര സംപ്രീതിയോടെന്നെ-
ഭജിച്ചു പൂജിക്കുന്ന മർത്ത്യന്നു നൽകുന്ന-
തുണ്ടുഞാനെന്നിലേക്കെത്തുവാനുള്ളതാം
മാർഗ്ഗമായീടുന്ന ബുദ്ധിയോഗത്തിനെ. 10

തേഷാമേവാനുകമ്പാർഥമഹമജ്ഞാനജം തമഃ
നാശയാമ്യാത്മഭാവസ്ഥോ ജ്ഞാനദീപേന ഭാസ്വതാ ൧൧

ആയുള്ള മർത്യരിലനുകമ്പയോടിന്നവര്-
ക്കുള്ളിലുള്ളാത്മഭാവത്തിലുള്ളെന്റെയീ
പ്രജ്വലിക്കുന്നതാം ജ്ഞാനദീപത്തിനാ-
ലജ്ഞാനമാകും തമസ്സിനെ വെന്നിടും. 11.

അർജുന ഉവാച

പരം ബ്രഹ്മ പരം ധാമ പവിത്രം പരമം ഭവാൻ
പുരുഷം ശാശ്വതം ദിവ്യമാദിദേവമജം വിഭും ൧൨
ആഹുസ്ത്വാമൃഷയഃ സർവേ ദേവർഷിർനാരദസ്തഥാ
അസിതോ ദേവലോ വ്യാസഃ സ്വയം ചൈവ ബ്രവീഷി മേ ൧൩

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:

പരമ പവിത്രമീ പരമമാം ധാമം;
പരബ്രഹ്മമാകുന്നതും ഭവാനല്ലയോ?
പൂരുഷ-നാദിദേവൻ; ഭവാനജനനും;
സർവ്വോത്തമൻതന്നെയങ്ങന്നു ചൊല്ലുന്നി- 12.

ദേവർഷി നാരദൻ; ദേവലൻ പിന്നെയീ
വ്യാസനസിതൻ തുടർന്നുള്ളതാം ഋഷികളുദ്-
ഘോഷിച്ച വാക്യങ്ങളാകയും കേൾക്കുമാ-
റാകുന്നതുണ്ടുനിൻ വാക്കിലും കേശവാ. 13.

സർവമേതദൃതം മന്യേ യന്മാം വദസി കേശവ
ന ഹി തേ ഭഗവന്വ്യക്തിം വിദുർദേവാ ന ദാനവാഃ ൧൪

അല്ലയോ കേശവാ നീ ചൊന്നതാകയും
സത്യമെന്നുൾക്കൊണ്ടിടുന്നതുണ്ടിന്നു ഞാൻ.
ആയതാം സത്യത്തെയുൾക്കൊണ്ടിടുന്നതി-
ല്ലീദേവ; ദാനവരൊന്നുമേ മാധവാ. 14.

സ്വയമേവാത്മനാത്മാനം വേത്ഥ ത്വം പുരുഷോത്തമ
ഭൂതഭാവന ഭൂതേശ ദേവദേവ ജഗത്പതേ ൧൫

സർവ്വ ഭൂതങ്ങൾക്കുമുൽപ്പത്തി പിന്നെയീ-
ദേവർക്കു ദേവനായീടും ജഗൽപതേ-
യങ്ങുതന്നന്തരാത്മാവിനാലങ്ങയെ-
യറിയുന്നതങ്ങയ്ക്കു കേവലം കേശവാ. 15.

വക്തുമർഹസ്യശേഷേണ ദിവ്യാ ഹ്യാത്മവിഭൂതയഃ
യാഭിർവിഭൂതിഭിർലോകാനിമാംസ്ത്വം വ്യാപ്യ തിഷ്ഠസി ൧൬

ഭൂലോകമാകയും വ്യാപിച്ചിടുന്നൊരീ
ഭഗവാന്റനേകമായീടും വിഭൂതികൾ:
ആയതാം ദിവ്യമാമാത്മവിഭൂതിക-
ളാകയും ചൊല്ലിത്തരേണമേ മാധവാ. 16.

കഥം വിദ്യാമഹം യോഗിംസ്ത്വാം സദാ പരിചിന്തയൻ
കേഷു കേഷു ച ഭാവേഷു ചിന്ത്യോസി ഭഗവന്മയാ ൧൭

അല്ലയോ യോഗേശയെപ്രകാരത്തിലാ-
ണെപ്പോഴുമങ്ങയെ ഞാനറിഞ്ഞീടുക?
ഹേ; പുരുഷോത്തമാ-യേതുഭാവത്തിലി-
ന്നേതുരൂപത്തിലാണോർക്കേണ്ടതങ്ങയെ? 17.

വിസ്തരേണാത്മനോ യോഗം വിഭൂതിം ച ജനാർദന
ഭൂയഃ കഥയ തൃപ്തിർഹി ശൃണ്വതോ നാസ്തി മേമൃതം ൧൮

അങ്ങുതൻ യോഗ-വിഭൂതികളാകയും
വിസ്തരിച്ചെന്നോടു ചൊല്ലൂ ജനാർദ്ദന.
ഭഗവാന്റെയമൃതമായീടുന്ന വചനങ്ങ-
ളെത്രകേട്ടാലുമേ തൃപ്തിയുണ്ടായിടാ! 18.

ശ്രീഭഗവാനുവച

ഹന്ത തേ കഥയിഷ്യാമി ദിവ്യാ ഹ്യാത്മവിഭൂതയഃ
പ്രാധാന്യതഃ കുരുശ്രേഷ്ഠ നാസ്ത്യന്തോ വിസ്തരസ്യ മേ ൧൯

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

ഹേ; കുരുശ്രേഷ്ഠനാമർജുനാ ദിവ്യങ്ങ-
ളാകുമെന്നാത്മവിഭൂതിയിൽ മുഖ്യമാ-
യീടുന്നതൊക്കെ ഞാൻ ചൊല്ലിത്തരാമതോ-
വിസ്തരിച്ചാലിന്നനന്തമാകുന്നതും. 19.

അഹമാത്മാ ഗുഡാകേശ സർവഭൂതാശയസ്ഥിതഃ
അഹമാദിശ്ച മധ്യം ച ഭൂതാനാമന്ത ഏവ ച ൨൦

അജ്ഞാനമായിടും നിദ്രാതമസ്സിനെ
നിഗ്രഹിച്ചീടുന്നൊരജ്ജുനാ; സർവ്വഭൂ-

തത്തിന്റെയുള്ളിലുള്ളാത്മാവതും പിന്നെ-
യായതിന്റാദിമദ്ധ്യാന്തവും ഞാനെടൊ! 20.

ആദിത്യാനാമഹം വിഷ്ണുർജ്യോതിഷാം രവിരംശുമാൻ
മരീചിർമരുതാമസ്മി നക്ഷത്രാണാമഹം ശശീ ൨൧

ആദിത്യരിൽ മുഖ്യനാകുന്ന വിഷ്ണു ഞാൻ;
ജ്യോതിർഗണത്തിലെ സൂര്യജ്യോതിസ്സു ഞാൻ.
മരുത്തുക്കളിൽ ഞാൻ മരീചിയായീടുന്നു;
നക്ഷത്രജാലങ്ങളിൽ ചന്ദ്രനാണുഞാൻ. 21.

വേദാനാം സാമവേദോസ്മി ദേവാനാമസ്മി വാസവഃ
ഇന്ദ്രിയാണാം മനശ്ചാസ്മി ഭൂതാനാമസ്മി ചേതനാ ൨൨

വേദങ്ങളിൽ നല്ല സാമമാകുന്നു ഞാൻ:
ദേവരിൽ രാജനാം ഇന്ദ്രനും ഞാനെടൊ.
മനസ്സായിടുന്നു ഞാനിനിന്ദ്രിയം തങ്ങളിൽ;
ഭൂതങ്ങളിൽ നല്ല ചൈതന്യമാണടൊ. 22.

രുദ്രാണാം ശങ്കരശ്ചാസ്മി വിത്തേശോ യക്ഷരക്ഷസാം
വസൂനാം പാവകശ്ചാസ്മി മേരുഃ ശിഖരിണാമഹം ൨൩

പതിനൊന്നു രുദ്രരിൽ ശങ്കരൻ തന്നെഞാ-
നെക്ഷ-രക്ഷോവർഗ്ഗ രാജൻ കുബേരനും.
അഷ്ടവസുക്കളിലഗ്നിയാകുന്നു ഞാ-
നായിടുന്നൂ മഹാമേരു ശൈലങ്ങളിൽ. 23.

പുരോധസാം ച മുഖ്യം മാം വിദ്ധി പാർഥ ബൃഹസ്പതിം
സേനാനീനാമഹം സ്കന്ദഃ സരസാമസ്മി സാഗരഃ ൨൪

അറികനീ ഞാനായിടുന്നൂ പുരോഹിത-
ശ്രേഷ്ഠരിൽ മുഖ്യനായീടും ബൃഹസ്പതി.
സേനാനി വീരരിൽ കാർത്തികേയന്നും; സ-
രസ്സിലീ സാഗരം തന്നെയും ഞാനെടൊ. 24.

മഹർഷീണാം ഭൃഗുരഹം ഗിരാമസ്മ്യേകമക്ഷരം
യജ്ഞാനാം ജപയജ്ഞോസ്മി സ്ഥാവരാണാം ഹിമാലയഃ ൨൫

മഹർഷി മുഖ്യൻ ഭൃഗുവാകുന്നതുണ്ടു ഞാ-
നായിടു'ന്നോം'കാരമാകുമേകാക്ഷരം!
യജ്ഞത്തിലുത്തമം ജപയജ്ഞമാണുഞാന്;
പർവ്വതസാനുവിൽ ഹൈമവാൻ ഞാനെടൊ. 25.

അശ്വത്ഥഃ സർവവൃക്ഷാണാം ദേവർഷീണാം ച നാരദഃ
ഗന്ധർവാണാം ചിത്രരഥഃ സിദ്ധാനാം കപിലോ മുനിഃ ൨൬

വൃക്ഷത്തിലെത്രയും നല്ലോരരയാലതും-
ദേവർഷി നാരദൻതന്നെയും ഞാനെടൊ.
ഗന്ധർവ്വരിൽ ചിത്രരഥനായിടുന്നു ഞാൻ;
സിദ്ധരിൽ സിദ്ധനാം കപിലനും ഞാനെടൊ.   26.

ഉച്ചൈഃശ്രവസമശ്വാനാം വിദ്ധി മാമമൃതോദ്ഭവം
ഐരാവതം ഗജേന്ദ്രാണാം നരാണാം ച നരാധിപം ൨൭

അശ്വങ്ങളിൽ; നല്ലോരമൃതത്തിനൊപ്പമു-
ണ്ടായതാ'മുച്ചൈശ്രവസ്സും' ഗജേന്ദ്രരിൽ
ഐരാവതം പിന്നെ മാനുഷർ തന്നുടെ-
രാജനായ് മേവിനിൽക്കുന്നതും ഞാനെടൊ.   27.

ആയുധാനാമഹം വജ്രം ധേനൂനാമസ്മി കാമധുക്
പ്രജനശ്ചാസ്മി കന്ദർപഃ സർപാണാമസ്മി വാസുകിഃ ൨൮

ആയുധത്തിൽ നല്ല വജ്രായുദ്ധം പിന്നെ
ധേനുക്കളിൽ കാമധേനുവാകുന്നു ഞാൻ.
പ്രജതന്റെയുല്പത്തി ഹേതുവാം കന്ദർപ്പ-
നാകുന്നു ഞാൻ സർപ്പ രാജനാം വാസുകി.   28.

അനന്തശ്ചാസ്മി നാഗാനാം വരുണോ യാദസാമഹം
പിതൃണാമര്യമാ ചാസ്മി യമഃ സംയമതാമഹം ൨൯

നാഗങ്ങളിൽ നല്ലനന്തനാകുന്നു ഞാൻ
ജലദേവമുഖ്യനാം വരുണനും ഞാനെടൊ.
പിതൃക്കളിലാര്യമാവാകുന്നതുണ്ടുഞാൻ
ശിക്ഷകന്മാരിലെ മൃത്യുവും ഞാനെടൊ.   29.

പ്രഹ്ലാദശ്ചാസ്മി ദൈത്യാനാം കാലഃ കലയതാമഹം
മൃഗാണാം ച മൃഗേന്ദ്രോഹം വൈനതേയശ്ച പക്ഷിണാം ൩൦

ഭക്തരിലുത്തമൻ പ്രഹ്ലാദനാണുഞാൻ:
കീഴ്പ്പെടുത്തുന്നതിൽ കാലവും ഞാനെടൊ.
മൃഗരാജനായിടും സിംഹമാകുന്നു ഞാൻ;
പക്ഷിവർഗ്ഗത്തിന്റെയിന്ദ്രനാം ഗരുഡനും.   30.

പവനഃ പവതാമസ്മി രാമഃ ശസ്ത്രഭൃതാമഹം
ഝഷാണാം മകരശ്ചാസ്മി സ്രോതസാമസ്മി ജാഹ്നവീ ൩൧

വൃത്തിയായ് ശുദ്ധീകരിക്കുന്ന കാറ്റുഞാ-
നായുധധാരിയിൽ മുമ്പനാം രാമനും.

മത്സ്യത്തിൽ വമ്പനാം സ്രാവായിടുന്നു ഞാൻ;
നദികളിൽ ഗംഗയാകുന്നതും ഞാനെടൊ. 31.

സർഗാണാമാദിരന്തശ്ച മധ്യം ചൈവാഹമർജുന
അധ്യാത്മവിദ്യാ വിദ്യാനാം വാദഃ പ്രവദതാമഹം ൩൨

സൃഷ്ടികൾ തന്നാദിമദ്ധ്യാന്തമാണുഞാൻ;
വിദ്യയിൽ നല്ലതാ'മദ്ധ്യാത്മ' വിദ്യയും.
ആകുന്നതുണ്ടുഞാൻ വാദികൾ തന്നുടെ
വാദമായീടുന്നതുണ്ടു ഹേ-യർജ്ജുന. 32.

അക്ഷരാണാമകാരോസ്മി ദ്വന്ദ്വഃ സാമാസികസ്യ ച
അഹമേവാക്ഷയഃ കാലോ ധാതാഹം വിശ്വതോമുഖഃ ൩൩

അക്ഷരത്തിന്റാ'ദ്യകാ'രമാകുന്നു ഞാ-
നായിടുന്നൂ ദ്വന്ദ്വമാകും സമാസവും.
അനന്തമാകുന്നൊരീ കാലവും ഞാൻതന്നെ-
യാണുഞാൻ 'ബ്രഹ്മാവു' സൃഷ്ടികർത്താക്കളിൽ. 33.

മൃത്യുഃ സർവഹരശ്ചാഹമുദ്ഭവശ്ച ഭവിഷ്യതാം
കീർതിഃ ശ്രീർവാക്ച നാരീണാം സ്മൃതിർമേധാ ധൃതിഃ ക്ഷമാ ൩൪

സർവ്വ സംഹാരനാം മൃത്യുവും പിന്നെയു-
ണ്ടാകുന്നതിന്റെ'യുല്പത്തി'യാകുന്നു ഞാൻ.
നാരിതൻ കീർത്തി-ഐശ്വര്യവും; ഭാഷണം;
ബുദ്ധി; ധൈര്യം; ക്ഷമ-യോർമ്മയും ഞാനെടൊ. 34.

ബൃഹത്സാമ തഥാ സാംനാം ഗായത്രീ ഛന്ദസാമഹം
മാസാനാം മാർഗശീർഷോഹമൃതൂനാം കുസുമാകരഃ ൩൫

സാമവേദത്തിൽ 'ബൃഹത്സാമ'വും പിന്നെ
ഛന്ദസ്സിൽ നല്ല 'ഗായത്രി'യാകുന്നു ഞാൻ.
മാസങ്ങളിൽ ആദ്യ'മേട'മാകുന്നു ഞാ-
നാകുന്നതുണ്ടീ വസന്തം ഋതുക്കളിൽ. 35.

ദ്യൂതം ഛലയതാമസ്മി തേജസ്തേജസ്വിനാമഹം
ജയോസ്മി വ്യവസായോസ്മി സത്ത്വം സത്ത്വവതാമഹം ൩൬

വഞ്ചകൻതന്റെ ചൂതാട്ടമാകുന്നു ഞാൻ;
തേജസ്വി തന്റെ തേജസ്സതും ഞാനെടൊ.
വിജയികൾ തന്റെയീയുദ്യമം ഞാനാണു-
സത്ത്വവാന്മാരുടെ സത്ത്വവും ഞാനെടൊ. 36.

വൃഷ്ണീനാം വാസുദേവോസ്മി പാണ്ഡവാനാം ധനഞ്ജയഃ
മുനീനാമപ്യഹം വ്യാസഃ കവീനാമുശനാ കവിഃ ൩൭

വൃഷ്ണികളിൽ വാസുദേവനാകുന്നു ഞാൻ:
പാണ്ഡവന്മാരിൽ ധനഞ്ജയൻ ഞാനെടൊ.
മുനികളിൽ പണ്ഡിതൻ വ്യാസനാകുന്നു ഞാൻ;
ചിന്തകന്മാരിലെ ശുക്രനും ഞാനെടൊ. 37.

ദണ്ഡോ ദമയതാമസ്മി നീതിരസ്മി ജിഗീഷതാം
മൌനം ചൈവാസ്മി ഗുഹ്യാനാം ജ്ഞാനം ജ്ഞാനവതാമഹം ൩൮

ദമനകർത്താക്കൾതൻ ദണ്ഡനം ഞാനാണു-
വിജയേച്ഛുവിന്റെയീ നീതിയും ഞാനെടൊ.
ഗുഹ്യമായീടുന്നതിൽ മൗനമാണുഞാൻ;
ജ്ഞാനികൾ തന്റെയീ ജ്ഞാനവും ഞാനെടൊ. 38.

യച്ചാപി സർവഭൂതാനാം ബീജം തദഹമർജുന
ന തദസ്തി വിനാ യത്സ്യാന്മയാ ഭൂതം ചരാചരം ൩൯

കേൾക്കനീയർജുനാ; സർവ്വഭൂതങ്ങൾക്കു-
മാദിയാകുന്നൊരീ ബീജമാകുന്നു ഞാൻ.
എന്നോടുകൂടാതെയുണ്ടായിടുന്നതി-
ല്ലിന്നീ ചരാചരഭൂതങ്ങളൊന്നുമെ. 39.

നാന്തോസ്തി മമ ദിവ്യാനാം വിഭൂതീനാം പരന്തപ
ഏഷ തൂദ്ദേശതഃ പ്രോക്തോ വിഭൂതേർവിസ്തരോ മയാ ൪൦

ശത്രുസംഹാരിയാമർജുനായെന്റെയീ-
ദിവ്യമായീടും വിഭൂതിയനന്തവും.
ഞാനിപ്പോൾ ചൊന്ന വിഭൂതികളായതിൻ
സംക്ഷിപ്തമാത്രമാണെന്നറിഞ്ഞീടുക. 40.

യദ്യദ്വിഭൂതിമത്സത്ത്വം ശ്രീമദൂർജിതമേവ വാ
തത്തദേവാവഗച്ഛ ത്വം മമ തേജോംശസംഭവം ൪൧

ഏതേതുസൃഷ്ടിയിൽ ദർശ്ശിപ്പതുണ്ടീ-
വിഭൂതി-ഐശ്വര്യം; കരുത്തുസൌന്ദര്യവും;
ആയതാമൊക്കെയുണ്ടായതിന്നെന്റെയീ
തേജസ്സിന്റംശത്തിനാലെന്നറിയുക. 41.

അഥവാ ബഹുനൈതേന കിം ജ്ഞാതേന തവാർജുന
വിഷ്ടഭ്യാഹമിദം കൃത്സ്നമേകാംശേന സ്ഥിതോ ജഗത് ൪൨

ഹേ; പാർത്ഥയല്ലങ്കിലിന്നു നീയെന്തിനാ-
യിക്കഥ; വിസ്തരിച്ചിപ്പോൾ ഗ്രഹിക്കണം?

ഈ ജഗത്താകയും വ്യാപിച്ചതിന്നെയും
താങ്ങിനിർത്തുന്നതെന്നംശമാകുന്നെടൊ. 42.

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ വിഭൂതിയോഗോ നാമ ദശമോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

മലയാളഗീതയിലെ വിഭൂതിയോഗം എന്നപേരിലുള്ള
പത്താം അദ്ധ്യായം ഇപ്രകാരം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - പതിനൊന്ന്

വിശ്വരൂപദർശ്ശനയോഗം

അർജുന ഉവാച

മദനുഗ്രഹായ പരമം ഗുഹ്യമധ്യാത്മസംജ്ഞിതം
യത്ത്വയോക്തം വചസ്തേന മോഹോയം വിഗതോ മമ ൧

അർജുനൻപറഞ്ഞു:
അല്ലയോ ഗോവിന്ദയങ്ങിപ്പൊളെന്നെയ-
നുഗ്രഹിച്ചീടുവാനായിട്ടു ചൊല്ലുമീ
പരമമായീടും രഹസ്യമായീടുന്നൊ-
രദ്ധ്യാത്മ വിദ്യയാൽ വ്യാമോഹ മുക്തനായ് . 01.

ഭവാപ്യയൗ ഹി ഭൂതാനാം ശ്രുതൗ വിസ്തരശോ മയാ
ത്വത്തഃ കമലപത്രാക്ഷ മാഹാത്മ്യമപി ചാവ്യയം ൨

താമരക്കണ്ണ;ഞാൻ ജീവജാലങ്ങൾത-
ന്റുൽപ്പത്തി-നാശങ്ങളൊക്കെ ഗ്രഹിച്ചുപി-
ന്നങ്ങുതൻ വർണ്ണനാതീതമായീടുന്ന
വൈഭവമാകയുൾക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നിതും. 02.

ഏവമേതദ്യഥാത്ഥ ത്വമാത്മാനം പരമേശ്വര
ദ്രഷ്ടുമിച്ഛാമി തേ രൂപമൈശ്വരം പുരുഷോത്തമ ൩

ഹേ; പരമേശ്വര-യങ്ങിപ്പോൾ ചൊല്ലിയോ-
രങ്ങുതൻ രൂപമോ ദിവ്യമാകുന്നതും.
ആയതാം വിശ്വമായീടുന്ന രൂപത്തെ
ദർശ്ശിപ്പതിന്നിച്ഛയുണ്ടെന്റെ കേശവ. 03.

മന്യസേ യദി തച്ഛക്യം മയാ ദ്രഷ്ടുമിതി പ്രഭോ
യോഗേശ്വര തതോ മേ ത്വം ദർശയാത്മാനമവ്യയം ൪

ഹേ; പുരുഷോത്തമ;യങ്ങുതൻ വിശ്വമായീ-
യീടുന്ന രൂപത്തെ ദർശ്ശിപ്പതിന്നുള്ള
ശക്തിയിപ്പോളെനിക്കുണ്ടെങ്കിലായതാ-
യീടുന്ന രൂപത്തെക്കാട്ടേണമീശ്വരാ! 04.

ശ്രീഭഗവാനുവാച

പശ്യ മേ പാർഥ രൂപാണി ശതശോഥ സഹസ്രശഃ
നാനാവിധാനി ദിവ്യാനി നാനാവർണാകൃതീനി ച ൫

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
പാർത്ഥനാമർജ്ജുന; കാൺകനീയെന്റെയീ
നാനാവിധത്തിലങ്ങുള്ളതാം ദിവ്യങ്ങ-
ളാകുന്നനേകമാം വർണ്ണരൂപത്തിലു-
ള്ളെന്റെയീ വിശ്വമായീടുന്ന രൂപവും. 05.

പശ്യാദിത്യാന്വസൂൻരുദ്രാനശ്വിനൗ മരുതസ്തഥാ
ബഹൂന്യദൃഷ്ടപൂർവാണി പശ്യാശ്ചര്യാണി ഭാരത ൬

ഭാരതശ്രേഷ്ഠനാമാർജ്ജുനാ കാൺക നീ-
യാദിത്യന്മാരെ, വസുക്കളെ, രുദ്രരെ:
ആശ്വനീദേവർ, മരുത്തുക്കൾ പിന്നെമുൻ-
പൊന്നുമേകാണാത്തതാകെയും കാൺകെടോ. 06.

ഇഹൈകസ്ഥം ജഗത്കൃത്സ്നം പശ്യാദ്യ സചാരചരം
മമ ദേഹേ ഗുഡാകേശ യച്ചാന്യദ്രഷ്ടുമിച്ഛസി ൭

ഹേ; പാർത്ഥ കാൺക നീയെന്റെ ദേഹത്തിലി-
ന്നീപ്രപഞ്ചത്തിലങ്ങുള്ളതാമാകയും.
എന്നിൽ ദർശ്ശിക്കുനീയിപ്പൊഴേ ഭാവിയിൽ
ദർശ്ശിപ്പതിന്നിച്ഛയുണ്ടായിടുന്നതും. 07.

ന തു മാം ശക്യസേ ദ്രഷ്ടുമനേനൈവ സ്വചക്ഷുഷാ
ദിവ്യം ദദാമി തേ ചക്ഷുഃ പശ്യ മേ യോഗമൈശ്വരം ൮

നിന്റെയീ നഗ്നനേത്രങ്ങളശക്തമാ-
കുന്നു; ദർശ്ശിപ്പതിന്നെന്റെ വിഭൂതികൾ.
ഞാൻ നൽകിടുന്നൊരീ ദിവ്യചക്ഷുസ്സിനാൽ
ദർശ്ശിച്ചുകൊള്ളുകെൻ വിശ്വരൂപത്തെയും. 08.

സഞ്ജയ ഉവാച

ഏവമുക്ത്വാ തതോ രാജന്മഹായോഗേശ്വരോ ഹരിഃ
ദർശയാമാസ പാർഥായ പരമം രൂപമൈശ്വരം ൯

സഞ്ജയൻ പാഞ്ഞു:
ഹേ രാജ; കേൾക്ക നീയിപ്രകാരം പറ-
ഞ്ഞിട്ടങ്ങനന്തരം യോഗയോഗേശ്വര-
നായിടും ഹരി തന്റെ വിശ്വരൂപത്തെയും
കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്നു പാർത്ഥനായ് മന്നവ. 09

അനേകവക്ത്രനയനമനേകാദ്ഭുതദർശനം
അനേകദിവ്യാഭരണം ദിവ്യാനേകോദ്യതായുധം ൧൦

എണ്ണമറ്റുള്ളതായീടും മുഖങ്ങള-
നേക നേത്രങ്ങളനേക ഭൂതങ്ങ ള-
നേകമാം ദിവ്യമാമാഭരണങ്ങള-
നേകായുധങ്ങൾ ധരിച്ചിരിക്കുന്നിതും. 10

ദിവ്യമാല്യാംബരധരം ദിവ്യഗന്ധാനുലേപനം
സർവാശ്ചര്യമയം ദേവമനന്തം വിശ്വതോമുഖം ൧൧

ദിവ്യ 'മാലാംബര'ധാരിയായ് ദിവ്യമാം
ഗന്ധങ്ങൾ ലേപനം ചെയ്തിട്ടിതാശ്ചര്യ-
ദിവ്യ പ്രകാശിതനായിട്ടനന്തമാം
വിശ്വരൂപത്തെയും കാട്ടുന്നു മന്നവ. 11

ദിവി സൂര്യസഹസ്രസ്യ ഭവേദ്യുഗപദുത്ഥിതാ
യദി ഭാഃ സദൃശീ സാ സ്യാദ്ഭാസസ്തസ്യ മഹാത്മനഃ ൧൨

അംബരംതന്നിലനേകായിരം സൂര്യ-
രൊന്നായുദിക്കുകിലുണ്ടായിടുന്നത്ര -
തന്നെയാകുന്നതീ വിശ്വരൂപത്തിൽനി-
ന്നുൽഗമിച്ചീടുന്ന ദീപ്തിയും മന്നവ. 12

തത്രൈകസ്ഥം ജഗത്കൃത്സ്നം പ്രവിഭക്തമനേകധാ
അപശ്യദ്ദേവദേവസ്യ ശരീരേ പാണ്ഡവസ്തദാ ൧൩

അനേക ഭാവത്തിലുള്ളീ പ്രപഞ്ചത്തി-
ന്നനേകരൂപങ്ങളും വേർതിരിച്ചിപ്പൊഴീ
ദേവദേവൻതന്റെ വിശ്വരൂപത്തിലും
ദർശ്ശിപ്പതിപ്പൊഴീയർജുനൻ മന്നവ. 13

തതഃ സ വിസ്മയാവിഷ്ടോ ഹൃഷ്ടരോമാ ധനഞ്ജയഃ
പ്രണമ്യ ശിരസാ ദേവം കൃതാഞ്ജലിരഭാഷത ൧൪

വിശ്വരൂപത്തെയും ദർശ്ശിച്ചൊരർജ്ജുനൻ
വിസ്മയാവിഷ്ടനായ്; രോമാഞ്ചമോടെ ശ്രീ-
കൃഷ്ണന്റെ മുൻപിൽ ശിരസ്സും നമിച്ചു ത-
ന്നഞ്ജലികൂപ്പിത്തൊഴുതു ചൊല്ലുന്നിതും. 14

അർജുന ഉവാച

പശ്യാമി ദേവാംസ്തവ ദേവ ദേഹേ
സർവാംസ്തഥാ ഭൂതവിശേഷസങ്ഘാൻ
ബ്രഹ്മാണമീശം കമലാസനസ്ഥ-
മൃഷീംശ്ച സർവാനുരഗാംശ്ച ദിവ്യാൻ ൧൫

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:

ദേവദേവേശ ഞാൻ ദർശ്ശിച്ചിടുന്നതു-
ണ്ടങ്ങുതൻ ദേഹേ വിളങ്ങി നിൽക്കുന്നൊരീ-
സർവ്വ ദൈവങ്ങളേം; സർവ്വ ഭൂതങ്ങളേം;
കമലാസനസ്ഥനാം ബ്രഹ്മദേവന്നെയും ;
കൈലാസ വാസനാം ശങ്കരൻ; പിന്നെയീ
ഋഷികളേം; ദിവ്യമാം സർപ്പദൈവങ്ങളേം. 15

അനേകബാഹൂദരവക്ത്രനേത്രം
പശ്യാമി ത്വാം സർവതോനന്തരൂപം
നാന്തം ന മദ്ധ്യം ന പുനസ്തവാദിം
പശ്യാമി വിശ്വേശ്വര വിശ്വരൂപ ൧൬

അനേകായിരംകയ്യനേകോദരങ്ങള-
നേകായിരം വക്ത്ര-നേത്രങ്ങളുള്ളതാം
വിശ്വരൂപത്തിന്റെയാദിമദ്ധ്യാന്തങ്ങ-
ളൊന്നുമേ കാണ്മാനുമില്ല ഹേ മാധവ. 16

കിരീടിനം ഗദിനം ചക്രിണം ച
തേജോരാശിം സർവതോ ദീപ്തിമന്തം
പശ്യാമി ത്വാം ദുർനിരീക്ഷ്യം സമന്താ-
ദ്ദീപ്താനലാർകദ്യുതിമപ്രമേയം ൧൭

നോക്കിനിന്നീടുവാൻ വയ്യാത്തപോലുള്ളൊ-
രഗ്നിസൂര്യപ്രഭയൊത്തു വിളങ്ങുന്ന
ദിവ്യരൂപം ദുർനിരീക്ഷ്യമെന്നാകിലും
ദർശ്ശിപ്പു ചക്രം, കിരീടം, ഗദകളും. 17

ത്വമക്ഷരം പരമം വേദിതവ്യം
ത്വമസ്യ വിശ്വസ്യ പരം നിധാനം
ത്വമവ്യയഃ ശാശ്വതധർമഗോപ്താ

സനാതനസ്ത്വം പുരുഷോ മതോ മേ ഫവ്വ

അറിയപ്പെടേണ്ടതാം പരമമാമാക്ഷരം;
ആശ്രയസ്ഥാനമാകുന്നീ ജഗത്തിനും:
അവ്യയശാശ്വതധർമ്മ രക്ഷകനും,
സനാതനപൂരുഷൻതന്നെയിന്നങ്ങയും. 18

അനാദിമധ്യാന്തമനന്തവീര്യ-
മനന്തബാഹും ശശിസൂര്യനേത്രം
പശ്യാമി ത്വാം ദീപ്തഹുതാശവക്ത്രം
സ്വതേജസാ വിശ്വമിദം തപന്തം ഫൻ

ആദിമദ്ധ്യാന്തങ്ങളില്ലാത്ത വീരന-
നേക ഹസ്തൻതന്നെ ചന്ദ്രാർക്കനേത്രനും:
അങ്ങുതൻ വക്ത്രത്തിൽനിന്നുൽഗമിക്കുന്നൊ-
രഗ്നിയാൽ വിശ്വം തപിക്കുന്ന കാണ്മുഞാൻ . 19

ദ്യാവാപൃഥിവ്യോരിദമന്തരം ഹി
വ്യാപ്തം ത്വയൈകേന ദിശശ്ച സർവാഃ
ദൃഷ്ട്വാദ്ഭുതം രൂപമുഗ്രം തവേദം
ലോകത്രയം പ്രവ്യഥിതം മഹാത്മൻ വം

അനന്തമാമാകാശ-ഭൂമിയിലീ സർവ്വ-
ദിക്കിങ്കലൊക്കെയും വ്യാപിച്ചിടുന്ന നിൻ-
പേടിപ്പെടുത്തുന്നൊരുഗ്ര രൂപത്തെ ദർ-
ശ്ശിച്ചുഞെട്ടീടുന്നു മൂന്നുലോകങ്ങളും. 20

അമീ ഹി ത്വാം സുരസങ്ഘാ വിശന്തി
കേചിദ്ഭീതാഃ പ്രാഞ്ജലയോ ഗൃണന്തി
സ്വസ്തീത്യുക്ത്വാ മഹർഷിസിദ്ധസങ്ഘാഃ
സ്തുവന്തി ത്വാം സ്തുതിഭിഃ പുഷ്കലാഭിഃ വഫ

ആയതാം ദേവരുൾപ്പൂകുന്നിതങ്ങയെ:
വാഴ്ത്തിസ്തുതിപ്പതുണ്ടൊട്ടുപേർ ഭീതരായ്.
സിദ്ധമഹർഷിമാർ ശാന്തിമന്ത്രം ചൊല്ലി
വൈദികസൂക്തത്തിനാലെ സ്തുതിപ്പതും. 21

രുദ്രാദിത്യാ വസവോ യേ ച സാധ്യാ
വിശ്വേശ്വിനൗ മരുതശ്ചോഷ്മപാശ്ച
ഗന്ധർവയക്ഷാസുരസിദ്ധസങ്ഘാ
വീക്ഷന്തേ ത്വാം വിസ്മിതാശ്ചൈവ സർവേ വവ

രുദ്രരാദിത്യർ, വസുക്കൾ; സാധിപ്പവർ;
വിശ്വദേവന്മാരു-മശ്വനീദേവർ; പി-
തൃക്കൾ-മരുത്തുക്കളെക്ഷരക്ഷോസിദ്ധ-
ദേവാഗന്ധർവ്വരും വീക്ഷിപ്പതങ്ങയെ. 22

രൂപം മഹത്തേ ബഹുവക്ത്രനേത്രം
മഹാബാഹോ ബഹുബാഹൂരുപാദം
ബഹൂദരം ബഹുദംഷ്ട്രാകരാളം
ദൃഷ്ട്വാ ലോകാഃ പ്രവ്യഥിതാസ്തഥാഹം ൨൩

മഹത്വമേറും ബഹുവക്ത്രനേത്രം ബാഹു-
ഊരുപാദങ്ങളനേകോദരം ബഹു-
ദംഷ്ട്രാ-കരാളരൂപത്തെയും കണ്ടിട്ടു-
ഞെട്ടുന്നു ലോകരും; ഞാനുമൊട്ടങ്ങനെ. 23

നഭഃസ്പൃശം ദീപ്തമനേകവർണം
വ്യാത്താനനം ദീപ്തവിശാലനേത്രം
ദൃഷ്ട്വാ ഹി ത്വാം പ്രവ്യഥിതാന്തരാത്മാ
ധൃതിം ന വിന്ദാമി ശമം ച വിഷ്ണോ ൨൪

ആകാശസ്പർശ്ശ-നനേകവർണ്ണപ്രഭൻ:
വാപിളർന്നങ്ങുജ്ജ്വലിക്കുന്നൊരുഗ്രനേ-
ത്രന്ധനാമങ്ങയെക്കണ്ടുൽഭ്രമച്ചെരൊൻ
ചിത്തത്തെ ശാന്തികൈവിട്ടങ്ങുപോയിതെ. 24

ദംഷ്ട്രാകരാലാനി ച തേ മുഖാനി
ദൃഷ്ട്വൈവ കാലാനലസന്നിഭാനി
ദിശോ ന ജാനേ ന ലഭേ ച ശർമ
പ്രസീദ ദേവേശ ജഗന്നിവാസ ൨൫

പ്രളയകാലാഗ്നിതൻ ജ്വലപോലുജ്വലി-
ക്കുന്ന നിൻ ദംഷ്ട്രകരാളമുഖങ്ങളെ-
ക്കണ്ടിട്ടു തെറ്റുന്നു ദിക്കുകൾ; വറ്റുന്നു-
കാരുണ്യമെന്നിൽ പ്രസാദിച്ചിടേണമേ. 25

അമീ ച ത്വാം ധൃതരാഷ്ട്രസ്യ പുത്രാഃ
സർവേ സഹൈവാവനിപാലസങ്ഘൈഃ
ഭീഷ്മോ ദ്രോണഃ സൂതപുത്രസ്തഥാസൗ
സഹാസ്മദീയൈരപി യോധമുഖ്യൈഃ ൨൬

വക്ത്രാണി തേ ത്വരമാണാ വിശന്തി
ദംഷ്ട്രാകരാലാനി ഭയാനകാനി
കേചിദ്വിലഗ്നാ ദശനാന്തരേഷു

സന്ദൃശ്യന്തേ ചൂർണിതൈരുത്തമാങ്ഗൈഃ ൨൭

യോദ്ധരായീടുന്ന രാജാക്കളൊത്തൊരീ
ധാർത്തരാഷ്ട്രൻതന്റെ പുത്രരും, ഭീഷ്മരു-
മാചാര്യ ദ്രോണരും, കർണ്ണനും, നമ്മൾതൻ
സേനതൻ നായകരൊക്കെ വേഗത്തിലീ- 26

ദംഷ്ട്രാകരാളമാം വക്ത്രത്തിനുള്ളിലേ-
ക്കുൽഗമിച്ചീടുന്നതിന്നിടക്കൊട്ടുപേർ-
തന്റെ ശിരസ്സു ദംഷ്ട്രങ്ങൾക്കിടക്കക-
പ്പെട്ടു പൊട്ടുന്നതും കണ്ടു ഞെട്ടുന്നു ഞാൻ . 27

യഥാ നദീനാം ബഹവോമ്ബുവേഗാഃ
സമുദ്രമേവാഭിമുഖാ ദ്രവന്തി
തഥാ തവാമി നരലോകവീരാ
വിശന്തി വക്ത്രാണ്യഭിവിജ്വലന്തി ൨൮

നദിതന്റെ നീരൊക്കെയലമാലകൾക്കൊത്തു-
കടളിലേക്കൊഴുകിയങ്ങില്ലാതെയാകുന്ന-
പോലെയീ നരലോകവീരരിന്നങ്ങുതൻ
വക്ത്രത്തിലെത്തിജ്വലിച്ചടങ്ങുന്നിതും. 28

യഥാ പ്രദീപ്തം ജ്വലനം പതങ്ഗാ
വിശന്തി നാശായ സമൃദ്ധവേഗാഃ
തഥൈവ നാശായ വിശന്തി ലോകാസ്-
തവാപി വക്ത്രാണി സമൃദ്ധവേഗാഃ ൨൯

എപ്രകാരത്തിലീശലഭങ്ങൾ നാശത്തി-
നായിട്ടു വേഗേന പ്രാപിപ്പു ദീപത്തെ-
യപ്രകാരത്തിലീലോകരും ശീഘ്രമി-
ന്നങ്ങുതൻ വക്ത്രം പ്രവേശിച്ചിടുന്നിതും. 29

ലേലിഹ്യസേ ഗ്രസമാനഃ സമന്താ-
ല്ലോകാൻസമഗ്രാന്വദനൈർജ്വലദ്ഭിഃ
തേജോഭിരാപൂര്യ ജഗത്സമഗ്രം
ഭാസസ്തവോഗ്രാഃ പ്രതപന്തി വിഷ്ണോ ൩൦

കത്തുന്ന വദനങ്ങളാൽ സർവ്വലോകം
വിഴുങ്ങിയിട്ടീ നലുദിക്കും നിറഞ്ഞതാ-
മങ്ങുതന്നുഗ്ര പ്രഭാകിരണങ്ങളാൽ
സർവ്വലോകം തപിപ്പിച്ചു മേവുന്നിതും. 30

ആഖ്യാഹി മേ കോ ഭവാനുഗ്രരൂപോ
നമോസ്തു തേ ദേവവര പ്രസീദ
വിജ്ഞാതുമിച്ഛാമി ഭവന്തമാദ്യം
ന ഹി പ്രജാനാമി തവ പ്രവൃത്തിം ൩൧

ഉഗ്രരൂപംപൂണ്ടോരങ്ങിതാരെന്നതു-
ചൊല്ലൂ; നമസ്കാര-മെന്നിൽ പ്രസാദിച്ചി-
ടേണമേ-യാദിപുരുഷനങ്ങാരിതിന്ന-
ങ്ങുതൻ ദൌത്യമെന്തെന്നു ചൊല്ലേണമേ. 31

ശ്രീഭഗവാനുവാച

കാലോസ്മി ലോകക്ഷയകൃത്പ്രവൃദ്ധോ
ലോകാൻസമാഹർതുമിഹ പ്രവൃത്തഃ
ഋതേപി ത്വാം ന ഭവിഷ്യന്തി സർവേ
യേവസ്ഥിതാഃ പ്രത്യനീകേഷു യോധാഃ ൩൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു.

സർവ്വസംഹാരകൻ കാലമാകുന്നുഞാൻ;
സംഹാരകർമ്മത്തിനായിട്ടിരൂപം ധ-
രിചിരിക്കുന്നു; നീ സംഹരിചില്ലയെ-
ന്നാകിലും ജീവിപ്പതില്ലവരാരുമേ. 32

തസ്മാത്ത്വമുത്തിഷ്ഠ യശോ ലഭസ്വ
ജിത്വാ ശത്രൂൻഭുംക്ഷ്വ രാജ്യം സമൃദ്ധം
മയൈവൈതേ നിഹതാഃ പൂർവമേവ
നിമിത്തമാത്രം ഭവ സവ്യസാചിൻ ൩൩

ആയതുകൊണ്ടെഴുന്നേറ്റു നീ ശത്യവ്യ-
ന്ദത്തെ ജയിച്ചു രാജ്യം ഭരിച്ചീടുക.
എന്നാലെ മുന്നാലെ യില്ലായതാണവ-
രിപ്പോൾ നിമിത്തമാത്രം സവ്യസാചി നീ. 33

ദ്രോണം ച ഭീഷ്മം ച ജയദ്രഥം ച
കർണം തഥാന്യാനപി യോധവീരാൻ
മയാ ഹതാംസ്ത്വം ജഹി മാവ്യഥിഷ്ഠാ
യുധ്യസ്വ ജേതാസി രണേ സപത്നാൻ ൩൪

എന്നാൽ മരിച്ചോരീ ഭീഷ്മ-ദ്രോണൻ; ജയ-
ദ്രഥനുമീ കർണ്ണനേം; മറ്റുള്ള യോദ്ധരേം
നീ ഹനിക്കേണ-മസ്വസ്ഥനാകേണ്ടതി-
ല്ലീ-രണത്തിൽ ജയം നിന്റെയാകുന്നിതും. 34

സഞ്ജയ ഉവാച
ഏതച്ഛ്രുത്വാ വചനം കേശവസ്യ
കൃതാഞ്ജലിർവേപമാനഃ കിരീതീ
നമസ്കൃത്വാ ഭൂയ ഏവാഹ കൃഷ്ണം
സഗദ്ഗദം ഭീതഭീതഃ പ്രണമ്യ ൩൫

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു.
കേശവൻ വാക്കുകേട്ടാപാദചൂഡം-
വിറയ്ക്കും കിരീടി കൈകൂപ്പിത്തൊഴുതങ്ങു-
പേർത്തും നമസ്ക്കരിച്ചെത്രയും ഭീതനായ്-
ഗദ്ഗദത്തോടെ കേഴുന്നു വീണ്ടും പ്രഭോ. 35

അർജുന ഉവാച
സ്ഥാനേ ഹൃഷീകേശ തവ പ്രകീർത്യാ
ജഗത്പ്രഹൃഷ്യത്യനുരജ്യതേ ച
രക്ഷാംസി ഭീതാനി ദിശോ ദ്രവന്തി
സർവേ നമസ്യന്തി ച സിദ്ധസങ്ഘാഃ ൩൬

അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞു.
ഹേ; ഹൃഷീകേശയീ ലോകരിന്നങ്ങുതൻ
നാമസങ്കീർത്തനാൽ സന്തുഷ്ടരാകുന്നി-
തോടിയൊളിക്കുന്നതുണ്ടതും രാക്ഷസർ;
സിദ്ധസംഘങ്ങൾ നമസ്ക്കരിക്കുന്നിതും. 36

കസ്മാച്ച തേ ന നമേരന്മഹാത്മൻ
ഗരീയസേ ബ്രഹ്മണോപ്യാദികർത്രേ
അനന്ത ദേവേശ ജഗന്നിവാസ
ത്വമക്ഷരം സദസത്തത്പരം യത് ൩൭

ബ്രഹ്മദേവന്റെയുമാദികർത്താവായൊ-
രങ്ങാണ് ശ്രേഷ്ഠന് നമസ്ക്കരിച്ചീടുവാൻ.
അന്തദേവേശാ; ജഗന്നിവാസാ ഭവാ-
നാകുന്നസത്തു-സത്തുക്കൾക്കു മേലെയും. 37

ത്വമാദിദേവഃ പുരുഷഃ പുരാണസ്-
ത്വമസ്യ വിശ്വസ്യ പരം നിധാനം
വേത്താസി വേദ്യം ച പരം ച ധാമ
ത്വയാ തതം വിശ്വമനന്തരൂപ ൩൮

പുരുഷൻ; പുരാണനാമാദിദേവൻ ഭവാ-
നാകുന്നു വിശ്വത്തിനാശ്രയ സ്ഥാനവും.

അറിവുള്ളവന്നുമി-ന്നറിയേണ്ടവന്നുമ-
നന്തമായ് വ്യാപിച്ചിരിപ്പതുമങ്ങു താൻ . 38

വായുർയമോഗ്നിർവരുണഃ ശശാങ്കഃ
പ്രജാപതിസ്ത്വം പ്രപിതാമഹശ്ച
നമോ നമസ്തേസ്തു സഹസ്രകൃത്വഃ
പുനശ്ച ഭൂയോപി നമോ നമസ്തേ ന്ൻ

വായുതന്നങ്ങെമനഗ്നിയും വെള്ളവും;
ചന്ദ്രൻ; പ്രജാപതി ബ്രഹ്മാവ്; ബ്രഹ്മന്റെ
സൃഷ്ടാവുമാകുമങ്ങയ്ക്കനേകായിരം
കൂപ്പുകൈ; ഞാൻ നമിച്ചീടുന്നു പിന്നെയും. 39

നമഃ പുരുസ്താദഥ പൃഷ്ഠതസ്തേ
നമോസ്തു തേ സർവത ഏവ സർവ
അനന്തവീര്യാമിതവിക്രമസ്ത്വം
സർവം സമാപ്നോഷി തതോസി സർവഃ ർം

അങ്ങയ്ക്കുമുൻപിൽ നമസ്ക്കരിയ്ക്കുന്നു ഞാൻ;
പിൻപിലും, സർവ്വദിക്കിങ്കൽ നിന്നുമേ.
അനന്തവീര്യൻ സർവ്വ വിക്രമൻ; സർവ്വവും
വ്യാപിക്കയാലങ്ങു സർവ്വമാകുന്നിതേ. 40

സഖേതി മത്വാ പ്രസഭം യദുക്തം
ഹേ കൃഷ്ണ ഹേ യാദവ ഹേ സഖേതി
അജാനതാ മഹിമാനം തവേദം
മയാ പ്രമാദാത്പ്രണയേന വാപി ർ്ഥ

യച്ചാവഹാസാർഥമസത്കൃതോസി
വിഹാരശയ്യാസനഭോജനേഷു
ഏകോഥവാപ്യച്യുത തത്സമക്ഷം
തത്ക്ഷാമയേ ത്വാമഹമപ്രമേയം ർവ

ശ്രദ്ധയില്ലാതുറ്റതോഴനെന്നോർത്തൊട്ടു-
മാഹാത്മ്യമറിയാതെയങ്ങയെ ഞാ-നെടോ-
കൃഷ്ണ നീ യാദവാ; ഹേ സഖേയെന്നൊക്കെ
യുക്തികൂടാതെ സംബോധനം ചെയ്തതും; 41

ഒറ്റയ്ക്കുനാമിരുന്നപ്പൊഴും; കൂട്ടരായ്-
കൂട്ടുകൂടിക്കളിച്ചപ്പൊഴും; കട്ടിലിൽ
തൊട്ടങ്ങിരുന്നപ്പൊഴും; കിടന്നപ്പൊഴു-
മൊന്നിച്ചു ഭോജനം ചെയ്തിരുന്നപ്പൊഴും-

പാഴായിട്ടന്നപമാനിച്ചുഞാനെങ്കി-
ലപ്രമേയൻ ഭാവാനൊക്കെപ്പൊറുക്കണേ! 42

പിതാസി ലോകസ്യ ചരാചരസ്യ
ത്വമസ്യ പൂജ്യശ്ച ഗുരുർഗരീയാൻ
ന ത്വത്സമോസ്ത്യഭ്യധികഃ കുതോന്യോ
ലോകത്രയേ പ്യപ്രതിമപ്രഭാവ ൪൩

ചരാചരമാകുമീ ലോകനാഥൻ ഭവാ-
നെത്രയുമുത്കൃഷ്ട സംപൂജ്യനാം ഗുരു!
അതുല്യ ശക്തൻ ഭവാ- നിത്രിലോകത്തിങ്ക-
ലില്ലതില്ലാരുമേ വെല്ലുവാനങ്ങയെ. 43

തസ്മാത്പ്രണമ്യ പ്രണിധായ കായം
പ്രസാദയേ ത്വാമഹമീശമീഡ്യം
പിതേവ പുത്രസ്യ സഖേവ സഖ്യുഃ
പ്രിയഃ പ്രിയായാർഹസി ദേവ സോഢും ൪൪

ആയതാമാരാദ്ധ്യനാകുമീശന്നെ സാ-
ഷ്ടാഗംനമിപ്പൂ; പ്രസാദിച്ചിടേണമേ.
പിതാവുപുത്രന്റെയും; മിത്രം സഖാവിന്റെ;
പ്രിയമുള്ളവൻ തന്റെ പ്രിയതന്റെയപരാധ-
മാകെ ക്ഷമിക്കുന്നപോലെ ഞാനറിയാതെ
പിഴ ചെയ്തതൊക്കെ ക്ഷമിക്കുമാറാകണേ! 44

അദൃഷ്ടപൂർവം ഹൃഷിതോസ്മി ദൃഷ്ട്വാ
ഭയേന ച പ്രവ്യഥിതം മനോ മേ
തദേവ മേ ദർശയ ദേവ രൂപം
പ്രസീദ ദേവേശ ജഗന്നിവാസ ൪൫

മുൻപുകാണാത്തൊരീ വിശ്വരൂപം കണ്ടു-
സന്തുഷ്ടനെങ്കിലും ഭയചിത്തനാകയാ-
ലല്ലയോ ദേവ നിജരൂപം ധരിച്ചങ്ങു
ദർശ്ശനം നൽകൂ ജഗന്നിവാസാ ഭവാൻ . 45

കിരീടിനം ഗദിനം ചക്രഹസ്തമിച്ഛാമി
ത്വാം ദ്രഷ്ടുമഹം തഥൈവ
തേനൈവ രൂപേണ ചതുർഭുജേന
സഹസ്രബാഹോ ഭവ വിശ്വമൂർതേ ൪൬

മുന്നേതുപോലെ കിരീടം ധരിച്ചു ഗദ-
ചക്രഹസ്തസ്ഥനായ് കാണുമാറാകണേ.

സഹസ്രബാഹോ; വിശ്വമൂർത്തേ; ചതുർഭുജ-
മായരൂപത്തിലായിഭവിക്കേണമേ. 46

ശ്രീഭഗവാനുവാച

മയാ പ്രസന്നേന തവാർജുനേദം
രൂപം പരം ദർശിതമാത്മയോഗാത്
തേജോമയം വിശ്വമനന്തമാദ്യം
യന്മേ ത്വദന്യേന ന ദൃഷ്ടപൂർവം ൪൭

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

അർജ്ജുനാ; നിന്നിൽ പ്രസന്നനായിട്ടുഞാ-
നെൻ യോഗശക്തിയാൽ വിശ്വരൂപത്തെയും
കാട്ടിഞാനിപ്പോൾ നിനക്കായിമാത്ര-മ-
നന്ത-മാദ്യന്തമില്ലാത്തതാം രൂപവും. 47

ന വേദയജ്ഞാധ്യയനൈർന ദാനൈർ
ന ച ക്രിയാഭിർന തപോഭിരുഗ്രൈഃ
ഏവംരൂപഃ ശക്യ അഹം നൃലോകേ
ദ്രഷ്ടും ത്വദന്യേന കുരുപ്രവീര ൪൮

ഹേ; കുരുവീരയീ പാരിടത്തിങ്കൽ നീ-
മാത്രമാണെൻ വിശ്വരൂപദർശ്ശകനുമേ.
വേദവിത്തെജ്ഞി ദാനപ്രിയൻ, താപസ-
നാരുമായ്ക്കൊള്ളട്ടദൃശ്യമീ രൂപവും. 48

മാ തേ വ്യഥാ മാ ച വിമൂഢഭാവോ
ദൃഷ്ട്വാ രൂപം ഘോരമീദൃങ്മമേദം
വ്യപേതഭീഃ പ്രീതമനാഃ പുനസ്ത്വം
തദേവ മേ രൂപമിദം പ്രപശ്യ ൪൯

എന്റെ ഭീഭത്സമാം വിശ്വരൂപം കണ്ടു-
ദുഃഖിച്ചിടേണ്ട; വേണ്ടൊട്ടു മോഹങ്ങളും.
നിർഭയനായ് പ്രീതമാനസത്തോടെ നീ-
യിച്ഛിച്ചിടുന്ന രൂപത്തിൽ ദർശ്ശിക്കുക. 49

സഞ്ജയ ഉവാച

ഇത്യർജുനം വാസുദേവസ്തഥോക്ത്വാ
സ്വകം രൂപം ദർശയാമാസ ഭൂയഃ
ആശ്വാസയാമാസ ച ഭീതമേനം
ഭൂത്വാ പുനഃ സൗമ്യവപുർമഹാത്മാ ൫൦

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു:

ഇപ്രകാരം ചൊന്ന വാസുദവേൻ തൻ-

ചതുർഭുജരൂപവും കാട്ടിക്കൊടുത്തതിൻ-
ശേഷമാപാർത്ഥന്റെ പേടി പോക്കീടുവാൻ
കൃഷ്ണരൂപത്തിൽ പ്രശോഭിപ്പു ഭാരതാ! 50

അർജുന ഉവാച

ദൃഷ്ട്വേദം മാനുഷം രൂപം തവ സൗമ്യം ജനാർദന
ഇദാനീമസ്മി സംവൃത്തഃ സചേതാഃ പ്രകൃതിം ഗതഃ ൫൧

അർജ്ജുനൻ പറഞ്ഞു:

കേൾക്ക ജനാർദ്ദനായങ്ങുതൻ സൗമ്യമാം
മാനുഷ രൂപത്തെ ദർശ്ശിച്ചമാത്രയിൽ
സ്വസ്ഥമാമെൻചിത്തമെന്റെ ബോധത്തെയും
വീണ്ടെടുത്തിട്ടുമുൻമട്ടിലായ് ഞാനുമേ! 51

ശ്രീഭഗവാനുവാച

സുദുർദർശമിദം രൂപം ദൃഷ്ടവാനസി യന്മമ
ദേവാ അപ്യസ്യ രൂപസ്യ നിത്യം ദർശനകാങ്ക്ഷിണഃ ൫൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:

ദർശിക്കുവാനൊട്ടുബുദ്ധിമുട്ടുള്ളതാ-
യീടുമീ നീ കണ്ട വിശ്വരൂപത്തെയും
ദർശ്ശിപ്പതിന്നുമേ കാംഷിപ്പതെപ്പൊഴും
ദേവദേവന്മാരതെന്നറിഞ്ഞീടുക. 52

നാഹം വേദൈർന തപസാ ന ദാനേന ന ചേജ്യയാ
ശക്യ ഏവംവിധോ ദ്രഷ്ടും ദൃഷ്ടവാനസി മാം യഥാ ൫൩

നീയിന്നുദർശ്ശിച്ചൊരെന്റെയീ രൂപങ്ങൾ
ദൃശ്യമാകില്ല വേദങ്ങളാ-ലാകില്ല
ദൃശ്യം തപസ്സിനാൽ ; ദാനകർമ്മങ്ങളാ-
ലെജ്ഞങ്ങളല്ലതിൻ മാർഗ്ഗങ്ങളായതും. 53

ഭക്ത്യാ ത്വനന്യയാ ശക്യ അഹമേവംവിധോർജുന
ജ്ഞാതും ദ്രഷ്ടും ച തത്ത്വേന പ്രവേഷ്ടും ച പരന്തപ ൫൪

കേൾക്ക നീയർജുനാ-യേകാഗ്രമായുള്ള
ഭക്തിതൻ മാർഗ്ഗമെൻ ദർശ്ശന മാർഗ്ഗവും.
ഭക്തിതൻമാർഗ്ഗെ ചരിപ്പവർ ദർശ്ശിപ്പ-
തുണ്ടെന്നെ-യായവരെത്തുന്നിതെന്നിലും. 54

മത്കർമകൃന്മത്പരമോ മദ്ഭക്തഃ സങ്ഗവർജിതഃ
നിർവൈരഃ സർവഭൂതേഷു യഃ സ മാമേതി പാണ്ഡവ ൫൫

ഹേ; പാണ്ഡുപുത്രയിന്നാരൊക്കെയെന്നെയും
പരമമാം പുരുഷനെന്നുള്ളിലുറപ്പിച്ച്;
ഭക്തിയോടൊന്നിലുമാസക്തനാകാതെ:
വൈരാഗ്യ മുക്തനായ് കാമ്യ കർമ്മങ്ങൾ
വെടിഞ്ഞിട്ടുതന്റെ കർമ്മങ്ങളിന്നാകായു-
മെന്നിലർപ്പിപ്പവൻ പ്രാപിപ്പതെന്നിലും. 55

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
വിശ്വരൂപദർശനയോഗോ നാമ ഏകാദശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ 'വിശ്വരൂപദർശ്ശനയോഗം'
എന്നപേരിലുള്ള പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം – പന്ത്രണ്ട്

ഭക്തിയോഗം

അർജുന ഉവാച
ഏവം സതതയുക്താ യേ ഭക്താസ്ത്വാം പര്യുപാസതേ
യേ ചാപ്യക്ഷരമവ്യക്തം തേഷാം കേ യോഗവിത്തമാഃ ൧

അർജുനൻ പറഞ്ഞു.
അവ്യക്തമാകുന്നൊരക്ഷരബ്രഹ്മമു-
പാസിച്ചിടുന്നതാം യോഗിയാകു; ന്നതോ
ഭക്തിയോടെപ്പോഴുമങ്ങയെ സേവിച്ചി-
ടുന്നവരാകുന്നതോ ശ്രേഷ്ഠ യോഗികൾ ? 01

ശ്രീഭഗവാനുവാച
മയ്യാവേശ്യ മനോ യേ മാം നിത്യയുക്താ ഉപാസതേ
ശ്രദ്ധയാ പരയോപേതാസ്തേ മേ യുക്തതമാ മതാഃ ൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
എന്നിൽ മനസ്സങ്ങുറപ്പിച്ചിതെപ്പോഴു-
മെന്നിൽ മുഴുകുയഭൗതികമാം ദൃഢ-

വിശ്വാസമോടെന്നെയാരാധിച്ചീടുന്ന
യോഗിയായുള്ളവർ പൂർണ്ണരാകുന്നെടൊ. 02

യേ ത്വക്ഷരമനിർദേശ്യമവ്യക്തം പര്യുപാസതേ
സർവത്രഗമചിന്ത്യം ച കൂടസ്ഥമചലം ധ്രുവം ൩

സന്നിയമ്യേന്ദ്രിയഗ്രാമം സർവത്ര സമബുദ്ധയഃ
തേ പ്രാപ്നുവന്തി മാമേവ സർവഭൂതഹിതേ രതാഃ ൪

ആരിന്നിസർവ്വവും വ്യാപിച്ചിടുന്നൊ; ര-
ചിന്ത്യമായീടുന്ന: മാറ്റമില്ലാതൊട്ടി-
ളകാതുറച്ചതു-മെപ്രകാരത്തിലെ-
ന്നോതുവാനാവാത്തൊരവ്യക്തമായതും; 03

ഇന്ദ്രിയാതീതമായീടുന്ന തിന്നെയു-
പാസിച്ചിടുന്നതാം യോഗി തന്നിന്ദ്രിയം
സംയമിപ്പിച്ചു സമബുദ്ധിയായ് വർത്തിച്ചു-
പ്രാപിച്ചിടുന്നതുണ്ടെന്നിലുമർജ്ജുന. 04

ക്ലേശോധികതരസ്തേഷാമവ്യക്താസക്തചേതസാം
അവ്യക്താ ഹി ഗതിർദുഃഖം ദേഹവദ്ഭിരവാപ്യതേ ൫

അവ്യക്തമാകുമീ നിർഗുണബ്രഹ്മത്തി-
ലാസക്തചിത്തനായീടുന്നവൻ തന്റെ
മാർഗ്ഗേണയുള്ള മുന്നേറ്റമിന്നെത്രയും
ക്ലേശസംപൂർണ്ണമീ ദേഹികൾക്കാകയും. 05

യേ തു സർവാണി കർമാണി മയി സന്ന്യസ്യ മത്പരാഃ
അനന്യേനൈവ യോഗേന മാം ധ്യായന്ത ഉപാസതേ ൬

തേഷാമഹം സമുദ്ധർതാ മൃത്യുസംസാരസാഗരാത്
ഭവാമി ന ചിരാത്പാർഥ മയ്യാവേശിതചേതസാം ൭

ഏതേതു ദേഹിതൻ സർവ്വകർമ്മങ്ങളു-
മെന്നിൽ സമർപ്പിച്ചി-തെന്നിലാസക്തനാ-
യേകാഗ്രമായുള്ള ഭക്തിയോഗത്തോടെ-
യെന്നെയും ധ്യാനിച്ചുപാസിച്ചിടുന്നിതും; 06

ആയതായുള്ളൊരെൻ ഭക്തരാം ദേഹിയെ:
മൃത്യു-ജന്മങ്ങളായീടുന്ന സംസാര-
സാഗരത്തിന്റെ നീർചുറ്റിൽനിന്നിന്നുഞാ-
നെത്രയും ശീഘ്രം സമുദ്ധരിക്കുന്നിതും. 07

മയ്യേവ മന ആധത്സ്വ മയി ബുദ്ധിം നിവേശയ
നിവസിഷ്യസി മയ്യേവ അത ഊർധ്വം ന സംശയഃ ൮

നിന്റെ മനസ്സിനെയെന്നിലുറപ്പിച്ചു:
ബുദ്ധിയിന്നെന്നിലും വ്യാപരിപ്പിച്ചുനീ-
യെന്നെയും ധ്യാനിചിരിക്കുകിൽ നീ വസി-
ച്ചീടുന്നസംശയമെന്നുള്ളിലർജുന. 08

അഥ ചിത്തം സമാധാതും ന ശക്നോഷി മയി സ്ഥിരം
അഭ്യാസയോഗേന തതോ മാമിച്ഛാപ്തും ധനഞ്ജയ ൯

വിത്തത്തെ വെന്ന ധനഞ്ജയാനിൻ ചിത്ത-
മെന്നിലുറപ്പിപ്പതിന്നശക്തൻ നീ; യ-
തെങ്കിലിന്നഭ്യാസയോഗ നിബന്ധിത-
നാ-യെന്നിലെത്തുവാനിച്ഛയുണ്ടാക്കുക. 09

അഭ്യാസേപ്യസമർഥോസി മത്കർമപരമോ ഭവ
മദർഥമപി കർമാണി കുർവൻസിദ്ധിമവാപ്സ്യസി ൧൦

അഭ്യാസ മാർഗ്ഗാനുഷ്ഠാനവും നിന്നാല-
സാദ്ധ്യമാണങ്കിലിന്നെന്റെയായുള്ളതാം
കർമ്മത്തിനായിട്ടതിന്നെ സമർപ്പിക്കു-
കെങ്കിലും സിദ്ധിയെ പ്രാപിപ്പതുണ്ടുനീ. 10

അഥൈതദപ്യശക്തോസി കർതും മദ്യോഗമാശ്രിതഃ
സർവകർമഫലത്യാഗം തതഃ കുരു യതാത്മവാൻ ൧൧

ആയതാം കർമ്മ സമർപ്പണം തന്നെയും
സാദ്ധ്യമല്ലായെന്നതാകിലൊ; നീ നിന്റെ
സർവസ്വ കർമ്മഫലത്തെ ത്യജിച്ചാത്മ-
സംയമത്തോടെ വർത്തിക്കെന്റെയർജുന. 11

ശ്രേയോ ഹി ജ്ഞാനമഭ്യാസാജ്ജ്ഞാനാദ്ധ്യാനം വിശിഷ്യതേ
ധ്യാനാത്കർമഫലത്യാഗസ്ത്യാഗാച്ഛാന്തിരനന്തരം ൧൨

നിബന്ധിതമായുള്ളൊരദ്ധ്യാത്മ മാർഗ്ഗത്തെ-
ക്കാളുമേ ശ്രേഷ്ഠമീ ജ്ഞാനമാം മാർഗ്ഗവു-
മായതിന്നേക്കാളുമുത്തമം ധ്യാനമ-
ത്ത്യുത്തമം ശാന്തിക്കു കർമ്മഫല ത്യാഗം. 12

അദ്വേഷ്ടാ സർവഭൂതാനാം മൈത്രഃ കരുണ ഏവ ച
നിർമമോ നിരഹങ്കാരഃ സമദുഃഖസുഖഃ ക്ഷമീ ൧൩

സന്തുഷ്ടഃ സതതം യോഗീ യതാത്മാ ദൃഢനിശ്ചയഃ
മയ്യർപിതമനോബുദ്ധിര്യോ മദ്ഭക്തഃ സ മേ പ്രിയഃ ൧൪

സർവ്വഭൂതത്തിലും ദ്വേഷമില്ലാതുറ്റ-

തോഴനായ് കാരുണ്യമടെ നിസ്വാർത്ഥനായ്
മിഥ്യാഹങ്കാരരഹിതനായ്, സുഖ-ദുഃഖ-
സമചിത്തനായിട്ടു ക്ഷയോടെയെപ്പൊഴും- 13

സന്തുഷ്ടനായ് നല്ല ഭക്തനാം യോഗിയാ-
യാത്മനിയന്ത്രിതനായ് മനോ-ബുദ്ധിയെ-
യെന്നിലുറപ്പിച്ചു നിശ്ചയദാർഢ്യനായ്
മേവുന്ന ഭക്തനേറ്റം പ്രിയനാണുഞാൻ . 14

യസ്മാന്നോദ്വിജതേ ലോകോ ലോകാന്നോദ്വിജതേ ച യഃ
ഹർഷാമർഷഭയോദ്വേഗൈർമുക്തോ യഃ സ ച മേ പ്രിയഃ ൧൫

ലോകരിന്നാരിനാലസ്വസ്ഥരാകില്ല-
താരിന്നു ലോകരാലസ്വസ്ഥനാകില്ല-
താരിന്നു ഹർഷ-ഭയ ക്രോധ സംഭ്രമ-
മുക്തരായിടുമവരാകുമെൻ പ്രിയരുമെ. 15

അനപേക്ഷഃ ശുചിർദക്ഷ ഉദാസീനോ ഗതവ്യഥഃ
സർവാരംഭപരിത്യാഗീ യോ മദ്ഭക്തഃ സ മേ പ്രിയഃ ൧൬

ഒന്നുമേയാഗ്രഹിക്കാത്തതായിടും
സമർത്ഥനാകും നല്ല ശുദ്ധനും നഷ്ട-ലാ-
ഭത്തിലുദാസീന-ദുഃഖ മുക്തൻ പരി-
ത്യാഗിയാം ഭക്തരെൻ പ്രിയരായിടുന്നതും. 16

യോ ന ഹൃഷ്യതി ന ദ്വേഷ്ടി ന ശോചതി ന കാങ്ക്ഷതി
ശുഭാശുഭപരിത്യാഗീ ഭക്തിമാന്യഃ സ മേ പ്രിയഃ ൧൭

സന്തോഷ-സന്താപ മുക്തനായൊന്നിനേം
ദ്വേഷിച്ചിടാതൊട്ടു ദുഖമില്ലാതെയും:
ഒന്നിലും കാംഷയില്ലാതെ ശുഭാശുഭ-
മാകെ ത്യജിക്കുന്ന ഭക്തനാണെൻ പ്രിയൻ . 17

സമഃ ശത്രൗ ച മിത്രേ ച തഥാ മാനാപമാനയോഃ
ശീതോഷ്ണസുഖദുഃഖേഷു സമഃ സങ്ഗവിവർജിതഃ ൧൮

തുല്യനിന്ദാസ്തുതിർമൗനീ സന്തുഷ്ടോ യേന കേനചിത്
അനികേതഃ സ്ഥിരമതിർഭക്തിമാന്മേ പ്രിയോ നരഃ ൧൯

ശത്രു-മിത്രം സമം മാനാപമാനവും;
സുഖ-ദുഃഖ; ശീതോഷ്ണ സ്തുതി-നിന്ദ ഭേദമ-
റ്റെ-പ്പൊഴും മൌനിയായ് ലഭ്യമാകുന്നതിൽ
സന്തുഷ്ടനായ് ഭവിച്ചീടുന്ന ഭക്തൻ - 18

ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം കൈവെടിഞ്ഞിട്ടുതൻസ്ഥിര-
ബുദ്ധിയോടോന്നിലുമാസക്തികൂടാതെ
ഭക്തിയോടെന്നെ സേവിച്ചിടും മർത്ത്യരാ-
ണെത്രയും പ്രിയരായിടുന്നതെനിക്കതും. 19

യേ തു ധർമാമൃതമിദം യഥോക്തം പര്യുപാസതേ
ശ്രദ്ദധാനാ മത്പരമാ ഭക്താസ്തേതീവ മേ പ്രിയാഃ ൨൦

എങ്കിലിന്നേതേതു ഭക്തരിന്നെയും
തന്റെ സർവ്വസ്വമെന്നുള്ളിലുറപ്പിച്ചി-
തെന്നെയും വിശ്വസിച്ചിന്നുഞാന് ചൊന്നൊരീ-
ധർമ്മാമൃതം ഭുജിച്ചെത്രയും പൂർണ്ണമാ-
യെന്നിലേക്കെത്തുന്ന ഭക്തരായുള്ളവ-
രാകുന്നതുണ്ടെനിക്കേറ്റം പ്രിയരെടൊ.

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
ഭക്തിയോഗോ നാമ ദ്വാദശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ ഭക്തിയോഗം എന്ന
പേരിലുള്ള പന്ത്രണ്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - പതിമൂന്ന്

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞവിഭാഗയോഗം

അർജുന ഉവാച

പ്രകൃതിം പുരുഷം ചൈവ ക്ഷേത്രം ക്ഷേത്രജ്ഞമേവ ച
ഏതദ്വേദിതുമിച്ഛാമി ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം ച കേശവ ൧

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:

പ്രകൃതിയേതെന്നും പുരുഷനേയും പിന്നെ
ക്ഷേത്രമേതെന്നുമീ ക്ഷേത്രജ്ഞനെന്നതും:
അറിവെന്നതെന്തെന്നു-മറിയേണ്ടതെന്തെന്നു-
മറിയുവാനിച്ഛയുണ്ടാകുന്നു കേശവ. 01

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഇദം ശരീരം കൗന്തേയ ക്ഷേത്രമിത്യഭിധീയതേ
ഏതദ്യോ വേത്തി തം പ്രാഹുഃ ക്ഷേത്രജ്ഞ ഇതി തദ്വിദഃ൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
ഹേ; കുന്തിപുത്ര നിൻ ദേഹത്തിനാണിന്നു-
ചൊല്ലുന്നു ക്ഷേത്രമെന്നായതാകുന്നൊരീ
ക്ഷേത്രമെന്തെന്നറിഞ്ഞീടുന്നവന്നുമേ
ക്ഷേത്രജ്ഞനെന്നു ചൊല്ലുന്നു ചൊല്ലുള്ളവർ. 02

ക്ഷേത്രജ്ഞം ചാപി മാം വിദ്ധി സർവക്ഷേത്രേഷു ഭാരത
ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞയോർജ്ഞാനം യത്തജ്ജ്ഞാനം മതം മമ ൩

ഭാരതശ്രേഷ്ഠനാമർജുനാ ക്ഷേത്രത്തി-
നുള്ളിലെ ഞാനായിടുന്നു ക്ഷേത്രജ്ഞനും.
ക്ഷേത്ര-ക്ഷേത്രജ്ഞരേതേതെന്നതറിയുന്ന
ജ്ഞാനമാകുന്നെടോ ജ്ഞാനമെന്നുള്ളതും. 03

തത്ക്ഷേത്രം യച്ച യാദൃക്ച യദ്വികാരി യതശ്ച യത്
സ ച യോ യത്പ്രഭാവശ്ച തത്സമാസേന മേ ശൃണു ൪

ക്ഷേത്രമേതെന്നു-മെന്തെന്നുമിന്നെപ്രകാ-
രത്തിലുണ്ടായിപ്പരിണമിച്ചീടുന്നി-
താരിതീ ക്ഷേത്രജ്ഞ-നെന്തതിൻ വൈഭവ-
മൊക്കെ ഞാൻ ചൊല്ലിടാം; കേൾക്ക നീ ഭാരതാ. 04

ഋഷിഭിർബഹുധാ ഗീതം ഛന്ദോഭിർവിവിധൈഃ പൃഥക്
ബ്രഹ്മസൂത്രപദൈശ്ചൈവ ഹേതുമദ്ഭിർവിനിശ്ചിതൈഃ ൫

ഋഷികളാൽ വിവിധമാം വേദമന്ത്രങ്ങളാൽ
ബഹുവിധം വിരചിതമായുള്ള സൂത്രത്തി-
ലെത്രയും ശ്രേഷ്ഠമാം ബ്രഹ്മസൂത്രത്താൽ
സമർത്ഥിതം കേൾക്ക: ചൊല്ലാം ഗ്രഹിച്ചീടുക. 05

മഹാഭൂതാന്യഹങ്കാരോ ബുദ്ധിരവ്യക്തമേവ ച
ഇന്ദ്രിയാണി ദശൈകം ച പഞ്ച ചേന്ദ്രിയഗോചരാഃ ൬

ഭൂതങ്ങളഞ്ചുമീ ബുദ്ധ്യഹങ്കാരങ്ങരമ-
വ്യക്തമാം മൂന്നതും; ജ്ഞാനകർമ്മങ്ങൾത- (അവ്യക്തം=മായ)
ന്നിന്ദ്രിയം പത്തു-മത്യന്തമുത്കൃഷ്ഠമാ-
മേകം മനസ്സു: വിഷയേന്ദ്രിയമഞ്ചതും; 06

ഇച്ഛാ ദ്വേഷഃ സുഖം ദുഃഖം സങ്ഘാതശ്ചേതനാ ധൃതിഃ
ഏതത്ക്ഷേത്രം സമാസേന സവികാരമുദാഹൃതം ൭

രാഗ-ദ്വേഷം; പിന്നെ സുഖ-ദുഃഖ സമദൃഷ്ടി;
ചൈതന്ന്യവും പിന്നെ വിശ്വാസമെന്നുള്ള-
തായിടും ക്ഷേത്രങ്ങളും പിന്നതിൻരൂപ-
ഭേദം സമർത്ഥിതം ബ്രഹ്മസൂത്രത്തിലും. 07

അമാനിത്വമദംഭിത്വമഹിംസാ ക്ഷാന്തിരാർജവം
ആചാര്യോപാസനം ശൗചം സ്ഥൈര്യമാത്മവിനിഗ്രഹഃ ൮

വിനയ-മഹിംസ-യഹംഭാവമില്ലായ്മ-
യാർജവ-മാചാര്യ-വന്ദനം ക്ഷമയതും;
ശുദ്ധിയും സ്ഥൈര്യവുമാത്മസംയമനവു-
മിന്ദ്രിയം തന്റെവിഷയത്തിൽ വിരക്തിയും: 08

ഇന്ദ്രിയാർഥേഷു വൈരാഗ്യമനഹങ്കാര ഏവ ച
ജന്മമൃത്യുജരാവ്യാധിദുഃഖദോഷാനുദർശനം ൯

മിഥ്യാഹങ്കാരമില്ലായ്മയും പിന്നെയീ
ജനനമരണം; ജ്വരാ-വ്യാധി ദുഃഖങ്ങൾ തൻ
ദോഷ-പരിണാമത്തിലുള്ളതാം ബോധവു-
മൊന്നിലുമാസക്തി കൂടാതിരിക്കലും: 09

അസക്തിരനഭിഷ്വങ്ഗഃ പുത്രദാരഗൃഹാദിഷു
നിത്യം ച സമചിത്തത്വമിഷ്ടാനിഷ്ടോപപത്തിഷു ൧൦

പുത്ര-കളത്രദാരാഗൃഹ മുക്തിയും:
ഇഷ്ടാനിഷ്ടത്തിലങ്ങുള്ള സമചിത്തവും:
തെല്ലും കലർപ്പറ്റുറച്ചങ്ങതെന്നില-
ങ്ങുള്ളതായീടുന്ന സേവതന്നിച്ഛയും: 10

മയി ചാനന്യയോഗേന ഭക്തിരവ്യഭിചാരിണീ
വിവിക്തദേശസേവിത്വമരതിർജനസംസദി ൧൧

വിജനത്തിലേകനായ് ജീവിപ്പതിന്നിച്ഛ-
യിച്ഛയില്ലായ്മ ജനമദ്ധ്യത്തിലാസനം:
അദ്ധ്യാത്മജ്ഞാനമായീടുന്നതിൽ നിഷ്ഠ:
ജ്ഞാനാർത്ഥദർശ്ശനമായുള്ളതാകയും: 11

അധ്യാത്മജ്ഞാനനിത്യത്വം തത്ത്വജ്ഞാനാർഥദർശനം

ഏതജ്ജ്ഞാനമിതി പ്രോക്തമജ്ഞാനം യദതോന്യഥാ ൧൨

ആകുന്നതിന്നു ഞാൻ ചൊല്ലുന്ന പേരതാ-
യീടുന്നു ജ്ഞാനമെന്നും; പിന്നെയായത-
ല്ലാതെയങ്ങുള്ളതായീടുന്നതിന്നു ഞാൻ
ചൊല്ലുന്ന പേരതായീടു'മജ്ഞാന'വും. 12

ജ്ഞേയം യത്തത്പ്രവക്ഷ്യാമി യജ്ജ്ഞാത്വാമൃതമശ്നുതേ
അനാദിമത്പരം ബ്രഹ്മ ന സത്തന്നാസദുച്യതേ ൧൩

യാതൊന്നിനെ നീയറിഞ്ഞിട്ടു പ്രാപിച്ചി-
ടുന്നിണ്ടമൃതമായീടുന്നവസ്ഥയെ:
ആയതെന്തെന്നു ഞാൻ ചൊല്ലാമതാകുന്ന-
നാദിയായീടുന്ന 'ഞാനെന്നബ്രഹ്മ'മി-
ന്നയതിന്നില്ലെടോ സത്തസത്തെന്നുള്ള
ഭേദങ്ങളൊന്നും; ധരിക്ക ധനഞ്ജയ. 13

സർവതഃ പണിപാദം തത്സർവതോക്ഷിശിരോമുഖം
സർവതഃ ശ്രുതിമല്ലോകേ സർവമാവൃത്യ തിഷ്ഠതി ൧൪

സർവ്വത്രയെൻ 'പാണിപാദ'ങ്ങളെത്തുന്ന-
തുണ്ടെൻ 'ശിരോമുഖനേത്രങ്ങ'ളും പിന്നെ
സർവ്വതും കേൾക്കുന്നതുണ്ടെന്റെ കർണ്ണങ്ങ-
ളാവൃതനാണുഞാൻ സർവ്വഭൂതത്തിലും. 14

സർവേന്ദ്രിയഗുണാഭാസം സർവേന്ദ്രിയവിവർജിതം
അസക്തം സർവഭൃച്ചൈവ നിർഗുണം ഗുണഭോക്തൃ ച ൧൫

സർവ്വേന്ദ്രിയത്തിന്റെയുത്ഭവം ഞാനാണ-
തില്ലെനിക്കിന്ദ്രിയമൊന്നുമേ-യില്ലെനി-
ക്കാസക്തിയൊന്നിലും; നിർഗ്ഗുണനാണുഞാ-
നെങ്കിലും സർവ്വഗുണഭോക്താവു ഞാനെടോ. 15

ബഹിരന്തശ്ച ഭൂതാനാമചരം ചരമേവ ച
സൂക്ഷ്മത്വാത്തദവിജ്ഞേയം ദൂരസ്ഥം ചാന്തികേ ച തത് ൧൬

സർവ്വചരാചരം തന്റെയങ്ങുള്ളിൽ:
പുറത്തു-ചാരത്തുമേ ദൂരത്തതായിട്ടു-
മായിക്കുടികൊണ്ടിരിക്കുമീ ഞാനതി-
സൂക്ഷ്മനായീടുന്നദൃശ്യനാണാകയാൽ. 16

അവിഭക്തം ച ഭൂതേഷു വിഭക്തമിവ ച സ്ഥിതം
ഭൂതഭർതൃ ച തജ്ജ്ഞേയം ഗ്രസിഷ്ണു പ്രഭവിഷ്ണു ച **൧൭**

അവിഭക്തനാനുഞാനെങ്കിലും വെവ്വേറെ-
യാണന്നുതോന്നുന്നതുണ്ടുഭൂതങ്ങളിൽ:
ആയാതാം ഞാൻതന്നെ ഭൂതജാലങ്ങൾതൻ-
സൃഷ്ടാവ്-രക്ഷകൻ; സർവ്വസംഹാരകൻ. 17

ജ്യോതിഷാമപി തജ്ജ്യോതിസ്തമസഃ പരമുച്യതേ
ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം ജ്ഞാനഗമ്യം ഹൃദി സർവസ്യ വിഷ്ഠിതം **൧൮**

ആയതാം ഞാനാണു സർവ്വഭൂതങ്ങൾതൻ
ഹൃത്തിന്റെയുള്ളിലായ് മേവീട്ടവന്റെയ-
ജ്ഞാനമായീടും തമസ്സുമാറ്റീടുന്നൊ-
രറിവായു-മറിയേണ്ടതായുമിന്നറിവിനാൽ
നേടേണ്ടതൊക്കെയും കാട്ടിക്കൊടുക്കുന്ന
ജ്യോതിസ്സ-തിന്റെയുൽപ്പത്തിയാകുന്നതും. 18

ഇതി ക്ഷേത്രം തഥാ ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം ചോക്തം സമാസതഃ
മദ്ഭക്ത ഏതദ്വിജ്ഞായ മദ്ഭാവായോപപദ്യതേ **൧൯**

ഇപ്രകാരം നിന്റെ ക്ഷേത്രമെന്തെന്നുമീ-
ക്ഷേത്രജ്ഞനാരെന്നൊരറിവു-മറിയേണ്ടതും:
ആയുള്ള ജ്ഞാനത്തെയുൾക്കൊണ്ടിതെന്റെഭാ-
വത്തിൽ വർത്തിപ്പവൻ പ്രാപിപ്പതെന്നെയും. 19

പ്രകൃതിം പുരുഷം ചൈവ വിദ്ധ്യനാദീ ഉഭാവപി
വികാരാംശ്ച ഗുണാംശ്ചൈവ വിദ്ധി പ്രകൃതിസംഭവാൻ **൨൦**

പുരുഷൻ: പ്രകൃതിയെന്നുള്ളൊരീരണ്ടുമേ-
യാദിയില്ലാത്തതായീടുന്നതാണെടൊ.
ആയതിൽനിന്നുത്ഭവിക്കുന്നതാണീ-
വികാരങ്ങളാദിയായീടും ഗുണത്രയം. 20

കാര്യകാരണകർതൃത്വേ ഹേതുഃ പ്രകൃതിരുച്യതേ
പുരുഷഃ സുഖദുഃഖാനാം ഭോക്തൃത്വേ ഹേതുരുച്യതേ **൨൧**

ആകുന്നു കാര്യമീ കാരണം-കർതൃത്വ-
മായതിൻ ഹേതുവോ ഭൌതിക പ്രകൃതിയും.
ആകുന്നു ലോകസുഖ-ദുഃഖങ്ങൾ തന്റെയും

ഹേതുവായീടുന്നു പൂരുഷൻ ഭാരത. 21

പുരുഷഃ പ്രകൃതിസ്ഥോ ഹി ഭുങ്ക്തേ പ്രകൃതിജാൻഗുണാൻ
കാരണം ഗുണസങ്ഗോസ്യ സദസദ്യോനിജന്മസു ൨൨

ഭൌതിക പ്രകൃതിതൻ ജീവന്റെയാത്മാ ഭു-
ജിക്കുന്നതുണ്ടിതും മൂന്നു ഗുണങ്ങളും.
ആയതുകൊണ്ടവനുത്തമ-നീചങ്ങ-
ളായതായീടുന്ന യോനിജനായിടും. 22

ഉപദ്രഷ്ടാനുമന്താ ച ഭർതാ ഭോക്താ മഹേശ്വരഃ
പരമാത്മേതി ചാപ്യുക്തോ ദേഹേസ്മിൻപുരുഷഃ പരഃ ൨൩

ദേഹത്തിനുള്ളിലായുള്ളതാം പൂരുഷ-
നാകുന്നു സാക്ഷി-യനുമാന്താവു-ഭർത്താവ്;
ഭോക്താവുമായതായീടും പരമമാ-
മാത്മാ-മഹേശ്വരനെന്നു ചൊല്ലുന്നതും. 23

യ ഏവം വേത്തി പുരുഷം പ്രകൃതിം ച ഗുണൈഃ സഹ
സർവഥാ വർതമാനോപി ന സ ഭൂയോഭിജായതേ ൨൪

ആരിന്നിതറിയുന്നിതെപ്രകാരത്തിലാ-
യീടുന്നു പൂരുഷൻ; പ്രകൃതിയെന്നുള്ളതും:
ആയവനെപ്രകാരത്തിൽ വർത്തിക്കിലും
ഉണ്ടാകയില്ലാ പുനർജ്ജന്മമെന്നതും. 24

ധ്യാനേനാത്മനി പശ്യന്തി കേചിദാത്മാനമാത്മനാ
അന്യേ സാംഖ്യേന യോഗേന കർമയോഗേന ചാപരേ ൨൫

ധ്യാനയോഗത്തിനാലറിയുന്നു ചിലരിന്നി-
താത്മാവിനെത്തന്റെ ബുദ്ധിയാ-ലപരനോ;
സാംഖ്യയോഗേനയും പിന്നെയോ കർമ്മയോ-
ഗത്തിനാൽ ദർശ്ശിപ്പവർ പിന്നെ വേറെയും. 25

അന്യേ ത്വേവമജാനന്തഃ ശ്രുത്വാന്യേഭ്യ ഉപാസതേ
തേപി ചാതിതരന്ത്യേവ മൃത്യും ശ്രുതിപരായണാഃ ൨൬

ആധ്യാത്മിക ജ്ഞാനമില്ലാത്ത മാനുഷ-
രന്ന്യർചൊല്ലുന്നതും കേട്ടുപാസിപ്പതും.
ആയവരാധ്യാത്മിക ശ്രവണതൽപ്പരായ്
മൃത്യുജന്മത്തിന്റെയക്കരക്കെത്തിടും. 26

യാവത്സഞ്ജായതേ കിഞ്ചിത്സത്ത്വം സ്ഥാവരജങ്ഗമം
ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞസംയോഗാത്തദ്വിദ്ധി ഭരതർഷഭ **൨൭**

ഭാരതശ്രേഷ്ഠനാമർജ്ജുനാ സ്ഥാവര-
ജംഗമമായ് ഭവിച്ചീടുന്നതൊക്കെയും
സംഭവിക്കുന്നതീ ക്ഷേത്ര-ക്ഷേത്രജ്ഞർതൻ
സമ്മേളനത്തിനാലാണെന്നറിയുക. 27

സമം സർവേഷു ഭൂതേഷു തിഷ്ഠന്തം പരമേശ്വരം
വിനശ്യത്സ്വവിനശ്യന്തം യഃ പശ്യതി സ പശ്യതി **൨൮**

ജീവികൾതന്റെ ജീവാത്മാവതൊത്തീശ-
രീരത്തിനുള്ളിൽ വസിക്കുന്നൊരീശ്വരം:
ആയപരമേശ്വരം ദർശ്ശിച്ചിടുന്നതാം
മർത്ത്യനിന്നെത്തുമീ പരമമാകും പദം. 28

സമം പശ്യൻഹി സർവത്ര സമവസ്ഥിതമീശ്വരം
ന ഹിനസ്ത്യാത്മനാത്മാനം തതോ യാതി പരാം ഗതിം **൨൯**

സർവ്വദിക്കിങ്കലും സമമാമവസ്ഥയിൽ
സ്ഥിതനായിടുന്ന പരമാത്മനെക്കാണ്മവൻ
ആയവൻചിത്തത്തിനില്ലധഃപ്പത്തനങ്ങ-
ളണയുന്നവൻ പരമമാകും പദത്തിലും. 29

പ്രകൃത്യൈവ ച കർമാണി ക്രിയമാണാനി സർവശഃ
യഃ പശ്യതി തഥാത്മാനമകർതാരം സ പശ്യതി **൩൦**

സർവ്വകർമ്മങ്ങങ്ങൾതൻ കർത്താവു പ്രകൃതിയാ-
ലുണ്ടായിടുന്നതാം ക്ഷേത്രമാണെന്നുമീ
ക്ഷേത്രജ്ഞനൊന്നുമേ വർത്തിച്ചിടുന്നില്ല-
തെന്നുമറിയുന്നവർക്കുണ്ടെന്റെ ദർശ്ശനം. 30

യദാ ഭൂതപൃഥഗ്ഭാവമേകസ്ഥമനുപശ്യതി
തത ഏവ ച വിസ്താരം ബ്രഹ്മ സംപദ്യതേ തദാ **൩൧**

വൈവിധ്യമാർന്നിടും ജീവജാലങ്ങളീ-
യേകമാമായതിലുൾക്കൊണ്ടിടുന്നെന്നു-
മായതാമൊന്നിൽനിന്നാകയുമുണ്ടായി-
ടുന്നതെന്നറിയുന്നവൻതന്നെ ബ്രഹ്മവും. 31

അനാദിത്വാന്നിർഗുണത്വാത്പരമാത്മായമവ്യയഃ

ശരീരസ്ഥോഽപി കൗന്തേയ ന കരോതി ന ലിപ്യതേ ൩൧

ജനനമരണാദിയില്ലാത്തൊരീനിർഗ്ഗുണ-
നാകു-മവ്യയനായഭൌതികനാകുമീ-
യാത്മാവ് ദേഹത്തിനുള്ളിൽ വസിക്കിലു-
മില്ലചെയ്യുന്നില്ലസക്തനാകുന്നെടൊ. 32

യഥാ സർവഗതം സൗക്ഷ്മ്യാദാകാശം നോപലിപ്യതേ
സർവത്രാവസ്ഥിതോ ദേഹേ തഥാത്മാ നോപലിപ്യതേ ൩൨

എപ്രകാരത്തിലീ സർവ്വത്രവ്യാപിക്കു-
മാകാശമായതിൻ സൂക്ഷ്മഭാവത്തിനാൽ
വേറിട്ടുനിൽക്കുന്നിതായപോലാത്മാവു-
ദേഹത്തിലുണ്ടെന്നിരിക്കിലും വേറെതാൻ. 33

യഥാ പ്രകാശയത്യേകഃ കൃത്സ്നം ലോകമിമം രവിഃ
ക്ഷേത്രം ക്ഷേത്രീ തഥാ കൃത്സ്നം പ്രകാശയതി ഭാരത ൩൩

കേൾക്കനീ ഭാരതായെപ്രകാരത്തിലാ-
ദിത്യനാൽ ലോകം പ്രകാശിച്ചിടുന്നതു-
ണ്ടപ്രകാരത്തിലീ ക്ഷേത്രത്തിലാകെ
പ്രകാശം പരത്തുന്നു ക്ഷേത്രജ്ഞനും സഖേ! 34

ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞയോരേവമന്തരം ജ്ഞാനചക്ഷുഷാ
ഭൂതപ്രകൃതിമോക്ഷം ച യേ വിദുര്യാന്തി തേ പരം ൩൪

ഇപ്രകാരം 'ഭൂത-പ്രകൃതി-മോക്ഷങ്ങ'ളും;
ക്ഷേത്ര-ക്ഷേത്രജ്ഞഭേദങ്ങളും തന്നക-
ക്കണ്ണിനാൽ കണ്ടറിഞ്ഞീടുന്ന ജ്ഞാനികൾ
പ്രാപിച്ചിടുന്നതുണ്ടെൻപദം ഭാരത. 35

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞവിഭാഗയോഗോ നാമ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ
സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ 'ക്ഷേത്രക്ഷേത്രജ്ഞവിഭാഗയോഗം' എന്ന പതിമൂന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - പതിനാല്

ഗുണത്രയവിഭാഗയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച
പരം ഭൂയഃ പ്രവക്ഷ്യാമി ജ്ഞാനാനാം ജ്ഞാനമുത്തമം
യജ്ജ്ഞാത്വാ മുനയഃ സർവേ പരാം സിദ്ധിമിതോ ഗതാഃ ൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു.
ജ്ഞാനത്തിലേറ്റമുത്കൃഷ്ടമയീടുന്ന
തേതൊക്കെയാകുന്നതെന്നതറിഞ്ഞിട്ടു-
സംസാരം വെടിഞ്ഞങ്ങു സിദ്ധരായീടുവോർ
സിദ്ധിച്ച ജ്ഞാനങ്ങൾ ചൊല്ലിത്തരാമെടോ. 01

ഇദം ജ്ഞാനമുപാശ്രിത്യ മമ സാധർമ്യമാഗതാഃ
സർഗേപി നോപജായന്തേ പ്രലയേ ന വ്യഥന്തി ച ൨

ആയതാം ജ്ഞാനങ്ങൾ കൈവരിച്ചെന്റെ സമ-
ഭാവത്തെയാർജ്ജിച്ചിടുന്നവർക്കില്ല ജ-
ന്മങ്ങളീസൃഷ്ടികാലത്തിങ്കലില്ലവർ-
ക്കില്ലാധിതെല്ലുമീ പ്രളയകാലത്തിലും. 02

മമ യോനിർമഹദ്ബ്രഹ്മ തസ്മിൻഗർഭം ദധാമ്യഹം
സംഭവഃ സർവഭൂതാനാം തതോ ഭവതി ഭാരത ൩

ഞാനായിടും മഹത് ബ്രഹ്മമാം യോനിയി-
ലെന്നാലെ നിക്ഷിപ്തമായിടും ബീജത്തിനാ-
ലെഞാൻ ഗർഭംധരിച്ചെന്നിൽനിന്നുൽ-
ഭവിക്കുന്നിതീ സർവ്വ ഭൂതങ്ങൾ ഭാരത. 03

സർവയോനിഷു കൗന്തേയ മൂർതയഃ സംഭവന്തി യാഃ

താസാം ബ്രഹ്മ മഹദ്യോനിരഹം ബീജപ്രദഃ പിതാ ൩

സർവ്വ ഗർഭങ്ങളിൽ നിന്നുത്ഭവിക്കുന്ന
നാനാവിധത്തിലങ്ങുള്ളതാം ജീവികൾ-
ക്കാധാരമായിടും ബീജപ്രദായക-
നാക്കും പിതാവായിടുന്നതും ഞാനെടോ. 04

സത്ത്വം രജസ്തമ ഇതി ഗുണാഃ പ്രകൃതിസംഭവാഃ
നിബധ്നന്തി മഹാബാഹോ ദേഹേ ദേഹിനമവ്യയം ൫

ദേഹങ്ങൾ കൈക്കൊണ്ടിടുന്നതാം ദേഹിയോ
ബദ്ധനായീടുന്നതുണ്ടിന്നു പ്രകൃതിതൻ
മൂന്നുഗുണങ്ങളായീടുന്ന സത്വ-
രജസ്സ്-തമസ്സായവയാലെന്നറിയുക. 05

തത്ര സത്ത്വം നിർമലത്വാത്പ്രകാശകമനാമയം
സുഖസങ്ഗേന ബധ്നാതി ജ്ഞാനസങ്ഗേന ചാനഘ ൬

പാപിയല്ലാത്തതാം പാർത്ഥ കേട്ടീടുനീ-
യായതിൽ നിർമ്മല പ്രഭ ചൊരിഞ്ഞീടുമീ
സത്വമാനായ ഗുണബന്ധനാസക്ത-
നാകുന്നു ജ്ഞാനഗുണസംഗത്തിപ്പൊഴും 06

രജോ രാഗാത്മകം വിദ്ധി തൃഷ്ണാസങ്ഗസമുദ്ഭവം
തന്നിബധ്നാതി കൗന്തേയ കർമസങ്ഗേന ദേഹിനം ൭

കുന്തിതൻ നന്ദനാ രാഗാത്മതൃഷ്ണാസ-
മുത്ഭവമാകും രജോഗുണം ദേഹസ്ഥ-
നായിടും ദേഹിയെ ബന്ധിച്ചിടുന്നൂ
ഫലോദ്ദിഷ്ട കർമ്മങ്ങളാലെന്നറിയുക. 07

തമസ്ത്വജ്ഞാനജം വിദ്ധി മോഹനം സർവദേഹിനാം
പ്രമാദാലസ്യനിദ്രാഭിസ്തന്നിബധ്നാതി ഭാരത ൮

അജ്ഞാനത്താലുദിച്ചീടും തമോഗുണം
ബദ്ധനാക്കീടുന്നു ദേഹിയെ വ്യാമോഹ-
മാലസ്യ, നിദ്രാ-പ്രമാദങ്ങളാദിയാ-
യീടും ഗുണങ്ങളാലാകയും ഭാരത. 08

സത്ത്വം സുഖേ സഞ്ജയതി രജഃ കർമണി ഭാരത

ജ്ഞാനമാവൃത്യ തു തമഃ പ്രമാദേ സഞ്ജയത്യുത **൯**

സത്ത്വം സുഖത്തെയാസക്തമാക്കീടുന്നു:
കാമ്യകർമ്മത്തിലാസക്തം രജോഗുണം.
മൂടും തമസ്സുജ്ഞാനത്തെ-യുന്മാദത്തി-
നാലെയും ബന്ധിപ്പതുണ്ടു ഹേ ഭാരത. 09

രജസ്തമശ്ചാഭിഭൂയ സത്ത്വം ഭവതി ഭാരത
രജഃ സത്ത്വം തമശ്ചൈവ തമഃ സത്ത്വം രജസ്തഥാ **൧൦**

സത്ത്വം ചിലപ്പോൾ ജയിക്കുന്നതുണ്ടു-
തോൽക്കുന്നൂ തമസ്സു-സത്വം, രജത്തിങ്കലും.
തോൽക്കും രജോഗുണം സത്വം, തമസ്സിലും:
മുന്നിട്ടുനിൽപ്പവന്നധിപനാകുന്നിതും. 10

സർവദ്വാരേഷു ദേഹേസ്മിൻപ്രകാശ ഉപജായതേ
ജ്ഞാനം യദാ തദാ വിദ്യാദ്വിവൃദ്ധം സത്ത്വമിത്യുത **൧൧**

ദേഹത്തിലുള്ളതാം ദ്വാരങ്ങളൊമ്പതും
ജ്ഞാനപ്രകാശത്തിനാലെ തെളിഞ്ഞിടും-
കാലത്തുവർദ്ധിച്ചിടുന്നതീ സത്ത്വ-
ഗുണങ്ങളായീടുന്നതെന്നറിഞ്ഞീടുക. 11

ലോഭഃ പ്രവൃത്തിരാരംഭഃ കർമണാമശമഃ സ്പൃഹാ
രജസ്യേതാനി ജായന്തേ വിവൃദ്ധേ ഭരതർഷഭ **൧൨**

രജോഗുണം മുന്നിട്ടുനിൽക്കുന്ന കാലത്തു-
ലോഭമൊട്ടധികമാ-മാസക്തി പിന്നെ
ഫലോദ്ദിഷ്ട കർമ്മമാരംഭ-മശാന്തി-
യൊട്ടാഗ്രഹമേറെയുണ്ടാകുന്നതുണ്ടെടോ. 12

അപ്രകാശോപ്രവൃത്തിശ്ച പ്രമാദോ മോഹ ഏവ ച
തമസ്യേതാനി ജായന്തേ വിവൃദ്ധേ കുരുനന്ദന **൧൩**

തമസ്സുവർദ്ധിച്ചിടുംകാലത്തു വർദ്ധിച്ചി-
ടുന്നതുണ്ടജ്ഞാന-മാലസ്യവും പിന്നെ
വർദ്ധിച്ചിടുന്നുണ്ടശ്രദ്ധ; സംമോഹങ്ങ-
ളെന്നറിഞ്ഞീടുനീ ഹേ കുരുനന്ദന. 13

യദാ സത്ത്വേ പ്രവൃദ്ധേ തു പ്രലയം യാതി ദേഹഭൃത്
തദോത്തമവിദാം ലോകാനമലാൻപ്രതിപദ്യതേ **൧൪**

സത്ത്വമായീടും ഗുണത്തിങ്കലുള്ളനാൾ
ദേഹം വെടിഞ്ഞിടും ദേഹി പ്രാപിപ്പതു-
ണ്ടുത്തമവിത്തുക്കളാകുന്ന ജ്ഞാനിത-
ന്നുത്കൃഷ്ടലോകത്തെയെന്നറിഞ്ഞീടുക. 14

രജസി പ്രലയം ഗത്വാ കർമസങ്ഗിഷു ജായതേ
തഥാ പ്രലീനസ്തമസി മൂഢയോനിഷു ജായതേ **൧൫**

രജോഗുണത്തിങ്കൽദേഹംവിടും ദേഹി-
വീണ്ടും ജനിച്ചീടുമാസക്തർതൻ കൂട്ടത്തി-
ലുല്പതിച്ചീടും തമസ്സിൽ ദേഹം വെടി-
ഞ്ഞീടുന്ന ദേഹി ഗർഭത്തിലീ മൂഢർതൻ. 15

കർമണഃ സുകൃതസ്യാഹുഃ സാത്ത്വികം നിർമലം ഫലം
രജസസ്തു ഫലം ദുഃഖമജ്ഞാനം തമസഃ ഫലം **൧൬**

തത്ത്വത്തെ ദർശ്ശിപ്പവർ ചൊല്ലിടുന്നതീ
സത്-വൃത്തി ഫലസിദ്ധി നിർമ്മലം സാത്ത്വികം.
ദുഃഖമായീടും രജസ്സിന്റെ സിദ്ധി-യ-
ജ്ഞാനമാകും ഫലം തമസ്സിന്റെ തന്നെയും. 16

സത്ത്വാത്സഞ്ജായതേ ജ്ഞാനം രജസോ ലോഭ ഏവ ച
പ്രമാദമോഹൗ തമസോ ഭവതോജ്ഞാനമേവ ച **൧൭**

സത്ത്വത്തിൽനിന്നുത്ഭവിപ്പതീ ജ്ഞാനങ്ങ-
ളുണ്ടായിടുന്നു ലോഭം രജസ്സിങ്കൽനി-
ന്നുത്ഭവിച്ചീടും തമസ്സിങ്കൽനിന്നു നിൻ
മോഹം; പ്രമാദ-മജ്ഞാനങ്ങളാകയും. 17

ഊർധ്വം ഗച്ഛന്തി സത്ത്വസ്ഥാ മധ്യേ തിഷ്ഠന്തി രാജസാഃ
ജഘന്യഗുണവൃത്തിസ്ഥാ അധോ ഗച്ഛന്തി താമസാഃ **൧൮**

സത്ത്വസ്ഥരുത്ക്രുഷ്ടമൂർദ്ധ്വലോകം ഗമി-
ച്ചീടുന്നു; രാജസർ മദ്ധ്യലോകത്തി-ലുൽ-
പ്പതിക്കുന്നൂ നിക്രുഷ്ടരാം താമസന്മാ-
രധോലോകമാം നരകത്തിലും സഖേ. 18

നാന്യം ഗുണേഭ്യഃ കർതാരം യദാ ദ്രഷ്ടാനുപശ്യതി
ഗുണേഭ്യശ്ച പരം വേത്തി മദ്ഭാവം സോധിഗച്ഛതി **൧൯**

എപ്പൊഴീ കർമ്മത്തിനാകയും വേറിട്ട
കർത്താവതില്ലതീ ത്രിഗുണങ്ങളാണന്നു-
മായ ഗുണത്തിന്നതീതനാണാത്മനെ-
ന്നറിയുമ്പൊളെത്തുന്നിതെന്റെ ഭാവത്തെയും. 19

ഗുണാനേതാനതീത്യ ത്രീന്ദേഹീ ദേഹസമുദ്ഭവാൻ
ജന്മമൃത്യുജരാദുഃഖൈർവിമുക്തോമൃതമശ്നുതേ ൨൦

ദേഹത്തിനുള്ളിലായുള്ളതാം ദേഹി ദേ-
ഹത്തിന്റെ സ്വന്തമായീടും ഗുണത്രയം
ഭേദിച്ച് ജന്മ-ജരാ-മൃത്യു മുക്തരാ-
യമൃതത്തെ സേവിപ്പതുണ്ടിന്നു ഭൂമിയിൽ. 20

അർജുന ഉവാച

കൈർലിങ്ഗൈസ്ത്രീൻഗുണാനേതാനതീതോ ഭവതി പ്രഭോ
കിമാചാരഃ കഥം ചൈതാംസ്ത്രീൻഗുണാനതിവർതതേ ൨൧

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:
ഹേ പ്രഭോ ചൊല്ലതും ലക്ഷണം മൂന്നു-
ഗുണത്തിന്നതീതനായീടുന്നവൻ തന്റെ
ആചാരമെപ്രകാരത്തിലായീടുന്നി-
തെപ്രകാരത്തിലതിക്രമിക്കുന്നിതും. 21

ശ്രീഭഗവാനുവാച

പ്രകാശം ച പ്രവൃത്തിം ച മോഹമേവ ച പാണ്ഡവ
ന ദ്വേഷ്ടി സമ്പ്രവൃത്താനി ന നിവൃത്താനി കാങ്ക്ഷതി ൨൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു.
കേൾക്ക ഗുണാതീതനാകുന്നവൻ തന്റെ
ലക്ഷണം പാണ്ഡവ: വൃത്തി;സമ്മോഹം;
പ്രകാശമിത്യാദിയുണ്ടെങ്കിൽ ദ്വേഷിക്കയി-
ല്ലൊട്ടുകാംക്ഷിക്കയില്ലില്ലാതിരിക്കിലും. 22

ഉദാസീനവദാസീനോ ഗുണൈർയോ ന വിചാല്യതേ
ഗുണാ വർതന്ത ഇത്യേവം യോവതിഷ്ഠതി നേങ്ഗതേ ൨൩

ആയവൻ പ്രക്ഷുബ്ധനായിടുന്നില്ലിന്നു
പ്രകൃതിതൻ മൂന്നുഗുണങ്ങളാലുള്ളതി-
ലായതായീടും ഗുണം തന്നെ വർത്തിപ്പ-
തെന്നറിഞ്ഞങ്ങുദാസീനനായ് മേവിടും. 23

സമദുഃഖസുഖഃ സ്വസ്ഥഃ സമലോഷ്ടാശ്മകാഞ്ചനഃ
തുല്യപ്രിയാപ്രിയോ ധീരസ്തുല്യനിന്ദാത്മസംസ്തുതിഃ ൨൪

ആയവൻ സമചിത്തനെപ്പൊഴും സുഖ-ദുഃഖ-
ഭേദമില്ലവനു തങ്കം-കല്ലു-മണ്ണതും.
തുല്യനാണവനപ്രിയ-പ്രിയ ഭേദങ്ങ-
ളില്ലൊന്നുപോലവൻ നിന്ദാ-സ്തുതിയിലും. 24

മാനാപമാനയോസ്തുല്യസ്തുല്യോ മിത്രാരിപക്ഷയോഃ
സർവാരംഭപരിത്യാഗി ഗുണാതീതഃ സ ഉച്യതേ ൨൫

മാനാപമാനങ്ങൾ രണ്ടതും തുല്യമായ്-
ക്കണ്ടിട്ടു ശത്രു-മിത്രം ഭേദമില്ലാതെ-
യുദ്യമത്യക്തനായ് വർത്തിപ്പവന്നുനാം
ചൊല്ലുന്നതുണ്ടു ഗുണാതീതനെന്നുപേർ. 25

മാം ച യോവ്യഭിചാരേണ ഭക്തിയോഗേന സേവതേ
സ ഗുണാൻസമതീത്യൈതാൻബ്രഹ്മഭൂയായ കല്പതേ ൨൬

വ്യതിചലിക്കാത്ത ചിത്തത്തിനാലെന്നെയും
സേവിച്ചിടുന്നതാം മർത്യരീ പ്രകൃതിതൻ
മൂന്നു ഗുണങ്ങളതിക്രമിച്ചായവർ
പ്രാപ്തരായീടുന്നു ബ്രഹ്മത്തിലെത്തുവാൻ. 26

ബ്രഹ്മണോ ഹി പ്രതിഷ്ഠാഹമമൃതസ്യാവ്യയസ്യ ച
ശാശ്വതസ്യ ച ധർമസ്യ സുഖസ്യൈകാന്തികസ്യ ച ൨൭

അമൃത-മനശ്വരം നാശമില്ലാത്തതാം
ബ്രഹ്മമാകുന്ന ഞാനാകുന്നു ശാശ്വതം.
പരമമായീടും സുഖത്തിന്റെമൂലമാ-
യീടുന്നിരുപ്പിടം സുഖ-ധർമ്മമായതിൻ. 27

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
ഗുണത്രയവിഭാഗയോഗോ നാമ ചതുർദശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ ഗുണത്രയവിഭാഗയോഗം എന്ന
പതിനാലാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - പതിനഞ്ച്

പുരുഷോത്തമയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ഊർധ്വമൂലമധഃശാഖമശ്വത്ഥം പ്രാഹുരവ്യയം
ഛന്ദാംസി യസ്യ പർണാനി യസ്തം വേദ സ വേദവിത് ൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
മൂലമാം വേരുമേൽപ്പോട്ടു-കീഴ്പ്പോട്ടതിൻ
ശാഖയായ് മേവും സനാതനമാം
അശ്വത്ഥമായതിൻ പത്രമോ വേദമ-
ന്ത്രങ്ങളെന്നറിവവൻ വേദജ്ഞനും. 01

അധശ്ചോർധ്വം പ്രസൃതാസ്തസ്യ
ശാഖാ ഗുണപ്രവൃദ്ധാ വിഷയപ്രവാലാഃ
അധശ്ച മൂലാന്യനുസന്തതാനി
കർമാനുബന്ധീനി മനുഷ്യലോകേ ൨

പ്രകൃതിഗുണങ്ങളാൽ വർദ്ധിച്ച ശാഖകൾ
പൊങ്ങിയും താന്നും പടർന്നു നിൽപ്പൂ.
മർത്ത്യന്റെ കർമ്മബന്ധങ്ങളായീടുന്ന-
ത്തിന്റെ കീഴ്തൂങ്ങുന്ന വേരുകളും. 02

ന രൂപമസ്യേഹ തഥോപലഭ്യതേ

നാന്തോ ന ചാദിർന ച സമ്പ്രതിഷ്ഠാ
അശ്വത്ഥമേനം സുവിരൂഢമൂല-
മസങ്ഗശസ്ത്രേണ ദൃഢേന ഛിത്ത്വാ
തതഃ പദം തത്പരിമാർഗിതവ്യം
യസ്മിൻഗതാ ന നിവർതന്തി ഭൂയഃ
തമേവ ചാദ്യം പുരുഷം പ്രപദ്യേ
യതഃ പ്രവൃത്തിഃ പ്രസൃതാ പുരാണീ

ഈ യിഹലോകത്തിലായതാം രൂപമോ
ലഭ്യമല്ലായ പ്രകാരത്തിലും.
അറിവില്ലതിന്നധിഷ്ഠാനങ്ങളൊന്നുമേ-
യാദ്യന്തമൊന്നുമറിവതില്ല.
വേരുറച്ചുള്ളൊരീയാലുവൃക്ഷത്തെയും
ഛേദിക്കവേണ്ടതുണ്ടിന്നുനീ നിൻ -
ആസക്തമാല്ലാത്ത ചിത്തായുധത്തിനാ-
ലായതിൻ ശേഷം ഗമിക്ക നീയും:
ആയ മേൽപ്പോട്ടായ് ഗമിക്കുന്ന മൂലത്തി-
നൊപ്പം ഗമിച്ചാൽ തിരിച്ചതില്ലാ-
തായതായീടും പരമം പുരാതന-
മാകും പുരുഷനെ പ്രാപിപ്പു നീ. 03/04

നിർമാനമോഹാ ജിതസങ്ഗദോഷാ
അധ്യാത്മനിത്യാ വിനിവൃത്തകാമാഃ
ദ്വന്ദ്വൈർവിമുക്താഃ സുഖദുഃഖസംജ്ഞൈർ-
ഗച്ഛന്ത്യമൂഢാഃ പദമവ്യയം തത്

മാനമോഹം വിട്ടു സംഗദോഷം ജയി-
ച്ചദ്ധ്യാത്മചിത്തനായാഗ്രഹംവിട്ടു സുഖ-
ദുഃഖ ദ്വന്ദ്വങ്ങളിൽ മുക്തനായ് മൂഢത്വ-
മറ്റവൻ ചേരുന്നിതവ്യയമാം പദം. 05

ന തദ്ഭാസയതേ സൂര്യോ ന ശശാങ്കോ ന പാവകഃ
യദ്ഗത്വാ ന നിവർതന്തേ തദ്ധാമ പരമം മമ

ആയതായീടുന്നിടത്തെ പ്രകാശിപ്പ-
തില്ലർക്ക-ചന്ദ്രനും: അഗ്നിദേവൻ.
ആയതായീടുമെൻ പരമമാം ധാമത്തി-
ലെത്തുന്നവന്നില്ല പിന്നെ ജന്മം. 06

മമൈവാംശോ ജീവലോകേ ജീവഭൂതഃ സനാതനഃ

മനഃഷഷ്ഠാനീന്ദ്രിയാണി പ്രകൃതിസ്ഥാനി കർഷതി ൭

സനാതനമാകുമെന്നംശമാകുന്നൊരീ
ഭൌതികാത്മാക്കളീ പ്രകൃതിതൻ സൃഷ്ടിയാം.
പഞ്ചേന്ദ്രിയത്തിനൊത്താറാമനാകുന്ന
ചിത്തത്തിനൊത്തവരൊട്ടുബന്ധപ്പെടും. 07

ശരീരം യദവാപ്നോതി യച്ചാപ്യുത്ക്രാമതീശ്വരഃ
ഗൃഹീത്വൈതാനി സംയാതി വായുർഗന്ധാനിവാശയാത് ൮

യാതൊരു ദേഹത്തെ പ്രാപിപ്പിതാതമാവ്:
യാതൊന്നിനെ വിട്ടുപോകുന്നു ജീവനും:
ആയ ജീവാത്മാവ്; വായു, പുഷ്പം തന്റെ
ഗന്ധത്തെയെന്നപോൽ, വേറൊന്നിലാക്കിടും. 08

ശ്രോത്രം ചക്ഷുഃ സ്പർശനം ച രസനം ഘ്രാണമേവ ച
അധിഷ്ഠായ മനശ്ചായം വിഷയാനുപസേവതേ ൯

ഇപ്രകാരം പരദേഹം ഗമിക്കുന്ന
ജീവൻ; മനസ്സുതന്റിഷ്ടത്തിനൊത്ത ഗ-
ന്ധം; രുചി; കാഴ്ച്ചകൾ; കേൾക്കാൻ കൊതിച്ചതും:
സ്പർശ്ശസൗഖ്യങ്ങളിന്നാകെ നേടുന്നിതും. 09

ഉത്ക്രാമന്തം സ്ഥിതം വാപി ഭുഞ്ജാനം വാ ഗുണാന്വിതം
വിമൂഢാ നാനുപശ്യന്തി പശ്യന്തി ജ്ഞാനചക്ഷുഷഃ ൧൦

ദേഹം ത്യജിക്കുന്ന; ദേഹത്തിലേറുന്ന;
ഭോഗങ്ങളൊക്കെ ഭുജിച്ചീ ഗുണത്രയ-
ത്തോടൊത്തിരിക്കുമീ ജീവന്റെയാത്മാ-
വദൃശ്യമീ മൂഢർക്കു: ജ്ഞാനിക്കു ദൃശ്യവും. 10

യതന്തോ യോഗിനശ്ചൈനം പശ്യന്ത്യാത്മന്യവസ്ഥിതം
യതന്തോപ്യകൃതാത്മാനോ നൈനം പശ്യന്ത്യചേതസഃ ൧൧

ആയതിൻ ദർശനത്തിന്നു യത്നിച്ചിടും
യോഗി തന്നുള്ളിലു'ള്ളാത്മ'നെക്കണ്ടിടും.
ഇല്ല കാണുന്നില്ല കൃതകൃത്യരല്ലാത്ത
മൂഢരത്നിക്കിലു-മാത്മാവതിന്നെയും. 11

യദാദിത്യഗതം തേജോ ജഗദ്ഭാസയതേഖിലം
യച്ചന്ദ്രമസി യച്ചാഗ്നൗ തത്തേജോ വിദ്ധി മാമകം ൧൨

അഖിലലോകത്തെ തെളിക്കുമാദിത്യന്റെ
തേജസ്സേതാണതേതാണു ചന്ദ്രന്റേയും:
അഗ്നിതന്നുള്ളിലങ്ങുള്ളതാം തേജസ്സു-
മെന്റേതുതന്നെയാണെന്നു ധരിക്കുക. 12

ഗാമാവിശ്യ ച ഭൂതാനി ധാരയാമ്യഹമോജസാ
പുഷ്ണാമി ചൗഷധീഃ സർവാഃ സോമോ ഭൂത്വാ രസാത്മകഃ ൧൩

ഞാൻ തന്നെയാണീ ഗ്രഹത്തിലാവേശി-
ച്ചതിന്റെയോജസ്സിനാൽ ജീവനായ് വർത്തിപ്പ-
താണുഞാൻ ചന്ദ്രരസമായി വർത്തിച്ചു
പോഷിപ്പിച്ചീടുന്നു സസ്യജാലങ്ങളെ. 13

അഹം വൈശ്വാനരോ ഭൂത്വാ പ്രാണിനാം ദേഹമാശ്രിതഃ
പ്രാണാപാനസമായുക്തഃ പചാമ്യന്നം ചതുർവിധം ൧൪

ഞാനതാകും ജഢരാഗ്നിയായ് പ്രാണിതൻ
ദേഹത്തിനുള്ളിലുള്ളുദരത്തിൽ വർത്തിച്ചു
പ്രാണാപമാനനൊത്തീ നാലുവിധമുള്ള
യാഹാര-ദഹനനായീടുന്നൊരഗ്നിയും. 14

സർവസ്യ ചാഹം ഹൃദി സന്നിവിഷ്ടോ
മത്തഃ സ്മൃതിർജ്ഞാനമപോഹനം ച
വേദൈശ്ച സർവൈരഹമേവ വേദ്യോ
വേദാന്തകൃദ്വേദവിദേവ ചാഹം ൧൫

അധിവസിക്കുന്നു ഞാൻ ജീവിതൻ ഹൃത്തിങ്ക-
ലെന്നിൽനിന്നുണ്ടായിടുന്നു ജ്ഞാനം പിന്നെ;
ഓർമ്മയീ-യോർമ്മയില്ലായ്മയാകുന്നു ഞാൻ:
ആകുന്നു വേദവിത്താണുഞാനായതിൻ
കർത്താവതായതുമാണുഞാനായതാ-
ലറിയപ്പെടേണ്ടവൻ തന്നെയും ഞാനെടോ. 15

ദ്വാവിമൗ പുരുഷൗ ലോകേ ക്ഷരശ്ചാക്ഷര ഏവ ച
ക്ഷരഃ സർവാണി ഭൂതാനി കൂടസ്ഥോക്ഷര ഉച്യതേ ൧൬

നശിക്കുന്ന പുരുഷനും; നാശമില്ലാത്തവൻ:
എന്നുള്ള രണ്ടതുണ്ടിന്നുഭൂലോകത്തി-
ലായ ലോകത്തിലെ സർവ്വ ഭൂതത്തിനും

തെറ്റുപറ്റീടുമതില്ലയദ്ധ്യാത്മനും. 16

ഉത്തമഃ പുരുഷസ്ത്വന്യഃ പരമാത്മേത്യുദാഹൃതഃ
യോ ലോകത്രയമാവിശ്യ ബിഭർത്യവ്യയ ഈശ്വരഃ ൧൭

ഈ രണ്ടു പുരുഷർക്കുമപ്പുറത്തുള്ളതാം
പരമമാമാത്മാവതാണ് പുരുഷോത്തമൻ.
ആയതാമവ്യയനാകുന്നൊരീശ്വര-
നാകുന്നു നാഥനീ മൂന്നുലോകത്തിനും. 17

യസ്മാത്ക്ഷരമതീതോഹമക്ഷരാദപി ചോത്തമഃ
അതോസ്മി ലോകേ വേദേ ച പ്രഥിതഃ പുരുഷോത്തമഃ ൧൮

ആയതുകൊണ്ടങ്ങതീതനാകുന്നു ഞാൻ
നശ്വരമാകുമീ ജീവന്റെയാത്മനും.
ഉത്തമനാണുഞാ'നക്ഷര'ന്മാരിലും
വേദമുദ്ഘോഷിച്ചിടും പുരുഷോത്തമൻ. 18

യോ മാമേവമസമ്മൂഢോ ജാനാതി പുരുഷോത്തമം
സ സർവവിദ്ഭജതി മാം സർവഭാവേന ഭാരത ൧൯

ഇപ്രകാരം തെല്ലുസംശയം കൂടാതെ
ഞാനായിടുന്നു 'പുരുഷോത്തമ'നെന്നുള്ള-
തറിയുന്ന പുരുഷരിന്നറിയുന്നു സർവ്വവും;
സർവ്വഭാവത്തിൽ ഭജിക്കുന്നിതെന്നെയും. 19

ഇതി ഗുഹ്യതമം ശാസ്ത്രമിദമുക്തം മയാനഘ
ഏതദ്ബുദ്ധ്വാ ബുദ്ധിമാൻസ്യാത്കൃതകൃത്യശ്ച ഭാരത ൨൦

വേദശാസ്ത്രത്തിലത്ത്യന്തം രഹസ്യമാ-
യീടുമീ ജ്ഞാനത്തെയാകയും കേട്ടു നീ
ബുദ്ധിയോടുൾക്കൊണ്ടു വർത്തിക്കുകെങ്കിലൊ;
കൃതകൃത്യനായ് നീ ഭവിക്കുന്നു ഭാരത. 20

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
പുരുഷോത്തമയോഗോ നാമ പഞ്ചദശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാലഗീതയിലെ പുരുഷോത്തമയോഗം
എന്ന പതിനഞ്ചാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - പതിനാറ്

ദൈവാസുരവിഭാഗയോഗം

ശ്രീഭഗവാനുവാച
അഭയം സത്വസംശുദ്ധിർജ്ഞാനയോഗവ്യവസ്ഥിതിഃ
ദാനം ദമശ്ച യജ്ഞശ്ച സ്വാധ്യായസ്തപ ആർജവം ൧

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
സത്ത്വസംശുദ്ധി; ഭയരാഹിത്യവും നിഷ്ഠ-
യോഗത്തിൽ; ദാനമീയിന്ദ്രിയ ബന്ധനം:
യജ്ഞങ്ങളും ശാസ്ത്രപാരായണങ്ങളൊ-
ത്താർജ്ജവം; പിന്നെത്തപസ്സനുഷ്ഠിക്കലും: 01
അഹിംസാ സത്യമക്രോധസ്ത്യാഗഃ ശാന്തിരപൈശുനം
ദയാ ഭൂതേഷ്വലോലുപ്ത്വം മാർദവം ഹ്രീരചാപലം ൨

സത്യ-മഹിംസയും; ക്രോധരാഹിത്യവും;
ത്യാഗശീലം-ശാന്തി; വർജ്ജനം ദൂഷണം:
ലോഭമില്ലായ്മയും; ലോകരിൽ കരുണയും;
മാർദ്ദവം; ലജ്ജയും; ചാപല്ല്യമില്ലായ്മ: 02
തേജഃ ക്ഷമാ ധൃതിഃ ശൗചമദ്രോഹോ നാതിമാനിതാ
ഭവന്തി സമ്പദം ദൈവീമഭിജാതസ്യ ഭാരത ൩

തേജസ്സു-ക്ഷയുമീ ധൈര്യവും; ശുദ്ധിയും;
അന്യരെ ദ്രോഹിച്ചിടയ്കയുമന്ന്യരാൽ
മാനിച്ചിടേണമെന്നുള്ളതില്ലയ്കയാ-
യീടും ഗുണം ദൈവജാതർക്കതൊക്കെയും. 03
ദംഭോ ദർപോഽഭിമാനശ്ച ക്രോധഃ പാരുഷ്യമേവ ച
അജ്ഞാനം ചാഭിജാതസ്യ പാർഥ സമ്പദമാസുരീം ൪

ഗർവ്വഹങ്കാരമഭിമാനവും ക്രോധ-
മജ്ഞാനവും; പരുഷമായീടുന്ന പ്രകൃതങ്ങൾ:

ആയതാമൊക്കെയായീടുന്നതുണ്ടസുര-
ജാതർക്കതെന്നും ധരിക്ക ധനഞ്ജയ. 04

ദൈവീ സമ്പദ്വിമോക്ഷായ നിബന്ധായാസുരീ മതാ
മാ ശുചഃ സമ്പദം ദൈവീമഭിജാതോസി പാണ്ഡവ ൫

ദൈവീകസമ്പത്തു മോക്ഷത്തിൻ ഹേതു-
വാണാസുരീസമ്പത്തു ബന്ധനത്തിന്റേതും:
ഉത്ഭവിച്ചിന്നുനീ ദൈവസമ്പത്തിനാ-
ലാകയാൽ ദുഃഖം വെടിഞ്ഞീടു പാണ്ഡവ. 05

ദ്വൗ ഭൂതസർഗൗ ലോകേസ്മിന്ദൈവ ആസുര ഏവ ച
ദൈവോ വിസ്തരശഃ പ്രോക്ത ആസുരം പാർഥ മേ ശൃണു ൬

ഭൂലോക സൃഷ്ടികള് രണ്ടുണ്ടുദൈവീക-
മാസുരീകംതന്നെയായതാം സൃഷ്ടിയിൽ
ദൈവീകമെന്തെന്നു ചൊല്ലി ഞാൻ; കേൾക്കു നീ-
യാസുരീകങ്ങളായീടും ഗുണങ്ങളെ. 06

പ്രവൃത്തിം ച നിവൃത്തിം ച ജനാ ന വിദുരാസുരാഃ
ന ശൗചം നാപി ചാചാരോ ന സത്യം തേഷു വിദ്യതേ ൭

അറിവില്ലവർക്കെന്തു ചെയ്യേണ്ടതെന്തെന്നു-
മരുതാത്തതെന്തെന്നുമുള്ളതറിവില്ലവർ-
ക്കില്ല തെല്ലും ശുദ്ധി-യാചാരമറിവില്ല;
തൊട്ടുതീണ്ടിട്ടില്ല സത്യമെന്തെന്നതും. 07

അസത്യമപ്രതിഷ്ഠം തേ ജഗദാഹുരനീശ്വരം
അപരസ്പരസംഭൂതം കിമന്യത്കാമഹൈതുകം ൮

ആയവർ ചൊല്ലും ജഗത്തിലില്ലീശ്വരൻ:
ഇല്ലടിസ്ഥാനമസത്യമാണാകയും.
സംയോഗമാണീ ജഗത്തിന്റെ കാരണം;
കാമമാണായതിൻ കാരണമെന്നുമേ. 08

ഏതാം ദൃഷ്ടിമവഷ്ടഭ്യ നഷ്ടാത്മാനോൽപബുദ്ധയഃ
പ്രഭവന്ത്യുഗ്രകർമാണഃ ക്ഷയായ ജഗതോഹിതാഃ ൯

ഇപ്രകാരം ധരിക്കുന്ന ദുഷ്ടാത്മാക്ക-
ളാകുന്ന ബുദ്ധിയില്ലാത്തതാം മാനുഷർ
ഈ ജഗത്തിന്റെ നാശത്തിന്നു വേണ്ടുന്ന

ക്രൂരമാം കർമ്മങ്ങളാചരിക്കുന്നിതും.   09

കാമമാശ്രിത്യ ദുഷ്പൂരം ദംഭമാനമദാന്വിതാഃ
മോഹദ്ഗൃഹീത്വാസദ്ഗ്രാഹാൻപ്രവർതന്തേശുചിവ്രതാഃ **൧൦**

അടക്കിടാനാവാത്ത കാമാർത്തി കൈക്കൊണ്ടു-
നശ്വരംതന്നിലങ്ങാകൃഷ്ടരായിട്ടു
'ഡംഭാ'ദിമിഥ്യാഭിമാനത്തെയാശ്രയി-
ച്ചാസുരര് ശുദ്ധിയില്ലാതെ വർത്തിപ്പതും.   10

ചിന്താമപരിമേയാം ച പ്രലയാന്താമുപാശ്രിതാഃ
കാമോപഭോഗപരമാ ഏതാവദിതി നിശ്ചിതാഃ **൧൧**

കാമഭോഗങ്ങളെപ്പരമമായ്ക്കണ്ടിട്ടി-
താകുന്നു തൻ ജന്മലക്ഷ്യങ്ങളെന്നങ്ങ-
തുള്ളിലുറപ്പിച്ച ചിത്തത്തൊടൊത്തുതൻ
ജീവിതാന്ത്യത്തോളമായതിന്നായിട്ടു-   11

ആശാപാശശതൈർബദ്ധാഃ കാമക്രോധപരായണാഃ
ഈഹന്തേ കാമഭോഗാർഥമന്യായേനാർഥസഞ്ചയാൻ **൧൨**

ബദ്ധരായ് ക്രോധകാമങ്ങളിൽ മുങ്ങിനി-
ന്നിന്ദ്രിയംതന്റെ സംതൃപ്തിക്കതായുള്ള
മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ചരിക്കുവാൻ വേണ്ടുന്ന
വിത്തത്തെയന്ന്യായമായി നേടുന്നിതും.   12

ഇദമദ്യ മയാ ലബ്ധമിമം പ്രാപ്സ്യേ മനോരഥം
ഇദമസ്തീദമപി മേ ഭവിഷ്യതി പുനർധനം **൧൩**

താന്മൂലമാകയും ലഭ്യമായീടുന്നു;
സാധിപ്പതുണ്ടുതന്നാഗ്രഹമാകയും:
ഉണ്ടുതൻകൈയ്യിലീ വിത്തങ്ങളൊക്കെയു-
ണ്ടായിടും മേലിലിന്നായ ധനങ്ങളും.   13

അസൗ മയാ ഹതഃ ശത്രുർഹനിഷ്യേ ചാപരാനപി
ഈശ്വരോഹമഹം ഭോഗീ സിദ്ധോഹം ബലവാൻസുഖീ **൧൪**

ഈ ശത്രുവിന്നെ ഹനിച്ചതും താൻതന്നെ-
യന്യരാം ശത്രുക്കളെക്കൊൽവതുണ്ടുതാൻ:
ബലമുള്ളവൻതന്നെയാണുതാൻ; ഭോഗങ്ങ-
ളാൽസുഖിച്ചീടുന്ന സിദ്ധനാമീശ്വരൻ.   14

ആഢ്യോഽഭിജനവാനസ്മി കോന്യോഽസ്തി സദൃശോ മയാ
യക്ഷ്യേ ദാസ്യാമി മോദിഷ്യ ഇത്യജ്ഞാനവിമോഹിതാഃ ഫര

ആഢ്യനാകുന്നൂ-കുലീനനും താൻതന്നെ;
യോഗിതാൻ; ദാനശീലൻ പിന്നെ സന്തോഷ-
ചിത്തനെന്നൊക്കെയജ്ഞാനത്തിനാലവർ;
ആസുരചിത്തരോ മോഹിതരായിടും. 15

അനേകചിത്തവിഭ്രാന്താ മോഹജാലസമാവൃതാഃ
പ്രസക്താഃ കാമഭോഗേഷു പതന്തി നരകേശുചൗ ഫന്ന

ഇപ്രകാരം മൂഢസ്വപ്നവിഭ്രാന്തരോ
മോഹമാകും വലയ്ക്കുള്ളിൽ ബന്ധസ്ഥരായ്
കാമഭോഹത്തിലങ്ങാസക്തരായിപ്പ-
വിത്രമല്ലാത്തതാം നരകത്തിലെത്തിടും. 16

ആത്മസംഭാവിതാഃ സ്തബ്ധാ ധനമാനമദാന്വിതാഃ
യജന്തേ നാമയജ്ഞൈസ്തേ ദംഭേനാവിധിപൂർവകം ഫ൦

ആയവരൊക്കെ സ്വയം തൃപ്തരായിമി-
ഥ്യാഭിമാനം-വിത്തമെന്നിവറ്റാലഹ-
ങ്കാരിയായ് ഗർവ്വോടെ വിധിപൂർവ്വമല്ലാതെ
പേരിനായെജ്ഞകർമ്മങ്ങളെ ചെയ്തിടും. 17

അഹങ്കാരം ബലം ദർപം കാമം ക്രോധം ച സംശ്രിതാഃ
മാമാത്മപരദേഹേഷു പ്രദ്വിഷന്തോഭ്യസൂയകാഃ ഫവ്വ

ആയതാമസുരചിത്തൻ തന്റെ മിഥ്യാഭി-
മാനം; ബലം; ക്രോധ-കാമത്തെയാശ്രയി-
ച്ചപരന്റെയും; പിന്നവന്റെതന്നുള്ളിലും
മേവുന്നൊരെന്നെയും ദ്വേഷിച്ചിടുന്നിതും. 18

താനഹം ദ്വിഷതഃ ക്രൂരാൻസംസാരേഷു നരാധമാൻ
ക്ഷിപാമ്യജസ്രമശുഭാനാസുരീഷ്വേവ യോനിഷു ഫൻ

ആയതാമശുഭരാം ദ്വേഷികൾ പിന്നെദുർ-
ബുദ്ധികളാകും നരാധമന്മാരെ ഞാൻ
പിന്നെയും, പിന്നെയുമാസുരയോനിയി-
ലൂടെ സൃഷ്ടിച്ചിടുന്നുണ്ടെടോ ഭൂമിയിൽ. 19

ആസുരീം യോനിമാപന്നാ മൂഢാ ജന്മനിജന്മനി

മാമപ്രാപ്യൈവ കൗന്തേയ തതോ യാന്ത്യധമാം ഗതിം ൨൦

ഇപ്രകാരത്തിലീയാസുര യോനിയെ
പ്രാപിപ്പവർ മൂഢ-മൂഢജന്മങ്ങളിൽ-
ക്കൂടിയീ നീച-നീചങ്ങളാകുന്നിട-
ത്തെത്തുന്നതുണ്ടവരെത്തുകില്ലെന്നിലും. 20

ത്രിവിധം നരകസ്യേദം ദ്വാരം നാശനമാത്മനഃ
കാമഃ ക്രോധസ്തഥാ ലോഭസ്തസ്മാദേതത്ത്രയം ത്യജേത് ൨൧

ആത്മനാശത്തിന്നു കാരണമാകുമീ
കാമ-ക്രോധം-ലോഭമെന്നുള്ള മൂന്നും
നരകത്തിലേക്കുള്ളതാകും കവാടങ്ങ-
ളാണവ മൂന്നും ത്യജിക്കേണ്ടതുണ്ടെടോ. 21

ഏതൈർവിമുക്തഃ കൗന്തേയ തമോദ്വാരൈസ്ത്രിഭിർനരഃ
ആചരത്യാത്മനഃ ശ്രേയസ്തതോ യാതി പരാം ഗതിം ൨൨

ആയതാകും തമോദ്വാരങ്ങൾ മൂന്നിലും
നിന്നു നീ മുക്തനായിട്ടാത്മസാക്ഷാത്-
ക്കാരത്തിനായനുഷ്ഠിക്കേണ്ട കർമ്മങ്ങ-
ളാലെനീ പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ടതെന്നെയും. 22

യഃ ശാസ്ത്രവിധിമുത്സൃജ്യ വർതതേ കാമകാരതഃ
ന സ സിദ്ധിമവാപ്നോതി ന സുഖം ന പരാം ഗതിം ൨൩

ഈവിധം തത്ത്വം ഗ്രഹിക്കാതെ കാമാദി-
വാസനക്കൊത്തു വർത്തിച്ചിടും മാനുഷർ-
ക്കില്ലെടോ സിദ്ധി-സൌഖ്യം; പിന്നെയായവർ
പ്രാപിപ്പതില്ലെടോ പരമമാകും പദം. 23

തസ്മാച്ഛാസ്ത്രം പ്രമാണം തേ കാര്യാകാര്യവ്യവസ്ഥിതൗ
ജ്ഞാത്വാ ശാസ്ത്രവിധാനോക്തം കർമ കർതുമിഹാർഹസി ൨൪

ആയതുകൊണ്ടുശാസ്ത്രം ഗ്രഹിച്ചിട്ടു ത-
ള്ളേണ്ടവ തള്ളീട്ടു കൊള്ളേണ്ട കൊണ്ടുനീ
വിധിപോലെ കർമ്മങ്ങളാചരിക്കേണ്ടുന്ന-
തുണ്ടുനിന്നുന്നതിക്കായിട്ടു ഭാരത. 24

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു
ബ്രഹ്മവിദ്യായാംയോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന
സംവാദേദൈവാസുരസന്പദ്വിഭാഗയോഗോ നാമ ഷോഡശോദ്ധ്യായഃ
സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ ദൈവാസുരസമ്പദ്വിഭാഗയോഗം എന്ന പതിനാറാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - പതിനേഴ്

ശ്രദ്ധാത്രയവിഭാഗയോഗം

അർജുന ഉവാച
യേ ശാസ്ത്രവിധിമുത്സൃജ്യ യജന്തേ ശ്രദ്ധയാന്വിതാഃ
തേഷാം നിഷ്ഠാ തു കാ കൃഷ്ണ സത്ത്വമാഹോ രജസ്തമഃ ൧

അർജുനൻ പറഞ്ഞു:
ഹേ കൃഷ്ണ ചൊല്ലുകീ വിധിയൊന്നുമറിയാതെ
വിശ്വസഭക്തിയോടെ ഭജിച്ചീടുന്ന
പുരുഷനീ സത്ത്വ-രജസ്സ്-തസ്സെന്നതി-
ലേതു ഗുണത്തിലായി ഭവിപ്പിപ്പതും? 01

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ത്രിവിധാ ഭവതി ശ്രദ്ധാ ദേഹിനാം സാ സ്വഭാവജാ
സാത്ത്വികീ രാജസീ ചൈവ താമസീ ചേതി താം ശൃണു ൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു:
ദേഹികൾതൻസ്വഭാവങ്ങൾക്കതൊത്തപോ-
ലായിടുന്നുണ്ടവരേതു ഗുണത്തിലെ-
ന്നായിടാം സാത്ത്വികം, രാജസം, താമസ-
മെപ്രകാരത്തിലാണെന്നു നീ കേൾക്കുക. 02

സത്ത്വാനുരൂപാ സർവസ്യ ശ്രദ്ധാ ഭവതി ഭാരത
ശ്രദ്ധാമയോയം പുരുഷോ യോ യച്ഛ്രദ്ധഃ സ ഏവ സഃ ൩

മാനുഷർ തന്നുടെ സത്ത്വത്തിനൊത്തപോ-

ലായിടുന്നുണ്ടവൻതന്റെ വിശ്വാസവും.
ആയതാം വിശ്വാസമെപ്രകാരത്തിലാ-
ണായതിന്നൊത്തപോലാകും ഗുണങ്ങളും. 03

യജന്തേ സാത്ത്വികാ ദേവാന്യക്ഷരക്ഷാംസി രാജസാഃ
പ്രേതാൻഭൂതഗണാംശ്ചാന്യേ യജന്തേ താമസാ ജനാഃ ൪

സാത്ത്വികന്മാർ ഭജിച്ചീടുന്നു വിണ്ണോരെ;
യക്ഷ-രക്ഷോവർഗ്ഗ ഭക്തിയോ രാജസം.
പിന്നെത്തമോഗുണത്തിൽപ്പെടും മാനുഷർ
പൂജിപ്പതുണ്ടെടോ ഭൂത-പ്രേതങ്ങളെ. 04

അശാസ്ത്രവിഹിതം ഘോരം തപ്യന്തേ യേ തപോ ജനാഃ
ദംഭാഹങ്കാരസമ്യുക്താഃ കാമരാഗബലാന്വിതാഃ ൫

കാമരാഗങ്ങൾതന്നാകർഷണങ്ങളാൽ
'ഡംഭ-ഹങ്കാര'ത്തൊടൊത്തു ദേഹത്തിലെ
പഞ്ചഭൂതങ്ങളേം പിന്നതിന്നുള്ളിലായ്
മേവുന്നൊരാത്മാവതാകുമീയെന്നെയും: 05

കർഷയന്തഃ ശരീരസ്ഥം ഭൂതഗ്രാമമചേതസഃ
മാം ചൈവാന്തഃ ശരീരസ്ഥം താന്വിദ്ധ്യാസുരനിശ്ചയാൻ ൬

വിധികളൊത്തല്ലാത്ത ഘോരമാകും തപ-
സ്സായതാൽ ക്രൂരമായ് പീഡനംചെയ്യുന്ന
മൂഢരായീടുന്ന പകമ്വമല്ലാത്തൊരീ
ബുദ്ധികളാസുരനിശ്ചയം ചെയ്തവർ. 06

ആഹാരസ്ത്വപി സർവസ്യ ത്രിവിധോ ഭവതി പ്രിയഃ
യജ്ഞസ്തപസ്തഥാ ദാനം തേഷാം ഭേദമിമം ശൃണു ൭

പ്രകൃതിതൻ മൂന്നുഗുണത്തിനൊത്താകുന്നു
മർത്ത്യന്റെയിഷ്ടമാം ഭോജനത്തിൻ രുചി.
ആയതുപോലെ യജ്ഞം; തപസ്സ്; ദാനമീ
മൂന്നതും മൂന്നുവിധം ശ്രവിച്ചീടുനീ. 07

ആയുഃസത്ത്വബലാരോഗ്യസുഖപ്രീതിവിവർധനാഃ
രസ്യാഃ സ്നിഗ്ധാഃ സ്ഥിരാ ഹൃദ്യാ ആഹാരാഃ
സാത്ത്വികപ്രിയാഃ ൮

ആസുഃസ്സന്തർശക്തിയാരോഗ്യമീ ബലം;

സന്തുഷ്ടി, സൌഖ്യസംപോഷകമായുള്ള
രസയുക്തമാം കൊഴുപ്പൊട്ടുചേർന്നുള്ളൊരീ
ഹൃദ്യമാം ഭോജനം സാത്ത്വികം തന്നെയും. 08

കട്വമ്ലലവണാത്യുഷ്ണതീക്ഷ്ണരൂക്ഷവിദാഹിനഃ
ആഹാരാ രാജസസ്യേഷ്ഠാ ദുഃഖശോകാമയപ്രദാഃ ൯

രോഗ-ശോകാദിക്കുമൂലമാകുന്നൊരീ
കട്വമ്ലലവണമത്യുഷ്ണതീഷ്ണങ്ങളും;
രൂക്ഷവും; ദാഹമുണ്ടാക്കുന്നതായിടും
ഭോജനം രാജസമെന്നറിഞ്ഞീടുക. 09

യാതയാമം ഗതരസം പൂതി പര്യുഷിതം ച യത്
ഉച്ഛിഷ്ടമപി ചാമേധ്യം ഭോജനം താമസപ്രിയം ൧൦

പാചകം ചെയ്തിട്ടുയാമം കഴിഞ്ഞതും;
സ്വാദറ്റുചീത്തയായ് ദുർഗ്ഗന്ധമുള്ളതും;
ഉച്ഛിഷ്ടമായതും മേധ്യമല്ലാത്തതും;
ഇഷ്ടമാം ഭക്ഷണം താമസന്മാർക്കെടോ. 10

അഫലാകാങ്ക്ഷിഭിര്യജ്ഞോ വിധിദൃഷ്ടോ യ ഇജ്യതേ
യഷ്ടവ്യമേവേതി മനഃ സമാധായ സ സാത്ത്വികഃ ൧൧

ഫലത്തിലുള്ളിച്ഛയില്ലാതെ ഞാനിന്നെജി-
ക്കേണ്ടതാണെജ്ഞങ്ങളെന്നഭാവത്തിനാൽ
ശ്രദ്ധയോടെ മനസ്സേകീകരിച്ചുവിധി-
പോലെചെയ്യുന്നതാമെജ്ഞമോ സാത്ത്വികം. 11

അഭിസന്ധായ തു ഫലം ദംഭാർഥമപി ചൈവ യത്
ഇജ്യതേ ഭരതശ്രേഷ്ഠ തം യജ്ഞം വിദ്ധി രാജസം ൧൨

ഭൌതികമാം ഫലം നേടുവാനിച്ഛിച്ചു-
മല്ലയെങ്കിൽ ഗർവ്വുകാട്ടുവാനായി-
ട്ടനുഷ്ഠിച്ചിടുന്നതായുള്ളതാമെജ്ഞങ്ങ-
ളാണെടോ രാജസമെന്നറിഞ്ഞീടുക. 12

വിധിഹീനമസൃഷ്ടാന്നം മന്ത്രഹീനമദക്ഷിണം
ശ്രദ്ധാവിരഹിതം യജ്ഞം താമസം പരിചക്ഷതേ ൧൩

വിധിപോലെയല്ലാതെ; മന്ത്രങ്ങളില്ലാത-
ശ്രദ്ധയോടൊട്ടുമേ ദക്ഷിണ കൂടാത-

വിശ്വാസമോടിന്നനുഷ്ഠിച്ചിടുന്നതാ-
മെജ്ഞങ്ങളാണെടോ; താമസമെന്നതും. 13

ദേവദ്വിജഗുരുപ്രാജ്ഞപൂജനം ശൗചമാർജവം
ബ്രഹ്മചര്യമഹിംസാ ച ശാരീരം തപ ഉച്യതേ ൧൪

ബ്രഹ്മചര്യം; ശുദ്ധി-യാർജ്ജവം പിന്നെയീ
ദേവ-ദ്വിജപ്പൂജ; ഗുരുവന്ദനങ്ങളും;
ഹിംസയില്ലായ്മയും; ജ്ഞാനിയെപ്പൂജയും;
ആയതാകും തപസ്സ് ശാരീരികം തന്നെ. 14

അനുദ്വേഗകരം വാക്യം സത്യം പ്രിയഹിതം ച യത്
സ്വാധ്യായാഭ്യസനം ചൈവ വാങ്മയം തപ ഉച്യതേ ൧൫

നിത്യേന വേദപാരായണം പിന്നെയീ
ഹിതമായ വാക്കുകള്; പ്രിയമുള്ള ഭാഷണം;
അന്ന്യന്നുപീഡയുണ്ടാക്കാത്ത ചൊല്ലുകൾ
സത്യസംഭാഷണം തപസു-വാക്കിന്റെയും. 15

മനഃപ്രസാദഃ സൗമ്യത്വം മൗനമാത്മവിനിഗ്രഹഃ
ഭാവസംശുദ്ധിരിത്യേതത്തപോ മാനസമുച്യതേ ൧൬

മൌനമാകുംവ്യത-മാത്മസംയമനമീ
ഭാവസംശുദ്ധി; സംതൃപ്തിയും; സൌമ്യത;
ആയതായീടും ഗുണങ്ങളാകും മന-
സ്സിൻതപസ്സെന്നെടോ ചൊല്ലപ്പെടുന്നതും. 16

ശ്രദ്ധയാ പരയാ തപ്തം തപസ്തത്ത്രിവിധം നരൈഃ
അഫലാകാങ്ക്ഷിഭിര്യുക്തൈഃ സാത്ത്വികം പരിചക്ഷതേ ൧൭

ഫലേച്ഛയില്ലാതെയേകാഗ്രചിത്തത്തിനാൽ
അദ്ധ്യാത്മനിഷ്ഠനായ് ഇപ്രകാരം മൂന്നു-
വിധമായിടും തപസ്സാചരിച്ചീടുന്ന
താണെടോ സാത്ത്വികമാം തപസ്സായതും. 17

സത്കാരമാനപൂജാർഥം തപോ ദംഭേന ചൈവ യത്
ക്രിയതേ തദിഹ പ്രോക്തം രാജസം ചലമധ്രുവം ൧൮

അന്ന്യരാൽ പൂജ്യനായീടുവാൻ മാന്യനായ്
സത്ക്കാരമാകയും ലഭ്യമായീടുവാ-
നായഹങ്കാരിയായ്; ചഞ്ചലചിത്തനായ്

ചെയ്യും തപസ്സതായീടുന്നു 'രാജസം'. 18

മൂഢഗ്രാഹേണാത്മനോ യത്പീഡയാ ക്രിയതേ തപഃ
പരസ്യോത്സാദനാർഥം വാ തത്താമസമുദാഹൃതം **൧൯**

മൂഢനായ് പീഡനത്തോടങ്ങുകൂടിയ-
ങ്ങല്ലങ്കിലന്ന്യന്നനിഷ്ടം ഭവിപ്പതി-
ന്നായിട്ടനുഷ്ഠിച്ചിടും തപസ്സാണെടോ
'താമസ'മെന്നുചൊല്ലുന്നൂ ധരിക്ക നീ. 19

ദാതവ്യമിതി യദ്ദാനം ദീയതേനുപകാരിണേ
ദേശേ കാലേ ച പാത്രേ ച തദ്ദാനം സാത്ത്വികം സ്മൃതം **൨൦**

കർത്തവ്യമെന്നബോധത്തിനാലൊട്ടും
ഫലത്തിലുള്ളിച്ഛയൊട്ടില്ലാതെ വേണ്ടുന്ന-
കാലത്തു വേണ്ടുന്നിടത്തുവച്ചർഹിപ്പ-
വന്നുള്ള ദാനമോ സാത്ത്വികം തന്നെയും. 20

യത്തു പ്രത്യുപകാരാർഥം ഫലമുദ്ദിശ്യ വാ പുനഃ
ദീയതേ ച പരിക്ലിഷ്ടം തദ്ദാനം രാജസം സ്മൃതം **൨൧**

പ്രത്യുപകാരത്തെയർത്ഥിച്ചു വീണ്ടും
ഫലത്തിലങ്ങുള്ളതാമിച്ഛയുണ്ടായിട്ടു;
പൂർണ്ണമാം തൃപ്തിയൊട്ടില്ലാതെ ചെയ്യുന്ന
ദാനത്തെയാണുചൊല്ലുന്നതും രാജസം. 21

അദേശകാലേ യദ്ദാനമപാത്രേഭ്യശ്ച ദീയതേ
അസത്കൃതമവജ്ഞാതം തത്താമസമുദാഹൃതം **൨൨**

തെല്ലുമേ യോഗ്യമല്ലാത്തതാം വേദിയിൽ
വേണ്ടാത്തനേരത്തനർഹന്നു നൽകുന്ന
ദാനവും; പിന്നൊട്ടവജ്ഞയാൽ സത്ക്കരി-
ക്കാതെചെയ്യുന്നതാം ദാനമോ താമസം. 22

ഓം തത്സദിതി നിർദേശോ ബ്രഹ്മണസ്ത്രിവിധഃ സ്മൃതഃ
ബ്രാഹ്മണാസ്തേന വേദാശ്ച യജ്ഞാശ്ച വിഹിതാഃ പുരാ **൨൩**

പരമമായീടുന്ന തത്ത്വമുദ്ഘോഷി-
ച്ചിടുന്നതീ 'ഓം-തത്-സത്' എന്നതാം വാക്ക്ത്രയം.
ഉരുവിടുന്നീ വാക്ക്ത്രയം ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾ
യജ്ഞകർമ്മത്തിലും, വേദമന്ത്രത്തിലും. 23

തസ്മാദ് ഓം ഇത്യുദാഹൃത്യ യജ്ഞദാനതപഃക്രിയാഃ
പ്രവർതന്തേ വിധാനോക്താഃ സതതം ബ്രഹ്മവാദിനാം ൨൪

ആകയാൽ പരമമാം പുരുഷനെ പ്രാപിപ്പ-
തിന്നങ്ങു നിഷ്ഠയാൽ ബ്രഹ്മവിശ്വാസികൾ
ആചരിച്ചീടുന്ന യജ്ഞ-ദാനം തപ-
സ്സായവയ്ക്കാകെയാരംഭം 'ഓം'കാരവും. 24

തദിത്യനഭിസന്ധായ ഫലം യജ്ഞതപഃക്രിയാഃ
ദാനക്രിയാശ്ച വിവിധാഃ ക്രിയന്തേ മോക്ഷകാങ്ക്ഷിഭിഃ ൨൫

ഫലത്തിലുള്ളിച്ഛയില്ലാതെ 'തത്' ശബ്ദത്തെ-
യുച്ചരിച്ചാണുയജ്ഞം; തപസ്സ്; ദാനങ്ങ-
ളാചരിക്കുന്നതീ മോക്ഷേച്ഛുവായവ-
രായതിൻ ലക്ഷ്യമാത്ത്യന്തിക മുക്തിയും. 25

സദ്ഭാവേ സാധുഭാവേ ച സദിത്യേതത്പ്രയുജ്യതേ
പ്രശസ്തേ കർമണി തഥാ സച്ഛബ്ദഃ പാർഥ യുജ്യതേ ൨൬

'സത്താ'ണു പുരുഷോത്തമൻതന്റെ ഭാവമീ
'സത്താ'യിടുന്നു സാധുക്കൾതൻ ഭാവങ്ങ-
ളാകുന്നു ശ്രേഷ്ഠമാം കർമ്മങ്ങളും 'സത്ത'-
താകയാൽ 'സത്' സത്തതായിഭവിപ്പതും. 26

യജ്ഞേ തപസി ദാനേ ച സ്ഥിതിഃ സദിതി ചോച്യതേ
കർമ ചൈവ തദർഥീയം സദിത്യേവാഭിധീയതേ ൨൭

സ്ഥിതനായിടുന്നു സത്തെജ്ഞ-ദാനം; തപ-
സ്സെന്നുള്ള മൂന്നു കർമ്മത്തിലങ്ങായതി-
ന്നായുള്ളൊരെജ്ഞങ്ങളും സത്തതാകുന്നി-
താകുന്നു 'സത്' അതോ പരമമാം പുരുഷനും. 27

അശ്രദ്ധയാ ഹുതം ദത്തം തപസ്തപ്തം കൃതം ച യത്
അസദിത്യുച്യതേ പാർഥ ന ച തത്പ്രേത്യ നോ ഇഹ ൨൮

ശ്രദ്ധയില്ലാതെ ചെയ്യുന്നതാമെജ്ഞ-ദാ-
നാദിയാം കർമ്മവും; തപ്തമാകും തപ-
സ്സായതായീടുമസത്തുക്കളോ വ്യർത്ഥ-
മാകുന്നതുണ്ടു ലോകങ്ങളിൽ രണ്ടിലും. 28

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
ശ്രദ്ധാത്രയവിഭാഗയോഗോ നാമ സപ്തദശോദ്ധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയിലെ ശ്രദ്ധാത്രയവിഭാഗയോഗം എന്ന പതിനേഴാം അദ്ധ്യായം സമാപിക്കുന്നു.

x x x

അദ്ധ്യായം - പതിനെട്ട്

മോക്ഷസംന്യാസയോഗം.

അർജുന ഉവാച

സന്ന്യാസസ്യ മഹാബാഹോ തത്ത്വമിച്ഛാമി വേദിതും
ത്യാഗസ്യ ച ഹൃഷീകേശ പൃഥക്കേശിനിഷൂദന ൧

അർജുനൻ പറഞ്ഞു

ഹേ; ഹൃഷികേശ യീ കേശി നിഷൂദനാ-
യെന്താണു 'ത്യാഗ'-മീ 'സന്ന്യാസ'വും?
ആയതിൽ തത്ത്വമൊന്നൊന്നായ് ഗ്രഹിക്കുവാ-
നാഗ്രഹം തോന്നുന്നതുണ്ടു നാഥാ! 01

ശ്രീഭഗവാനുവാച

കാമ്യാനാം കർമണാം ന്യാസം സന്ന്യാസം കവയോ വിദുഃ
സർവകർമഫലത്യാഗം പ്രാഹുസ്ത്യാഗം വിചക്ഷണാഃ ൨

ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞു

കാമ്യകർമ്മങ്ങൾതൻ ത്യാഗമാകുന്നു സ-
ന്യാസമെന്നും കവി ചൊല്ലുന്നിതേ!
സർവ്വ കർമ്മത്തിൻ ഫലത്തെ ത്യജിപ്പതോ
'ത്യാഗ'മെന്നല്ലോ; വിചക്ഷണന്മാര് . 02

ത്യാജ്യം ദോഷവദിത്യേകേ കർമ പ്രാഹുർമനീഷിണഃ
യജ്ഞദാനതപഃകർമ ന ത്യാജ്യമിതി ചാപരേ ൩

കാമ്യമായീടുന്ന കർമ്മങ്ങൾ ദോഷങ്ങ-
ളാണെന്നുചൊല്ലി ത്യജിപ്പൂ ചിലർ.
യജ്ഞ-ദാനം; തപസ്സെന്നിവയ്ക്കായുള്ള
കർമ്മം പവിത്രമതെന്നും ചിലർ. 03

നിശ്ചയം ശൃണു മേ തത്ര ത്യാഗേ ഭരതസത്തമ
ത്യാഗോ ഹി പുരുഷവ്യാഘ്ര ത്രിവിധഃ സമ്പ്രകീർതിതഃ ർ

കേൾക്ക നീയെന്മതം ഭാരതാ; ത്യാഗവും
മൂന്നു പ്രകാരത്തിലുണ്ടതുമേ. 04

യജ്ഞദാനതപഃകർമ ന ത്യാജ്യം കാര്യമേവ തത്
യജ്ഞോ ദാനം തപശ്ചൈവ പാവനാനി മനീഷിണാം ൫

\യജ്ഞ-ദാനം, തപസ്സെന്നിവയ്ക്കായിട്ട-
നുഷ്ഠിച്ചിടേണ്ടതായുള്ള കർമ്മം
വർത്തിക്ക വേണം; ത്യജിക്കവേണ്ടായതോ-
പാവനം തന്നെയീ മാനുഷർക്കും. 05

എതാന്യപി തു കർമാണി സങ്ഗം ത്യക്ത്വാ ഫലാനി ച
കർതവ്യാനീതി മേ പാർഥ നിശ്ചിതം മതമുത്തമം ൬

എങ്കിലോ പാർത്ഥയിന്നാസക്തനാകാത-
നുഷ്ഠിക്ക കർമ്മം; ത്യജിക്ക ഫലം.
ആയതാം കർമ്മങ്ങളൊക്കെ നിൻ കർത്തവ്യ-
മായിടുന്നെന്നതാണെന്റെ മതം. 06

നിയതസ്യ തു സന്ന്യാസഃ കർമണോ നോപപദ്യതേ
മോഹാത്തസ്യ പരിത്യാഗസ്താമസഃ പരികീർതിതഃ ൭

നിയതമാം കർമ്മങ്ങൾ താജ്യമല്ലായവ
വർത്തിച്ചിടേണ്ടതുമുണ്ടെടൊ നീ.
യുക്തമല്ലാത്ത മോഹങ്ങളാൽ കർമ്മം ത്യ-
ജിക്കുന്ന ത്യാഗം തമോഗുണമേ. 07

ദുഃഖമിത്യേവ യത്കർമ കായക്ലേശഭയാത്ത്യജേത്
സ കൃത്വാ രാജസം ത്യാഗം നൈവ ത്യാഗഫലം ലഭേത് ൮

നിയതമാം കർമ്മങ്ങളാചരിച്ചീടുകിൽ
ക്ലേശമുണ്ടായിടുമായതിന്നീ-
ദുഃഖത്തിൻ ഹേതുവാമെന്നു ധരിച്ചിട്ടു-

കർമ്മം ത്യജിക്കുകിൽ രാജസവും, 08

കാര്യമിത്യേവ യത്കർമ നിയതം ക്രിയതേർജുന
സങ്ഗം ത്യക്ത്വാ ഫലം ചൈവ സ ത്യാഗഃ സാത്ത്വികോ മതഃ ൯

നിയതമാം കർമ്മങ്ങ-ളാസക്തനാകാതെ
വിധിപോലെ വർത്തിച്ചതിന്റെ ശേഷം
ആയ കർമ്മത്തിൻ ഫലം ത്യജിച്ചീടുകി-
ലായതോ സാത്വിക ത്യാഗമെടോ. 09

ന ദ്വേഷ്ട്യകുശലം കർമ കുശലേ നാനുഷജ്ജതേ
ത്യാഗീ സത്ത്വസമാവിഷ്ടോ മേധാവി ഛിന്നസംശയഃ ൧൦

അസുഖ കർമ്മത്തൊടൊട്ടില്ലാ വെറുപ്പു-മാ-
സക്തനല്ലൊട്ടു സുഖമുള്ളതിൽ:
ആയതാം സംശയം കൂടാത്ത ബുദ്ധിമാ-
നാണെടൊ സത്വഗുണ ത്യാഗിയും. 10

ന ഹി ദേഹഭൃതാ ശക്യം ത്യക്തും കർമാണ്യശേഷതഃ
യസ്തു കർമഫലത്യാഗീ സ ത്യാഗീത്യഭിധീയതേ ൧൧

ദേഹം ധരിച്ചതാം ദേഹിക്കു കർമ്മങ്ങ-
ളാകെ ത്യജിക്കലസാദ്ധ്യമത്രേ!
ആകയാൽ കർമ്മ ഫലത്തെ ത്യജിക്കുന്ന
ദേഹിയെ ചൊല്ലുന്നു ത്യാഗിയെന്നും. 11

അനിഷ്ടമിഷ്ടം മിശ്രം ച ത്രിവിധം കർമണഃ ഫലം
ഭവത്യത്യാഗിനാം പ്രേത്യ ന തു സന്ന്യാസിനാം ക്വചിത് ൧൨

സ്വർഗ്ഗ-നരകമീ-രണ്ടതിൻ മദ്ധ്യമെ-
ന്നുള്ള മൂന്നാകുന്നു കർമ്മഫലം.
ആയ ഫലങ്ങളീ ത്യാഗിക്കതില്ലങ്ങ-
തുണ്ടു മറ്റുള്ളോർക്കതെന്നു കേൾപ്പൂ. 12

പഞ്ചൈതാനി മഹാബാഹോ കാരണാനി നിബോധ മേ
സാംഖ്യേ കൃതാന്തേ പ്രോക്താനി സിദ്ധയേ സർവകർമണാം ൧൩

ഹേ; മഹാബാഹു-കേളഞ്ചുണ്ടു കാരണം
സർവ്വ കർമ്മത്തിന്റെ സിദ്ധിക്കതും.
സാഖ്യമാം വേദാന്ത സിദ്ധാന്തമായതി-
ലിപ്രകാരം കേട്ടുകൊള്ളുക നീ. 13

അധിഷ്ഠാനം തഥാ കർതാ കരണം ച പൃഥഗ്വിധം
വിവിധാശ്ച പൃഥക്ചേഷ്ടാ ദൈവം ചൈവാത്ര പഞ്ചമം ൧൪

സ്ഥാനമാം 'ദേഹ'മീ 'കർത്താവു' പിന്നെയീ-
'കരണ'ങ്ങളാകുന്നൊരിന്ദ്രിയങ്ങൾ;
നനാവിധത്തിലങ്ങുള്ളതാ'മുദ്യമ'-
മഞ്ചാമനാകുന്ന'തീശ്വരനും' 14

ശരീരവാങ്മനോഭിര്യത്കർമ പ്രാരഭതേ നരഃ
ന്യായ്യം വാ വിപരീതം വാ പഞ്ചൈതേ തസ്യ ഹേതവഃ ൧൫

ന്യായമായ്ക്കൊള്ളട്ടതന്യായമാകട്ടെ:
ദേഹം, മനസ്സു-നിൻ വാക്കതിനാൽ
വർത്തിച്ചിടും നിന്റെ വൃത്തിക്കു കാരണ-
മാകുന്നതഞ്ചിതും തന്നെയെടൊ! 15

തത്രൈവം സതി കർതാരമാത്മാനം കേവലം തു യഃ
പശ്യത്യകൃതബുദ്ധിത്വാന്ന സ പശ്യതി ദുർമതിഃ ൧൬

ആയതാമഞ്ചതും കാണാത്ത വിഢി-'താൻ-
തന്നെയായീടുന്നു കർത്താവതും'
എന്നങ്ങു കണ്ടിട്ടും മൂഢാത്മാവായതാം
ദുർമ്മതി കാണ്മതൊട്ടില്ല സത്യം. 16

യസ്യ നാഹംകൃതോ ഭാവോ ബുദ്ധിര്യസ്യ ന ലിപ്യതേ
ഹത്വാപി സ ഇമാംല്ലോകാന്ന ഹന്തി ന നിബധ്യതേ ൧൭

മിദ്ധ്യാഹങ്കാരമൊട്ടില്ലാതെയൊന്നിലു-
മാസക്തചിത്തനല്ലാത്ത പുമാൻ:
ഇക്കണ്ട മാനുഷജാലത്തെ ക്കൊൽകിലും
ഹിംസകനല്ലവൻ ബദ്ധനല്ല. 17

ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം പരിജ്ഞാതാ ത്രിവിധാ കർമചോദനാ
കരണം കർമ കർതേതി ത്രിവിധഃ കർമസങ്ഗ്രഹഃ ൧൮

ജ്ഞാനി; ജ്ഞാനം; ജ്ഞേയമെന്നുള്ള മൂന്നതാ-
യീടുന്നു കർമ്മത്തിൻ പ്രേരകങ്ങൾ.
കർമ്മം; കരണമീ കർത്താവതെന്നുള്ള
മൂന്നതിന്നായതിൻ സംഗ്രഹമേ. 18

ജ്ഞാനം കർമ ച കർതാ ച ത്രിധൈവ ഗുണഭേദതഃ
പ്രോച്യതേ ഗുണസംഖ്യാനേ യഥാവച്ഛൃണു താന്യപി ൧൯

കർത്താവ്; കർമ്മമീ ജ്ഞാനമെന്നുള്ളതാം
മൂന്നതും മുമ്മൂന്നു കേട്ടുകൊൾക.
സത്ത്വ-രജസ്സ്-തമസ്സെന്നുള്ള മൂന്നതി-
ന്നൊത്തു പെരുത്തങ്ങതൊമ്പതുമേ. 19

സർവഭൂതേഷു യേനൈകം ഭാവമവ്യയമീക്ഷതേ
അവിഭക്തം വിഭക്തേഷു തജ്ജ്ഞാനം വിദ്ധി സാത്ത്വികം ൨൦

സർവ്വ ഭൂതങ്ങളിലൊന്നുപോൽ നാശമി-
ല്ലാത്തതായുള്ളതാം ഭാവത്തെയും
ഭിന്നമായുള്ളതിന്നൊന്നായിക്കാണുന്ന
ജ്ഞാനമാകുന്നിതേ സാത്ത്വികവും. 20

പൃഥക്ത്വേന തു യജ്ജ്ഞാനം നാനാഭാവാൻപൃഥഗ്വിധാൻ
വേത്തി സർവേഷു ഭൂതേഷു തജ്ജ്ഞാനം വിദ്ധി രാജസം ൨൧

സർവ്വ ഭൂതങ്ങളും വെവ്വേറെയാണന്നു-
മായതിൻ ഭാവങ്ങളാകയുമേ
നാനാവിധത്തിലങ്ങുള്ളതെന്നുള്ളതാം
ജ്ഞാനമാകുന്നിതേ രാജസവും. 21

യത്തു കൃത്സ്നവദേകസ്മിൻകാര്യേ സക്തമഹൈതുകം
അതത്ത്വാർഥവദൽപം ച തത്താമസമുദാഹൃതം ൨൨

കാര്യമാം ദേഹമതാണു സമ്പൂർണ്ണമെ-
ന്നുള്ളതാം തത്ത്വാർത്ഥഹീനമായ;
കാരണം കൂടാത്ത, സത്യവും കാണാത്തൊ-
രല്പമാം ജ്ഞാനമോ താമസവും. 22

നിയതം സങ്ഗരഹിതമരാഗദ്വേഷതഃ കൃതം
അഫലപ്രേപ്സുനാ കർമ യത്തത്സാത്ത്വികമുച്യതേ ൨൩

ഇച്ഛ ഫലത്തിലൊട്ടില്ലാതെ സംഗവി-
ഹീനനായിട്ടു നിയതമായി
ദ്വേഷ-രാഗങ്ങളെ തീണ്ടാതനാസക്ത
മായിടും കർമ്മമോ സാത്ത്വികവും. 23

യത്തു കാമേപ്സുനാ കർമ സാഹങ്കാരേണ വാ പുനഃ
ക്രിയതേ ബഹുലായാസം തദ്രാജസമുദാഹൃതം ൨൪

കർമ്മഫലത്തിലൊട്ടിച്ഛയാലാസക്ത-
നായിട്ടഹങ്കാര ബുദ്ധിയോടെ
ഏറെപ്പണിപ്പെട്ടു വർത്തിച്ചിടും കർമ്മ-
മാകുന്നതുണ്ടെടൊ; രാജസവും. 24

അനുബന്ധം ക്ഷയം ഹിംസാമനപേക്ഷ്യ ച പൗരുഷം
മോഹാദാരഭ്യതേ കർമ യത്തത്താമസമുച്യതേ ൨൫

ഭാവിതൻ നാശവും കാണാതെയന്ന്യരെ
പീഡിപ്പിച്ചൊട്ടു മോഹത്തിനാലെ
തൻ കഴിവൊത്തങ്ങതല്ലാതെ നഷ്ടമായ്
ചെയ്തിട്ടും കർമ്മമോ താമസവും. 25

മുക്തസങ്ഗോനഹംവാദീ ധൃത്യുത്സാഹസമന്വിതഃ
സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യോർനിർവികാരഃ കർതാ സാത്ത്വിക ഉച്യതേ ൨൬

സംഗവിമുക്തനായ് മിഥ്യാഹങ്കാരമൊ-
ട്ടില്ലാതെയുത്സാഹ ധൈര്യമോടെ
സിദ്ധിയസിദ്ധികൾ രണ്ടല്ലതൊന്നായി
ക്കണ്ടിടും കർത്താവു സാത്ത്വികനും. 26

രാഗീ കർമഫലപ്രേപ്സുർലുബ്ധോ ഹിംസാത്മകോശുചിഃ
ഹർഷശോകാന്വിതഃ കർതാ രാജസഃ പരികീർതിതഃ ൨൭

രാഗവാനായ് കർമ്മസിദ്ധിയിലിച്ഛനായ്
ലുബ്ധനായ് ഹിംസതൻ ചിത്തനായി
ശുദ്ധിയെത്തീണ്ടാതെ ദുഃഖ-സുഖത്തോടെ
വർത്തിക്കും കർത്താവു രാജസനും. 27

അയുക്തഃ പ്രാകൃതഃ സ്തബ്ധഃ ശഠോ നൈഷ്കൃതികോലസഃ
വിഷാദീ ദീർഘസൂത്രീ ച കർതാ താമസ ഉച്യതേ ൨൮

യുക്തിയെത്തീണ്ടാത്ത പ്രാകൃതൻ; നീചനു-
പദ്രവി; പിന്നെയലസനായും;
ദുഃഖിതനായിന്നിൻ കർമ്മത്തെ നാളേക്കായ്
നീട്ടിടും കർത്താവു താമസനും. 28

ബുദ്ധേർഭേദം ധൃതേശ്ചൈവ ഗുണതസ്ത്രിവിധം ശൃണു
പ്രോച്യമാനമശേഷേണ പൃഥക്ത്വേന ധനഞ്ജയ ൨൯

കേൾക്ക ധനഞ്ജയ; 'ബുദ്ധി'യും, നിശ്ചയ-
ദാർഢ്യമാകും 'ധൃതി' മൂന്നു വിധം.
ആയതും പ്രകൃതിതൻ മൂന്നു ഗുണത്തിനൊ-
ത്താണതിൻ ഭേദങ്ങൾ കേട്ടുകൊള്ളൂ. 29

പ്രവൃത്തിം ച നിവൃത്തിം ച കാര്യാകര്യേ ഭയാഭയേ
ബന്ധം മോക്ഷം ച യാ വേത്തി ബുദ്ധിഃ സാ പാർഥ സാത്ത്വികീ ൩൦

വൃത്തി-നിവൃത്തിയും; കാര്യവും കാര്യമ-
ല്ലാത്തതും പിന്നെ ഭയമഭയം:
ബന്ധമെന്തെന്നതും; മോക്ഷമെന്തെന്നതും;
തേറുന്ന ബുദ്ധിയോ സാത്ത്വികവും. 30

യയാ ധർമമധർമം ച കാര്യം ചാകാര്യമേവ ച
അയഥാവത്പ്രജാനാതി ബുദ്ധിഃ സാ പാർഥ രാജസീ ൩൧

ചെയ്യേണ്ടതെന്തതരുതാത്തതെന്താണ-
ധർമ്മമെന്താണതീ ധർമ്മമെന്നും;
വേർതിരിച്ചുള്ളൊരറിവതില്ലാത്തതാം
ബുദ്ധിയാകുന്നെടൊ രാജസവും. 31

അധർമം ധർമമിതി യാ മന്യതേ തമസാവൃതാ
സർവാർഥാന്വിപരീതാംശ്ച ബുദ്ധിഃ സാ പാർഥ താമസി ൩൨

അജ്ഞാനമാകും തമസ്സിനാലാവൃത-
മാകയാലിന്നീയധർമ്മമാകെ
ധർമ്മമായ്ക്കണ്ടിട്ടു സർവ്വം വിപരീത-
മായതാം ബുദ്ധിതാൻ താമസവും. 32

ധൃത്യാ യയാ ധാരയതേ മനഃപ്രാണേന്ദ്രിയക്രിയാഃ
യോഗേനാവ്യഭിചാരിണ്യാ ധൃതിഃ സാ പാർഥ സാത്ത്വികീ ൩൩

തെല്ലും വ്യതിചലിക്കാത്തതാം യോഗത്തൊ-
ടൊത്തു നിന്റെ മനഃപ്രാണേന്ദ്രിയം;
തന്നുടെ വൃത്തികൾ നേർവഴിക്കാക്കുമീ
നിന്റെ ധൃതിയതു സാത്ത്വികവും. 33

യയാ തു ധർമകാമാർഥാന്ധൃത്യാ ധാരയതേർജുനാ
പ്രസങ്ഗേന ഫലാകാങ്ക്ഷീ ധൃതിഃ സാ പാർഥ രാജസീ ൩൪

ഹേ; പാർത്ഥയേതു ധൃതിയാലിന്നീ ധർമ്മ-
കാർത്ഥമാകെ ധരിപ്പതുണ്ടേ;
ആയതിലാസക്തനായ് ഫലകാംക്ഷിയാ-
യീടുന്ന നിശ്ചയം രാജസമേ. 34

യയാ സ്വപ്നം ഭയം ശോകം വിഷാദം മദമേവ ച
ന വിമുഞ്ചതി ദുർമേധാ ധൃതിഃ സാ പാർഥ താമസീ ൩൫

യാതൊന്നിനാലിന്നുപേക്ഷിപ്പതില്ല നിൻ
സ്വപ്ന-ശോകം; മദമീ വിഷാദം;
പിന്നെ ഭയമതും; മായയായീടുമീ-
ദുർമ്മേധമാം ധൃതി താമസവും. 35

സുഖം ത്വിദാനീം ത്രിവിധം ശൃണു മേ ഭരതർഷഭ
അഭ്യാസാദ്രമതേ യത്ര ദുഃഖാന്തം ച നിഗച്ഛതി ൩൬

അഭ്യാസത്താലിന്നിതേതുസുഖത്താല് ര-
മിച്ചു ദുഃഖാന്താവും പ്രാപിപ്പതും;
ആയതായീടും 'സുഖ'മതും മൂന്നുവി-
ധത്തിലങ്ങുണ്ടതും കേട്ടുകൊള്ളു. 36

യത്തദഗ്രേ വിഷമിവ പരിണാമേമൃതോപമം
തത്സുഖം സാത്ത്വികം പ്രോക്തമാത്മബുദ്ധിപ്രസാദജം ൩൭

ആദ്യം വിഷമതായ് തോന്നും പരിണമി-
ച്ചന്ത്യമമൃതമായ് മാറുന്നിതേ
ആയതാമാത്മസാക്ഷാത്കാരമായിടും
സൌഖ്യമതാകുന്നു സാത്വികവും. 37

വിഷയേന്ദ്രിയസമ്യോഗാദ്യത്തദഗ്രേമൃതോപമം
പരിണാമേ വിഷമിവ തത്സുഖം രാജസം സ്മൃതം ൩൮

ആദ്യമമൃതമായ് തോന്നും പരിണമി-
ച്ചന്ത്യം വിഷമതായ് മാറുന്നിതേ:
ആയതാകും വിഷയേന്ദ്രിയസൌഖ്യമ-
താകുന്നതുണ്ടെടൊ രാജസവും. 38

യദഗ്രേ ചാനുബന്ധേ ച സുഖം മോഹനമാത്മനഃ
നിദ്രാലസ്യപ്രമാദോത്ഥം തത്താമസമുദാഹൃതം ൩൯

കേൾക്ക നീയർജ്ജുനായാദ്യന്തമാകയും
മോഹനമായിടും സൌഖ്യമതും;
പിന്നെ പ്രമാദ-മാലസ്യ-നിദ്രാദിയാ-
ലുണ്ടായിടും സുഖം താമസവും. 39

ന തദസ്തി പൃഥിവ്യാം വാ ദിവി ദേവേഷു വാ പുനഃ
സത്ത്വം പ്രകൃതിജൈർമുക്തം യദേഭിഃ സ്യാത്ത്രിഭിർഗുണൈഃ ർം

ഇപ്രകാരത്തിലങ്ങുള്ളതായീടുമീ-
പ്രകൃതിതൻ മൂന്നു ഗുണത്തിൽ നിന്നും
മുക്തനായുള്ളവനുണ്ടാകയില്ല യീ
ഭൂമിയിലും; സ്വർഗ്ഗലോകത്തുമേ. 40

ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയവിശാം ശൂദ്രാണാം ച പരന്തപ
കർമാണി പ്രവിഭക്താനി സ്വഭാവപ്രഭവൈർഗുണൈഃ ർ൧

ബ്രാഹ്മണ-ക്ഷത്രിയ-വൈശ്യ-ശൂദ്രർതന്റെ
കർമ്മങ്ങൾ നാലതും ഭിന്നമത്രെ!
ആയ; വിഭിന്നങ്ങളായി വർത്തിപ്പതിൻ
ഹേതു ഗുണത്രയം മറ്റൊന്നല്ല. 41

ശമോ ദമസ്തപഃ ശൗചം ക്ഷാന്തിരാർജവമേവ ച
ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനമാസ്തിക്യം ബ്രഹ്മകർമ സ്വഭാവജം ർ൨

ശാന്തചിത്തം;പിന്നെയാത്മസംയമനവും
പിന്നെത്തപസ്സു; ശുചിത്ത്വം ക്ഷമ:
ജ്ഞാനവിജ്ഞാനങ്ങളാർജ്ജവമാസ്തിക്യ-
മായ സ്വഭാവമോ ബ്രാഹ്മണവും. 42

ശൗര്യം തേജോ ധൃതിർദാക്ഷ്യം യുദ്ധേ ചാപ്യപലായനം
ദാനമീശ്വരഭാവശ്ച ക്ഷാത്രം കർമ സ്വഭാവജം ർ൩

ശൌര്യ-തേജസ്സ്; ദൃഢമുള്ളതാം നിശ്ചയം
പിന്തിരിഞ്ഞോടാത്ത യുദ്ധവീര്യം;
ദാനങ്ങളീശ്വരഭാവം പ്രഭുത്വങ്ങ-
ളായവ ക്ഷാത്രമാം കർമ്മഭാവം. 43

കൃഷിഗോരക്ഷ്യവാണിജ്യം വൈശ്യകർമ സ്വഭാവജം
പരിചര്യാത്മകം കർമ ശൂദ്രസ്യാപി സ്വഭാവജം ർർ

കാർഷികവൃത്തിയീഗോരക്ഷ; വാണിജ്യ-

മായതാകും ഭാവം വൈശ്യകർമ്മം.
നിത്യം പരിചരിപ്പന്യരെയെന്നതാ-
യീടുന്നു ശൂദ്രന്റെകർമ്മഭാവം. 44

സ്വേ സ്വേ കർമണ്യഭിരതഃ സംസിദ്ധിം ലഭതേ നരഃ
സ്വകർമനിരതഃ സിദ്ധിം യഥാ വിന്ദതി തച്ഛൃണു ർ൫

തന്റെ ഭാവത്തിനൊത്തുള്ളതാം കർമ്മങ്ങൾ
നിഷ്ഠയായ് ചെയ് വവൻ സിദ്ധനത്രെ.
നിയതമാം കർമ്മനിരതനിന്നെങ്ങിനെ
സിദ്ധിയെ സിദ്ധിപ്പു: കേട്ടുകൊൾക. 45

യതഃ പ്രവൃത്തിർഭൂതാനാം യേന സർവമിദം തതം
സ്വകർമണാ തമഭ്യർച്ച്യ സിദ്ധിം വിന്ദതി മാനവഃ ർ൬

യാതൊന്നിൽനിന്നും പ്രവൃത്തിയുണ്ടാകുന്നി-
തെന്തതു സർവത്ര വ്യാപിപ്പതും:
ആയതാം വിശ്വേശ്വരനിലർപ്പിപ്പുനിൻ
കർമ്മത്തെ; ലഭ്യമാം സിദ്ധിയുമേ. 46

ശ്രേയാൻസ്വധർമോ വിഗുണഃ പരധർമാത്സ്വനുഷ്ഠിതാത്
സ്വഭാവനിയതം കർമ കുർവന്നാപ്നോതി കിൽബിഷം ർ൭

നിന്റെഭാവത്തിനൊത്തുള്ള നിൻ കർമ്മത്താ-
ലുണ്ടായിടും ദോഷമെന്നാകിലും;
ആയതു ശ്രേഷ്ഠമായിടും പരന്റെ കർ-
മ്മങ്ങൾ നീ വൃത്തിയായ് ചെയ് വതിലും. 47

സഹജം കർമ കൗന്തേയ സദോഷമപി ന ത്യജേത്
സർവാരംഭാ ഹി ദോഷേണ ധൂമേനാഗ്നിരിവാവൃതാഃ ർ൮

ഹേ; കുന്തിനന്ദനാ നിന്റെ സഹജമാം
കർമ്മത്താൽ ദോഷം ഭവിക്കുകിലും;
ആയ നിൻ കർമ്മം ത്യജിക്കൊല്ലെ-യഗ്നിയും
ആവൃതമല്ലയോ ധൂമത്തിനാൽ. 48

അസക്തബുദ്ധിഃ സർവത്ര ജിതാത്മാ വിഗതസ്പൃഹഃ
നൈഷ്കർമ്യസിദ്ധിം പരമാം സന്ന്യാസേനാധിഗച്ഛതി ർ൯

ആസക്തമുക്തനായ് ചിത്തം ജയിച്ചിട്ടു-
ഭൌതിക സൌഖ്യം ത്യജിക്കുന്നൊരീ

സന്യാസി പ്രാപിപ്പതുണ്ടുതാനൊന്നുമേ
ചെയ്യുന്നതില്ലെന്ന ഭാവത്തെയും. 49

സിദ്ധിം പ്രാപ്തോ യഥാ ബ്രഹ്മ തഥാപ്നോതി നിബോധ മേ
സമാസേനൈവ കൗന്തേയ നിഷ്ഠാ ജ്ഞാനസ്യ യാ പരാ ൫൦

ഇപ്രകാരത്തിൽ 'നൈഷ്ക്കർമ്മ്യ'മായിടുന്ന
സിദ്ധിയെ സിദ്ധിച്ചതിന്റെ ശേഷം
ബ്രഹ്മത്തെ പ്രാപിപ്പതെപ്രകാരത്തിലെ-
ന്നുള്ളതാം ജ്ഞാനത്തെ കേട്ടുകൊൾക. 50

ബുദ്ധ്യാ വിശുദ്ധയാ യുക്തോ ധൃത്യാത്മാനം നിയമ്യ ച
ശബ്ദാദീന്വിഷയാംസ്ത്യക്ത്വാ രാഗദ്വേഷൗ വ്യുദസ്യ ച ൫൧

വിവിക്തസേവീ ലഘ്വാശീ യതവാക്കായമാനസഃ
ധ്യാനയോഗപരോ നിത്യം വൈരാഗ്യം സമുപാശ്രിതഃ ൫൨
അഹങ്കാരം ബലം ദർപം കാമം ക്രോധം പരിഗ്രഹം
വിമുച്യ നിർമമഃ ശാന്തോ ബ്രഹ്മഭൂയായ കൽപതേ ൫൩

ശുദ്ധമാം ബുദ്ധിയാൽ നിശ്ചയദാർഢ്യനാ-
യാത്മനിയന്ത്രിതനായിട്ടു നീ
ശബ്ദാദിയിന്ദ്രിയ ഭോഗം ത്യജിച്ചിട്ടു-
ദ്വേഷ-രാഗങ്ങളെ തീണ്ടാതെയും; 51

വിജനത്തിലേകനായ് മിതഭോജിയായി നീ
വാക്മനോകായത്തെ കീഴടക്കി;
വൈരാഗ്യത്തോടെ നീ സർവ്വദാ ധ്യാനയോ-
ഗാദി സമാധിയിലേറിക്കൊണ്ടും; 52

മിഥ്യാഹങ്കാരം; ബലം പിന്നെ ഗർവ്വതും
കാമമീ ക്രോധം; പരിഗ്രഹത്തെ;
വർജ്ജിച്ചു നിർമ്മമനായിട്ടു ശാന്തനാ-
യീടുകിൽ പ്രാപിപ്പൂ ബ്രഹ്മപദം. 53

ബ്രഹ്മഭൂതഃ പ്രസന്നാത്മാ ന ശോചതി ന കാങ്ക്ഷതി
സമഃ സർവേഷു ഭൂതേഷു മദ്ഭക്തിം ലഭതേ പരാം ൫൪

ആയവൻ ബ്രഹ്മഭൂതൻ പ്രസന്നാത്മാവ-
തില്ല ശോകം തെല്ലുകാംക്ഷയുമേ.

സർവ്വഭൂതങ്ങൾ സമാസമം ദർശ്ശനം:
പ്രാപിപ്പു; ഭക്തിയിന്നെന്റെയുമേ. 54

ഭക്ത്യാ മാമഭിജാനാതി യാവാന്യശ്ചാസ്മി തത്ത്വതഃ
തതോ മാം തത്ത്വതോ ജ്ഞാത്വാ വിശതേ തദനന്തരം ൫൫

ഭക്തിയാൽ; ഞാനിതാരെന്നുമിതെപ്രകാ-
രത്തിലെന്നുള്ളതാം തത്ത്വത്തെയും;
നേരോടറിഞ്ഞിട്ടനന്തരമായവ-
രെന്നിലേക്കന്തർഗമിച്ചിടുന്നു. 55

സർവകർമാണ്യപി സദാ കുർവാണോ മദ്വ്യപാശ്രയഃ
മത്പ്രസാദാദവാപ്നോതി ശാശ്വതം പദമവ്യയം ൫൬

എന്നെശ്ശരണമായ് പ്രാപിച്ചു സർവ്വദാ
സർവ്വകർമ്മങ്ങളുമാചരിക്കും
മർത്ത്യനതെങ്കിലിന്നെൻപ്രസാദത്തിനാൽ
പ്രാപിപ്പതവ്യയമെന്റെ പദം. 56

ചേതസാ സർവകർമാണി മയി സന്ന്യസ്യ മത്പരഃ
ബുദ്ധിയോഗമുപാശ്രിത്യ മച്ചിത്തഃ സതതം ഭവ ൫൭

പൂർണ്ണമായെന്നിലാസക്തനായ് സർവ്വകർ-
മ്മങ്ങളിന്നെന്നിലേക്കാക്കിയിട്ട്
ബുദ്ധിയോഗത്തിലുറച്ചുനിൻ ചിത്തത്തെ-
യെന്നിലുറപ്പിച്ചു നീ ഭവിക്ക. 57

മച്ചിത്തഃ സർവദുർഗാണി മത്പ്രസാദാത്തരിഷ്യസി
അഥ ചേത്ത്വമഹങ്കാരാന്ന ശ്രോഷ്യസി വിനങ്ക്ഷ്യസി ൫൮

നിൻ മനസ്സെന്നിലേക്കാക്കി നീ വർത്തിക്കി-
ലെൻ പ്രസാദത്തിനാൽ സർവ്വ വിഘ്നം:
നീ കടന്നീടുമതല്ലഹങ്കാരിയാ-
യെന്നെ വർജ്ജിക്കിലോ സർവ്വ നാശം. 58

യദഹങ്കാരമാശ്രിത്യ ന യോത്സ്യ ഇതി മന്യസേ
മിഥ്യൈഷ വ്യവസായസ്തേ പ്രകൃതിസ്ത്വാം നിയോക്ഷ്യതി ൫൯

'ഇല്ല; ഞാൻ യുദ്ധത്തിനില്ലെ'ന്നഹങ്കാര-
ചിത്തനായിന്നു നീ ചിന്തിക്കുകിൽ;
ആയതോ മിഥ്യ; നിൻ പ്രകൃതിതൻ ഭാവത്തി-

നൊത്തവണ്ണം രണം ചെയ്തിടും നീ. 59

സ്വഭാവജേന കൗന്തേയ നിബദ്ധഃ സ്വേന കർമണാ
കർതും നേച്ഛസി യന്മോഹാത്കരിഷ്യസ്യവശോപി തത് ന്നം

യാതൊന്നു; മോഹത്തിനാലെ വർത്തിപ്പതി-
ല്ലെന്നു നീയിച്ഛിപ്പതുണ്ടതുമേ;
വർത്തിച്ചിടും ബദ്ധനായിട്ടതാണുനിൻ
ജന്മഭാവത്തിനൊത്തുള്ള കർമ്മം. 60

ഈശ്വരഃ സർവഭൂതാനാം ഹൃദ്ദേശേർജുന തിഷ്ഠതി
ഭ്രാമയൻസർവഭൂതാനി യന്ത്രാരൂഢാനി മായയാ ന്ന൧

സർവ്വഭൂതങ്ങൾതൻ ഹൃത്തിൽ വസിച്ചിട്ടി-
തെന്ത്രങ്ങള് പാവയെയെന്നപോലെ;
മായകൊണ്ടീജീവജാലത്തെയാകെ ഭ്ര-
മിപ്പിപ്പതീശ്വരൻ തന്നെയെടോ. 61

തമേവ ശരണം ഗച്ഛ സർവഭാവേന ഭാരത
തത്പ്രസാദാത്പരാം ശാന്തിം സ്ഥാനം പ്രാപ്സ്യസി ശാശ്വതം ന്നവ

ആയതാമീശനെ ശരണമായ് പ്രാപിച്ചി-
താത്മാർപ്പണം ചെയ്യുമെങ്കിലിന്നീ
ഈശ്വരൻ തൻപ്രസാദത്തിനാലിന്നുനീ
ശാശ്വതശാന്തിയെ പ്രാപിച്ചിടും. 62

ഇതി തേ ജ്ഞാനമാഖ്യാതം ഗുഹ്യാദ്ഗുഹ്യതരം മയാ
വിമൃശ്യൈതദശേഷേണ യഥേച്ഛസി തഥാ കുരു ന്നന

ഇപ്രകാരം ഗുഹ്യമായതിൽ ഗുഹ്യമാം
ജ്ഞാനത്തെ ഞാനുപദേശിച്ചതും
ആയതിന്നെ വേണ്ടപോലെ ചിന്തിച്ചതിൻ-
ശേഷം ഹിതംപോലെ ചെയ്ക നീയും. 63

സർവഗുഹ്യതമം ഭൂയഃ ശൃണു മേ പരമം വചഃ
ഇഷ്ടോസി മേ ദൃഢമിതി തതോ വക്ഷ്യാമി തേ ഹിതം ന്നർ

കേൾക്ക വീണ്ടും പാർത്ഥയെത്രയും ഗുഹ്യമാ-
മെന്റെ യീ പരമമാം വാക്കുകളെ
ചൊല്ലിത്തരുന്നു നിൻ മേന്മാക്കതായിട്ട-
തെന്റെ സഖാവുനീതന്നെയെടോ. 64

മന്മനാ ഭവ മദ്ഭക്തോ മദ്യാജീ മാം നമസ്കുരു
മാമേവൈഷ്യസി സത്യം തേ പ്രതിജാനേ പ്രിയോസി മേ ൬൫

എന്നിൽ മനസ്സുറച്ചെന്നുടെ ഭക്തനാ-
യെന്നെ നമിച്ചെജ്ഞം ചെയ്യെനിക്കായ്..
ഇപ്രകാരത്തിൽ നീ വർത്തിക്കിൽ നിശ്ചയം
പ്രാപിപ്പതെന്നിൽ നീയെന്റെ പ്രിയൻ. 65

സർവധർമാൻപരിത്യജ്യ മാമേകം ശരണം വ്രജ
അഹം ത്വാം സർവപാപേഭ്യോ മോക്ഷയിഷ്യാമി മാ ശുചഃ ൬൬

ഹേ പാർത്ഥ; സർവ്വകർമ്മങ്ങൾ വർത്തിച്ചുനീ-
യെന്നെശ്ശരണമായ് പ്രാപിക്കുക.
സർവ്വപാപങ്ങളിൽനിന്നുഞാൻ മോചനം
നൽകിടാം ദുഃഖം വെടിഞ്ഞുകൊൾക. 66

ഇദം തേ നാതപസ്കായ നാഭക്തായ കദാചന
ന ചാശുശ്രൂഷവേ വാച്യം ന ച മാം യോഭ്യസൂയതി ൬൭

ചൊല്ലരുതീ രഹസ്യം തപസ്സില്ലാത്ത
ഭക്തനല്ലാത്തതാം മർത്ത്യന്നു നീ!
കേൾക്കുവാനിച്ഛയില്ലാത്തവന്നും പിന്നെ
നിന്ദിപ്പവന്നുമായ് ചൊല്ലിടൊല്ലേ. 67

യ ഇദം പരമം ഗുഹ്യം മദ്ഭക്തേഷ്വഭിധാസ്യതി
ഭക്തിം മയി പരാം കൃത്വാ മാമേവൈഷ്യത്യസംശയഃ ൬൮

പരമമായീടുമീ ജ്ഞാനത്തെയെൻഭക്ത-
ദാസർക്കു ചൊല്ലി ക്കൊടുത്തിടുന്ന
ശുദ്ധരാം ഭക്തരോ പ്രാപിച്ചിടുന്നുണ്ട-
തെന്നിലും സംശയം വേണ്ടയല്ലോ. 68

ന ച തസ്മാന്മനുഷ്യേഷു കശ്ചിന്മേ പ്രിയകൃത്തമഃ
ഭവിതാ ന ച മേ തസ്മാദന്യഃ പ്രിയതരോ ഭുവി ൬൯

ആയതാം ഭക്തരീ മർത്ത്യരിൽ വച്ചെനി-
ക്കെത്രയുമിഷ്ടരായീടുന്നെടൊ.
ആയവരെക്കാളുമിഷ്ടരായുള്ളോരി-
ന്നുണ്ടാകയില്ലിഹലോകത്തിലും. 69

അധ്യേഷ്യതേ ച യ ഇമം ധർമ്യം സംവാദമാവയോഃ
ജ്ഞാനയജ്ഞേന തേനാഹമിഷ്ടഃ സ്യാമിതി മേ മതിഃ ൭൦

നാം തമ്മിലുള്ളൊരീ ധർമ്മ സംഭാഷണ-
മഭ്യസിച്ചീടുന്ന മർത്ത്യരതും;
ആരാധിച്ചീടുകയാണവരെന്നെയും
ജ്ഞാനമെന്നുള്ളതാമെജ്ഞത്തിനാൽ. 70

ശ്രദ്ധാവാനനസൂയശ്ച ശൃണുയാദപി യോ നരഃ
സോപി മുക്തഃ ശുഭാംല്ലോകാൻപ്രാപ്നുയാത്പുണ്യകർമണാം ൭൧

വിശ്വാസത്തോടിന്നസൂയയെതീണ്ടാതീ
ഭാഷണം കേൾക്കുന്ന മാനുഷരും
ശ്രവണമെന്നുള്ളതാം യോഗത്തിലൂടവ-
രെത്തുന്നതെന്നിലേക്കാണുപാർത്ഥ. 71

കച്ചിദേതച്ഛ്രുതം പാർഥ ത്വയൈകാഗ്രേണ ചേതസാ
കച്ചിദജ്ഞാനസമ്മോഹഃ പ്രണഷ്ടസ്തേ ധനഞ്ജയ ൭൨

പാർത്ഥനാമർജുനായെൻ 'ശ്രുതി'യാകയു-
മേകാഗ്രചിത്തനായ് കേട്ടുവോ നീ?
അജ്ഞാനത്താലിന്നുദിച്ച സമ്മോഹങ്ങ-
ളാകയും നീങ്ങിയതില്ലെ! പാർത്ഥ? 72

അർജുന ഉവാച

നഷ്ടോ മോഹഃ സ്മൃതിർലബ്ധാ ത്വത്പ്രസാദാന്മയാച്യുത
സ്ഥിതോസ്മി ഗതസന്ദേഹഃ കരിഷ്യേ വചനം തവ ൭൩

അർജുനൻ പറഞ്ഞു

അച്യുതായങ്ങുതൻ പ്രാസാദമേറ്റൊരെൻ
മോഹം നശിച്ചു; 'സ്മൃതി'ലഭിച്ചു.
എന്റെ സന്ദേഹങ്ങളാകയും നീങ്ങിഞാ-
നങ്ങുതൻ വാക്കിനെ പാലിപ്പതും. 73

സഞ്ജയ ഉവാച

ഇത്യഹം വാസുദേവസ്യ പാർഥസ്യ ച മഹാത്മനഃ
സംവാദമിമമശ്രൗഷമദ്ഭുതം രോമഹർഷണം ൭൪

സഞ്ജയൻ പറഞ്ഞു

ഇപ്രകാരം വാസുദേവനും പാർത്ഥനാ-

മർജുനൻതന്റെയും ഭാഷണങ്ങൾ
അത്ഭുത-രോമഹർഷങ്ങളോടൊത്താമ-
ഹാത്മാക്കൾ തൻ മൊഴി കേട്ടു ഞാനും. 74

വ്യാസപ്രസാദാച്ഛ്രുതവാനേതദ്ഗുഹ്യമഹം പരം
യോഗം യോഗേശ്വരാത്കൃഷ്ണാത്സാക്ഷാത്കഥയതഃ സ്വയം ൭൫

വ്യാസദേവൻ പ്രസാദത്തിനാലെത്രയും
ഗുഹ്യമായീടുമീ യോഗത്തിനെ
യോഗയോഗേശനാമീശനാം കൃഷ്ണന്റെ
വാക്കിനാൽ കേൾക്കാനുമായി യോഗം. 75

രാജൻസംസ്മൃത്യ സംസ്മൃത്യ സംവാദമിമമദ്ഭുതം
കേശവാർജുനയോഃ പുണ്യം ഹൃഷ്യാമി ച മുഹുർമുഹുഃ ൭൬

ഹേ രാജ; കൃഷ്ണാർജുനന്മാർ തന്നത്ഭുത-
സംവാദമാകുമീ കർണ്ണാമൃതം;
പേർത്തുപേർത്തോർത്തോർത്താനന്ദപുളകിത-
നാകുന്നതുണ്ടുഞാൻ രാജരാജ. 76

തച്ച സംസ്മൃത്യ സംസ്മൃത്യ രൂപമത്യദ്ഭുതം ഹരേഃ
വിസ്മയോ മേ മഹാൻരാജൻഹൃഷ്യാമി ച പുനഃ പുനഃ ൭൭

ഹേ രാജ; വിഷ്ണുതന്നത്ഭുത വിശ്വമാ-
യീടുന്ന രൂപത്തെയോർത്തുവീണ്ടും
എത്രയും വിസ്മയത്തോടൊത്തിതാനന്ദ-
മാകും ലഹരിയിൽ മുങ്ങിടുന്നു. 77

യത്ര യോഗേശ്വരഃ കൃഷ്ണോ യത്ര പാർഥോ ധനുർധരഃ
തത്ര ശ്രീർവിജയോ ഭൂതിർധ്രുവാ നീതിർമതിർമമ ൭൮

യാതൊരിടത്തു യോഗേശനാം കൃഷ്ണനോ-
ടൊപ്പമീ വില്ലാളി പാർത്ഥനുണ്ടോ!
ആയിടത്താ'ണഭിവൃദ്ധി-വിജയമൈ-
ശ്വര്യമീ 'നീതി'യെന്നെന്റെ മതം. 78

ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസൂപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം
യോഗശാസ്ത്രേ ശ്രീകൃഷ്ണാർജുന സംവാദേ
മോക്ഷസംന്യാസയോഗോ നാമ അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ സമാപ്തഃ

ഇപ്രകാരം മലയാളഗീതയുടെ മോക്ഷസംന്യാസയോഗം എന്ന പേരിലുള്ള പതിനെട്ടാമദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ശ്രീകൃഷ്ണാർപ്പണമസ്തു.

x x x